T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
HALK BİLİMİ (FOLKLOR) BİLİM DALI

GÜNÜMÜZÜN YAŞAYAN ÂŞIKLARINDAN ÂŞIK CEMAL DİVANÎ'NİN ÂŞIK EDEBİYATINDAKİ YERİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Ufuk GÜRER

BURSA 2022

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
HALK BİLİMİ (FOLKLOR) BİLİM DALI

GÜNÜMÜZÜN YAŞAYAN ÂŞIKLARINDAN ÂŞIK CEMAL DİVANÎ'NİN ÂŞIK EDEBİYATINDAKİ YERİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Ufuk GÜRER

Danışman:
Prof. Dr. Hülya TAŞ

BURSA – 2022

T. C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Halk Bilimi (Folklor) bilim dalında 701841011 numaralı Ufuk GÜRER'in hazırladığı "Günümüzün Yaşayan Âşıklarından Âşık Cemal Divanî'nin Âşık Edebiyatındaki Yeri" başlıklı yüksek lisans tezi ile ilgili savunma sınavı, 28/06/2022 günü 11:00-12:00 saatleri arasında yapılmıştır. Alınan cevaplar sonunda adayın ……..(başarılı / başarısız) olduğuna …… (oybirliği / oy çokluğu) ile karar verilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu Başkanı)
Prof. Dr. Hülya TAŞ
Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye
Prof. Dr. Gülay DURMAZ
Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye
Dr. Öğr. Üyesi Münire BAYSAN
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

28/06/ 2022

Yemin Metni

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum *"Günümüzün Yaşayan Âşıklarından Âşık Cemal Divanî'nin Âşık Edebiyatındaki Yeri"* başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

Tarih ve İmza
28/ 06/ 2022

Adı Soyadı: Ufuk GÜRER

Öğrenci No: 701841011

Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı

Programı: Tezli Yüksek Lisans Programı

Tezin Türü: ☒ **Yüksek Lisans /** ☐ **Doktora /** ☐ **Sanatta Yeterlilik**

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 10/06/2022

Tez Başlığı: Günümüzün Yaşayan Âşıklarından Âşık Cemal Divanî'nin Âşık Edebiyatındaki Yeri
Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 404 sayfalık kısmına ilişkin, 08/06/2022 tarihinde şahsım tarafından *Turnitin* adlı intihal tespit programından (Turnitin)* aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 12 'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

1- Kaynakça hariç
2- Alıntılar hariç/dahil
3- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

10.06.2022

Adı Soyadı:	Ufuk GÜRER
Öğrenci No:	701841011
Anabilim Dalı:	Türk Dili ve Edebiyatı
Programı:	Tezli Yüksek Lisans
Statüsü:	☒ Y.Lisans ☐ Doktora

Danışman
Prof. Dr. Hülya TAŞ
10.06.2022

*** Turnitin programına Bursa Uludağ Üniversitesi Kütüphane web sayfasından ulaşılabilir.**

ÖZET

Yazar adı soyadı	**Ufuk GÜRER**
Üniversite	**Bursa Uludağ Üniversitesi**
Enstitü	**Sosyal Bilimler Enstitüsü**
Anabilim dalı	**Türk Dili ve Edebiyatı**
Bilim dalı	**Halk Bilimi (Folklor)**
Tezin niteliği	**Yüksek Lisans**
Mezuniyet tarihi	**28/06/2022**
Tez danışmanı	**Prof. Dr. Hülya TAŞ**

GÜNÜMÜZÜN YAŞAYAN ÂŞIKLARINDAN ÂŞIK CEMAL DİVANÎ'NİN ÂŞIK EDEBİYATINDAKİ YERİ

İslamiyet'ten önce Ozan-Baksı geleneğinin İslamiyet'ten sonra tasavvufi düşünce ve yeni bir hayat tarzının birleşmesiyle ortaya çıkan âşık geleneği XV. yüzyılın sonları ve XVI. yüzyıl başlarında Osmanlı toplumsal düzeninde belirginleşen farklı kültür daireleri sonucunda oluşmuş bir edebiyat koludur.

Bu çalışmada, günümüzde Âşık Edebiyatına katkılar sağlayan Âşık Cemal Divanî'nin gelenek içerisindeki yeri ve şiirleri derleme yöntemiyle elde edilen verilerle incelenmiştir.

Araştırmanın ilk bölümünde Âşık Cemal Divanî'nin hayatı, mesleği, evliliği, eğitimi ve Bursa'ya geliş sebebi üzerine genel bilgiler verilmiştir.

İkinci bölümde Divanî'nin âşıklığa adım atışı, ustası, mahlas alışı, saz çalması ve atışmaları bulunmaktadır.

Üçüncü bölümünde Divanî'nin şiirleri yapı bakımından, dördüncü bölümde ise içerik bakımından incelenmiştir.

Tezin beşinci bölümünde Âşık Cemal Divanî'nin şiirleri hece ölçülerine göre tasnifi yapılmıştır. Tezin son bölümünde ise Divanî'nin karşılaşmalarına yer verilmiştir.

Anahtar kelimeler: Âşık Cemal Divanî, Âşıklık geleneği, Bursa.

ABSTRACT

Name & surname	**Ufuk GÜRER**
University	**Bursa Uludağ University**
Institute	**Institute of Social Sciences**
Field	**Turkish Language and Literature**
Subfield	**Folklore**
Degree awarded	**Master**
Date of degree awarded	**28/06/2022**
Supervisor	**Prof. Dr. Hülya TAŞ**

THE PLACE OF CEMAL DİVANI, ONE OF THE LIVING AŞIKS OF OUR AGE, IN ASHIK LITERATURE

The âşık tradition, which was born out of the synthesis of the pre-Islamic Ozan-Baksı tradition and Islamic mystical thought and new lifestyle, dates to the end of the fifteenth century and the sixteenth century. It is a branch of literature that was formed as a result of diversification and the formation of different cultural circles that became evident in the Ottoman social order at the beginning of the century.

In this study, the place of Âşık Cemal Divanî, who contributes to the Âşık Literature today, his place in the tradition and his poems are examined with the data obtained by the compilation method.

In the first part of the research, general information about the life, profession, marriage, education of Âşık Cemal Divanî and his reason for coming to Bursa were given.

In the second part, Divanî's initiation into âşık tradition, his master, nickname, saz playing and bickering are included.

In the third part, Divanî's poems are examined in terms of structure and in the fourth part as content.

In the fifth part of the thesis, the poems of Âşık Cemal Divanî; were classified according to syllable measures. In the last part of the thesis, the encounters of Divanî are given.

Keywords: Âşık Cemal Divanî, Âşıklık tradition, Bursa.

ÖN SÖZ

Âşık tarzı şiir geleneği 12. asırda Horasan'da başlayarak Türk dünyasına yayılan ve İslam öncesi milli edebiyat geleneğinin pek çok açıdan devamı olan tekke ve tasavvuf edebiyatı geleneğinden ayrılan Türk Halk Edebiyatının bir koludur. Bu milli gelenek, Türk sözlü şiir sanatına dayalı olarak ozan-baksı geleneğiyle başlamış olup daha sonra da Anadolu sahasında âşık tarzı şiir geleneği adıyla anılmıştır.

Âşık Cemal Divanî'nin Âşık Edebiyatındaki yerini tespit etmeyi amaçlayan bu çalışma altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Âşık Cemal Divanî'nin hayatı, mesleği, eğitimi, evliliği, seyahatleri gözlem ve görüşme tekniği kullanılarak yazıya geçirilmiştir. İkinci bölümde, Âşık Cemal Divanî'nin Âşıklık geleneği içerisindeki yeri, âşıklığa adım atışı, ustası, mahlas alışı, saz çalması üzerine yapılan derleme verileri yazıya geçirilmiştir. Üçüncü bölümde, Âşık Cemal Divanî'ye ait 304 şiirinden 295 şiiri yapı bakımından incelenmiş, kafiye, redif, ölçü, durak, hane sayısı, aliterasyon gibi ahenk unsurları, nazım birimi ve türleri gibi şekil unsurları incelenmiştir. Dördüncü bölümde, Âşık Cemal Divanî'nin şiirleri konu bakımından; aşk şiirleri, memleket şiirleri, gurbet konulu şiirler, taşlama şiirler, olarak değerlendirilmiştir. Beşinci bölümde, şiirleri; yedili, sekizli, onbirli, on beşli, ve on altılı hecelere göre tasnif edilmiştir. Altıncı bölümde, Âşık Cemal Divanî'nin diğer âşıklarla yapmış olduğu karşılaşmalarına yer verilmiştir.

Bu tezin oluşturulmasında ve tamamlanmasında beni destekleyen ve cesaretlendiren, azmimi kuvvetlendiren ve her daim bilgi ve birikimlerinden yararlandığım danışmanım Prof. Dr. Hülya TAŞ'a, çalışmam süresince bana her konuda yardımcı olan Arş. Gör. Burcu KAYA ÇAKI'ya, lisansüstü eğitim sürecinde yardımlarını esirgemeyen arkadaşım İsmail EMİRŞAH'a çalışmamın tüm aşamasında yardımlarını esirgemeyen, tezimin var olmasına kaynaklık eden saygı değer Âşık Cemal DİVANÎ'ye teşekkürlerimi sunarım.

Ufuk GÜRER

Bursa / Haziran 2022

İÇİNDEKİLER

ÖZET……v
ABSTRACT……vi
ÖN SÖZ……...vii
İÇİNDEKİLER……...viii
KISALTMALAR……...xxi
GİRİŞ……1
Halkbilim, Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı…….....1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ÂŞIK CEMAL DİVANÎ'NİN HAYATI, MESLEĞİ, EĞİTİMİ, EVLİLİĞİ……...6
1.1. Doğum Yeri ve Yılı……...6
1.2. Annesi, Babası ve Kardeşleri……6
1.3. Çocukluğu ve Eğitim Hayatı…….....6
1.4. Evliliği, Eşi ve Çocukları……..7
1.5. Mesleği……..7
1.6. Seyahatleri…….....7
1.7. Bursa'ya Geliş Sebebi……...7

İKİNCİ BÖLÜM

2. ÂŞIK CEMAL DİVANÎ'NİN ÂŞIKLIK GELENEĞİ İÇİNDEKİ YERİ……8
2.1. Âşık Cemal Divanî'nin Yetiştiği Edebi- Kültürel Çevre……..8
2.2. Âşıklığa Adım Atışı……..8
2.3. Ustası…….....8
2.4. Mahlas Alışı……10
2.5. Saz Çalması……10
2.6. Atışmaları……11
2.7. Âşık Cemal Divanî İle İlgili Yapılan Çalışmalar……11
2.7.1. Kitaplar……...11
2.7.2. Tezler……..13
2.7.3. Gazeteler……13
2.7.4. Dergiler……...13

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ÂŞIK CEMAL DİVANÎ'NİN ŞİİRLERİNDE YAPI……14
3.1. Şiirlerinde Ahenk Unsurları……14
3.1.1. Durak……..14
3.1.2. Redif……...16
3.1.3. Hane Sayısı……17
3.1.4. Aliterasyon……..17
3.1.5. Ölçü……18
3.1.6. Kafiye……19
3.1.7. Kafiye Örgüsü……21
3.2. Şiirlerin Şekil Unsurları……23
3.2.1. Nazım Birimi……23
3.2.2. Nazım Biçimi ve Nazım Türü……..23
3.2.2.1. Âşık Edebiyatına Ait Şekiller……24
3.2.2.1.1. Koşma……24
3.2.2.2 Anonim Halk Edebiyatına Ait Şekiller……25
3.2.2.2.1. Mani……...25
3.2.2.3. Âşık Edebiyatına Ait Türler……...26
3.2.2.3.1. Güzelleme……..26
3.2.2.3.2. Taşlama……..27
3.2.2.3.3. Koçaklama……..28
3.2.2.3.4. Ağıt……29
3.2.2.3.5. Semai……..30
3.2.2.4. Dini-Tasavvufi Türk Halk Edebiyatına Ait Türler……31
3.2.2.4.1. İlahi……31
3.2.2.4.2. Medhiye……..32
3.3. Şiirlerindeki Teknik……..33

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ÂŞIK CEMAL DİVANÎ'NİN ŞİİRLERİNİN KONU BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ……37
4.1. Âşk Şiirleri……..37
4.2. Memleket, Yurt Sevgisi Konulu Şiirleri……39
4.3. Gurbet Konulu Şiirleri……43

4.4. Dini Şiirler……...45
4.4.1. Hz. Muhammed İle İlgili Şiirler……...45
4.5. Taşlama Şiirleri……...47
4.6. Atatürk İle İlgili Şiirler……50

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. ÂŞIK CEMAL DİVANÎ ŞİİRLERİ……53
5.1. Halk Şiiri Nazım Şekilleri İle Yazılanlar……53
5.1.1. Yedili Hece Ölçüsü İle Yazılanlar……53
5.1.1.1. Yerinde Yok……..53
5.1.1.2. Şahit Oldu……..54
5.1.2. Sekizli Hece Ölçüsü İle Yazılanlar……55
5.1.2.1. Hele Bakın Şu Dervişe……..55
5.1.2.2. İnsanlık Değildir……56
5.1.2.3. Alan Gelir……56
5.1.2.4. Bayrağını Bırakma……57
5.1.2.5. Bizim Yaylalar……..58
5.1.2.6. Başlar……59
5.1.2.7. Demedi……..60
5.1.2.8. Gelme……60
5.1.2.9. Haber Var……..61
5.1.2.10. Vurur……...62
5.1.2.11. Yakışmış……..63
5.1.2.12. Ne Var……64
5.1.2.13. Sırrın Senin……..65
5.1.2.14. Karışır……..67
5.1.2.15. Gizli Yara……68
5.1.2.16. Yar Elinden Aldım Yara……68
5.1.2.17. Sen Gelirsin……69
5.1.2.18. Ne Ola Ki……70
5.1.2.19. Farkında Değilsin……71
5.1.2.20.O Kadar Yakın Ki……72
5.1.2.21.Yoksulluğu……...73
5.1.2.22.Öksüz Kalır Bir Gün……74

5.1.2.23. Geldi Geçti Gitti İşte……...74
5.1.2.24. Aşkın Beni Deli Eyler……75
5.1.2.25. Kuraldır Bu……..76
5.1.2.26. Yâr……...77
5.1.2.27. Gönlüme……..78
5.1.2.28. Sen De Sev Başka Birini……78
5.1.2.29. Soruyorlar Bilmiyorum……...80
5.1.2.30. Amin Amin……..81
5.1.2.31. Döndüm……...82
5.1.3. Onbirli Hece Ölçüsü İle Yazılanlar……...83
5.1.3.1. Hayatımın Özeti……83
5.1.3.2. Akmaz……...84
5.1.3.3. Akşamüstü……84
5.1.3.4. Anlatamamış……85
5.1.3.5. Âşık Kim Diye Sorar Bazısı……..86
5.1.3.6. Âşık Senin Ne Tükenmez Derdin Var……..87
5.1.3.7. Ayrıdır……...87
5.1.3.8. Baba Yiğit……88
5.1.3.9. Bekledim……...89
5.1.3.10. Benzer……90
5.1.3.11. Bilirdim……...90
5.1.3.12. Bilirsin……91
5.1.3.13. Bitti……..92
5.1.3.14. Bozulur……92
5.1.3.15. Aşkın Pazarı……93
5.1.3.16. Kültür Bakanlığına……..94
5.1.3.17. Dedi……....95
5.1.3.18. Dediler 1……..95
5.1.3.19. Dediler 2……96
5.1.3.20. Değişmedin……....97
5.1.3.21. Diyen Gitti Duyan Hâlâ Gitmedi……98
5.1.3.22. Gizli……....99
5.1.3.23. Dört Tane Âşık……..100
5.1.3.24. Yorulmak Ne Bilmezdim……..100

5.1.3.25. Felek……..101
5.1.3.26. Gelir……...102
5.1.3.27. Gitmedi……..103
5.1.3.28. Gönül……104
5.1.3.29. Gör……104
5.1.3.30. Haber Salmış Aşk Elinin Serdarı……..105
5.1.3.31. İçinde Kaldım Çıkmam……106
5.1.3.32. Karışmaz……...107
5.1.3.33. Diyenler Oldu Kulak Asmadım……107
5.1.3.34. Nasihat……...108
5.1.3.35. Ne Gerek……...109
5.1.3.36. Olmadı……...110
5.1.3.37. Olmuş……110
5.1.3.38. Olmam……...111
5.1.3.39. Öğüt……...112
5.1.3.40. Peşindeyim……113
5.1.3.41. Sen Çöz……113
5.1.3.42. Sesini……114
5.1.3.43. Etmiş……115
5.1.3.44. Tunç İle……116
5.1.3.45. Varılmıyor Ki……117
5.1.3.46. Yapacağı Yok……118
5.1.3.47. Ne Gördün Gülersin……..118
5.1.3.48. Eseri……...119
5.1.3.49. Abdal Gönlüm……...120
5.1.3.50. Bugün……121
5.1.3.51. Osman Coşkun Başkana……121
5.1.3.52. Karılmışım Ben……122
5.1.3.53. Bir Sen Misin……123
5.1.3.54. Al Senin Olsun……..123
5.1.3.55. Varımış……..124
5.1.3.56. Alışamadım……...125
5.1.3.57. Diyemem……...126
5.1.3.58. Söylemez……...127

5.1.3.59. Küstü……127
5.1.3.60. Bende Yok……128
5.1.3.61. İster……129
5.1.3.62. Feleğin Çarkı……130
5.1.3.63. Şaşırır Kalır……...131
5.1.3.64. Demedi……..131
5.1.3.65. Yok……132
5.1.3.66. Yorgunum……133
5.1.3.67. Bu Gelen……134
5.1.3.68. Bir Seni Gördüm……...134
5.1.3.69.Vardır……135
5.1.3.70. Bana Sen Lazım……136
5.1.3.71. Ağlarım……137
5.1.3.72. Sarıçiçek……137
5.1.3.73. Ahi Evran……..138
5.1.3.74. Aklım İle Gönlüm……140
5.1.3.75. Cemal Divanî 1……141
5.1.3.76. Kalır……...142
5.1.3.77. Anında……...142
5.1.3.78. Anneler Günü Anısına……...143
5.1.3.79. Verdiler……144
5.1.3.80. Aşkın Kendisidir……...145
5.1.3.81. Bir……..146
5.1.3.82. Azap Çöktü Bu Sevda Dağına……...147
5.1.3.83. Dağlar……148
5.1.3.84. Başka Biri Yok……..148
5.1.3.85. Başka Çaren Yok……...149
5.1.3.86. Biz İçerden Düşman Yıprattı……150
5.1.3.87. Benim Sevdiceğim Anadan Öte……151
5.1.3.88. Bir Bedeli Var……...152
5.1.3.89. Bir Bilebilsem……...153
5.1.3.90. Bir Bozukluk Var……..153
5.1.3.91. Bilmeyen Mi Var……...154
5.1.3.92. Bize Düşman Olmuş Zalim Felek……155

5.1.3.93. Kalmamış……..156
5.1.3.94. Bursa…….157
5.1.3.95. Bursa Ulu Cami…….158
5.1.3.96. Kendine…….159
5.1.3.97. Değişir……...159
5.1.3.98. Dolar……..160
5.1.3.99. Daha Da Gelme…….161
5.1.3.100. Daha İyi Anlarsın……162
5.1.3.101. Dedim Sevdiklerim Seveler Beni……163
5.1.3.102. Vardığın Yerde……164
5.1.3.103. Derdimi……...164
5.1.3.104. Ben De İnsanım……...165
5.1.3.105. Gün Gelir Ararsın Kırdıklarını……166
5.1.3.106. Sakla……167
5.1.3.107. Eskiden……168
5.1.3.108. Eşşek……...169
5.1.3.109. Etkilenirsin……..170
5.1.3.110. Gönül 2……171
5.1.3.111. Gitmiş……..172
5.1.3.112. Beklediğin Ne……..172
5.1.3.113. Hatırlıyorum……173
5.1.3.114. Sen Varsın……...174
5.1.3.115. Ölmüş……..175
5.1.3.116. Geçmemiş Meğer……176
5.1.3.117. Gelmesin Gönlüme Riyakâr Mihman…….177
5.1.3.118. Görülen Şehir……..177
5.1.3.119. Görünmüyor……178
5.1.3.120. Gözlerime……179
5.1.3.121. Götürür……180
5.1.3.122. Gibi……..181
5.1.3.123. Gün Gelir…….182
5.1.3.124. Haber Gelmedi……182
5.1.3.125. Hasta……183
5.1.3.126. Bırakır…….184

5.1.3.127. Susar Geçerim…….185
5.1.3.128. Allah'tandır…….186
5.1.3.129. İçmemiş Meğer……186
5.1.3.130. İki Usta Arasında Bir Çırak…….187
5.1.3.131. Kalmasın…….188
5.1.3.132. Kendimi Buldum…….189
5.1.3.133. Keşke……...190
5.1.3.134. Kime Ne Bundan…….190
5.1.3.135. Kırık Sazım…….191
5.1.3.136. Mevla'yı……..192
5.1.3.137. Muhtacım……193
5.1.3.138. Keşke Bakmasa İdim……...194
5.1.3.139. Nasrullah'a Gel……...195
5.1.3.140. Nazlı Dilber…….195
5.1.3.141. Ne Hekim Anladı……196
5.1.3.142. O Yerde……...197
5.1.3.143. Oy Oy……..198
5.1.3.144. Gittin……...199
5.1.3.145. Rasim Köroğlu Anısına……...200
5.1.3.146. Seher Yeli……201
5.1.3.147. Sen Anlamazsın……...201
5.1.3.148. Sınıfta Kaldım…….202
5.1.3.149. Bu Giden…….203
5.1.3.150. Bu Heybenin İçinde…….204
5.1.3.151. Dolanır…….205
5.1.3.152. Az Kalsın Yeter……...205
5.1.3.153. Şansın Yok……..206
5.1.3.154. Şaşırmışım Kalmışım……..207
5.1.3.155. Taşradan Bir Adam Geldi……...208
5.1.3.156. Olur Ya……209
5.1.3.157. Ne Ben Gidebildim Ne Babam Geldi……..210
5.1.3.158. Yaktı……210
5.1.3.159. Verilir Bir Yerde Selamız Bizim…….211
5.1.3.160. Baş Başa Kaldım…….212

5.1.3.161. Yaratan Söyletir……..213
5.1.3.162. Yaren Dostu Çekilirler Yanından……214
5.1.3.163. Yargılar Beni……...215
5.1.3.164. Hepsi Bir…….216
5.1.3.165. Yılgınlığında……...216
5.1.3.166. Zaman Olmadı……217
5.1.3.167. Zarar Verirsin……..218
5.1.3.168. Sevdiğim…….219
5.1.3.169. İçinde……...219
5.1.3.170. Mesafeli Dur……220
5.1.3.171. Padişahıma……..221
5.1.3.172. Benim Yaram……..222
5.1.3.173. Gönlümün Sultanına……222
5.1.3.174. Sabah Erken Güneş Çalmış Üstüne…….223
5.1.3.175. Dost Görünenler……..224
5.1.3.176. Ey Yâr…….225
5.1.3.177. Olmuyor……..226
5.1.3.178. Söyle Gönül…….227
5.1.3.179. Fark Ettim……228
5.1.3.180. Sen Olmasaydın……..228
5.1.3.181. Sana Mı Sorsam……..229
5.1.3.182. Âşığın……..230
5.1.3.183. Demek Daha Henüz O Gün Gelmedi……..231
5.1.3.184. Biraz Biraz……..232
5.1.3.185. Divanî……..233
5.1.3.186. Ağlama Anam…….233
5.1.3.187. Üstüne…….234
5.1.3.188. Dünyanın Kuyruğu……..235
5.1.3.189. Kâinata Bak Da Gör……236
5.1.3.190. Habersiz Yaşar……237
5.1.3.191. Sandın……..238
5.1.3.192. Seyran Eyledim……...239
5.1.3.193. Bizim Ağaya Duyurulur……..240
5.1.3.194. Neye Yarar Meyvesi……...241

5.1.3.195. Görmüyor Musun……242
5.1.3.196. Can Evindeyken……..243
5.1.3.197. Konuşsaydı……..243
5.1.3.198. Ölmek Mi Lazım Ne Lazım……244
5.1.3.199. Ne Öyle Sultan Var Ne Öyle Kul Var…….245
5.1.3.200. Pervane……246
5.1.3.201. Velhasıl Gelmedi…….247
5.1.3.202. Ay Işığında……..248
5.1.3.203. Geldi Geçti Bir Gözleri Sürmeli…….248
5.1.3.204. Türkülerimiz……249
5.1.3.205. Son Beşik……251
5.1.3.206. Hatırlatırım……..252
5.1.3.207. Yorulur……252
5.1.3.208. Değiştirdi…….253
5.1.3.209. Kolay Olmadı……..254
5.1.3.210. Sen Anlamazsın……...255
5.1.3.211. Sabahın Rüzgârı……..256
5.1.3.212. Var……...257
5.1.3.213. Düş Değirmeni……257
5.1.3.214. Olmadı Gönül……..258
5.1.3.215. Vicdanın Sesi……..259
5.1.3.216. Emaneti Var……260
5.1.3.217. Döndüm……...261
5.1.3.218. Sığmadın…….262
5.1.3.219. Gönlüne……...263
5.1.3.220. Musalla İle Kabristanın Arası…….264
5.1.3.221. İntizar……..265
5.1.3.222. Gözlerin……...265
5.1.3.223. Önce Gönül İle Barışmak Lazım……266
5.1.3.224. Demirem……..267
5.1.3.225. Bilemez Beni……...268
5.1.3.226. Al Senin Olsun……269
5.1.3.227. Göçmüşler……...270
5.1.3.228. Var Mı…….270

5.1.3.229. Çok Üzüldüm Çok……...272
5.1.3.230. Gönül 3……272
5.1.3.231. Ağlıyordu……273
5.1.3.232. Güneşi Görmeden……274
5.1.3.233. Getirdi……275
5.1.3.234. Var Ya……276
5.1.3.235. Olmaz……..277
5.1.3.236. Kadınlarımız……277
5.1.3.237. Gönlümdesin Duralar……..278
5.1.3.238. Sarı Kız……279
5.1.3.239. Gurbetin İklimi Hep Ayaz Olur……..280
5.1.3.240. Nat-ı Şerif Sana Hasretim……...281
5.1.3.241. Deyyus……282
5.1.3.242. Duymadınız Mı……...283
5.1.3.243. Sütün Bozukmuş……284
5.1.3.244. Mustafa Kemal Atatürk……...284
5.1.4. On Beşli Hece Ölçüsü İle Yazılanlar……...287
5.1.4.1. Bu Aşka Düşen……287
5.1.4.2. Geçmedi……..288
5.1.4.3. Fayda Etmedi……..288
5.1.4.4. Geçtim……289
5.1.4.5. Çetin……290
5.1.4.6. Hazırım……291
5.1.4.7. İster……..291
5.1.4.8. Kalmasın……292
5.1.4.9. Öldü……293
5.1.4.10. Soran Yoktur……294
5.1.4.11. Sorma Cahile Dünyayı……..294
5.1.4.12. Bugün……295
5.1.4.13. Beni……...296
5.1.4.14. Benim……296
5.1.4.15. Ağlayarak……..297
5.1.4.16. Gönül……298
5.1.4.17. Sorma Bana……...298

5.1.4.18. Sinem Değirmene Döndü……..299
5.1.4.19. Cümle Cihan Yasta……...300
5.1.4.20. Bu Gece…….301
5.1.5. On Altılı Hece Ölçüsü İle Yazılanlar……..303
5.1.5.1. Var Mıdır…….303
5.1.5.2. İçinde……...303
5.1.5.3. Bugün Varsın Yarın Yoksun……...304
5.1.5.4. Dedi…….305
5.1.5.5. Geçer……...306
5.1.5.6. Kalmaz……307
5.1.5.7. Bir Gün……308

ALTINCI BÖLÜM

6. ÂŞIK CEMAL DİVANÎ VE KARŞILAŞMALARI…….309
6.1. Âşık Cemal Divanî-Âşık Sıtkı Eminoğlu 1……...309
6.2. Âşık Cemal Divanî-Âşık Sıtkı Eminoğlu 2……...310
6.3. İki Âşığın Face Muhabbeti 1…….312
6.4. İki Âşığın Muhabbeti 2…….313
6.5. Âşık Cemal Divanî-Sükût-i Noksani Gönül Sohbeti 1…….314
6.6. Âşık Cemal Divanî-Sükût-i Noksan 2……...315
6.7. Âşık Cemal Divanî-Âşık Nuri Çırağı……316
6.8. Âşık Cemal Divanî- Ozan Baki Çetin……...317
6.9. Âşık Cemal Divanî-Âşık Zafer Kazancı Gönül Muhabbeti……..318
6.10. Âşıklar Kahvesine Ayak…….319
6.11. Cemal Divanî-Hanifi Aydın Karşılıklı Söyleşi 1……320
6.12. Hanifi Aydın-Cemal Divanî Karşılıklı Söyleşi 2……322
6.13. Âşıklar Kahvesinde Söyleşi……323
6.14. Âşık Cemal Divanî-Sebâti Muhabbeti 1…….326
6.15. Âşık Cemal Divanî-Sebâti Muhabbeti 2…….327
6.16. Gürsel Sükûti-Cemal Divanî 1……329
6.17. Cemal Divanî-Gürsel Sükûti 2……330
6.18. Cemal Divanî-Ozan Reyhani Gönül Muhabbeti…….332
6.19. Âşık Cemal-Bayburtlu Alperen Akyüz……...333
6.20. Gece Üçlü Muhabbet……...334

6.21. Divanî-Bayhani Bir Semai Muhabbeti……337
6.22. Oltulu Mevlüt İhsanî-Âşık Cemal Divanî Karşılaşması 1……..339
6.23. Oltulu Mevlüt İhsanî-Âşık Cemal Divanî Karşılaşması 2……..340
6.24. Oltulu Mevlüt İhsanî-Âşık Cemal Divanî Karşılaşması 3……..341
6.25. Âşık Reyhânî-Cemal Divanî Karşılaşması 1……...342
6.26. Âşık Reyhânî-Cemal Divanî Karşılaşması 2……...343
6.27. Âşık Reyhânî-Cemal Divanî Karşılaşması 3……...345
6.28. Âşık Reyhânî-Cemal Divanî Karşılaşması 4……...346
6.29. Âşık Hüseyin Sümmânîoğlu-Âşık Cemal Divanî Karşılaşması 1……...347
6.30. Âşık Hüseyin Sümmânîoğlu-Âşık Cemal Divanî Karşılaşması 2……...348
6.31. Âşık Hüseyin Sümmânioğlu-Âşık Cemal Divanî Karşılaşması 3……...349
6.32. Âşık Hüseyin Sümmânîoğlu-Âşık Cemal Divanî Karşılaşması 4……...350
6.33. Âşık Hüseyin Sümmânîoğlu-Âşık Cemal Divanî Karşılaşması 5……...352
6.34. Âşık Hüseyin Sümmânîoğlu Âşık Cemal Divanî Karşılaşması 6……...353
6.35. Âşık Hüseyin Sümmânîoğlu Âşık Cemal Divanî Karşılaşması 7……...354
6.36. Âşık İsrafil Daştan-Âşık Cemal Divanî Karşılaşma……...355
6.37. Üçlü Karşılaşma: Şakir İhsanoğlu-Ebubekir Zamanî-Cemal Divanî……..356
6.38. Âşık Turabi-Âşık Divanî-Âşık Eminoğlu Karşılaşması 1……..358
6.39. Divanî-Eminoğlu-Turabi ‘’Âşık Vardır’’ Karşılaşması 2……...359
6.40. Âşık Cemal Divanî-Şair Zeki Akalın Sahurda Bir Sohbet……..361
SONUÇ……..363
KAYNAKLAR……..364
EKLER……..366
Ek 1: Âşık Cemal Divanî İle İlgili Fotoğraflar……367

KISALTMALAR

Bibliyografik Bilgi	**Kısaltma**
Hz.	Hazreti
M.Ö.	Milattan Önce
Mah.	Mahalle
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TV.	Televizyon
vb.	ve benzeri
yy	Yüzyıl

GİRİŞ

HALKBİLİM, ÂŞIKLIK GELENEĞİ VE ÂŞIK EDEBİYATI

Halkbilimi, Halka ait maddî-manevi ürünleri konu edinen bir bilim dalıdır. Folklor (Halkbilimi) bir toplum içinde, bireyliklerin baş göstermediği zamana ait yaşantıları araştırır. Bireylikler baş gösterince, onların yaşadıkları ve etkiledikleri çevreyi, her müessesenin tarihini incelemektedir (Karadağ, 1989: 1).

‘’Folklor’’ terimini ilk olarak kullanan İngiliz William J. Thoms’dur (1803-1885). Thoms, Athenaeum adlı dergide yayımlanan bir mektubunda, dergi yöneticilerine halk edebiyatı ve halk ‘’antikite’’leri konularındaki ürünleri inceleyecek bilim dalına ad olarak ‘’Folk-Lore’’ terimini kullanmasını önermiştir. Sözcüğün kökeni folk= (halk) ve lore= (bilim)’den gelmektedir; anlamı da halk bilim demektir (Örnek, 1995: 15).

Bugün ‘halk edebiyatı’ adı altında ve farklı bir zeminde ele alınan edebiyat; bizim, Orta Asya’da başlatıp, zenginleştirerek getirdiğimiz ana edebiyat geleneğimizdir. Halk şiiri ise bu edebiyatın güzide ve geniş bir alanıdır (Kalkan, 1991: 14).

Âşık özlemini gerçekleştirmek için dere tepe demeden gezen, gördüklerini, sezdiklerini mertçe yazıp yayan, toplumun tüm dertlerini bilen, milli duyguları, milli acıları, milli amaçları dile getiren kişidir (Yardımcı, 1999: 115).

Âşık kelimesinin yerine önceki dönemlerde saz şairi, halk şairi ve ozan kelimesi kullanılmaktaydı. Bu kelime ile belirtilen sanatçılar öteden beri kendilerini âşık diye adlandırdıkları için biz bu kelimeyi kullanmayı gerekli görmekteyiz.

Âşığın şairlik gücü, düşünde kendisine Pirinin sunduğu aşk badesini içmekle ve ideal sevgilinin hayalini görmekle kazandığına inanmaktadır. Böyle bir olağanüstü olayla şairlik niteliğini kazanmış sanatçıları daha da ayırt etmek isteyenler, onları badeli âşık, hak âşığı sözleriyle nitelendirirler. Şairliği bir aşk tutkusu ile eşit görme inanışı, Türk Halk Edebiyatına özgü değildir (Boratav, 1988: 20). Görülüyor ki bunlar, halkın telakkisine göre Hak âşıklarıdır ve ilham kaynakları daima ilahidir (Köprülü, 1962: 12-13).

Âşık tarzı edebiyat geleneği 12. asırda Horasan'da başlayarak Türk dünyasına yayılan ve İslam öncesi milli edebiyat geleneğinin pek çok açıdan devamı olan tekke ve tasavvuf edebiyatı geleneğinden ayrılmıştır (Çobanoğlu, 2000: 128). Âşık, Türk Halk Edebiyatında, aşağı yukarı XV'inci yüzyılın başlarından bu yana beliren bir sanatçı tipidir. Onun yaratıcılığı irticalle olmaktadır. Âşıkta, şiir müzikten ayrılmaz; çalar ve çağırır. Âşıklar düz konuşma biçiminde söylemekle şiir söylemeyi dilden söylemek ve telden söylemek deyimleriyle ayırırlar; bununla âşığın şiirini söylerken sözlere eşlik eden sazın, âşığın şiirinden ayrılmaz bir öge olduğunun anlatılmak istenmesidir (Boratav, 1988: 21).

Âşık Edebiyatı tarzı 16. asrın sonlarından başlayarak kahvehane ekseni etrafında, az çok ladini bir karaktere sahip olan ozan-baksı ve özellikle Yeniçeri Ocağının kuruluşuyla ''ordu şairi'' olarak ön plana çıkan ve başta Bektaşi tarikatı mensupları olmak üzere diğer tekke edebiyatı mensuplarının tesiriyle şekillenmiş ve bağımsızlık kazanmıştır. Ancak Tekke Edebiyatı ile ilişkisini hiçbir zaman kesmemiştir. Bir başka ifadeyle âşık edebiyatı altında toplanan edebi geleneğinin tekevvününde tekke kültür çevresi önemli rol oynamışken âşık tarzının teşekkülünde ve bağımsız bir karakter kazanmasında en önemli merhale kahvehaneler olmuştur (Çobanoğlu, 2000: 130).

Âşıkların bıraktıkları izin öneminin değerlendirilmesinde bir tek değil, şartlara göre birçok ölçütler kullanma zorunluluğu vardır. XVII. yüzyıldan Âşık Ömer, Gevherî, XIX. yüzyıldan Dertli, Erzurumlu Emrah, Bayburtlu Zihni gibi gelenekte kalem şuarası diye adlandırılan âşıklar, yazılı edebiyatın etkisi altında yetişmiş, şiirleri okumuş kesimin çevrelerinde, şehirlerde ve kasabalarda yayılmış olduklarından ünlerinin sonraki çağlara ulaşması daha çok yazı yoluyla olmuştur. Bu sebeple eserlerinin başkalarına mal edilmesi bir dereceye kadar önlenmiştir. Bir başka bölük kabul edilen Yeniçeri ocaklarında yetişmiş âşıkların şiirleri, önemli siyasi ya da askeri olayları yansıttıkları için, unutulup gitmekten korunmuşlardır. XVI. yüzyıldan Hayâlî, Öksüz Âşık, XVII. yüzyıldan Tamaşvarlı Âşık Hasan, Kâtibî, Kayıkçı Kul Mustafa, Kuloğlu gibi âşıkları örnek olarak gösterebiliriz (Boratav, 1988: 31).

XX. yüzyılın başında İstanbul ve çevresinde kaybolan Âşık Edebiyatının aydınların gözünden uzakta özellikle Doğu Anadolu bölgesinde tabiî şartları içinde yaşamaya devam ettiği muhakkaktır. Anadolu'nun kış gecelerinde özellikle de ramazan aylarında kahvehanelerde her zaman dinleyici bulan âşıklar düğünlerinde en önemli konukları olmuşlardır. Ayrıca âşıklar yurt çapında ilgiye ve sevgiye mazhar olarak geleneğin yeniden canlandırılmasında görev almışlardır (Günay, 1993: 11).

Âşıklık geleneğinin bulunduğu coğrafi alanlarda âşık kavramı değişik adlarla ama benzer anlam verilerek tanımlanmaktadır Doğu Türkistan'da yaşayan Uygurlar 'Halk Goşakçısı' (Koşukçusu), Kazaklar 'Akın', Kırgızlar 'Manasçı' olarak adlandırmaktadırlar (Karadeniz, 2007: 17).

Âşık Edebiyatının temsilcileri zaman zaman saz şairi, çöğür şairi, meydan şairi son yıllarda bazı çevrelerce halk ozanı terimleri ile anılan âşıklardır. İslamiyet'ten önceki Ozan-Baksı geleneğinin İslâmiyet'ten sonra tasavvufi düşünce ve yeni yaşama biçimi ile birleşmesinden doğan belirli bir şair tipini halk şairleri, âşık-şair tipi olarak benimsemişlerdir (Günay, 1993: 20).

Âşıklar, sevgililerini aramak, şöhret sahibi olmak ve para kazanmak amacıyla çevreyi dolaşırlar. Bu ortamlarda âşık, meslektaşlarıyla atışma fırsatı bulur. Bu atışmalara ''meydan edilme'', ''divana çıkma'' adı verilir. Divanı idare için hakem heyeti kurulur. Âşıklar, önce kendi hayatlarını hikâye ederken karşılıklı tanışma faslı da bitmiş olur. Tanışmadan sonra ''tutmaca'', ''karşı-beri'', ''bağlama-çözme''lere geçilir. Âşıklardan birisi yenilinceye kadar, ''bağlama-çözme'' devam eder ve yenilen âşık sazını diğer âşığa bırakır (Arı, 2009: 27-28).

Ozan-Baksı ve Tekke tarzı edebiyat geleneği üzerine bağımsız bir edebiyat tarzı olarak teşekkül eden Âşık tarzı edebiyat geleneğinin veya bir yaşama biçimine dönüşen haliyle daha geniş kapsamlı bir terimle ifade etmek gerekirse Âşık tarzı kültür geleneğinin en önemli ortaya çıkış nedeni kahvehanelerdir (Çobanoğlu, 2000: 129).

Bütün yönleriyle yaşatılmaya çalışılan âşıklık geleneği, ''semaî kahvelerine'' kendisine yaşama ortamı buldu. Bilhassa Cuma ve Ramazan gecelerinde buralarda sanatını icra etme imkânı bulan ''meydan şairleri'' destan, koşma, semaî, yedekli

maniler söyleyerek halkın ilgisini çektiler, sevgisini ve takdirini kazandılar (Kaya, 2009: 44).

Gezgin âşıklar, gittikleri yerlerde şiirleriyle ve ezgileriyle halkı eğlendirirken, bir yandan da kültür taşıyıcı görevi özellikleriyle dikkatleri çekmektedir. Âşık fasılları çerçevesinde karşılaşma yaparlar hikâyeler anlatırlar, muammalar çözerler, kahvelerde, düğün ve şenliklerde sazlarıyla halkı eğlendirirlerdi (Kaya, 2009: 43).

Günümüzde âşık şiiri geleneksel vasıtalar yerine artık kitle araçlarıyla yayılmaya başlamış, gelenek bu yeni unsurları kullanarak kendine yeni bir yol bulma gayreti içine girmiştir. Bu durum bir noktada teknolojinin sözlü geleneğin işlevini üstlenmesi olarak da ifade edilebilir. Teknoloji, geleneği yayan gezgin âşığın yerini alarak geleneğin dar çevrelerde sıkışıp kalmasını önleyerek daha geniş bir çevreye yayılmasını sağlamıştır (Vural, 2015: 18).

Âşıklık geleneği, Türk kültüründe önemli bir yer tutmaktadır. Âşıklık geleneği, yüzyılların deneyimlerinden süzülerek biçimlenmiş, belirli kuralları olan, şiirin kalıcı ve etkileyici özelliğinden yararlanarak kuşaktan kuşağa aktarılan bir değerler bütünüdür. Âşık şiirinin özünde bağlı bulunduğu kültüre ait örnek değerler ve ahlâk anlayışı yatmaktadır. Din, gelenek ve güncel yaşam, âşık edebiyatını besleyen diğer kaynaklar olarak gösterilmektedir (Artun, 2008: 54).

Âşıklık geleneği yalnızca çalıp-söylemeye dayalı bir icraat değildir. Mutlaka bir usta yanında öğrenilmesi gerekmektedir. Âşıklar kervanına katılacak kişi, kendi veya ailesinin isteği ile âşık yanına çırak olarak verilir. Buna ‘kapılanma’ denilmektedir. Çırak, ustasından geleneğin icaplarını, meydan açmayı, divana çıkmayı, yarışmayı, hikâye anlatmayı, ayak kurallarını ve âşık makamlarını öğrenmektedir. Çırağının yetiştiğine inanan ustası ona ‘icazet’ vererek, tek başına mesleğini sürdürmesine izin vermektedir. (Kalkan, 1991: 32-33).

Âşıklık geleneğinin temel icra mekânları olan kahvehaneler, köy odaları, düğün meydanları, meşk ortamları varlıklarını devam ettirmekle birlikte yeni icra bağlamları ortaya çıkmaya başlamıştır. Günümüz âşıkları da kültür endüstrileriyle yeni bağlamlarda kendilerini göstermeye çalışmakla birlikte, dernek gecesi, anma toplantısı ve yeniden

canlandırılmaya çalışılan kahvehane, çay ocağı, sohbet evi gibi sözlü kültür ortamlarında sanatlarını icra etmenin mücadelesi içindedirler (Fidan, 2017: 40).

Âşık, medyayla birlikte, sürekli değişen gündeme uymaya başlamıştır. Güncel konularda, eserlerle dağarcığını genişletmiş, müzikal anlamda yeni arayışların içine girmiştir. Göç ve teknolojileşme olguları da âşıklık geleneğinin aktörlerinin yeni bağlamlarda, yeni kimliklerle geleneği icra etme gayretlerini ortaya çıkarmıştır. Büyükşehirlerin farklı kültürel ekonomik alanlarında sanatını icra etmiş, teknolojik imkânlarla ortaya çıkan kültür endüstrilerinde üretimde bulunmaya başlamışlardır (Fidan, 2017: 39).

Türk Halk Edebiyatı içinde yer alan Âşık Edebiyatı, Millî Edebiyat geleneğinin bugün de yaşamaya ve yaratmaya devam eden bölümüdür. XX. yüzyılda özellikle Doğu Anadolu bölgesinde tarihî kabul, üslûp ve icra töresine uygun bir tarzda çağın teknolojisinden de (televizyon, plak, kaset, basın ve yayın organları vb.) yararlanarak yeni bir klâsik devir yaşamaktadır (Günay, 1993: 7).

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ÂŞIK CEMAL DİVANÎ'NİN HAYATI, MESLEĞİ, EĞİTİMİ, EVLİLİĞİ

1.1. Doğum Yeri ve Yılı

Âşık Cemal Divanî'nin asıl adı Mahmut oğlu Cemal Alper'dir. Cemal Alper, 02.01.1960 tarihinde Erzurum'un Oltu nüfusuna kayıtlı Duralar köyünde dünyaya gelmiştir.

Âşık Cemal Divanî doğduğu gün ile ilgili şöyle açıklama yapmaktadır: ''Uzak bir yoldan geldik engelleri aşa aşa. Gelmek kolay olmadı uğradım çok yokuşa. Karanlık bir odada irin gördüm kan gördüm. 9 ay 9 gün geçti ne güneş ne gün gördüm. Bakı saat erişti yaklaştı bir telaşa ikinci ayın biri rast geldim kara kışa.''

1.2. Anne, Babası ve Kardeşleri

Âşık Cemal Divanî'nin babasının adı Mahmut annesinin adı Hatice'dir. Babasını üç aylıkken kaybeden Cemal Divanî'nin annesi, Kemer kaya köyünden Ali Taşçı ile evlenmiştir. Daha sonra babalığının vefat etmesinden dolayı annesiyle beraber köyüne dönmüş ve burada yaşamıştır. Âşık Cemal Divanî iki çocuklu bir ailenin ikinci çocuğudur. Abisi, Maksut Alper'dir.

1.3. Çocukluğu ve Eğitim Hayatı

Âşık Cemal Divanî'nin ailesi çobanlık ve çiftçilik yaparak geçimlerini sağlamaktadır. Divanî, çocukluğunda çobanlık yapmıştır. Küçük yaşlarda babasını kaybetmiş olmasından dolayı annesiyle beraber zor günler geçirmiştir.

Yaşadığı köyün çok kırsal olduğunu dile getiren Âşık, 1973 yılında orada bulunan kömür işletmelerinde abisiyle beraber çalışmıştır. O zamanlarda herhangi bir fabrika olmadığı için bu maden ocağından köylülerin ve kendisinin istifade ettiğini dile getirmektedir.

Âşık Cemal Divanî ilkokul mezunudur. 1969 yılında köylerine bir öğretmen atanmıştır. O zaman 9 yaşında olan âşık okula geç başlamıştır. 15-16 yaşlarındaki gençlerinde kendisiyle beraber okula başladığını belirtmektedir. 1972'de İçel öğretmen

okulunu kazanmasına rağmen abisinin askere gitmek zorunda olmasından dolayı evine dönmek durumda kalmış ve bu durumdan dolayı okumak nasip olmamıştır.

1.4. Evliliği, Eşi ve Çocukları

Âşık Cemal Divanî, 1977 yılında Erzurum Narman kazasının Dazlak Köyünden Narime Hanım ile evlenmiştir. Narime Hanım'dan Elif Canan, Zehra, Leyla Yeşim, Ülkü Nur, Cengiz adında çocukları olmuştur. Yedi çocuğu olan Divanî'nin iki çocuğu vefat etmiştir. Çocuklarının hepsi evlenmiş, on üç toruna sahiptir.

1.5. Mesleği

Çocukluğunda çobanlık yapan Âşık Cemal Divanî, 1973 yılında kömür işletmesinde iki yıl çalışmıştır. Daha sonra 22.04.1975 tarihinde abisinin Bursa'da olmasından dolayı köyden çıkmak zorunda kalmış ve Bursa'da sıvacılık, kalıpçılık işleriyle uğraşmıştır.

Âşıklığa 1972'de Hüseyin Sümmânîoğlu'nun '' Beni hülyalara saldı hasretin Leyla seni'' şiirini ezberleyerek başlamıştır, günümüzde de hâlâ âşıklığı devam ettirmektedir.

1.6. Seyahatleri

Âşık Cemal Divanî, memleketi olan Erzurum'dan sonra 1975 yılında Bursa'ya gelmiş olup burada yaşamına devam etmiştir. O zamandan bugüne kadar Türkiye'nin hemen hemen bütün illerine gitmiş ve çeşitli etkinliklere katılmıştır. Türkiye dışında Divanî, etkinliklere katılım sağlamak amacıyla; Azerbaycan ve Almanya'ya gitmiştir.

1.7. Bursa'ya Geliş Sebebi

Abisi, Maksut Alper askerlikten sonra Bursa'da yaşamına devam ederken 1975 yılında çekilen bir telgraftan dolayı Divanî Bursa'ya gitmeye karar vermiştir. Telgrafta, abisinin hasta olduğu ve derhal Bursa'ya gelmesinin gerekli olduğu söylenmektedir. Cemal Alper'de köyündeki yaşamını bırakıp, keçilerini satıp Bursa'ya yerleşmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. ÂŞIK CEMAL DİVANÎ'NİN ÂŞIKLIK GELENEĞİ İÇİNDEKİ YERİ

2.1. Âşık Cemal Divanî'nin Yetiştiği Edebi-Kültürel Çevre

Âşıklığın var olma noktasında önemli bir konumda yer alan bölgemiz Doğu Anadolu'dur. Erzurum ili de âşıkların barındığı ve orada kültürel bir çevrenin oluşmasında önemli bir noktadadır. Divanî'de böyle bir mekânda yaşama imkânı bulmuş olup geleneği taşıma görevini üstlenmiştir.

1975 yılında Bursa'ya gelen âşık, Reyhânî, Hüseyin Sümmânîoğlu, Nusret Torunî gibi karşılaştığı usta âşıklar aracılığıyla halk şiir geleneği ve âşıklık sanatıyla ilgili bilgisini pekiştirmiş ve bu âşıklarla dostluklar kurmuştur. 1995 yılında Bursa'da kurulan Bursa Halk Ozanları Derneğinin kurucu üyeliğini ve daha sonra birkaç dönem başkanlığı görevinde bulunmuştur (Vural, 2015: 60).

2.2. Âşıklığa Adım Atışı

Cemal Divanî, âşıklığa 1972'de Hüseyin Sümmânîoğlu'nun ''Beni hülyalara saldı hasretin Leyla seni'' şiirini ezberlemesiyle başlamıştır.

Divanî bu durumu şöyle açıklamaktadır: ''Emdiğimiz sütten midir neden bilmem ben daha çocuk yaşımdayken o çoban çağlarımda meyve kasaları vardı. O kasaların tahtalarının üzerine kablo çekip saz yapıyormuşum. Bunu da köylülerim söylüyor ben hatırlamıyorum. Bu ne diyorlarmış. Diyormuşum bu saz. Sazı sen nerede gördün, bu tel buradan çekilmeyle mi öter diyorlarmış. Demek ki bir şeyi görmeye gerek yok yani bunda bir ruh olacak.'' diye ifade etmektedir. Cemal Divanî, Âşık Sümmânî koluna mensuptur.

2.3. Ustası

Divanî, bu geleneği 3 kişiden öğrendiğini şöyle söyleyerek dile getirmektedir: ''Bir bina düşünün, benim gönlümdeki âşıklık geleneği bir bina gibi. Bunun temellerini köylüm İhsanî ile yaptım, duvarlarını Reyhani ile ördüm. Çatısını Hüseyin Sümmânîoğlu ile tamamladım. Ama henüz daha ince işçiliği duruyor. Yani benim asıl

ustam gurbet. Çocuk yaşımda geldim, kendi çabalarımla ustalardan faydalandım. İhsanî, Reyhani, Hüseyin Sümmânoğlu benim üç tane ustam bunlardır.''

1973 yılında köyüne dönen âşık, Oltulu Mevlüt İhsanî ile tanışmıştır. Bu tanışma faslını şöyle açıklamaktadır: ''1973'te köyümüze dönünce bizim köyde Oltulu Mevlüt İhsanî vardı onunla başladım. Bizim köyde bir akıl hastası vardı. Akıl hastasını Elazığ'a hastaneye götürmüşler. Götürdükleri akşam köy odasında amcamın oğlunun odasında otururken ustam dedi ki:

- ''Sen güzel türkü söylüyormuşsun, türkü söyle hadi bize'' dedi.

Ben orada Hüseyin Sümmânîoğlu'nun şiirini okuyunca şöyle dedi:

- ''Gel ben seni çırak yetiştireyim.''

Tabi ben o gece hiç uyuyamadım. Yani bir usta bana âşıklık geleneğini öğretecek diye o gece hiç uyku tutmadı. Sabah oldu kömür ocağına çalışmaya gittim. Daha sonra iş yerinden ayrıldıktan sonra akşam bir tane defter, bir tane de kalem aldım. Akşam geldikten sonra İhsanî dedemin evine gittim, orada dizinin dibine oturdum. Dedim söyle, o söyledi ben yazdım. Aşağı yukarı 30' a yakın şiirini yazdım.

Bir gün yine böyle bir ikindi vaktiydi. Defter kucağımda, bizim ev ile onların evin arasında bir yol var. O yoldan giderken ustamın oğlu vardı. Şakir İhsanoğlu, o da rahmetlik oldu. O benim yoluma çıkıp şöyle dedi:

- ''Daha gitmiyorsun.''

- ''Hayırdır dedim.''

- ''Sen yazma daha'' dedi.

Tabi benim oradaki üzüntümü ifade etme şansım yok, edemem de. Uzun zaman gitmedim İhsanî'nin yanına. Tabi bu bende bir ukde oldu, yara oldu. Bir bahar zamanı, köyümüzün içinde bir elma ağacı var. Hacı denen birisinin bahçesinin kenarında. Yaban elması, o elmada öyle çiçek açmış ki baharın en güzel zamanı. Tam onun altındayken, İhsanî dedeyi gördüm sokaktan aşağıya doğru geliyor. Bana şöyle dedi:

- ''Sen çok büyümüşsün.''

- ''Hayırdır dedim.''

- ''Hani sen bana gelip çırak olacaktın.''

Dedim:

- ''Daha size gelmem.'' Böyle söyleyince müthiş bir ağlamak oldu bende. O zaman dedi ki:

- ‘’Allah benden aldı buna verdi. Hadi al bakalım nasıl olacaksın.’’ Hepsi o yani bendeki varlığının. Ondan sonra da yazmaya başladım.’’ diye dile getirmektedir.

2.4. Mahlas Alışı

Cemal Alper, uzun zaman Divanî mahlasını kullanmıştır. Aşağı yukarı 30 seneye yakın bu mahlası kullanmaya devam etmiştir. Daha sonra ustası Âşık Mevlüt İhsanî tarafından Divanî mahlasının kullanılması gerektiğini belirtmiştir. Cemal Divanîye göre mahlas olayı şöyledir: 1) Teslim edilenler 2) Tembih edilenler 3) Teklif edilenler 4) Teskin edilenler.

Cemal Alper, mahlası âşıkların şiirlerinin imzası ve ikinci bir kimliği olarak değerlendirir. Âşıkların mahlaslarını âşıklık geleneği gereği rüyada gördükleri, pir tarafından ya da usta çırak ilişkisi içinde yaşayan çırağın ustası tarafından verilmesiyle aldıklarını ifade eder. Mahlas konusundaki asıl önemli düşüncesi ise mahlas almanın âşığın, âşıklığını icra edebilmesi için bir izin ya da ruhsat olarak görmesidir (Kuş, 2011: 143).

Âşık Cemal Divanî sonradan Anadolu sathında bir başka Divanî olduğunu fark etmiştir. Hatta bu mahlasın ustası tarafından bilindiğini ve niye bu mahlası koyduğunu Cemal Divanî de bilmemektedir. Daha sonra Ruhanî, ‘’Cemali’’ diye kullan demiştir. Fakat âşık, ustasının verdiği isim kaybolmasın diye Divanî’nin önüne Cemal ismini getirerek Cemal Divanî şeklinde mahlası kullanmaya devam etmiştir. Bunu yapmasının sebebi de şiirlerin karışmaması gerektiğidir.

2.5. Saz Çalması

Âşık Cemal Divanî, 1974 yılının sonlarına doğru Edirne Uzunköprü’de bir müddet çalışmıştır. Uzunköprü’de çalışırken Edirne’nin kapalı çarşısından bir saz almıştır. Gurbette çalışıp kazandığı maaş 300 lira iken sazı 30 liraya almıştır. Fakat almış olduğu bu sazı birisinin istemesi üzerine 35 liraya sazını satmıştır.

Daha sonra Erzurum’dan Cahit Uzun adlı bir kişiden saz almak için yola çıkmıştır. Satmış olduğu sazın 5 lirası ile Erzurum’a ulaşıp Cahit Uzun’dan kılıfı olmayan çok güzel bir saz alıp köyüne gitmeye karar vermiştir. Köye giderken Kesik köprü diye bilinen yere araba ile gelmiştir ve yolun geri kalanını bir kamyon ile devam

etmek zorundadır. Âşık Cemal Divanî tam kamyona bineceği sırada, kamyonun ani hareket etmesi üzerine sazı kasaya düşmüş ve kırılmıştır.

Daha sonra sazını Oltu'da bir marangoza yaptırmış ancak eskisi gibi olmamıştır. Divanî küçük yaşlarda meyve kasalarının üzerine tel çekip saz gibi çalmaya başlamıştır. Divanî saz çalmayı kendi kendine öğrenmiştir. Cemal Divanî, sazın kendisine yoldaşlık ettiği gibi diğer âşıklar içinde sazın yoldaş olduğunu söylemektedir.

2.6. Atışmaları

Âşık Cemal Divanî, âşıklık geleneğinde önemli bir yere sahip olan atışma dalında oldukça başarılıdır. Türkiye'nin birçok yerinde düzenlenen programlara katıldığını ve bu programlarda önemli başarılar elde etmiştir. Bursa Yıldırım Belediyesi'nin düzenlemiş olduğu Uluslararası Türkiye Âşıklar ve Şairler Şöleni'ndeki ''Atışma'' dalında Türkiye 2.'si olmuştur.

Bunun yanı sıra Cemal Divanî, ustası Oltulu Mevlüt İhsanî, Âşık Reyhanî, Nusret Torunî, Hüseyin Sümmanioğlu, Sıtkı Eminoğlu, çırak olarak yetiştirdiği Zafer Kazancı ile atışmalar yapmıştır.

2.7. Âşık Cemal Divanî İle İlgili Yapılan Çalışmalar

2.7.1. Kitaplar

Temel VURAL (2015), **Âşık Cemal Divanî Gönlümün Gözyaşları**, Bizim Büro Yayıncılık, Ankara. Bu eserde geleneğin günümüzdeki önemli temsilcilerinden olan Âşık Cemal Divanî'nin şiirlerine yer verilmiştir. Kitap, giriş ve dört ayrı bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde, âşıklık geleneği ve günümüz âşıklık geleneği ile ilgili genel ve kısa bilgilere yer verilmiştir. Metinlerin yer aldığı ikinci bölümde ise kırk yılı aşan âşıklık serüveni boyunca çok sayıda şiir söyleyen, Âşık Cemal Divanî'ye ait 278 şiire ve 32 karşılaşmaya yer verilmiştir. Kitabın üçüncü bölümünde şiirlerin alfabetik sıraya göre bir dizini yapılmıştır. Son bölümde ise Divanî'nin sanat haytı boyunca çekilmiş olduğu fotoğraflara yer verilmiştir.

Timur YILMAZ (2011), **Yaşayan Âşıklık Geleneği Âşıklardan Halk Hikâyeleri**, Eğiten Kitap, Ankara. Bu eserde, Âşık Cemal Divanî'nin tasnif etmiş

olduğu Yusuf ile Gülistan Hikâyesi yer almaktadır. 12 Eylül 2009 tarihinde Bursa'nın Yıldırım ilçesinde Barış Manço Kültür Merkezi'nde bulunan Bursa Halk Ozanları binasında derlemesi yapılmıştır.

Temel VURAL (2011), **Oltu Havzası Sözlü Kültüründen Derlemeler**, Bizim Büro Basımevi, Ankara. Âşık Karşılaşmaları adlı bölümde, Oltu Havzası Âşıklar Derneği'nin Geleneksel 3. Âşıklar Gecesi'nden seçilen Üçlü Atışmaya yer verilmiştir. Âşık Şakir İhsanoğlu, Cemal Divanî ve Ebubekir Zamanî'nin gerçekleştirdiği atışma ''Gelmiyor'' ayağıyla başlamakta ''Arasındayım'' redifli atışmayla devam etmekte, ''Gözümle Gördüm'' redifli bir taşlama ayağıyla son bulmaktadır.

Temel VURAL (2012), **Sümmânî'den Günümüze Oltu Havzası Şairleri**, Bizim Büro Basımevi, Ankara. Bu eserin üçüncü bölümünde, Âşıklık Geleneğinin Günümüzdeki Temsilcileri adlı bölümünde Cemal Divanî'nin hayatına, âşıklık geleneğindeki konumuna ve dört tane şiirine yer verilmiştir.

Dr. Fatma Ahsen TURAN, Özlem ÜNALAN (2011), **Sazın ve Sözün Sultanları Yaşayan Halk Şairleri- VII**, Gazi Kitabevi, Ankara. Bu çalışmada, Selçuk Kuş'a ait makalede Cemal Alper (Âşık Cemal Divanî)'in hayatına, âşıklık dönemine, şiirlerine ve karşılaşmasına yer verilmiştir. Yaş Destanı, Çanakkale, Emimgilin Mustafa, Bizim Köydür adlı şiirleri, Reyhanî- Divanî adlı karşılaşması yer almaktadır.

Temel VURAL (2015), **Ozanlarla Hasbihâl**, Bizim Büro Basımevi, Ankara. Bu eserde, 27 Mayıs 2008'de Oltu Havzası Âşıklar Derneğinde, Cemal Divanî ile gerçekleştirilen bir sohbete yer verilmiştir. Sohbet Bölümünde, Cemal Divanî'nin hayatına ve âşıklık geleneğine yönelik bilgiler yer almaktadır.

Temel VURAL (2015), **Oltu Havzası Âşık Karşılaşmaları**, Bizim Büro Basımevi, Ankara. Bu eserde, Cemal Divanî'nin ustası Oltulu Mevlüt İhsani, İhsanioğlu ve Nusret Torunî ile yapılan karşılaşmalara yer verilmiştir.

Süleyman FİDAN (2017), **Âşıklık Geleneği ve Medya Endüstrisi-Geleneksel Müziğin Medyadaki Serüveni**, Grafiker Yayınları, Ankara. Bu çalışmada, Âşık Cemal Divanî'nin 19 Kasım 2016 tarihli paylaşımı: Fazıl Mancılık ve Şakir İhsanioğlu ile Köy

Tv'de 'Ocakbaşı-Bir Saz Bir Söz' adlı programı çekimlerine, Âşık Cemal Divanî'nin Facebook kullanıcılarını satirik bir üslupla değerlendirdiği şiirine ve 18.11. 2016 tarihinde çırağı Zafer Kazancı ile deyişmesine yer verilmiştir.

2.7.2. Tezler

Lisans Bitirme Tezi

Burak KILIÇ (2007), Âşık Cemal Divanî Hayatı ve Şiirleri, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Lisans Bitirme Tezi. Âşık Cemal Divanî'nin hayatı, âşıklığı ve şiirleri hakkında bilgi verilmiştir.

Elif AKYOL (2021), Âşık Cemal Divanî Hayatı, Sanatı ve Şiirleri, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Lisans Bitirme Tezi.

2.7.3. Gazeteler

Oltu'nun Sesi, 26 Mayıs 2008, 2. sayfa. Oltulu Âşık Mevlüt İhsani'yi Anma Şenliklerinin 15. buluşmasında Âşık Cemal Divanî'nin ve diğer âşıkların katılımıyla gerçekleştirilen etkinliğe yer verilmiştir.

Bursa Haber 2 Aktüel, 17 Eylül 2006, 2. sayfa. Erzurum'un taşıyla meşhur Oltu ilçesinin Bursa'daki sakinleri, Oltulular Buluşması'nda bir araya geldi. Âşık Cemal Divanî ve diğer yörelerdeki âşıkların katılımıyla atışmalar gerçekleştirildi.

Şehir Kent, 25 Şubat 2012, 4. sayfa. Erzurum'un efsane âşığı Sümmânî, Tayyare Kültür Merkezi'nde Bursa Narmanlılar Derneği tarafından düzenlenen gece ile anıldı. Âşık Cemal Divanî ve Sıtkı Eminoğlu'nun Sümmânî'yi konu alan atışması alkışlarla desteklendi.

2.7.4. Dergiler

Hece Taşları, Onuncu Sayı, 15 Aralık 2015, Mehmet GÖZÜKARA, **Âşık Cemal Divanî İle Âşıklık ve Âşık Edebiyatı Üzerine.** Cemal Divanî ile hem âşıklığı hem de ilk göz ağrısı ''Gönlümün Gözyaşları'' kitabı ve âşıklığı üzerine bilgi verilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
3. ÂŞIK CEMAL DİVANÎ'NİN ŞİİRLERİNDE YAPI

3.1. Şiirlerinde Ahenk Unsurları

3.1.1. Durak

Hece ölçüsünde durak, aruz ölçüsünde taktinin karşılığı olarak kabul edilebilir. Hece vezninde mısraların belli ölçülere göre olan bölüm yerleridir (Karaalioğlu, 1966: 41).

Âşık Cemal Divanî'nin 304 şiirinde incelenen duraklar için şunlar söylenebilir:

- 4+3 durak biçiminde 2 şiir,
- 4+4 durak biçiminde 25 şiir,
- 4+4+3 durak biçiminde 28 şiir,
- 5+3 durak biçiminde 1 şiir,
- 6+5 durak biçiminde 165 şiir,
- 8+7 durak biçiminde 18 şiir,
- 8+8 durak biçiminde 7 şiir,
- Duraksız: 49 şiir bulunmaktadır.

Âşık Cemal Divanî'nin 7'li hece ölçülü şiirleri için en çok 4+3, 8'li hece ölçülü şiirleri için 4+4, 11'li hece ölçülü şiirleri için 6+5 durak şekli kullanıldığı görülmektedir.

Âşık Cemal Divanî'nin şiirlerinde kullanmış olduğu durak örnekleri şöyledir.

4+3 duraklı:

‘’Önce dostken / el oldum
Kapısına / kul oldum
Alevinde / kül oldum
Ocaklar / şahit oldu’’

4+4 duraklı:

‘’Seher vakti / eser rüzgâr

Yele vurur / yele vurur

Çok güvenme / bu dünyaya

Nice canı / yola vurur’’

4+4+3 duraklı:

‘’Küçük yaşta / çıktım sevda / dağına

Duman beni / ben dumanı / bekledim

Yol uğrattım / bir arifin / bağına

Bağban beni / ben bağbanı / bekledim’’

6+5 duraklı:

‘’Gel beni bir dinle / ey deli gönül

Yazılmak ayrıdır / yazmak ayrıdır

Her bahçede açmaz / taze taze gül

Sezilmek ayrıdır / sezmek ayrıdır’’

5+3 duraklı:

‘’Elin attıkça / tutarsın

Zalim o kadar / yakın ki

Her gün isyana / batarsın

Zulüm o kadar / yakın ki’’

8+7 duraklı:

‘’Aşk denilen muammada / çok bilmeceden geçtim

Aklım fikrim talan oldu / açan goncadan geçtim

Ardımdan gelen var diye / sabahı beklemedim

Akşam ile yola düştüm / günü geceden geçtim’’

8+8 duraklı:

‘’Bağbancıya gülden öte / çiçek var mıdır dermeye

Kervancıya yoldan öte / menzil var mıdır ermeye

Talancıya maldan öte / kısmet var mıdır görmeye

Dilenciye halden öte / hayal var mıdır kurmaya’’

Duraksız:

Durakları her mısrada değişen manzumelerin vezni duraksızdır (Karaalioğlu, 1966: 42).

‘’Benim yaram / gizli yara
Sana açtığıma / bakma
Niyetim gitmektir / yâra
Konup göçtüğüme / bakma’’

3.1.2. Redif

Redif, halk şiirinin en eski ve en önemli öğelerinden biridir. Bütün duygu, düşünce ve benzetmeleri rediften doğar. Halk şiirinde redif çok çeşitli biçimlerde görülür. Genellikle redif dizenin sonundadır. Kimi zaman dizenin ilk sözcüğü uyak, geri kalan sözcükler redif olabilir (Dilçin, 1995: 80).

Âşık Cemal Divani’nin 304 şiirinde incelenen redif ile ilgili şunlar söylenebilir:

- 1 kelimede redif olan 74 şiir,
- 2 kelimede redif olan 108 şiir,
- 3 kelimede redif olan 57 şiir,
- 4 kelimede redif olan 39 şiir,
- 5 kelimede redif olan 14 şiir,
- 6 kelimede redif olan 3 şiir bulunmaktadır.

Âşık Cemal Divanî’nin bir şiirini redif bağlamında inceleyelim:

Duy diyenler oldu kulak asmadım
Kafiye Redif (4 kelime)
Giy diyenler oldu kulak asmadım
Kafiye Redif (4 kelime)

3.1.3. Hane Sayısı

Âşık Cemal Divanî'nin 304 şiirinde incelenen dörtlük sayıları bakımından hanelerin dağılımı şöyledir:

- 3 haneli şiirlerin sayısı 21
- 4 haneli şiirlerin sayısı 24
- 5 haneli şiirlerin sayısı 219
- 6 haneli şiirlerin sayısı 20
- 7 haneli şiirlerin sayısı 6
- 8 haneli şiirlerin sayısı 1
- 9 haneli şiirlerin sayısı 2
- 10 haneli şiirlerin sayısı 1
- 12 haneli şiirlerin sayısı 1

3.1.4. Aliterasyon

Âşık Cemal Divanî'nin şiirlerinde kafiye ve redif ile birlikte ahengi sağlayan başıca unsurlardan birisi aliterasyondur. Divanî'nin 304 şiirinde incelenen birinci dörtlükte aliterasyonu sağlayan harflerin dökümü şu şekildedir:

- N harfi 89 defa
- R harfi 69 defa
- M harfi 55 defa
- L harfi 38 defa
- D harfi 15 defa
- S harfi 8 defa
- T harfi 7 defa
- Ş harfi 4 defa
- K harfi 3 defa
- Y harfi 3 defa
- B harfi 2 defa
- Z harfi 1 defa

Divanî'nin şiirlerinde m, n ve r harflerinin bir ahenk unsuru olarak yoğun bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Birkaç örnekle incelenecek olursa:

''Maskesi düşünce gördüm yüzünü
Meğer yılan i**m**iş aslan bilirdi**m**
Bundan sonra gala almam sözünü
Ta**m**da cahil i**m**iş irfan bilirdi**m**''

Yukarıdaki şiirde ''m'' sesinin aliterasyon olarak kullanıldığı görülmektedir.

''Aptal gönül bu dünyanın peşine
Koşa**n** değişti de se**n** değişmedi**n**
Sinesini yakıp aşk ataşına
Pişe**n** değişti de se**n** değişmedi**n''**

Yukarıdaki şiirde ''n'' sesinin aliterasyon olarak kullanıldığı görülmektedir.

''Sayısızca insan gördüm âlemde
Boşuna çıldı**r**an bi**r** seni gö**r**düm
Olacak her neyse ezel kaderde
Dostunu yıldı**r**an bi**r** seni gö**r**düm''

Yukarıdaki şiirde ''r'' sesinin aliterasyon olarak kullanıldığı görülmektedir.

3.1.5. Ölçü

Mısralardaki hece sayısının eşitliğinden hece ölçüsü doğar. Bir manzumenin ilk dizesinde kaç hece varsa, diğer dizelerde de o kadar hece vardır (Karaalioğlu, 1966: 40).

Divanî'nin 304 şiirinde incelenen şiirlerin tamamı hece ölçüsü ile yazılmıştır.

- 7'li hece ölçüsü ile yazılmış 2 şiir,
- 8'li hece ölçüsü ile yazılmış 31 şiir,
- 11'li hece ölçüsü ile yazılmış 237 şiir,
- 15'li hece ölçüsü ile yazılmış 18 şiir,
- 16'lı hece ölçüsü ile yazılmış 7 şiir bulunmaktadır.

7’li:

‘’Çekildiler erenler
Dost yüzler yerinde yok
Ahvalimi soranlar
O sözler yerinde yok’’

8’li:

‘’Güz gidince kış gelirmiş
Yazla arasında ne var
Gönül ağlar yaş gelirmiş
Gözle arasında ne var’’

11’li:

‘’Gel beni bir dinle ey deli gönül
Yazılmak ayrıdır yazmak ayrıdır
Her bahçede açmaz taze taze gül
Sezilmek ayrıdır sezmek ayrıdır’’

15’li:

‘’Yâr sırtıma saz bağlattı gezdirdi il il beni
Mahzun koydu gurbet elde etti sersefil beni
Yürü dedikçe yürüdüm dur dedi orda durdum
Seslenince gidemedim bıraktı gafil beni’’

16’lı:

‘’Acep dünya kaç ton gelir darası kendi içinde
Günde kaç bin hançer yiyer yarası kendi içinde
Rüzgâr yırtar yüz gözünü firesi kendi içinde
Etrafını derya kesmiş karası kendi içinde’’

3.1.6. Kafiye

Kafiye (Halk edebiyatında ayak), en az iki mısranın sonunda tekrarlanan ses benzerliğidir (İlaydın, 1997: 78).

Âşık Cemal Divanî’nin 304 şiirinin birinci dörtlüklerinde bulunan ayaklardaki kafiyeler incelendiğinde şöyle bir sonuç ortaya çıkmaktadır.

- Şiirlerinin 159'unda yarım kafiye,
- Şiirlerinin 93'ünde tam kafiye,
- Şiirlerinin 28'inde zengin kafiye,
- Şiirlerinin 12'sinde tunç kafiye kullanılmıştır.

Görüldüğü üzere halk şiirinin genel karakteristik özelliği olan yarım kafiye kullanılması Âşık Cemal Divanî'nin şiirlerinde de göze çarpan özelliklerden birisidir. 3 şiirin birinci dörtlüğünde ise hiçbir şekilde kafiye bulunmamaktadır.

Âşık Cemal Divanî'nin şiirlerinin birinci dörtlükte bulunan kafiye çeşitlerinin örneklendirilmesi şöyledir:

1. Yarım Kafiye:

''Âşık senin ne tükenmez derdin var
Beş yüz desem değil bi**n** desem değil
Ne meskenin belli ne de yurdun var
Viran desem değil ha**n** desem değil''

Yukarıdaki dörtlükte bin ile han kelimelerinde tek ses (-n) benzerliği vardır.

2. Tam Kafiye:

''Gönül bahçesine nazar eyledim
Rüzgâr esti yaprak gitti d**al** bitti
Arı oldum çiçeklere söyledim
Kovan kırık macun gitti b**al** bitti''

Yukarıdaki dörtlükte dal ile bal kelimelerinde iki ses (-al) benzerliği vardır.

3. Zengin Kafiye:

Desinlere laf eyleme Divanî
Kimi divane der kimi d**eli** der
Her acıya of eyleme Divanî
Kimi mestane der kimi v**eli** der

Yukarıdaki dörtlükte deli ile veli kelimelerinde ikiden fazla (-eli) ses benzerliği vardır.

4. Tunç Kafiye:

Halim perişandır şahım sultanım
Kapında bir kulun **ağlıyor** bugün
Çıktı asumana ahım amanım
Gariplik sinemi **dağlıyor** bugün

Yukarıdaki dörtlükte ağlıyor kelimesi dörtlüğün dördüncü mısrasında dağlıyor kelimesinin içinden geçmek suretiyle tunç kafiye oluşturmuşlardır.

3.1.7. Kafiye Örgüsü

Âşık Cemal Divanî'nin 304 şiirinde incelenen kafiye örgüsü ve şiir sayısı aşağıda gösterilmiştir.

257 şiirin birinci dörtlüğünde:

-a
-b
-a
-b

Benlik aynasına bakan insanın -a
Ayağı bedeni başı bozulur -b
Garibi mazlumu yakan insanın -a
Hayali hülyası düşü bozulur -b

16 şiirin birinci dörtlüğünde:

-a
-a
-x
-a

Muhtacım efendim sana muhtacım -a
Kervanım yoruldu hana muhtacım -a
Salmışsın gemimi derin ummana -x
Sığınacak bir limana muhtacım -a

8 şiirin birinci dörtlüğünde:

-a

-b

-c

-b

İnsanoğlu benzer bahçede güle -a
Hele yaprakları dökülsün de gör -b
Daha ekilmemiş hazan tarladır -c
Sürülüp herk olup ekilsin de gör -b

7 şiirin birinci dörtlüğünde:

-a

-a

-a

-a

Aşkı bize reva gören yarenler -a
Baharı aldılar yazı verdiler -a
Düşümüze mihman oldu erenler -a
Gönlümüze yazı yazı verdiler -a

1 şiirin dörtlüğünde:

-a

-a

-a

-b

Anlaşılmaz konuştuğun kelamın -a
Sırrına agâhtır cümle âlemin -a
Hükmü ne ki küçücük bir kalemin -a
Yazar bozar başka şeye karışmaz -b

Âşık Cemal Divanî'nin şiirlerinin birinci dörtlüğünden hareketle şiirlerinin çoğunu koşma nazım biçiminin uyak düzenine uygun olarak yazıldığı görülmektedir.

3.2. Şiirlerin Şekil Unsurları

Şiirin dış yapısını, görünüşünün kümelenmesini izah etmemize yarayan kavramlar nazım biçimi ve nazım birimidir ki bu iki kavramın toplamına şekil denilir. Âşık Cemal Divanî'nin şiirlerinin genel dış görünüşünü bu iki kavramla açıklanacaktır. Şiirinde kullandığı nazım birimleri ve nazım biçimleri şu şekildedir:

3.2.1. Nazım Birimi

Nazım biçimlerinde ölçü olarak kullanılan parçadır. Halk edebiyatında dörtlük nazım birimi sayılmaktadır (Karaalioğlu, 1966: 76).

Âşık Cemal Divanî'nin 304 şiirinden incelenen 289 şiirinde kullanılan nazım birimi halk şiirinin milli nazım birimi olan dörtlüktür.

''Beklediğim aksi zaman -1. mısra
Geldi geçti gitti işte -2. mısra
Deryaya uğradı kaptan -3. mısra
Daldı içti yuttu işte'' -4. mısra

Âşık Cemal Divanî şiirlerinden 6 tanesini divan şiirinin nazım birimi olan bentlerle (muhammes, müseddes) yazılmıştır.

3.2.2. Nazım Biçimi ve Nazım Türü

Halk şiirinde mâni ve koşma tipi olarak iki ana biçim vardır. Aslında az sayıda olan öteki biçimler, bu iki ana biçimden çıkmıştır. Dizelerin kümelenişi, dizelerin hece sayısı ve uyak düzeni bakımından özellik gösterenler biçim, biçimi ne olursa olsun konu bakımından benzerlerinden ayrılanlar da tür adı altında toplanmıştır (Dilçin, 1995: 279).

3.2.2.1. Âşık Edebiyatına Ait Şekiller

3.2.2.1.1. Koşma

Halk edebiyatımızın en yaygın nazım şekillerinden biridir. Çoğu 4+4+3 veya 6+5 durak olmak üzere onbir hecelidir. Kafiye düzeni birinci dörtlükte abcb veya abab şeklindedir (Karaalioğlu, 1966: 98).

Âşık Cemal Divanî'nin 304 şiirinde incelenen 237 şiiri koşma nazım biçimi ile yazılmıştır. Aşağıda koşma nazım biçimi ile yazmış olduğu şiire yer verilmiştir.

‘’Gel beni bir dinle ey deli gönül
Yazılmak ayrıdır yazmak ayrıdır
Her bahçede açmaz taze taze gül
Sezilmek ayrıdır sezmek ayrıdır

Girip gezmediğin dostun bağıdır
Seyran eylediğin yârin dağıdır
İnsan yaratanın sır yumağıdır
Çözülmek ayrıdır çözmek ayrıdır.

Hükmetsen çıksan da aya güneşe
Dünya senin olsa bir baştanbaşa
Biri kalbe vurur birisi taşa
Ezilmek ayrıdır ezmek ayrıdır

Ak içinde gizlense de karalar
Dostu senden seni dosttan aralar
Ya cananı ya da seni yaralar
Üzülmek ayrıdır üzmek ayrıdır

Ey Cemal Divanî yok sırra eren
Toprakta birleşir yar ile yaren
Birisi vurulan birisi vuran
Kazılmak ayrıdır kazmak ayrıdır’’

3.2.2.2. Anonim Halk Edebiyatına Ait Şekiller

3.2.2.2.1. Mani

Anonim Halk edebiyatının en yaygın nazım şeklidir. Her dörtlükte birinci, ikinci, dördüncü mısralar birbiriyle kafiyeli, üçüncü mısra serbesttir (İlaydın, 1997: 95).

Âşık Cemal Divanî şiirlerinden mani nazım biçimine verilen örnek aşağıda yer almaktadır.

‘’Diyemem yar diyemem
Bağrımı yar diyemem
Dünya hep güzel olsa
Yadlara yâr diyemem

Dolu yar dopdolu yar
Gözlerim yaş dolu yâr
Âleme yağmur yağdı
Bana yağdı dolu yâr

Zor biter dost zor biter
Bu dert böyle zor biter
Helalı hara bağa
Kolay ekmek zor biter

Güle ne dost gülene
Ağlarım ben gülene
Bülbül bin feryat eder
Bilmiyorum güle ne’’ (Vural, 2015: 324)

3.2.2.3. Âşık Edebiyatına Ait Türler

Âşık edebiyatı nazım türleri genellikle koşma ve semâi biçimiyle yazılmaktadır. Bu türler, koşma ve semailerden konuları bakımından ayrılmaktadır (Dilçin, 1995: 337).

3.2.2.3.1. Güzelleme

Doğa güzelliklerini anlatmak ya da kadın, at gibi sevilen varlıkları övmek için yazılan şiirlerdir. Âşık Cemal Divanî'nin nazım biçimleri bağlamında incelediğimiz 185 güzelleme türü bulunmaktadır.

''Ferhat seni görse idi dağlarda
Şirine gitmeye yol aramazdı
Emrah seni seyran etse bağlarda
Koparıp dermeye gül aramazdı

Kulak verip sevenlerin sözüne
Ayrılığı karıştırmaz özüne
Kerem baksa idi senin yüzüne
Aslı ocağında kül aramazdı

Irmaklar var idi gözü yaşında
Ömür çürütmezdi aşkın peşinde
Mecnun seni hayal etse düşünde
Leyla Leyla deyip çöl aramazdı

El uzatsa sırlı kapı açardı
Belki yoksuludu belki naçardı
Sümmânî'de gül periden geçerdi
Gönül kapısına kul aramazdı

Cemal Divanî'de gece yarılar
Cevap bulmaz İhsanî'de sorular
Cemalini fark etseydi arılar
Çiçeklere konup bal aramazdı''

3.2.2.3.2. Taşlama

Halk edebiyatında, bir kimsenin kusurlarını, gülünç taraflarını alaylı bir dille ortaya koyan şiirlerdir. Divan şairlerinin hicviyelerine karşılık halk şairleri şahıslara karşı duydukları nefret ve kinleri, yermek istedikleri kimseleri, toplumsal dertleri taşlamalarının okuna hedef tutmuşlardır (Karaalioğlu, 1966: 99).

Âşık Cemal Divanî'nin 304 şiirinde incelenen taşlama nazım türü ile yazılmış 101 şiiri bulunmaktadır.

‘’Kervan mı yoruldu ne oldu acep
Bu kervancı yine han değiştirdi
Yüzünden kaldırdı düştü ya hicap
Yönünü çevirdi yan değiştirdi

Oturduğu yerde durur kalkmazdı
Hiç kimsenin ayıbına bakmazdı
Daha önce camilerden çıkmazdı
Gitti kiliseye din değiştirdi

Sattı kervanını aldı araba
Şimdi hasret yaşar bir çift çoraba
Ağanın yanına girdi maraba
Unvan değiştirdi ün değiştirdi

Bilmedi taktir de ne imiş yazı
Unutmak kolay mı hüzünlü mazi
Ecdattan soyundan olmadı razı
Ameliyat oldu kan değiştirdi

Cemal Divanî'nin yaslandı sini
Ayırt edemedi beş yüzü bini
Silahın önüne attı kendini
Kör olası kurşun yön değiştirdi’’

3.2.2.3.3. Koçaklama

Çoşkun ve yiğitçe bir üslupla savaş ve döğüşleri anlatan şiirlerdir (Dilçin, 1995: 341). Âşık Cemal Divanî'nin 304 şiirinden 4'ü koçaklama nazım türü ile yazılmıştır.

Aşağıda Divanî'nin koçaklama nazım türü ile yazılmış bir şiirine yerilmiştir.

''Haykırır bu millet döner özüne
Demek daha henüz o gün gelmedi
Layık olur ecdadının sözüne
Demek daha henüz o gün gelmedi

Yeni baştan Malazgirt'e girilir
Her kaleye al bayrağı gerilir
Tekrardan bir çağa mühür vurulur
Demek daha henüz o gün gelmedi

Uyuyan gençliğin kalkar uyanır
Orduların Viyana'ya dayanır
Üç kıtaya şehit rengi boyanır
Demek daha henüz o gün gelmedi

Yeryüzünde çeşit çeşit renk olur
Haçla hilal anlaşamaz cenk olur
Adaletin terazisi denk olur
Demek daha henüz o gün gelmedi

Yer titrer semadan şimşekler çakar
Cemal Divanî'de o güne bakar
Dünya'yı kurtaran bir aslan çıkar
Demek daha henüz o gün gelmedi''

3.2.2.3.4. Ağıt

Divan Edebiyatı'nın mersiyesi gibi bir ölünün ardından söylenen türküye ağıt denilmektedir. Halk ozanları sevdikleri kişilerin, depremde, su baskınında ve savaşta can verenlerin ardından ağıtlar yakmışlardır (Makal, 2002: 15).

Âşık Cemal Divanî'nin 304 şiirinden incelenen 6 şiiri ağıt nazım türü ile yazılmıştır. Aşağıda Divanî'nin ağıt nazım türü ile yazılmış bir şiiri bulunmaktadır.

‘’Soma'ya bir ateş düştü köz yasta duman yasta
Sayısız ocağı yıktı ah yasta figan yasta
Yasta bulut yasta yıldız ay yasta güneş yasta
Çark mı tersine çevrildi geçmeyen zaman yasta

Mahşeri kalabalıklar sızlayan analar var
Daha üç günlük gelinler solmayan kınalar var
Ataşlar içinde yanan deli divaneler var
Arar bulamaz yavrusun canan yasta can yasta

Gitmiş de geri dönmemiş ciğerinin paresi
Saniyeler içinde mi dostun dosttan arası
Beyaz tenler kömür olmuş yok bunun bir çaresi
Hiç bir ilaç kâr eylemez çaresiz lokman yasta

Zemine velvele düştü duyulmaz insan sesi
Ruh uçmuş Allah'a varmış boştur göğüs kafesi
Huzuru divana kalmış mahkemedir ötesi
Gözlerde yaşlar kurumuş fi cümle insan yasta

Güneş doğsa da ışımaz karanlık karşı dağlar
Bülbül susmuş gonca solmuş virane olmuş bağlar
Yarabbi sen yardım eyle yüreğimiz kan ağlar
Tahtında sultan üzgündür dağdaki çoban yasta

Yine ecelin kervanı uğradı bizim hana
Dört yüzden fazla garibi verdik gitti kurbana
Zonguldak'tan Adana'ya İzmir'den Ardahan'a
Ölü toprağı serpildi bu cennet vatan yasta

Hayret ile bakıyorum âlemde olanlara
Mevla cennetini versin bu yolda ölenlere
Allah'tan ihsan yetişe içerde kalanlara
Bu duadan teskin olur kul Cemal Divan yasta''

3.2.2.3.5. Semai

Halk şiirinde hece ölçüsüyle ve aruz ölçüsüyle yazılan iki türlü semâi vardır. Hece ölçüsüyle yazılan semailer koşma tipine benzer ve uyak düzeni aynıdır. Yalnız aralarındaki ayrım dizelerinin hece sayısı bakımındandır. Hece ölçüsünün sekizli kalıbıyla yazılırlar. Sevgi, doğa ve güzellik gibi konular işlenir (Dilçin, 1995: 334). Âşık Cemal Divanî'nin 304 şiirinde incelediğimiz 28 şiiri semai nazım türü ile yazılmıştır. Divanî'nin semai nazım türü ile yazmış olduğu bir şiire yer verilmiştir.

''Garip bülbül sen bu bağa
Girdin mi dedim demedi
El uzatıp gonca gülü
Derdin mi dedin demedi

Okuyup aşk satırını
Seçip esre ötürünü
Mahzun yârin hatırını
Sordun mu dedim demedi

Kadir Mevla'm rahmet seper
Arif ondan hisse kapar
Diken ile güle çeper
Ördün mü dedim demedi

Sevgi mi seni bağlayan
Aşkın mı ciğer dağlayan
Senden gayrı bir ağlayan
Gördün mü dedim demedi

Ağlayan göz döner sele
Gül mü seni saldı dile
Cemal Divanî bir güle
Verdin mi dedim demedi’’

3.2.2.4. Dini-Tasavvufi Türk Halk Edebiyatına Ait Türler

Din ve tasavvufla ilgili kavram, duygu, düşünce, ilke ve kuralları halka yaymak amacıyla bir tarikata bağlı şairlerce yazılan şiirlerdir (Dilçin, 1995: 343).

3.2.2.4.1. İlahi

Tanrı ile ilgili olan ona dua etmek üzere yazılıp ezgi ile söylenen nazım türüdür. Yedili, sekizli, onbirli hecelerle söylenmektedir. İlahilerde 3-7 ve daha fazla dörtlük olabilmektedir (Karaalioğlu, 1966: 106).

Âşık Cemal Divanî’nin 304 şiirinde incelenen 3 şiiri ilahi nazım türü ile yazılmıştır.

‘’Hiçbir yolcu menziline gitmemiş
Hedefe varmışsa yol Allah’tandır
Çöl vadide diken dahi bitmemiş
Bahçede açmışsa gül Allah’tandır

Dilerse yakını eylermiş ırak
Şu kini kibiri terk eyle bırak
Her gövde burcunda yeşerir yaprak
Meyvesin vermişse dal Allah’tandır

Nice âlim vardır bilmiyor imla
Rakip rakibine yapmaz mı hamle
Buluttan toprağa düşünce damla
Birikip coşmuşsa sel Allah'tandır

Bilen yok ki nedir serveti varı
Pus vadiyi gizler duman dağları
Sahradan çiçeği devşiren arı
Macun yaptı ise bal Allah'tandır

Gel Cemal Divanî biraz et gayret
Kulağınla işit gözünle seyret
Dünya hikmetine eyleme hayret
Aklın varsa düşün bil Allah'tandır''

3.2.2.4.2. Medhiye

Bir kimseyi övmek için yazılan şiirlere denir. Dört halife için yazılan medhiyelere medh-i çihâr-yâr-ı güzîn denilmektedir (Dilçin, 1995: 263).

Âşık Cemal Divanî'nin medhiye nazım türü ile ilgili yazmış olduğu 1 tane şiiri vardır.

''Hazreti muhtarın gari yâridir
Ömer Sıddık Ali yaren hepsi bir
Birini ayırmak hak inkârıdır
Sıddık Osman Ömer Furkan hepsi bir

Sıddık Ekberidir iman bülbülü
Ömer ki İslam'ın bağının gülü
Zülfikar belinde binmiş düldülü
Osman Ömer Ali Aslan hepsi bir

Haydar-ı Kerrardır Hazreti Ali
Sıddık'tır Ömer'dir imanın hali
Kim görmüşse demiş hayâ timsali
Sıddık Ömer Ali Osman hepsi bir

Cemal Divanî'nin gözü yaşları
İslam ordusunun din gardaşları
Nuri Muhammet'in can yoldaşları
Ali Ömer Sıddık Sultan hepsi bir

3.3. Şiirlerindeki Teknik

Âşık Cemal Divanî'nin 304 şiiri elimizde mevcuttur. Bu şiirlere kendisinin düzenli bir şekilde tuttuğu dosya ve defterlerden ulaştık. İncelememiz dışında kalan birçok şiiri de bulunmaktadır.

Toplam 304 şiirinde incelenen 289 şiirinde nazım birimi olarak dörtlük kullanılmıştır. 304 şiirin 2 tanesi beş dizeden oluşmaktadır. Aşağıda bu tarz yazılan bir şiiri mevcuttur.

‘’Mevla'm ayrılığı vermiş kullara
Acırım boş geçen bunca yıllara
Çocuk yaşta düştüm gurbet ellere
Hasretin şerbeti olsa da şehir
Bursa benim için en güzel şehir

Bolu Gerede'de Dertli sözü var
Kayseri'de Seyrani'nin sazı var
Amasya'da Ferhat Şirin izi var
Fırat'ı geçerken boğulmuş Tahir
Bursa benim için en güzel şehir

Sivas'ta Veysel'in kara toprağı
Erciş'te Emrah'ın kolunda bağı
Şenliğin Sümmânî'nin sönmüş ocağı
Sevda gözyaşımı etse de nehir
Bursa benim için en güzel şehir

Kerem Isfahan'dan gelmiş de gitmiş
Çektiği cefalar canına yetmiş
Değirmen önünde Reyhanî yatmış
Emir Sultanımız âlemden mahir
Bursa benim için en güzel şehir

Biz de bu vatana şükür ederiz
Bir yanı Uludağ bir yanı deniz
Nöbetimiz dolar çeker gideriz
Ey Cemal Divanî biter bu kahır
Bursa benim için en güzel şehir''

İncelediğimiz şiirlerin 4'ü altı dizeden oluşmaktadır.

''Kasavetten bir yel esse gül bırakmaz yolar geçer
Tabirsiz gördüğün rüya bildiğini siler geçer
Kimisine elem güya kara bağrım deler geçer
Kimine lokmayı vermez kimisine böler geçer
Kimisine damla akmaz kimisine dolar geçer
Bunun adı yalan dünya neler gelir neler geçer

Şöhreti kayıp edersin unvan gider ün de kalmaz
Asuman yere dökülür ay kaybolur gün de kalmaz
Bozar bu çarkı çemberi dönen değirmen de kalmaz
Bereket yerden çekilir başak kurur den de kalmaz
Yerden göğe çıkan bulut rahmetini çiler geçer
Bunun adı yalan dünya neler gelir neler geçer

Cemal Divanî'yi sorma ölür gider zor bulursun
Kendin günaha batmışsın âlemde kusur bulursun
Ya âşığı sultan arar ya hazreti pir bulursun
Emrah Sümmânî yanında Nihan İhsan er bulursun
Belki dalgalarda güler felek dişin biler geçer
Bunun adı yalan dünya neler gelir neler geçer''

Âşık Cemal Divanî'nin incelemeye alınmayan 1 şiiri beyit nazım birimi formunda aşağıda yer almaktadır.

Gönlüme bin nasihat eğledim de tutmadı
Ben onu unuttum da o beni unutmadı

Günlerim hayâl gibi geceleri düşteyim
Baharım çiçek açmaz yazın kara kıştayım

Her ne desem dinlemez kederdedir yastadır
Kalbimi mahkûm etti aklımda iflastadır

Beni hülyaya salar kendisi rahat yatar
İnkâr etmek nafile gözümü şahit tutar

Ben onu terk etmiştim o bende mihman kalmış
Hep onu konuşurum dilimi esir almış

Meskenim gurbet oldu ruhum bedene dargın
Dalgalı denizlerde vurgun yemişim vurgun

Sen ey Cemâl Divanî yürü ecdat izinde
Bilerek boğulursun gönülün denizinde

Âşık Cemal Divanî'nin 304 şiirinden incelenen 2 şiirinde mahlas kullanılmadığı görülmektedir. Aşağıda mahlası olmayan bir şiiri mevcuttur.

‘’Ara sıra dalgasına şaşarım
Ummanın derdini bir bilebilsem
Gurbetin içinde gurbet yaşarım
Zamanın derdini bir bilebilsem

Zaman olur saniye de çıldırır
Yarenine yoldaşına saldırır
Sebep olan babasını öldürür
İnsanın derdini bir bilebilsem

Sam yel vardır sevenlerin bağında
Nifak olur her zamanın çağında
Sürü rahat değil azap dağında
Çobanın derdi ne bir bilebilsem

Her gün katlimize ferman yazılır
Böyle gitmez devri düzen bozulur
Taş altında köleleri ezilir
Sultanın derdi ne bir bilebilsem’’

Görüldüğü gibi Âşık Cemal Divanî'nin şiirlerinin tamamına yakını dörtlüklerden oluşmaktadır. Şiirlerinin 219'u 5 dörtlükten, 24'ü 4 dörtlükten, 21'i 3 dörtlükten, 20'si de 6 dörtlükten oluşmaktadır. Bunun sonucunda dörtlük hacmi olarak 4 ve 5 dörtlüğü tercih etmiştir.

İncelenen şiirlerden hareketle Âşık Cemal Divanî'nin şiirlerinin teknik olarak ölçü, uyak, kafiye, hane, redif gibi şekil unsurlarını istisnalar hariç başarılı bir şekilde kullanmaya çalıştığını görebilmekteyiz. Bazı şiirlerinde de yöresel söyleyişlerinin olduğu kelimelere sıklıkla rastlayabilmekteyiz.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ÂŞIK CEMAL DİVANÎ'NİN ŞİİRLERİNİN KONU BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1. Âşk Şiirleri

Âşık Cemal Divanî'nin şiirlerinde aşk yoğunluk olarak beşeri aşk şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Beşeri aşkın dışında ilâhi aşkı da görmek mümkündür. Aklında olan bir güzele sevda duyduğunu ve bu sevdanın onda yoğun bir etki yaptığını şiirlerinde görmekteyiz. Aşk onun zihninde ulaşması güç bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrılık, hüzün gibi durumların âşığın şiirlerine tesiri oldukça fazladır. Şiirlerden hareketle âşığın aşka ulaşabilmesinin güç olduğu, bu durumu da şiirlerine aksettirdiğini görebilmekteyiz. Divanî'nin aşk konulu 154 şiiri bulunmaktadır.

''Feryat ettin kaval gibi ney gibi
Damlayıdın çağlar oldun çay gibi
Aklım sana köle kalbim bey gibi
Yine beni anlamadın sarı kız

Acır mısın bu aşığın halına
Tenezzül etmedin dünya malına
Yirmi dört bilezik taktım koluna
Yine beni anlamadın sarı kız

Sen hüzünlü bense gözü yaşıdım
Yanında en sadık arkadaşıdım
Ömür boyu omuzumda taşıdım
Yine beni anlamadın sarı kız

Sen susunca bende sana darıldım
Her mecliste başköşeye kuruldum
Fırsatım oldukça sana sarıldım
Yine beni anlamadın sarı kız

Karalar giyindin kenarda durdum
Cemal Divanî'yim çok hayâl kurdum
Beni ağlattıkça göğsüne vurdum
Yine beni anlamadın sarı kız''

Yukarıdaki şiirde âşığın feryadı dile gelmektedir. Aşkına tutsak olan âşığın güzel karşısında eli kolu bağlı durumdadır. Esirliğinden kurtulamayan âşık çaresizliğini şiire dökmeye çalışmıştır. Aşkını sürekli dile getirmesinden bahseden âşık, sevgilisinin bu durumdan haberdar olmadığını, bu durumunda âşığı derinden hüzne götürdüğü görülmektedir.

Âşığın aşkı için tüm fedakârlıkları yapmasına rağmen hâlâ onun bu durumdan sessizliğe bürünmüş olması âşığa zulüm gelmektedir. Âşığın hayatı boyunca sevdiğinin yanında olduğunu, kendisini en sadık arkadaşı olarak gördüğünü dile getirmesine rağmen, sevgilisinin yine bu durumdan haberdar olmayışı onu köze çevirmektedir.

''Yar elinden aldım yara
Yaram derinde derinde
Sinem olmuş pare pare
Cahil şerinde şerinde

Eğil deli gönün eğil
Bir defa bağladık meyil
Sinemde yaram bir değil
Yedi yerinde yerinde

Aşkı beni kavuruyor
Rüzgâr olmuş savuruyor
Dokundukça deviriyor
Sevda perinde perinde

Divanda durmak isterim
Yüzünü görmek isterim
Dağları yarmak isterim
Arzum şirinde şirinde

Cemal Divanî bulaydım
Varıp yanında kalaydım
Tek bir tane saç olaydım
Yarın serinde serinde’’

Yukarıdaki şiirde, aşkın âşığı yaraladığı dile getirilmiştir. Aşkın iyileşemeyen bir kabuğa benzetildiği görülmektedir. Kabuk bağlamayan yaranın kanıyor olması aşka ulaşmanın güçlüğünü ifade etmektedir. Ezelden sevdalı olmasına rağmen bu sevdanın ona şifa olmaktan çok hasta ettiğini ve dermanının olmayışını gözler önüne sermektedir. Aşkın onu ateş gibi yaktığı, bu yanmanın sonucunda da ortada bir sevdanın sadece adı kaldığı görülmektedir. Sevdası için nice zorluklara göğüs germiş, onun yüzünü görmek umuduyla sürekli arayış içinde olması onu sersefil etmiş durumdadır. Âşığın bu sevdadan tek isteği yârini bulup onunla beraber ömrünü bir edip, yaşama birlikte tutunmaktır.

Sonuç olarak Âşık Cemal Divanî’nin şiirlerinde aşk konusu önemli bir yere sahiptir. Beşeri aşkın ön planda olduğu şiirlerinde aşk ulaşılması güç bir kaynak olarak görülmüştür. Âşığın çabaları devam ederken sevgilisinin bu çabaları görmeyişi ve hayatına devam ediyor oluşu da bu aşk kavramını açıklamaya yardımcı olmaktadır. Sevda çekmek aşkın yegâne kuralıdır. Bu kural içerisinde aşk gurbettir, gurbette varılması zor bir yerdir. Kavuşmak istemenin arzulandığı bu şiirlerde âşık sitemini, hüznünü ve ayrılığı dile getirmektedir.

4.2. Memleket, Yurt Sevgisi Konulu Şiirleri

Vatan, bir kimsenin büyüdüğü, bir milletin hâkim olarak üzerinde yaşadığı, barındığı ve her türlü koşullarda savunmak istediği bir toprak parçasıdır. Hepimizin bir vatanı vardır, bu vatan içerisinde hayatımızı devam ettirdiğimiz, geleneklerimizi

yaşattığımız, bizden önceki nesle ve bizden sonra gelecek olan nesle yaşanabilir bir vatan bırakmak bizlerin temel görevleri arasındadır.

Âşık Cemal Divanî, şiirlerinde de memleket sevgisinden oldukça bahsetmiştir. Ona göre memleket sadece yaşadığı bir yeri sınırlandırmaktan ibaret değildir. Varlığını hissettiğimiz her yer bizlere memlekettir. Bizlere düşen, memleket sevdasını koruyup, artırmaktır. Cemal Divanî'nin memleket, yurt sevgisi konulu 15 şiiri bulunmaktadır.

‘’Güzellere mesken olmuş
Bizim dağlarla yaylalar
Çok çoban arzusun bulmuş
Bizim dağlarla yaylalar

Çiçeklerden vala örmüş
Geçen yolcudan dert sormuş
Nice kanlı savaş görmüş
Bizim dağlarla yaylalar

Ocağında sütler pişmiş
Damatlar doldurmuş içmiş
Kaç kervancıya sır açmış
Bizim dağlarla yaylalar

Kayasında rüzgâr sesi
Tabiatın efsanesi
Garibanların yuvası
Bizim dağlarla yaylalar

Cemâl Divani sır olur
Kış bitince bahar olur
Bir gün gelir mezar olur
Bizim dağlarla yaylalar’’

Bu şiirde memleketimizin heybetli duran dağlarından, yemyeşil olan yaylalarından söz edilmiştir. Dağları ve yayları sadece yer olarak değil, birer sığınak olarak görmektedir. Bu güzelliklerin oluşundan dolayı nice çobanlar, nice sürüler oralarda yaşamlarını devam ettirmektedir. Dağlara ve yaylara insani özellikler yüklenerek onların vasıflarını artırmak amacıyla kişileştirmelere yer verilmiştir.

‘’Kerem Isfahan’dan gelmiş de gitmiş
Çektiği cefalar canına yetmiş
Değirmen önünde Reyhanî yatmış
Emir Sultanımız âlemden mahir
Bursa benim için en güzel şehir

Biz de bu vatana şükür ederiz
Bir yanı Uludağ bir yanı deniz
Nöbetimiz dolar çeker gideriz
Ey Cemal Divanî biter bu kahır
Bursa benim için en güzel şehir’’

Âşık Cemal Divanî Bursalı olmamasına rağmen Bursa’yı çok güzel tarif etmiştir. Bursa şehrinin kendisi için ne anlama geldiğini yukarıdaki dizelerde anlatmaktadır. Tarihi güzelliklerin yanında doğası ile bizleri büyüleyen bir şehir olduğunu belirtmektedir.

Bursa’yı anlatan bir başka şiirinde Bursa’nın ne kadar da ihtişamlı bir yer olduğunu bizlere göstermektedir. Mekân olarak bahsettiği Emir Sultan türbesi bizlerin manevi anlamda huzur bulduğu önemli bir yerdir. Beyaz rengin yansıması olarak bildiğimiz Uludağ’dan da ayrıca bahsetmiştir.

‘’Dedem Yıldırım’ın şah eseridir
Durulur divana Ulu Cami’de
Ülkemde ki nöbetlerden biridir
Yönelir Rahmana Ulu Cami’de

Sayısız âlimler gelmişte gitmiş
Ya kaçı hakikat sırrına yetmiş
Nice sultanlara nasihat etmiş
Saygı var Kur'an-a Ulu Cami'de

Şadırvanı ortasında çağlamış
Hızırı bir vakit buna bağlamış
Kaç gariban dua etmiş ağlamış
Can gelmiş kaç sana Ulu Cami'de

Bir ilahı dava bizim davamız
Buna şahit dağlarımız ovamız
El açılıp da yapılınca duamız
Çıkar asumana Ulu Cami'de

Dersini okumuş ehli irfanlar
Secdeye kapanmış sultanlar hanlar
Kendini yitirmiş nice zindanlar
Dönmüşler üryana Ulu Cami'de

Ne ulu şey vatan için ölmesi
Şu fani âlemde adın kalması
Nasip olsa cenazemiz kılması
Bu Cemal Divana Ulu Cami'de''

Yukarıdaki şiirde, İslam Dünyası için çok önemli olan bir cami olan Ulu Cami'ye yer verilmiştir. I. Bayezid tarafından yaptırılan bu cami bizlerin manevi anlamda huzur bulabildiğimiz bir yerdir. Âşık Cemal Divanî'de bu şiirinde Bursa Ulu Cami'nin önemini, bizlere miras kalan bu mabedin varlığından söz etmiştir.

4.3. Gurbet Konulu Şiirleri

Âşık Cemal Divanî'nin şiirlerinde gurbet konulu şiirlere de yer verilmiştir. Genç yaşlarda memleketinden ayrılmak zorunda kalan âşığın, bu sitemini şiirlerinde görebiliriz. Asli vatanımızda yaşamımızı devam ettirmek varken yaşadığımız hayat şartları içerisinde gurbeti tatmak tatlı olmasa da mecburidir. Âşık Cemal Divanî'de gurbette oluşunu ve memleketine duyduğu özlemlerini şiirlerinde yansıtmıştır. Divanî'nin gurbet konulu 15 şiiri bulunmaktadır.

‘’Tarlasını ektik çayırı biçtik
Altını kazarak oyduk bu köyün
Dağlarından soğuk suyunu içtik
Bütün varlığına doyduk bu köyün

Bilmiyorum hangi aydı yıl kaçtı
Komşu olan komşusuna muhtaçtı
Mezire'nin yamaçları ağaçtı
Nasıl fidanına kıydık bu köyün

Gurbet el göründü yiğitlerine
Balta vurduk kavak söğütlerine
Kerkülük'ten çıktık Micitlerine
Lorud'unda sürü yaydık bu köyün

Yasamal'dan Kabak Dağa geçince
Cornikler'de kır tarlayı biçince
Güneyinde kekureler açınca
Baldırganlarını soyduk bu köyün

Haydar Çavuş gözü yolda kalınca
Mürsel Çavuş muhtarlığı alınca
Ali Bey'le Ahmet Ağa ölünce
Adını Duralar koyduk bu köyün

Cemal Divanî'de gönlü yarada
Halen daha arzusu var orada
İhsanî'de meftun yatar burada
Yıllardır emrine uyduk bu köyün''

Yukarıdaki şiirde, âşığın doğup büyüdüğü Duralar Köyü'ne yer verilmiştir. Köyünün güzelliklerinden bahsederken aynı zamanda köyünün tahribata uğradığını da dile getirmektedir. Gurbette oluşundan dolayı âşığa özlem duyuran memleketinin hasreti onu derinden etkilemektedir.

Şiirinde, köyünde olan bazı bölgelerden de bahsederek anılarını tekrar canlandırmak istediği ortadadır. Gurbet onun içinde daima bir yara olarak kalmış olup tek arzusu doğup büyüdüğü topraklara geri dönebilmektir. Ustası olan İhsanî'nin kabrinin orada bulunduğunu, gurbette yaşamanın hayli zor olduğunu bu şiirinde göstermektedir.

''Garibin üstünden kış eksik olmaz
Ne baharı gelir ne de yaz olur
Arzusu umudu yerini bulmaz
Çilesi çok neşesi de az olur

Akar gözlerinden hüzünlü pınar
Nerde baykuş varsa dalına konar
Bağrının başında bir ateş yanar
Üstü duman can evinde köz olur

Acı elem diyarına çağrılır
Ne kambur düzelir ne de doğrulur
Beden azap hamurunda yoğrulur
Ne edası kalır nede naz olur

Gülmek yasak olur kaldığı yerde
Böyle taksimatı vardır kaderde
Hüzünden üstüne çekerler perde
Benzi solgun melul mahzun yüz olur

Hasret acısını kimler dindirir
Bazen Cemal Divanî'yi kandırır
Köleyi de sultanı da dondurur
Gurbetin iklimi hep ayaz olur''

Yukarıdaki şiirde, gurbetin âşık üzerindeki etkisinden bahsedilmiştir. Gurbet ona göre acı bir diyardır ve bu acı diyarda bedeni azap çekmektedir. Gönlündeki ferahlığı, gurbet kavramı yok etmiştir. Gurbetin oluşu onun yaşama tutunmaya çalıştığı bir durumdur. Gurbetin içinde tutunacak bir dalının olmayışı âşığın benzini soldurmuştur. Gurbet ona göre hüzün viranesidir. Bu gurbet acısına merhem olabilecek birilerini göremiyor olması Âşık Cemal Divanî'yi daha da gurbetlik yapmaktadır. Gurbet âşığın ruhuna işlenmiş silinmez bir yazıdır. Bu yazıyı silmekte o kadar kolay olacak bir durum değildir.

4.4. Dini Şiirler

Âşık Cemal Divanî, peygamber efendimize duyduğu özlemini akrostiş yaparak belirtmiştir. Cemal Divanî'nin şiirlerinin 18'i dini şiirdir.

4.4.1. Hz. Muhammed ile İlgili Şiirler

''**E**renler şehrinin şahı sultanı
Feyzi muhabbetim sana hasretim
Efendim sen bize şefaat kanı
Nübüvvet nöbetim sana hasretim

Dilerim kapında kalmak her zaman
İmkânı olur mu bulmak bir zaman

Makamına mihman olmak sır zaman
Yalvarmak niyetim sana hasretim

Allah'ın dinini beyan eyleyen
Mağripten maşrıka dosta söyleyen
Ulaşıp hak deryasını boylayan
Hakikat hikmetim sana hasretim

Ahtım var sarılmak kutlu sancağan
Muhammed dediler ezel ervağan
Mustafa yazdılar iman ocağan
Erilmez gurbetim sana hasretim

Değişmem tek telin koca dünyaya
Melekler ismini yazdı semaya
Ulaşmak mümkün mü böyle sevdaya
Sevdiğim hasretim sana hasretim

Takvanın zirvesi şerefi şanı
Alemlerin rabbi vermiş nişanı
Feyzi himmet bekler Cemâl Divani
Aşkındır sohbetim sana hasretim''

''Aşığa aşk konuşmamak hayâ ardır bu gece
İsmini zikir eylemek bize kârdır bu gece
Yüz yirmi dört bin bin nebi geldi geçti aradan
Herkesin gizli tuttuğu aşikârdır bu gece

Kirâmen kâtibî açmış defterdeki yerini
Yıldızlar nur saçıyordu süslerken göklerini

Ukbâ'dan dünyaya sunmuş âlemin enverini
Ötelerin ötesinden haber vardır bu gece

Dünya var olduktan beri sır olan bilmecesi
İsmail'in alnındaydı satır satır hecesi
Rebiûlevvel ayının on ikinci gecesi
Cümle canlı bayram etti gelen yârdır bu gece

Muhammed emin yazılmış ezeli ervâhtaydı
Yetmiş bin hicap içinde bir ulvi dergâhtaydı
Dünyaya teşrif edince başı secdegâhtaydı
Dalında nübüvvet mührü zati nurdur bu gece

Cemal Divanî gönlümde kâinatın habibi
Hürmetine bağışlasa kimsesizler sahibi
Bu gelen son elçi idi insanlığın tabibi
Dertli isen var divana yaran sardır bu gece''

Yukarıdaki şiirde, peygamber efendimize yönelik bir övgüden bahsedilmiştir. Âşık Cemal Divanî, peygamber efendimizin doğumunun bir mucize olduğunu, bizlere rahmet olarak gönderildiğini ve son peygamber olduğunu dile getirmiştir.

4.5. Taşlama Şiirleri

Âşık Cemal Divanî taşlama şiirlerinde düzene olan bozukluğu, insanlara olan sevgisizliği, adaletsizliği dile getirmiştir. Şiirlerinde, âşığın bazı şahıslardan beklemediği yaşanmışlıkları görmesi ve durum karşısında şaşırıp kalması görülmektedir. Kendisine iyi görünen şahısların maskesi düşünce ne oldukları ortaya çıkmış ve bu durum karşısındaki tepkisini bu şiirini kaleme alarak farkındalığını artırmaya çalıştığını görmekteyiz. Divanî'nin taşlama konulu 101 şiiri bulunmaktadır.

‘’Bize incitirsin demiş bir alçak
Sizin evi ben mi yaktım be deyyus
Arkadan söz eden korkaktır korkak
Tacın tahtın ben mi yıktım be deyyus

En küçük işine hile katarsın
Menfaaten arkadaşın satarsın
Nefis zindanında esir yatarsın
Pranganı ben mi taktım be deyyus

Herkes çeker imiş kendi şirine
Su yeter mi iftiranın kirine
Demek çamur atacaktın birine
Piyangodan ben mi çıktım be deyyus

Zaman senin edep arın yitirmiş
Kibir zaten itibarın bitirmiş
Çağladıkça bütün varın götürmüş
Sizin arktan ben mi aktım be deyyus

Yine Cemal Divani’yi şaya et
Öldürmeye yok etmeye gaye et
Allah’tan kork kullarından haya et
Usandım sizlerden bıktım be deyyus’’

Yukarıdaki şiirde, arkasından konuşan bir şahsa serzeniş vardır. İftiraya maruz kaldığını ve bu durumun hiç hoş görünmediğini söylemektedir. Bu şiirden anlayacağımız üzere bu şahsın işlerine hile katarak yoluna devam ettiğini, kendi çıkarları için arkadaşlarını görmezlikten geldiğini görülmektedir. Nefsine yenik düşen bu şahsın düzen ve adalet duygusundan yoksun olduğu görülebilmektedir.

Âşık Cemal Divanî’de yazmış olduğu bu şiirinde bazı gerçeklerin ortada olduğunu ve bu durumun keyfini kaçırdığını dile getirmeye çalışmıştır.

‘’Ey erenler uyumayın yatmayın
Şeytan irfan olmuş duymadınız mı
Bu sözümü kulak ardı etmeyin
Yahşi yaman olmuş duymadınız mı

Yılanı soymuşlar sinekler için
Ahırı yapmışlar inekler için
Yeni yasa çıkmış dönekler için
Serçe sultan olmuş duymadınız mı

Kaplanın adına celse açılmış
Kartallara yeni kefen biçilmiş
Karakarga taze kral seçilmiş
Emri ferman olmuş duymadınız mı

Akıl ermez şerefisin kinine
Ayı gibi girdi çıkmaz inine
Kurdu kuşu sürü etmiş önüne
Çakal çoban olmuş duymadınız mı

Menfaati olduğunda iyiydi
Bu Cemal Divanî ağabeyiydi
Üç gün önce gördüm kara kediydi
Bugün aslan olmuş duymadınız mı’’

Yukarıdaki şiirde, yakın çevresindeki bir şahsın ya da şahısların menfaati için âşığa iyi görünmeye çalıştığı görülmektedir. Kendi çıkarları için hitap etme biçimleri bile farklı olan şahısların, çıkarsız bir günde halini hatırını sormaya bile tenezzül etmediği görülmektedir. Âşıkta bu durumu anlatmak için hayvan isimleri üzerinden benzetmeler yaparak şiirini yazmış olduğu görülmektedir. Sahte dostlukların olduğunu, kötü bir güne düşsen, yanına dahi uğramayacak şahısların varlığından haberdar etmeyi gerekli görmüştür.

‘’Adam diye seni eyledim şaye
Ben ne bilem senin sütün bozukmuş
Isıttım soğuttum tutmadın maya
Ben ne bilem senin sütün bozukmuş

Felek beni gurbet ellere attı
Sen gibi zalime arkadaş etti
Mazlumluğun mahzunluğun aldattı
Ben ne bilem senin sütün bozukmuş

İçine düşmüştün garip gurbetin
Gücüm yettiğince eyledim metin
Sanardım ki vardır arın izzetin
Ben ne bilem senin sütün bozukmuş

Kaç firavun geldi geçti dünyadan
Kısmet vermemişler edep ayadan
Dedim belki utanırsın Mevla’dan
Ben ne bilem senin sütün bozukmuş

Der Cemal Divanî canımı sıktın
Demek sende beni kafaya taktın
Soyun sopun insan idi it çıktın
Ben ne bilem senin sütün bozukmuş’’

4.6. Atatürk ile İlgili Şiirler

Âşık Cemal Divanî bu şiirinde memleketimizin içinde bulunduğu duruma dikkat çekerek gerek Kurtuluş Savaşı’nı gerekse Çanakkale Zafer’ini bizlere bir kez daha şahitlik etmemiz için şiirini dile getirmiştir. Âşık burada sadece şiirsel anlamda bir duygu katmaktan ziyade tarihi alanda bilgilendirme yaparak bizlere ışık tutmayı başarabilmiştir. Cemal Divanî’nin Atatürk ile ilgili yazmış olduğu 1 şiiri bulunmaktadır.

‘’İstilaya maruz kalmış yurdumuz
Düşmana dur demiş Mustafa Kemal
Dağıtılmış birliğimiz ordumuz
Bir ulus var demiş Mustafa Kemal

Kırık gemi ile çıkmış bu yola
Haberler yollamış sağ ile sola
Samsun’a çıkınca vermiş bir mola
Millete er demiş Mustafa Kemal

Amasya’ya gelip yazmış fikiri
El açıp Allah’a etmiş şükürü
Erzurum’da görmüş Kara Bekir’i
Emrime gir demiş Mustafa Kemal

Kara Bekir ile sözü bir etmiş
Sivas’taki kongresini hür etmiş
Bir ulusun benliğinde yer etmiş
Vicdanlar hür demiş Mustafa Kemal

Vatanı kurtarmak asıl niyeti
Bu uğurda sarf eylemiş gayreti
Toplayıp meclisi Cumhuriyet’i
Millete kur demiş Mustafa Kemal

Çanakkale acı vermiş canına
Sakarya’da bakmış düşman kinine
Afyon’da Yunan’ı katmış önüne
Denize sür demiş Mustafa Kemal

Düşmandan kurtarmış aziz vatanı
Hatırlamış toprağında yatanı
Ön plana almış asıl insanı
Vatana yâr demiş Mustafa Kemal

İnkılaplar yapmış ardı ardına
Sahip çıkmış ecdadının yurduna
İlaç olmuş milletinin derdine
Dermanı sar demiş Mustafa Kemal

İlimde teknikte daim ileri
Türk öğün çalış kalma ha geri
İstikbale yön göstermiş gökleri
Yatan esir demiş Mustafa Kemal

Cemâl Divanî'yim mutlu günlere
Al bayrağı çektiğinde gönlere
Cumhuriyet emanettir gençlere
Türklük gurur demiş Mustafa Kemal''

Yukarıdaki şiirde, Türk milletine kendini adamış, vatanın bağımsızlığı için çetin mücadelelere girmiş ve zorluklar karşısında özgürlüğümüze kavuşmayı bizlere armağan etmiş Mustafa Kemal ATATÜRK anlatılmaktadır. İstila edilmiş memleketimizin, içinde bulunduğu vahim durumda silah arkadaşları ve askerlerimizin gayretiyle, canlarını feda etmek uğruna vatan bizimdir parolası ile savunmuşlardır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. ÂŞIK CEMAL DİVANÎ ŞİİRLERİ

5.1. Halk Şiiri Nazım Şekilleri İle Yazılanlar

5.1.1. Yedili Hece Ölçüsü İle Yazılanlar

5.1.1.1. Yerinde Yok

Çekildiler erenler
Dost yüzler yerinde yok
Ahvalimi soranlar
O sözler yerinde yok

Cahile Pazar olmuş
Bu nasıl nazar olmuş
Fatihler mezar olmuş
Yavuzlar yerinde yok

Duman dağda kar saklı
Pak içinde kir saklı
Bakışlarda per saklı
Yaş gözler yerinde yok

Sarp kayalar yol olmuş
Dost dostuna el olmuş
Aşka düşen lâl olmuş
Avazlar yerinde yok

Cemal Divanî bizde
Yürürken aynı izde
Pusulam yok denizde
Yıldızlar yerinde yok

5.1.1.2. Şahit Oldu

Aşkı var gözyaşımda
Yanaklar şahit oldu
Sızı saklı dişimde
Dudaklar şahit oldu

Kısmete çile düştü
Ah etmek güle düştü
Her damla göle düştü
Irmaklar şahit oldu

Yazık geçen yıllara
Düşürdüler yollara
Yuva yaptım dallara
Yapraklar şahit oldu

Önce dostken el oldum
Kapısına kul oldum
Alevinde kül oldum
Ocaklar şahit oldu

Fikrimden atamadım
Sözümü tutamadım
Geceler yatamadım
Şafaklar şahit oldu

Cemal Divanî fani
Dolaştım kabristanı
Taşlara sordum seni
Topraklar şahit oldu

5.1.2. Sekizli Hece Ölçüsü İle Yazılanlar

5.1.2.1. Hele Bakın Şu Dervişe

Hele bakın şu dervişe
Ne saklamış urbasına
Şaşarım yaptığı işe
Çile koyar torbasına

Ağlar gözde yaşı da yok
Hanım ölmüş eşi de yok
Ağzına bak dişi de yok
Ekmek doğrar çorbasına

Bal koysan sofraya yemez
Takati yok yol gidemez
Derdini tarif edemez
Devrin sahte zorbasına

Bir ses gelmiş duyamamış
İkrarından cayamamış
Kimse karşı koyamamış
Bu feleğin darbesine

Ey Cemal Divanî niçin
Ağlar durur için için
Kalkmış gelmiş himmet için
Mürşidinin türbesine

5.1.2.2. İnsanlık Değildir

Nefsin kalesine bayrak
Germek insanlık değildir
İman binasından ırak
Durmak insanlık değildir

Çamurda da oluyor iz
Damlaya mahkûmdur deniz
Çıkar için zulme taviz
Vermek insanlık değildir

Üzmeyecen sahibini
Bulmalısın kayıbını
İnsanlığın ayıbını
Görmek insanlık değildir

Bitişiktir dağla dere
Hayır dost değildir şere
Gücün yettiğini yere
Sermek insanlık değildir

Cemal Divanî'nin âhı
Ağrı'dan ağır günahı
Kalp Allah'ın nazargâhı
Kırmak insanlık değildir.

5.1.2.3. Alan Gelir

Buna devri dünya derler
Falan gider filan gelir
İzinsiz hiç kimse gelmez
Ruhsatını alan gelir

Felek zehir katan tadan
Yer gök dayanmaz feryadan
Var olmuş bir damla sudan
Gemisini salan gelir

Karşı dağlar karmış gibi
Sanki bağlar barmış gibi
Burda bir şey varmış gibi
Hiç durmadan gelen gelir

Ne kervan koyar ne de han
Cananını bulamaz can
Şahlar bile olmuş pişman
Belki sana yalan gelir

Cemal Divan yana yana
Nereden geldin bu hana
Sonunu eder virana
Neticesi talan gelir (Vural, 2015: 310)

5.1.2.4. Bayrağını Bırakma

Türk çocuğu dinle beni
Bayrağın elden bırakma
Ceddin sana emanetini
Bayrağın elden bırakma

Şehit olur sarılırsın
Ufkan çeker kurulursun
Belki esir sürülürsün
Bayrağın elden bırakma

Vatan sevmek şanındandır
Al rengiyse kanındandır
Korumak vicdanındandır
Bayrağın elden bırakma

Onunla arşa değersin
Kızına çeyiz koyarsın
Gördükçe gurur duyarsın
Bayrağın elden bırakma

Cemal Divanî varımdır
Bayrak benim vakarımdır
Sevip kalbinde barındır
Bayrağın elden bırakma

5.1.2.5. Bizim Yaylalar

Güzellere mesken olmuş
Bizim dağlarla yaylalar
Çok çoban arzusun bulmuş
Bizim dağlarla yaylalar

Çiçeklerden vala örmüş
Geçen yolcudan dert sormuş
Nice kanlı savaş görmüş
Bizim dağlarla yaylalar

Ocağında sütler pişmiş
Damatlar doldurmuş içmiş
Kaç kervancıya sır açmış
Bizim dağlarla yaylalar

Kayasında rüzgâr sesi
Tabiatın efsanesi
Garibanların yuvası
Bizim dağlarla yaylalar

Cemal Divanî sır olur
Kış bitince bahar olur
Bir gün gelir mezar olur
Bizim dağlarla yaylalar

5.1.2.6. Başlar

Toprağa kök salacaksın
Öz ondan öteye başlar
İlkin fidan olacaksın
Göz ondan öteye başlar

Köprüleri geçeceksin
Kapıları açacaksın
Eğrileri seçeceksin
Düz ondan öteye başlar

Rakamları bilmelisin
Toplamalı bölmelisin
Önce doksan olmalısın
Yüz ondan öteye başlar

Cemal Divan yoğrulmalı
Yıkılınca doğrulmalı
Bir divana çağrılmalı
Söz ondan öteye başlar

5.1.2.7. Demedi

Garip bülbül sen bu bağa
Girdin mi dedim demedi
El uzatıp gonca gülü
Derdin mi dedin demedi

Okuyup aşk satırını
Seçip esre ötürünü
Mahzun yârin hatırını
Sordun mu dedim demedi

Kadir Mevla'm rahmet seper
Arif ondan hisse kapar
Diken ile güle çeper
Ördün mü dedim demedi

Sevgi mi seni bağlayan
Aşkın mı ciğer dağlayan
Senden gayrı bir ağlayan
Gördün mü dedim demedi

Ağlayan göz döner sele
Gül mü seni saldı dile
Cemal Divanî bir güle
Verdin mi dedim demedi

5.1.2.8. Gelme

Felek yollarıma tuzak
Kurdu gelme kurdu gelme
Etrafımı çakıl diken
Ördü gelme ördü gelme

Kime anlatayım halim
Merhamet etsene zalim
Esti sam yelleri dalım
Kırdı gelme kırdı gelme

Çok eyledin bana oyun
Sen çobansın bende koyun
Öksüz çocukların boyun
Burdu gelme burdu gelme

Acı gözümün yaşına
Bak bu feleğin işine
Meftam musalla taşına
Vardı gelme vardı gelme

Koydun beni yana yana
Sırlarım çıktı ayana
Cemal Divan kabristana
Girdi gelme girdi gelme

5.1.2.9. Haber Var

Ne sorayım memleketten
Ne gülizardan haber var
Ne komşu ne hasiretten
Ne o diyardan haber var

Ne canandan nede candan
Ne sürüden ne çobandan
Ne şöhretten nede şandan
Ne itibardan haber var

Ne mahzun bakan gözlerden
Ne aksakallı yüzlerden
Ne su dolduran kızlardan
Ne o pınardan haber var

Ne dağların dumanından
Ne yahşi ne yamanından
Ne yaylanın çimeninden
Ne dağda kardan haber var

Ne Cemal Divanî yaştan
Ne topraktan ne de taştan
Ne kavimden ne kardaştan
Ne nazlı yardan haber var

5.1.2.10. Vurur

Seher vakti eser rüzgâr
Yele vurur yele vurur
Çok güvenme bu dünyaya
Nice canı yola vurur

Senin derdin benden de çok
Haktan başka sevdiğim yok
Bülbülün attığı her ok
Güle vurur güle vurur

Akar yaşım olur Ceyhun
Gâh elif okursun gâh nun
Leyla'sın yitiren mecnun
Başın çölden çöle vurur

Dumanlıdır dağlar taşlar
Terk eder kavim gardaşlar
Dert ilkin ayaktan başlar
Sonra yürür bele vurur

Senin buna var mı rızan
Ceza çekmiş her bir azan
Çile çeken nice ozan
Mızrabını tele vurur

Kim Cemal Divanî kınar
İki gözü iki pınar
Aşka düşen yâre yanar
Közü düşer küle vurur

5.1.2.11. Yakışmış

Sabah olur güneş çalar
Karanlığa ay yakışmış
Şimşekler bulutu böler
Damlalara çay yakışmış

Seyide hakka ulaşmak
Garibe gurbet dolaşmak
Yiğidi savaşa koşmak
İrfanlara huy yakışmış

Kamile menzile yetmek
Aşığa canana gitmek
Bülbüle gül için ötmek
Tavus kuşa tüy yakışmış

Yazanlara divit kalem
Minareye ince alem
Evliyaya tatlı kelam
Güzellere boy yakışmış

Ey Cemal Divanî bilmek
Ağlayana yasak gülmek
Yunusa Tapduk'a gelmek
Mevlana'ya ney yakışmış

5.1.2.12. Ne Var

Güz gidince kış gelirmiş
Yazla arasında ne var
Gönül ağlar yaş gelirmiş
Gözle arasında ne var

Dünya kimine oyuncak
Çile çeken bilir ancak
Bir soğuk var bir de sıcak
Buzla arasında ne var

Ecel suyu ayrı pınar
Kim içse ebedî kanar
Ocak yakar odun yanar
Közle arasında ne var

Her çiçeğin bir kokuşu
Her alevin bir yakışı
Her inişin bir yokuşu
Düzle arasında ne var

Cemal Divanî eseri
Aşk dolandırır serseri
Bir iğne var bir de deri
Bizle arasında ne var

5.1.2.13. Sırrın Senin

Ya ilahi Kadir Mevla'm
Bilmem nedir sırrın senin
Sana varmak bütün sevdam
Hesap olmaz varın senin

Ezelden ebede varsın
Her eşyada aşikarsın
Ne kadar günah tartarsın
Ne büyük kantarın senin

Gözümü biledin yaşa
Emredersin dağa taşa
Bölmüşsün yedi kardaşa
Nice büyük yerin senin

Sende ilaç bende yara
Söyletirsin Âşıklara
Rızkın var altı milyara
Hiç tükenmez varın senin

Dünyan hayal evi midir
Hasretliğin köyü müdür
Yeryüzüne çivi midir
Bu yüksek dağların senin

Okutursun elif ötür
Sen yarattın gönül hatır
Bir cihanı aydınlatır
İki tane nurun senin

Yar aşkına yandırırsın
Canından usandırırsın
Yeri göğü döndürürsün
Aşınmaz mı perin senin

Yarattın koca cihanı
Çamurdan yaptın insanı
Damarlara koydun kanı
Köşesiz duvarın senin

Sendedir ilahi ferman
Cümle derde senden derman
Senindir bu büyük ferman
Bozulmaz hisarın senin

Yarattın yıldızı ayı
Onlar süsledi semayı
Bize de ayırsın payı
Kimse haznedarın senin

Her bedene verdin aza
Kime azap kime rıza
Kurarsın bir ruzi ceza
Çalınınca surun senin

Cemal Divan bekler berat
Günahı vardır ki kat kat
Cümleye kılsın şefaat
Ahmedi muhtarın senin

5.1.2.14. Karışır

Ben açarım o kapatır
Kirpiğim göze karışır
Ne gönül dinler ne hatır
Benliğim söze karışır

Kendimden kenar kaçamam
Köprüyü yapar geçemem
Ay mı Güneş mi seçemem
Gecem gündüze karışır

Güneşim ki doğar batar
Kervancım alır satar
Her zerrem bir yere atar
Rüzgârım toza karışır

Sızıdan iniler dişim
Rast gitmiyor cümle işim
Sel olur gözümde yaşım
Akar denize karışır

Cemal Divan zara döndüm
Su akmaz pınara döndüm
Plansız mimara döndüm
Her gelen bize karışır

5.1.2.15. Gizli Yara

Benim yaram gizli yara
Sana açtığıma bakma
Niyetim gitmektir yara
Konup göçtüğüme bakma

Yol almaya yerinirim
Çokta hırçın görünürüm
Yıllardır hep sürünürüm
Yüksek uçtuğuma bakma

Gâh dünya gâh mahşerdeyim
Gâh yok oldum gâh var dayım
Yâr bendedir ben yârdeyim
Kenar kaçtığıma bakma

Muradım saklıdır hakta
Ararım kara toprakta
Rızkım benden uzaklarda
Ekip biçtiğime bakma

Cemal Divanî şairdir
Günahı sevabı birdir
İçime akan zehirdir
Şerbet içtiğime bakma

5.1.2.16. Yar Elinden Aldım Yara

Yâr elinden aldım yara
Yaram derinde derinde
Sinem olmuş pare pare
Cahil şerinde şerinde

Eğil deli gönün eğil
Bir defa bağladık meyil
Sinemde yaram bir değil
Yedi yerinde yerinde

Aşkı beni kavuruyor
Rüzgâr olmuş savuruyor
Dokundukça deviriyor
Sevda perinde perinde

Divanda durmak isterim
Yüzünü görmek isterim
Dağları yarmak isterim
Arzum şirinde şirinde

Cemal Divanî bulaydım
Varıp yanında kalaydım
Tek bir tane saç olaydım
Yarın serinde serinde

5.1.2.17. Sen Gelirsin

Ayağım takılsa taşa
İlk aklıma sen gelirsin
Bir hâl gelse garip başa
İlk aklıma sen gelirsin

Derdim vardır onca onca
Nerede görsem bir gonca
Ölüp tekrar uyanınca
İlk aklıma sen gelirsin

Erkenden şafak ağınca
Zindan gidip gün doğunca
Buluttan rahmet yağınca
İlk aklıma sen gelirsin

Ocak yanıp köz olunca
Kara taştan iz olunca
Yaz olunca güz olunca
İlk aklıma sen gelirsin

Cemal Divanî'yim handa
Her nişanın vardır bende
Söz söylerken bir meydanda
İlk aklıma sen gelirsin

5.1.2.18. Ne Ola Ki

Ser şehrinde nöbet bekler
Bende olan ne ola ki
İki türlü kervan yükler
Handa olan ne ola ki

Beklediği kadir haktır
Halinden anlamaz doktor
Yıkılsa tamiri yoktur
Tende olan ne ola ki

Mayası nereden çıkar
Ne bozulur nede kokar
Dağı yokuşuna akar
Kanda olan ne ola ki

Allah ona ihsan vermiş
Marifet sırrına ermiş
İlahi nazargâh demiş
Canda olan ne ola ki

Ey Cemal Divanî arın
Çağlamaz hayat pınarın
Zincirlenmez duyguların
Sende olan ne ola ki

5.1.2.19. Farkında Değilsin

Kocalmışsın deli gönül
Yaşın farkında değilsin
Zemheride açar mı gül
Kışın farkında değilsin

Ümidini kesme Hak'tan
Dilerse var eder yoktan
Güneş dağı aştı çoktan
İşin farkında değilsin

Esrarına erdiklerin
Ne verdiler verdiklerin
Hayal midir gördüklerin
Düşün farkında değilsin

Hayatın hepsi muamma
Ocakta piş amma yanma
Ayağın suçlarsın amma
Taşın farkında değilsin

Vücut gemi akıl kaptan
Korur nefis denen ipten
Ses gelir mi dolu küpten
Boşun farkında değilsin

Cemal Divanî'de hüzün
İçinde gizlenir özün
Bedenine geçer sözün
Başın farkında değilsin

5.1.2.20. O Kadar Yakın Ki

Elin attıkça tutarsın
Zalim o kadar yakın ki
Her gün isyana batarsın
Zulüm o kadar yakın ki

Ömrün sadakasın ver ki
Kalbine bir yol göster ki
Sen kendini bil yeter ki
İlim o kadar yakın ki

Nefis kibir sırasında
Gönül vardır darasında
Kalple akıl arasında
Halim o kadar yakın ki

Kâinata eyle nazar
Kurulur bin çeşit pazar
Bir adım ötesi mezar
Yolum o kadar yakın ki

Cemal Divanî'yim bu ses
Hayat bir kuş beden kafes
Hepsi bir solukluk nefes
Ölüm o kadar yakın ki

5.1.2.21.Yoksulluğu

Hayatını zehir eder
Kör olsun bu yoksulluğu
Gözyaşını nehir eder
Kör olsun bu yoksulluğu

İllet olur bağrın oyar
Ne işitir ne de duyar
Seni her boyaya boyar
Kör olsun bu yoksulluğu

Bin türlü azap çekersin
Nafile ömür sökersin
Namerde boyun bükersin
Kör olsun bu yoksulluğu

Katiller gibi kan eder
Dağın taşın duman eder
Seni dosttan düşman eder
Kör olsun bu yoksulluğu

Cemal Divanî ne yazar
Yiyer seni azar azar
Her mecliste başın ezer
Kör olsun bu yoksulluğu

5.1.2.22.Öksüz Kalır Bir Gün

Doğru düzgün çalan olmaz
Sazlar öksüz kalır bir gün
Bu gidişten gelen olmaz
Gözler öksüz kalır bir gün

Duygular olunca tehir
Coşa gelmez koca nehir
Ne şair kalır ne şiir
Sözler öksüz kalır bir gün

Sevgi göklere atılır
Sevenler köle satılır
Leyla Mecnun unutulur
İzler öksüz kalır bir gün

Yolcu yolunda yorulur
Ne ilmen soru sorulur
Yaprak düşer dal kırılır
Özler öksüz kalır bir gün

Cemal Divanî'nin bağı
Yakına gelmez uzağı
Söndürülür aşk ocağı
Közler öksüz kalır bir gün

5.1.2.23. Geldi Geçti Gitti İşte

Beklediğim aksi zaman
Geldi geçti gitti işte
Deryaya uğradı kaptan
Daldı içti yuttu işte

Aradığım her nesne var
Kurmuşlar bir ulu pazar
Uğradım çok zengin tüccar
Aldı seçti sattı işte

Görünce yâre eğildi
Aradığına mahildi
Yitirdiği o değildi
Çaldı açtı attı işte

Bulamadık o ahengi
Kim kimle eğliyor cengi
Sam yel değdi gülün rengi
Soldu kaçtı bitti işte

Aslıhan sevmiş Kerem'i
Tabip saramaz yaramı
Cahil helali haramı
Buldu biçti kattı işte

Cemal Divanîn talimi
Severim gönlü halimi
Her can tadacak ölümü
Öldü göçtü itti işte

5.1.2.24. Aşkın Beni Deli Eyler

Aşkın beni deli eğler
Salar dağa taşa beni
Yüreğime koyar keder
Bırakır telaşa beni

Her kelimem uyak olur
Kafiyeli ayak olur
Ahın siyah boyak olur
Boyar baştanbaşa beni

Gurbet gezdim adım adım
Gezdikçe seni aradım
Suyundan içsem tek yudum
Döndürür sarhoşa beni

Çektirir elemi gamı
Sızı tutar her azamı
Bahtım bırakmaz yakamı
Çalar taştan taşa beni

Sevdan değildir oyuncak
Cemâl Divanî'yim ancak
Hasretin alevli ocak
Yakarsın ataşa beni

5.1.2.25. Kuraldır Bu

Güneş gibi doğar batar
Bilinmeyen bir hâldir bu
Her can o tahtada yatar
Tabut denen boş saldır bu

Her sözcüğün ifadesi
Hem imanlı hem de asi
Bir küçücük et parçası
Gâh zehirdir gâh baldır bu

Bazen işi yarı kalır
Bazen ise menzil alır
Bezen boz bulanık olur
Bazen ise zülaldir bu

Kendi de şaşar işine
Takılır nefsin peşine
Sırtın dönme gardaşına
Ödenmeyen vebaldir bu

Cemal Divanî'yim şaka
Göz alışır baka baka
Her doğan ölür mutlaka
Bozulmayan kuraldır bu

5.1.2.26. Yâr

Duydum ki o yâr bana kazar
Siper uzaktan uzağa
Namesi çevreme dizer
Çeper uzaktan uzağa
.
Ne köle olur ne amir
Katlim için verir emir
Yıkar sarayımı tamir
Yapar uzaktan uzağa
.
Cemal Divanî'de tasa
Paslanırım susa susa
Nefesi olur bir buse
Öper uzaktan uzağa

5.1.2.27. Gönlüme

Senelerdir kışım bitmez
Gelmez oldu yaz gönlüme
Alev çıkar duman tütmez
Düştü narlı köz gönlüme

Eridim narında bittim
Kayıp oldum külde ittim
Bin defa nasihat ettim
Geçirememem söz gönlüme

Yer var gidip gelinmeyen
Yer var ilaç bulunmayan
Yıllardır hiç silinmeyen
Bıraktılar iz gönlüme

Sergi eyledim bedeni
Seçemem gelip gideni
Sultanlar duymazlar beni
Demek gelmiş güz gönlüme

Cemal Divanî'yim şaştım
Nice karlı dağı aştım
Kendim bin belaya düştüm
Kondurmadım toz gönlüme

5.1.2.28. Sen De Sev Başka Birini

Sende sev başka birini
Özlenmek mi istiyorsun
Gönüllere yap yerini
Gizlenmek mi istiyorsun

Var aşkın meyhanesine
Erenler dem hanesine
Gir mürşit mengenesine
Düzlenmek mi istiyorsun

Derdini tabibe danış
Halin anlatmaya çalış
Aşkın alevinde alış
Közlenmek mi istiyorsun

Allah sana vermiş akıl
Zümrüde denk olmaz çakıl
Bir usta ardına takıl
İzlenmek mi istiyorsun

Ağla gözünü yaş eyle
Ahret için uğraş eyle
Rüzgârları sırdaş eyle
Hızlanmak mı istiyorsun

Hayat ölçünü darala
Nefsin üstünü karala
Gönül kapını arala
Nazlanmak mı istiyorsun

Kul Cemal Divanî nolsun
Şah arayan köle bulsun
Tercihin ayrılık olsun
Sızlanmak mı istiyorsun

5.1.2.29. Soruyorlar Bilmiyorum

Aşk narında yanmak nedir
Soruyorlar bilmiyorum
Allah'a inanmak nedir
Bildiğimi sormuyorlar

Hâl içinde hâl ne ola
Soruyorlar bilmiyorum
Sadakatli kul ne ola
Bildiğimi sormuyorlar

Kim köledir kimde şahtır
Soruyorlar bilmiyorum
Kalp denilen nazargâhtır
Bildiğimi sormuyorlar

Akıl nedir nerde durur
Soruyorlar bilmiyorum
Hangi can toprakta çürür
Bildiğimi sormuyorlar

O dünyada âlem nedir
Soruyorlar bilmiyorum
Kitap nedir kalem nedir
Bildiğimi sormuyorlar

Ecel ne kadar ıraktır
Soruyorlar bilmiyorum
En son neresi duraktır
Bildiğimi sormuyorlar

Sönmeyen o hangi ışık
Soruyorlar bilmiyorum
Cemâl Divanî kim âşık
Bildiğimi sormuyorlar

5.1.2.30. Amin Amin

De ki haksız rezil olsun
Bende diyim amin amin
Layık olduğunu bulsun
Ben de diyim amin amin

Mahşere kalmasın dava
Bozulsun yaptığı yuva
Sen haksıza et beddua
Ben de diyim amin amin

Bozuktur mayası özü
Doğruyu görmüyor gözü
Zalimin gülmesin yüzü
Ben de diyim amin amin

Bağında barı çürüsün
Başını duman bürüsün
Şu terör kökten kurusun
Ben de diyim amin amin

Der Cemal Divanî olsun
Hainin çiçeği solsun
Cennet yurdum huzur bulsun
Bende diyim amin amin

5.1.2.31. Döndüm

Rüzgâr sallar her yanımı
Kökü kuru ota döndüm
Durduramam isyanımı
Dicle'ye Fırat'a döndüm

Maaştan umudu kestim
Darıldım devlete küstüm
Sazımı duvara astım
Yine inşaata döndüm

Pişman oldu tohum eken
Ağladı fidanım söken
Ne gül kaldı ne de diken
Solmuş tabiata döndüm

Dert beni çaldı galebe
Şekva ettikçe çalabe
Ne hocayım ne talebe
Dergâhı yok zata döndüm

Kul Cemal Divanî nerde
Yazılan oldu kaderde
Zaman yüzden çekti perde
Suratsız surata döndüm

5.1.3. Onbirli Hece Ölçüsü İle Yazılanlar

5.1.3.1. Hayatımın Özeti

Yıl dokuz yüz atmış geldim dünyaya
Aşikâr eyledi sırrımı felek
O tarihten beri hep gezdim yaya
Biriken bin etti zarımı felek

İkisinde yürümeye başladım
Dört yaşında bağa fidan aşladım
Altısında ağrı gibi kışladım
Yağdırdı başıma karımı felek

Sekizinde ilkokulda okudum
On yaşımda bülbül gibi şakıdım
On ikide dosta kilim dokudum
Velakin kız kandı karımı felek

On dördünde oldum sürüye çoban
On altıda dostlar oldu hep yaban
On sekizde açtı sinemde çıban
Elden aldı hayâ arımı felek

Yirmisinde terki vatan eyledi
Yirmi üçte derdim ya da söyledim
Yirmi dörtte yaylaları yayladım
Elden aldı hayâ arımı felek

Otuzunda ozan oldum nafile
Adım Cemal Divan çekerim çile
Otuz beşte dostlar hep oldu
Aldı bahçedeki barımı felek

5.1.3.2. Akmaz

Benlik aynasını astım duvara
O bana bakar da ben ona bakmam
Bir güzel bağrıma vurdu bir yara
O beni yakarda ben onu yakmam

Yüzmekle bulunmaz deryanın dibi
Geldi burdan göçtü acep kaç nebi
İnsan dünya gibi gönül su gibi
O bana akarda ben ona akmam

Kim köprüyü yapa kimlerde geçe
Umut yaylasından örtünür keçe
Ben idam mahkûmu o bir kelepçe
O beni sıkar da ben onu sıkmam

Doldu gözlerime irin ile kan
Kendi tabip oldu bendede çıban
Beni çiçek etti kendisi bağban
O bana kokarda ben ona kokmam

Dumanı kakmıyor karşıki dağın
Cemal Divanî'yim söndü ocağım
Felek bana verdi dert yığın yığın
O benden bıkarda ben ondan bıkmam

5.1.3.3. Akşamüstü

Gönül yaylasını kapladı duman
Çöktü bu serime sis akşamüstü
Tahammül etmeye kalmadı zaman
Bağladı gönlümü yas akşamüstü

Damla damla gözyaşlarım döküldü
Kötü gün görünce boynum büküldü
Damarımda kan kalmadı çekildi
Duyunca amansız ses akşamüstü

Kiminki yar için aşkı sevdası
Kavuşmak olurmuş bütün rüyası
Cemal Divanî'de duydu bu sesi
Eğildi dedi ki sus akşamüstü

5.1.3.4. Anlatamamış

Meğer cevapsızmış bu koca dünya
Soran sorduğunu anlatamamış
Belli ki tabirsiz gördüğü rüya
Gören gördüğünü anlatamamış

Gözyaşları yanağına ark etmiş
Felek bize bu dünyayı çark etmiş
Çevresinde yaşayanlar fark etmiş
Eren erdiğini anlatamamış

Çekilmiş kılıçlar gerilmiş yaylar
Bölünmüş kısmetler ayrılmış paylar
Güzel söz gönülde yapmış saraylar
Kuran kurduğunu anlatamamış

Kervanı olanlar çıkmışlar yola
Yollayanlar demiş uğurlar ola
Bir sadaka def eylemiş bin bela
Veren verdiğini anlatamamış

Sevda yararına talibim çoktan
Yürü demeyince olmuyor yoktan
Cemal Divanî'de istiyor haktan
Saran sardığını anlatamamış

5.1.3.5. Âşık Kim Diye Sorar Bazısı

Âşık kim diye sorar bazısı
İkrarında duran varsa âşıktır
Elem ile geçmiş ise mazisi
Hakka boyun buran varsa âşıktır

Âşık olan nefsi ile övünmez
Haksızlığın karşısında eğilmez
İhtikati yoksa âşık diyilmez
İnancında kuran varsa âşıktır

Bülbül de âşıktır bir gonca güle
Gece gündüz ever ere menzile
Tatlı sözü ile cümle gönüle
Hatır yapıp giren varsa âşıktır

Karışmamış bir kervanın hurcuna
Sevgi katar muhabbetin harcına
Gönül kalesinin en üst burcuna
Bayrağını geren varsa âşıktır

Cemal Divanî'de aşığın zarı
Âşığın gelir mi ezel baharı
Çiçek açmaz dumanlıdır dağları
Üzerinde boran varsa âşıktır

5.1.3.6. Âşık Senin Ne Tükenmez Derdin Var

Âşık senin ne tükenmez derdin var
Beş yüz desem değil bin desem değil
Ne meskenin belli ne de yurdun var
Viran desem değil han desem değil

Sevenin bir türlü duyulur ünü
Hatıra getirmez toyu düğünü
Tarif eden yoktur güldüğü günü
Bugün desem değil dün desem değil

Mazlumları hatırlatır yürüşün
Toplumdan ayrımı dünya görüşün
İçindeki derdi dışa vuruşun
Öfke desem değil kin desem değil

Dargın dolanırsın yaren eşine
İstemezsin el karışa işine
Dikkat ettim gözlerinin yaşına
İrin desem değil kan desem değil

Cemal Divanî gam sırasındasın
Anlat sen bu aşkın neresindesin
Hayat kantarının darasındasın
Dirhem desem değil ton desem değil

5.1.3.7. Ayrıdır

Gel beni bir dinle ey deli gönül
Yazılmak ayrıdır yazmak ayrıdır
Her bahçede açmaz taze taze gül
Sezilmek ayrıdır sezmek ayrıdır

Girip gezmediğin dostun bağıdır
Seyran eylediğin yârin dağıdır
İnsan yaratanın sır yumağıdır
Çözülmek ayrıdır çözmek ayrıdır.

Hükmetsen çıksan da aya güneşe
Dünya senin olsa bir baştanbaşa
Biri kalbe vurur birisi taşa
Ezilmek ayrıdır ezmek ayrıdır

Ak içinde gizlense de karalar
Dostu senden seni dosttan aralar
Ya cananı ya da seni yaralar
Üzülmek ayrıdır üzmek ayrıdır

Ey Cemal Divanî yok sırra eren
Toprakta birleşir yar ile yaren
Birisi vurulan birisi vuran
Kazılmak ayrıdır kazmak ayrıdır

5.1.3.8. Baba Yiğit

Hangi gözle bakıyorsun âleme
Değildir bu dünya boş baba yiğit
Bir dün nazar eyle levhi kaleme
Olmuştur sayısız iş baba yiğit.

Bahtım beni attı diyar gurbete
Her can dayanamaz bu hasirete
Sütün temiz ise gel merhamete
Akıtma gözümden yaş baba yiğit.

Bir zaman sen gibi nev civan idim
Bahçesin sulayan bahçıvan idim
Meydanda yıkılmaz pehlivan idim
Şimdi oluyorum tuş baba yiğit

Siyah saçlarıma düştü beyazlar
Haziranda yüreğimde ayazlar
Uzaklaştı benden nazlar niyazlar
Bırak bu yakamdan düş baba yiğit.

Cemal Divanî'yim geldim bu hana
Çoktandır kervanım döndü o yana
Canımı isteme verdim canana
Yüzüm kara elim boş babayiğit

5.1.3.9. Bekledim

Küçük yaşta çıktım sevda dağına
Duman beni ben dumanı bekledim
Yol uğrattım bir arifin bağına
Bağban beni ben bağbanı bekledim

Kölesinde sultanında hanında
Esir kaldım sevenlerin yanında
Dostlar beni dövdü dert harmanında
Yaman beni ben yamanı bekledim

Cemal Divanî'de bıktı nazından
İniltim var âşıkların sazından
Üstüne vurulan mühür yüzünden
Ferman beni ben fermanı bekledim

5.1.3.10. Benzer

Ali Dayı senin deryayı aşman
Dipsiz göle maya çalmaya benzer
Rüyalarda düşman ile savaşman
Yalandan bayılıp ölmeye benzer

Yakını görmeyip ırak eylemek
Kedersiz bir işe merak eylemek
Cahil bir adamı çırak eylemek
Dibi yok kovaya dolmaya benzer

Ateşi olmayan ocakta yanmak
Gündüz öğlen vakti yatıp uyanmak
Kendini bilmezin lafına kanmak
Âlimin üstüne gülmeye benzer

Helali getirip harama katmak
Cemal Divanî'yi her gün ağlatmak
Yorgansız döşeksiz yastıksız yatmak
Karanlık odada kalmaya benzer

5.1.3.11. Bilirdim

Maskesi düşünce gördüm yüzünü
Meğer yılan imiş aslan bilirdim
Bundan sonra gale almam sözünü
Tamda cahil imiş irfan bilirdim

Desinlere eylik ne işe yarar
Gelir hak sahibi hakkını arar
Yiyer meyvesini dalını kırar
Bağa düşman imiş bağban bilirdim

Bu nasıl töredir bu nasıl yasa
Vicdan olacak ki vicdansız susa
Boşuna bu kadar çekmişim tasa
Serçede değilmiş aslan bilirdim

Başıma iş açtı gördüğüm rüya
Yaptığım emeği döktüler suya
Vermiş gemisini azgın dalgaya
Tayfada değilmiş kaptan bilirdim

Kul Cemal Divanî bilmez mi hatır
Farkında olanlar aklın oynatır
Başka köyden köyümüzü yönetir
Meğer sultan imiş çoban bilirdim

5.1.3.12. Bilirsin

Ta levhü kalemde vermişim ikrar
Sözümden caymadım sende bilirsin
Çok cefalar çektim devri âlemde
Ellere uymadım sende bilirsin

Ferhat boşuna mı dağları deldi
Mecnun Leyla'sına perişan oldu
Kulağıma bin bir çeşit ses geldi
Ben eli duymadım sende bilirsin

Cemal Divanî'ye şan bağışladı
Öfke bağışladı kin bağışladı
Niceleri saray han bağışladı
Boynumu eğmedim sende bilirsin

5.1.3.13. Bitti

Gönül bahçesine nazar eyledim
Rüzgâr esti yaprak gitti dal bitti
Arı oldum çiçeklere söyledim
Kovan kırık macun gitti bal bitti

Bana mesken oldu bu gurbet eller
Gençlikte başımdan esti çok yeller
Üzerine uzanınca yâd eller
Bülbül sustu bağdan gitti gül bitti

İster divane de istersen deli
Zevalın içine gizler kemali
Bu köhne siyahı giydim giyeli
Sarı soldu yeşil gitti al bitti

Yıllarca eyledim hakka niyazı
Tükensin bendeki ızdırap sızı
Artık ses vermiyor sevdanın sazı
Küp kırıldı perde gitti tel bitti

Cemalin celalin sustu Divanî
Sazı bir duvara astı Divanî
Garamet rüzgârı esti Divanî
Ocak söndü duman gitti kül bitti

5.1.3.14. Bozulur

Benlik aynasına bakan insanın
Ayağı bedeni başı bozulur
Garibi mazlumu yakan insanın
Hayali hülyası düşü bozulur

Garibin sırtından doyan adamın
Haramı cebine koyan adamın
Öksüzün malını yiyen adamın
Dudağı damağı dişi bozulur

Hayatı boyunca gülmeyenlerin
Gördüğünden örnek almayanların
Hesap kitabını bilmeyenlerin
Yedisi altısı beşi bozulur

Hayat denizine girmeyen varsa
Verdiği vadinde durmayan varsa
Dünyanın tadına ermeyen varsa
Kazanı ocağı aşı bozulur

Cemal Divanî'de keder varısa
Arzu muradında heder varısa
Bir kulda karalı kader varısa
Emeği kazancı işi bozulur

5.1.3.15. Aşkın Pazarı

Aşkın pınarında iki can gördüm
Biri kısmen içti biri içmedi
Siz kimsiniz diye künyesin sordum
Biri ismen açtı biri açmadı

Pınara gelenler boynunu eğer
Ayak yerde başı buluta değer
Bunların ikisi kuş imiş meğer
Biri cismen uçtu biri uçmadı

Cemal Divanî'yim kendimi yordum
Bir müddet bekledim onlarla durdum
Gönlünden gönlüme köprüyü kurdum
Biri resmen geçti biri geçmedi

5.1.3.16. Kültür Bakanlığına

Yürüyoruz dedemizin yolundan
Bizde bu kültürün bir parçasıyız
Ya kestane ya da dutun dalından
Sazda bu kültürün bir parçasıyız

Ferhatlar yıpranmış şirin dağında
Emrahlar ağlamış gam otağında
Çok âşıklar yanmış aşk ocağında
Közde bu kültürün bir parçasıyız

Hiç bir âşık bu dünyada gülmemiş
Maşukuyla bir araya gelmemiş
Kimse bizi tanımamış bilmemiş
Sözde bu kültürün bir parçasıyız

Sümmânî bu yolda dolaşmış yaya
Kayıs çöller aşmış kaşı Leyla'ya
Eşrefler karışmış girmiş deryaya
Buzda bu kültürün bir parçasıyız

Cemal Divanî'yim yoktur tadımız
Bu aşkın yolunda var feryadımız
Yazın bir kenarda kalsın adımız
Bizde bu kültürün bir parçasıyız

5.1.3.17. Dedi

Gece yarısı bir pir geldi düşüme
Uyan bu ne gaflet yatılmaz dedi
Neşeli gönlümü bıraktı gama
Gülen bu kervana katılmaz dedi

Uyanmak istedim yumdu gözümü
Ne dedimse dinlemedi sözümü
Söndürdü sinemde yanan közümü
Yazık bu kadar da tütülmez dedi

Bulup damlasını içip kanmalı
Bağa girip gül dalına konmalı
Cananın elinde süratlenmeli
Bu gidişle dosta yetilmez dedi

Cemal Divanî dolaş gönül bağını
Saplama gönlüne gam bıçağını
Eğer âşık isen aç kulağını
Dost sözü yabana atılmaz dedi

5.1.3.18. Dediler 1

Uyurken rüyama geldi birkaç can
Dünya âlemine neşe dediler
Dedim aşk narına dayanmaz her can
Gel karşıma sen bu işe dediler

Sordum siz kimsiniz yok mu adınız
Bizim için var mı sizin vadınız
Karanlık gecedir ne muradınız
Işıklandı bak dört köşe dediler

Daha önce kara taşa varmıştım
Kendi talihimi onda görmüştüm
Kenarında birkaç saat durmuştu
Bu defa gelmedin boşa dediler

Başladılar bana soru sormaya
Dilim dönmüyor cevap vermeye
Mecbur oldum bu nöbette durmaya
Böyle emreyledi paşa dediler

Taşın çevresinde açmış çiçekler
Gökyüzünden onu korur melekler
Toplanmış bir yığın nöbette bekler
Sende geç en son ki başa dediler

İhsanî'yem kapattılar yüzünü
Bu perde altında ara özünü
Toplanarak bir ettiler sözünü
İkilik olur mu haşa dediler (Vural, 2015: 156)

5.1.3.19. Dediler 2

Kulağıma bir ses geldi uzaktan
Ustam İhsanî'ye öldü dediler
Beni öldürür bu gamı meraktan
Gülistanın gülü soldu dediler

Kurumuştur bizim köyün pınarı
Gönül sarayının söndü feneri
Devrilmiştir bir asırlık çınarı
Sadece kökleri kaldı dediler

Seneler alıştı tutuştu yandı
Al giyenler siyahlara boyandı
Dünyadan ahirete göçü toplandı
Karşı köye konuk oldu dediler

Derde düştü dost bu aşkın közünden
Hep yürüdü hakikatin izinden
Ferhat gibi bir şirinin yüzünden
Külünk ile dağı deldi dediler

Cemal Divanî'de sürse devranı
Dünya yalancıdır veyahut fani
Seyrangâha çıkmış gönül kervanı
Kalmak için bir han buldu dediler

5.1.3.20. Değişmedin

Aptal gönül bu dünyanın peşine
Koşan değişti de sen değişmedin
Sinesini yakıp aşk ataşına
Pişen değişti de sen değişmedin.

Hesaba katmadın sol ile sağı
Deyişti ağacın sarı yaprağı
Kara kış ayında karşıki dağı
Aşan değişti de sen değişmedin

Gurbete gidenler döndü sılaya
Zevkte kalan beyler düştü belaya
Gönlümün yüzünden aşka sevdaya
Düşen değişti de sen değişmedin.

Bu sevdadan niceleri kül oldu
Nice dostlar ahbabına el oldu
Bir damladan yola çıkan sel oldu
Coşan deyişti de sen değişmedin.

Dilekçeni cananına ver gönül
Kara toprak nicesini yer gönül
Cemal Divanî'de halen er gönül
Paşan deyişti sen değişmedin

5.1.3.21. Diyen Gitti Duyan Hâlâ Gitmedi

İki kişi karşılıklı laf attı
Diyen gitti duyan hâlâ gitmedi
Dünya sofrasına elin uzattı
Yiyen gitti doyan hâlâ gitmedi

Biri bele vurdu birisi başa
Görenler düştüler ayrı telaşe
O anda meydanda çıktı kargaşa
Döven gitti söven hâlâ gitmedi

Mevsim geçmişi idi değen hazandı
Birisi kayıp etti biri kazandı
İkisi de bir ağaca uzandı
Değen gitti eğen hâlâ gitmedi

Beraberce yola revan oldular
Yürür iken bir gariban buldular
Fukarayı ara yere aldılar
Soyan gitti giyen hâlâ gitmedi

Cemal Divanî'yim beyler bittiler
Görünmüyor herhalde ki ittiler
İkisi birlikte yemin ettiler
Uyan gitti cayan hâlâ gitmedi

5.1.3.22. Gizli

Kimin kimde alacağı varısa
Kölede aşikâr sultanda gizli
Bülbülün kıldığı ahu zarısa
Çiçekte aşikâr Gülşen de gizli

Dumana muzdarip dağların karı
Sevinçle beklerler ezel baharı
Cenabı Allah'ın eşsiz esrarı
Erende aşikâr kuranda gizli

Bekleme kervanı gelmez bu hana
Görenlere ne kadarda şahane
Geminin rotası girdaptan yana
Kaptanda aşikâr limanda gizli

Ne gökte saklıdır ne durur yerde
Ne ayakta vardır ne kolda serde
Âşığın mecliste aştığı perde
Erkan'da aşikâr meydanda gizli

Bir gün gelir ecel alır bu canı
Gör bak neler eyler keremler kani
Sen hiç düşündün mü Cemal Divanî
Divanda aşikâr İhsan'da gizli

5.1.3.23. Dört Tane Âşık

Bir gece yatarken girdi düşüme
Bir bağın içinde dört tane âşık
Feryat ile seslendiler peşime
Bir bağın içinde dört tane âşık

Karanlık geceme doğdu bir ışık
Tabiri yapılmaz karma karışık
İki âşık idi iki de maşuk
Bir bağın içinde dört tane âşık

Nar dibinde oturmuşlar yan yana
Yeni kervanların çekmişler hana
Sordum adlarını vermez ayana
Bir bağın içinde dört tane âşık

Deli gönül uykusundan uyandı
Meğer sadakatmiş sevmenin andı
Karşılıklı bir birine dert yandı
Bir bağın içinde dört tane âşık

Cemal Divanî'ye şafak atmadı
Gözüm yattı ama gönlüm yatmadı
Beyler bizi sohbetine katmadı
Bir bağın içinde dört tane âşık

5.1.3.24. Yorulmak Ne Bilmezdim

Yorulmak ne dinlenmek ne bilmezdim
Devrolan gençliğin çılgınlığında
Böyle bilsem gurbet ele gelmezdim
Gelmişim bahtımın yılgınlığın da

Hasretinden canın yakar yakılır
Düşünceler duygularım yıkılır
Bazen aklım ta maziye takılır
Ararım gözümün dalgınlığında

Yer bulamam uyumaya yatmaya
Lokmam olmaz yutkunmaya yutmaya
Gül ararım konup konup ötmeye
Hayat mevsiminin solgunluğun da

Cemal Divanî'yi güldürse idim
Akan gözyaşını sildirse idim
Bu zalim nefsimi öldürse idim
Olaydım bir arif olgunluğunda

5.1.3.25. Felek

Adın vardır amma sen neredesin
Söyle niçin çıkarmasın ses felek
Ne yerde gören var ne göklerdesin
Yoksa seni kaplamıştır sis felek

İhtiyacın yok mu yarene eşe
Eyvallah etmezsin berduşa keşe
Senden uzak mıdır zevk il neşe
Senin işin çektirmek mi yas felek

Yürümene engel olan yol var mı
Lugâtında yeşil var mı al var mı
Seni gören yeryüzünde kul var mı
Fırsat sende gürle felek es felek

Yıllardır bitmedi elemim zarım
Ne elde varlığım ne itibarım
Karşı gelmek için yoktur tutarım
İstersen çek ipini as felek

Ayırt etmez misin yaşlı civanı
Bilen yoktur savunduğun devanı
Çaresiz bıraktın Cemal Divanî
Yeter artık eylemişim pes felek

5.1.3.26. Gelir

Kırk senedir nöbet tuttum bu handa
Ne gelen eğlenir ne giden gelir
Türlü türlü haller gördüm insanda
Ne gelen eğlenir ne giden gelir

Kervan gördüm menzil gördüm han gördüm
Ne çare arayan ne derman gördüm
Haklı veya haksız çok insan gördüm
Ne gelen eğlenir ne giden gelir

Bendi çok çağlayan bir nehir var ya
Zerresi can alır bir zehir var ya
Giden var gelen yok bir şehir var ya
Ne gelen eğlenir ne giden gelir

İpten adam alan bir yalan olmuş
Eylik edip yanan bir yılan olmuş
Azrail elinden can alan olmuş
Ne gelen eğlenir ne giden gelir

Adem’den bu yana kaç bin can geldi
Der Cemal Divan çok ferman geldi
Çok nebi çok veli pir sultan geldi
Ne gelen eğlenir ne giden gelir

5.1.3.27. Gitmedi

Şu garip gönlümü teskin etmeye
Sermayem az geldi gücüm yetmedi
Niyetlendim dost köyüne gitmeye
Kimse beni yoldaşlığa katmadı

Karanlık gecede düştüm yollara
Bu yolculuk gider gurbet eller
İşim düştü hal anlamaz kullara
Yıllar geçti kötü günler bitmedi

Yolum şaştı karanlıkta yoruldum
Halden bilmez bir dilbere vuruldum
Çile sarayında başa kuruldum
Gözüm uyumadı gönlüm yatmadı

Çok yürüdüm ama az bir yol gittim
Bu yorgunluk ile eridim bittim
Aşkın ocağına çok hizmet ettim
Ataşım yanmadı bacam tütmedi

Cemal Divanî’yim vardır yüceler
Yücelerden aşmış gitmiş niceler
Bana yoldaş oldu ıssız geceler
Seneler devroldu şafak atmadı

5.1.3.28. Gönül

Kim geldi kim gitti yalan dünyaya
Hiçbir gün aklına geldi mi gönül
Neden kimi atlı kimisi yaya
Âlem bu gerçeği bildi mi gönül

Dünyanın kimseye olmamış kastı
Çoğunun yolunu genç yaşta kesti
Ömür bir pınardır insanlar testi
Acep bekleyenler doldu mu gönül

Neler vardır bu gidişin sonunda
Dost dostunu arar her düğününde
Hasta yatağında köyü gününde
Yarenlerin seni buldu mu gönül

Bir gün olsun bu menzile yetmedin
Ellere derdini beyan etmedin
Gündüz oturmadın gece yatmadın
Bir söyle muradın oldu mu gönül

Cemal Divanî'nin ahu zarını
Sakın ha tüketme itibarını
Dört kişi götürür küllü varını
Varlığından bir şey kaldı mı gönül

5.1.3.29. Gör

İnsanoğlu benzer bahçede güle
Hele yaprakları dökülsün de gör
Daha ekilmemiş hazan tarladır
Sürülüp herk olup ekilsin de gör

Gurbet elde kalmasına aldanma
Neşelenip gülmesine aldanma
Sevdiğini bulmasına aldanma
Mahzun olup boynu bükülsün de gör

Der Cemal Divanî yapraktır insan
Emri ilahiden mutlaktır insan
Turaptan halk olmuş topraktır insan
Hele ruh bedenden çekilsin de gör

5.1.3.30. Haber Salmış Aşk Elinin Serdarı

Haber salmış aşk elinin serdarı
Eli boş bu yere gelmesin demiş
Bulmak istiyorsa nur-ı muhtarı
Hak yolundan geri kalmasın demiş

Yazık olur o bu ile varmasa
Hasret ölür cananını görmese
Eğer bu nameye cevap vermese
Bir daha kapımı çalmasın demiş

Bu yola girenler sözünden caymaz
Feryadımı sağır duydu o duymaz
Benimi sevmiyor emre mi uymaz
Ulu Emre asi olmasın demiş

Sakın ikrarını atmasın yere
Çünkü kayıt düşmüş ezel deftere
Razı olsun takdirine kadere
Haktan gayrısından bilmesin demiş

Cemal Divanî'yi kimler haklasın
Avcı ise gitsin avın oklasın
Söz vermişti sonsuza dek saklasın
Ellerle bu sırrı bölmesin demiş

5.1.3.31. İçinde Kaldım Çıkmam

Kadir Mevla'm nolur eyleme zalil
Tufanın içinde kaldım çıkamam
Kurtuluş ne yönde gönder bir delil
Zamanın içinde kaldım çıkamam

Ahraz oldum konuşamam dil kayıp
Kayıs ölmüş Leyla gitmiş çöl kayıp
Issız gece ışığım yok yol kayıp
Zindanın içinde kaldım çıkamam

Yolumu kapatır yapraklar dallar
Rüzgârlar estikçe gövdemi sallar
Etrafında gezer kurtlar çakallar
Ormanın içinde kaldım çıkamam

Yanağımda yaptı gözyaşım oluk
Ciğerim yaralı alamam soluk
Anlamaz halimden boş kalabalık
Meydanın içinde kaldım çıkamam

Kul Cemal Divanî çoktandır yasta
Ne kuşlar uçuşur ne gelir posta
Sefinem yaralı kaptanım hasta
Ummanın içinde kaldım çıkamam

5.1.3.32. Karışmaz

Anlaşılmaz konuştuğun kelamın
Sırrına agâhtır cümle âlemin
Hükmü ne ki küçücük bir kalemin
Yazar bozar başka şeye karışmaz

Sade ben mi gözyaşını çağlayan
Boynu bükük tenhalarda ağlayan
Dünyanın malını ganimet sayan
Gezer tozar başka şeye karışmaz

Bilmem neye derman imiş efelek
Hiç kimseye murt vermemiş felek
Elinde gezdirir çelikten elek
Ezer süzer başka şeye karışmaz

Ecelin ruhları sura çekişi
Toprağın bağrına insan ekişi
Mezarın üstünde durur tek kişi
Çizer kazar başka şeye karışmaz

Ceddine layık ol gül soyun gibi
Dünyanın neşesi boş oyun gibi
Cemal Divanî'de koç koyun gibi
Çözer yüzer başka şeye karışma

5.1.3.33. Diyenler Oldu Kulak Asmadım

Kulağım kapattım her gelen sese
Duy diyenler oldu kulak asmadım
Alışkın değilim dünyalık süse
Giy diyenler oldu kulak asmadım

Gelenler olmadı gittiğim izden
En sadık yarenler usandı bizden
Yahu kanun mudur verdiğim sözden
Cay diyenler oldu kulak asmadım

Damlalar doldular gönül bendime
Bir kaç söz ilave ettim andıma
Garipliği kardeş ettim kendime
Bey diyenler oldu kulak asmadım

Beni sandılar ki dil bilmez koyun
Asıl iş içinde oynandı oyun
Menfaatin için zalime boyun
Ey diyenler oldu kulak asmadım

Cemal Divanî'yim yâri özledim
Ecdadın gittiği yolu izledim
Kederimi içerimde gizledim
Say diyenler oldu kulak asmadım

5.1.3.34. Nasihat

Desinlere laf eyleme Divanî
Kimi divane der kimi deli der
Her acıya of eyleme Divanî
Kimi mestane der kimi veli der

Veli olmak için bilmek gerekir
Derya kolay ama dolmak gerekir
Arzu yaşar ama bulmak gerekir
Kimi efsane der kimi ölü der

Ölünün sağ ile olmaz davası
Tükenir mi cehaletin kavgası
Sordum nerededir baykuş yuvası
Kimi virane der kimi çalı der

Çalı kendisine gölgelik etmez
Üzerine konup bülbüller ötmez
Cemal Divanî'nin kederi bitmez
Kimi merdane der kimi vali der

5.1.3.35. Ne Gerek

Naz etme cananım Allah aşkına
Ben garip aşığa naza ne gerek
Sevda çöllerinde döndüm şaşkına
Dumana ne gerek toza ne gerek

Söndürmüyor aşk narını pınarım
Baykuş gibi viraneye konarım
Yıllar geçti derdin ile yanarım
Aleve ne gerek köze ne gerek

Hasretinden didem yaşı çay olur
Heba oldu emeklerim zay olur
Elin uzat yaralarım ey olur
Dermana ne gerek beze ne gerek

Ben de hata çoktur çünkü beşerim
Anın için isyanlara düşerim
Senin ilen karlı dağlar aşarım
Yoldaşa ne gerek ize ne gerek

Cemal Divanî'de senin ümmetin
Bizden esirgeme dost merhametin
Görsem bana yeter seddu kametin
Gayrı bundan öte göze ne gerek

5.1.3.36. Olmadı

Elin sürüsüne olmuşum çoban
Yaymadım olmadı yaydım olmadı
Sinemi inletti bu azgın çıban
Duymadım olmadı duydum olmadı

Bendeki bu keder duruyor kat kat
İster isen güldür istersen ağlat
Cahil imam oldu bense cemaat
Uymadım olmadı uydum olmadı

Dinleyin olmadı benim sözümü
Araştırdım temelimi özümü
Gam gasvet pınarından yüzümü
Uymadım olmadı uydum olmadı

Cemal Divanî'yim bilmem yönümü
Bu gün bitti unutamam dünümü
Seneler devroldu kötü günümü
Saymadım olmadı saydım olmadı

5.1.3.37. Olmuş

Dağlarıma duman çökmüş yaylamın
Suları kurumuş çiçeği solmuş
Değeri kalmamış kara sevdanın
Sevginin yerini ihanet almış

Arılar rüşvetsiz yapmıyor balı
Güllerin yerinde yetişmiş çalı
Yalandır dolandır dünyanın malı
Dön de bak maziye ne işler olmuş

Cemal Divanî'nin kan ağlar gözü
Çekmiş perdesini görünmez yüzü
Mevla'yı seversen unutma bizi
Ecel gelmesine saatler kalmış

5.1.3.38. Olmam

Bundan böyle karar verdim kendime
Yaz olurum güz olurum kış olmam
Irmaklar akmasın benim bendime
Naz olurum köz olurum yaş olmam

Anlamayan nasıl tören var diyer
Nazlı yar sinende yaran var diyer
Korkuyorum biri karan var diyer
Yüz olurum göz olurum kaş olmam

Nedendir gülemem şansımdan yana
Beni derde salan benden çok yana
Bir dost ile geldiğimde yan yana
Az olurum öz olurum baş olmam

Ben bir türlü göremedim ışığı
Söyletmeyin derdi fazla aşığı
Gelir kıymetsizler çalar kaşığı
Toz olurum tuz olurum aş olmam

Cemal Divanî'yim derdim yazarım
Bulsam o feleğe kuyu kazarım
Tek çekincem bir mazlumu ezerim
Düz olurum söz olurum diş olmam (Vural, 2015: 207)

5.1.3.39. Öğüt

Evladım hayatın tamamı savaş
Bazen yenilirsin bazen yenersin
Nefis düşmanındır zor eylersin baş
Bazen kandırırsın bazen kanarsın

Başka şeyler görsen bile rüyanda
Dünyayı gizlersin edep hayanda
Ateş ile su mevcuttur mayanda
Bazen söndürürsün bazen sönersin

Bilemezsin ne gizlidir yarında
Savrulursun hayat rüzgârında
Hayallerin gezer dünya turunda
Bazen döndürürsün bazen dönersin

Dertlerine ağlasan da garibin
Lugatından anlamazsın tabibin
Üç günlük çırağın olur rakibin
Bazen sindirirsin bazen sinersin

Cemal Divanî'nin acı haline
Fazlada güvenme dünya malına
Arzunun kuşunu murat dalına
Bazen kondurursun bazen konarsın

5.1.3.40. Peşindeyim

Senelerce evvel böyle bir günde
Bir yalan dünyanın peşinde idim
Dokuz ay uyudum yattım gafletle
Tabirsiz rüyanın peşinde idim

Dert gördükçe dermanımı ekledim
Gemi geldi limanıma yükledim
Bir sene on beş gün hep emekledim
Hayali hülyanın peşinde idim

El öptüm de alamadım duayı
Omuzladım taşımaya davayı
On sekiz yıl gezdim taşı ovayı
Mecnunum Leyla'nın peşinde idim

Üç sene kendimi boşa ağlattım
Emeğimle aldım bedava sattım
Zifiri karanlık bir yerde yattım
Bir nuru ziyanın peşinde idim

Dünya tarak saçlarımı taradım
O tarihten sonra neye yaradım
Cemal Divanî'yim kendim aradım
El sandı riyanın peşinde idim

5.1.3.41. Sen Çöz

Ağrı'dan büyüğüm zerreden küçük
Arada ki sırrı sen ara sen çöz
Erciyes'ten ağır sırtımdaki yük
Bendeki bu zoru sen ara sen çöz

Harap oldu beklediğim yurtlarım
Beni yedi içimdeki kurtlarım
Bülbül oldum tükenmedi dertlerim
Takıldığım harı sen ara sen çöz

Kökü kuru bar bitirmez ağacım
Bağı bekliyorum bara muhtacım
Dağlar gibi duman oldu ilacım
Bulduğum baharı sen ara sen çöz

Tek bir şeyim kaldı tendeki canım
Ona da göz dikmiş nazlı cananım
Yok bir yana ulaşmaya imkanım
Eylediğim kârı sen ara sen çöz

Yoruldu menzile gitmez katarım
Yastığım yok bir dikende yatarım
Gam keder alırım neşe satarım
Kurduğum pazarı sen ara sen çöz

Cemal Divanî'de değildir pişman
Dökülür gözümden yaş yerine kan
Dinimin dostuyum nefsime düşman
Aradığım yâri sen ara sen çöz

5.1.3.42. Sesini

Sevda yaylasında aşk pınarından
Zorunan doldurdum çile tasını
Gördüğüm cihanın ta ötesinden
Getirdim o yârin hatırasını

Deli gönül sultan isen şah isen
Dost köyüne giden doğru rah isen
Sen arifi billah seher gâh isen
Tabir et bahtımın bu rüyasını

Ferhat dağı ben sinemi delmişim
Bilinmeyen bir menzilden gelmişim
Bir doğmuşum iki kere ölmüşüm
Al Cemal Divanîn ifadesini

5.1.3.43. Etmiş

Ben kendimi gayet yalnız sanırdım
Meğer felek eğlenecek han etmiş
Lütfetmezse ebediyen yanardım
Oysa canan evvelimi son etmiş

Dün gece rüyamda gördüğüm zatı
Yorulmuş koşmuyor sevdanın atı
Âlem beni sandı çelikten katı
Dost öğütmüş değirmende un etmiş

Çeşmenin başında neslinden biri
Bağırsa inletir semayı yeri
Hiddetle birisi girdi içeri
Öfkesini yenememiş kin etmiş

Herkes el bağlayıp geçti bir safa
Birbirine eylediler Mustafa
Dediler ki teşrif etti Mustafa
Herkes canın ona öz kurban etmiş

Vakit olmuş idi gece yarısı
Emrettiler öne geçti birisi
Bağırdılar çaldı hücum borusu
Dediler komutan harp ilan etmiş

Ön saftaki mağripte ki komutan
Sol ayak sakat sağ eli de kan
İsmini bilen yok meçhul kahraman
Ne bir rütbesi var ne nişan etmiş

Vakit seher oldu duyduk ezanlar
Çabuk gelsin ervahları yazanlar
Orya toplandılar cümle ozanlar
Gönül onlar ile bir meydan etmiş

Bir sanmayın iki tane âlem var
Bu âlemi tarif eden kalem var
Sevenlere sevenlerden selam var
Cemal Divanî'de dost ilan etmiş

5.1.3.44. Tunç İle

Bundan böyle gider miyim hekime
Dağladı yaramı kızgın tunç ile
Âlem nefsi nefsinedir kim kime
Yaşlanırsan uğraş olmaz genç ile

Seneler devroldu neden ağladım
Bir çıkmaz sevdaya meyil bağladım
Muhannetin pazarına uğradım
Felek beni ufaladı hınç ile

Cemal Divanî'ye dokunan oktur
Takdir ilahidir olanlar haktır
Yokladım kendimi sevabım yoktur
Günahımı kaldıramam vinç ile

5.1.3.45. Varılmıyor Ki

Bulanık akıyor aşkın ırmağı
Durul desem bile durulmuyor ki
Üç beş çadır ile dostluk otağı
Kurul desem bile kurulmuyor ki

Ne anlatır bu sürünün çobanı
Neden terk eylemiş yaylayı hanı
Merhem kabul etmez sevda çıbanı
Sarıl desem bile sarılmıyor ki

Umut dağı boran ister kış ister
Savaş yapsan kelle alır baş ister
Gam duvarı hibar ister taş ister
Örül desem bile örülmüyor ki

Beklemekle gelmez erenler piri
Bulunmaz meskeni bilinmez yeri
Çelikten katıdır hasret zinciri
Kırıl desem bile kırılmıyor ki

Arı dağdan çiçek toplar bal alır
Cemal Divanî'de dosta gül alır
Deli gönül kırk üç yıldır yol alır
Yorul desem bile yorulmuyor ki

5.1.3.46. Yapacağı Yok

Hazan vurdu hayatımın gülünü
Bağbanında bir şey yapacağı yok
Gemimi batırdım hicran gölüne
Kaptanında bir şey yapacağı yok

Dayanamam gönül senin acına
Gerek yoktur sarayına tacına
Ömürü çıkardım darağacına
Fermanında bir şey yapacağı yok

Dağ gibi üstümü duman bürüdü
Gam kervanım bilinmeze yürüdü
Kos bağlayan çıbanımız çürüdü
Lokman'ında bir şey yapacağı yok

Günah işler hep istersin cinani
Bu akılla zor geçersin sıratı
Bizim sürüdenmiş kurdun kısmeti
Çobanında bir şey yapacağı yok

Cemal Divanî'yi sanmayın deli
Bilen yok nasıldır işin evveli
Gençliğin güneşi aştı cebeli
Zamanında bir şey yapacağı yok

5.1.3.47. Ne Gördün Gülersin

Ne gördün gülersin divane gönül
Bu derdi çekmeye kira mı buldun
Yoksa sana bir şey söyledi bülbül
Bağbanı gülşenden sonra mı buldun

Yol mu uzak gâh oturur kalkarsın
Yar mı buldun ciğerini yakarsın
Neden öğle şaşkın şaşkın bakarsın
Söyle ak içinde kara mı buldun

Benim bildiğim bu sen de beşersin
Ara kısmet tüm engeli aşarsın
Gurbetin içinde gurbet yaşarsın
Edebi olmayan yöre mi buldun

Doyum olmaz bu sevdanın abında
Dokunmazsın ne suya ne sabuna
Bugün niçin sığmıyorsun kabına
Vuslat nöbetine sıra mı buldun

Cemal Divanî'ye demezsin selam
Ne oldu dilinden çıkmaz tek kelam
Dünya sitemine çekmezsin elem
Yoksa sen ölüme çare mi buldun (Vural, 2015: 240)

5.1.3.48. Eseri

İnsanın arifi irfan olması
Edebin hayânın arın eseri
Taş ocakta kızgın külün kalması
Üzerinde yanan narın eseri

Allah kullarının yüzünde ayan
Muhabbet kabilin sözünde ayan
Kâinat gövdenin özünde ayan
Ne yaprağın ne de barın eseri

Badı sabaların yelindeyiz biz
Hallacı Mansur'un halindeyiz biz
Bizi var edenin yolundayız biz
Bu muhabbet nur muhtarın eseri

Canan canda saklı tende değildir
Öfke nefistedir sende değildir
Cemal Divanî aşk bende değildir
Anamın verdiği şirin eseri

5.1.3.49. Abdal Gönlüm

Abdal gönlüm gurbet gurbet gezersin
Bir yerde eğlenip durduğun mu var
Âlemin işinden hile sezersin
Kendi kusurunu gördüğün mü var

Bakıp şaşırırsın gece mehtaba
Hiç kendini çeker misin hesaba
Aşığım diyorsun bir mahitaba
Varmak için hayal kurduğun mu var

Ne göz ile gördün sevda çekeni
Taşıyorsun beynindeki dikeni
Sen de mevcut ilahinin mekânı
Açıp kapısını girdiğin mi var

Dünya ziynetini zevkle giyersin
Helal haram her ne bulsan yiyersin
Nefse uymuş benim benim diyersin
Bir dost hatırını sorduğun mu var

Cemal Divanî'den aldın haracı
Tam yarım asırdır çektirdin acı
Elinde var iken aşkın ilacı
Bir garip yarası sardığın mı var

5.1.3.50. Bugün

Halim perişandır şahım sultanım
Kapında bir kulun ağlıyor bugün
Çıktı asumana ahım amanım
Gariplik sinemi dağlıyor bugün

Niyetim gitmekti sevdiğim yâre
Her kim doğmuş ise yaslanır yara
Vücudum şehrinde bin çeşit yara
Sızıdan gözyaşım çağlıyor bugün

Dereye eş oldu gözümün seli
Bu Cemal Divanî eyledin deli
Meğer canmış kavuşmanın bedeli
Zaman yollarımı bağlıyor bugün

5.1.3.51. Osman Coşkun Başkana

Osman Bey'i ziyarete gitmiştik
Kanaat doldurdu sabır tasına
Eminoğlu ile niyet tutmuştuk
Bereket gelmişti dem masasına

Bu âşık ahıdır arşa ulaşır
Zemini semayı gezer dolaşır
Yüreğinde gizli bir yara taşır
Hayret ettim sessiz ağlamasına

Başkan beyin makamında oturduk
Gurbetten sılaya selam götürdük
Cemal Divanî'yim sözü bitirdik
Bir gün konuk olduk dost dünyasına

5.1.3.52. Karılmışım Ben

İlla sedasını bilir ervağım
Mayası dört unsur karılmışım ben
Dört mevsim içinde açar nevrağım
Çevresi dikenle örülmüşüm ben

Başım kaldırınca baktım rahmana
Ledünli ilminden verildi bana
Buğdayı yiyince düştüm isyana
Cennet-ü aladan sürülmüşüm ben

İdris ile gökten şimşektim çaktım
Tekrardan cennetin zevkine baktım
Nuh ile bulanık denize aktım
Başım taşa vurup durulmuşum ben

Musa ile bin bir haberi saldım
Halil'in put kıran baltası oldum
Yusuf'la kuyunun içinde kaldım
İman ipliğine sarılmışım ben

Sultan Süleyman'la gittim ilaca
Lütfettiler Cemal Divan muhtaca
Efendimle bile gittim miraca
Yeryüzünde insan görülmüşüm ben

5.1.3.53. Bir Sen Misin

Bir sen misin ey yar eli koynunda
Bir sen misin gam kederi bitmeyen
Bir sen misin ecel ipi boynunda
Bir sen misin menziline gitmeyen

Bir sen misin kalan köşe bucakta
Bir sen misin üşüyen bu sıcakta
Bir sen misin her gün kalıp ocakta
Bir sen misin yanıp ama tütmeyen

Bir sen misin derdine dert ekleyen
Bir sen misin hicran yükü yükleyen
Bir sen misin mahzun mahzun bekleyen
Bir sen misin geceleri yatmayan

Bir sen misin bu âlem de eğlenen
Bir sen misin aleyhinde söylenen
Bir sen misin boğazı düğümlenen
Bir sen misin kısmetini yutmayan

Bir sen misin Cemal Divanî olan
Bir sen misin taze çiçekken solan
Bir sen misin bağı virane talan
Bir sen misin bülbül olup ötmeyen

5.1.3.54. Al Senin Olsun

Felek gönül evim virane etti
Bir taş kaldı oda al senin olsun
Bütün sevenlerim terk etti gitti
Bon boş kaldı oda gel senin olsun

Kalmışken ellerin endişesinde
Dert elem gizledim zehir tasında
Yaralı yüreğim bir köşesinde
Sönmez ataş kaldı böl senin olsun

Mahcubiyet ayan durur yüzümde
Ecdadımın izi vardır özümde
Dostlar ağlatınca iki gözümde
Bir damla yaş kaldı sil senin olsun

Sende biliyorsun bahtım karalı
O yar benden ben o yardan aralı
Kanadı kırılmış göğsü yaralı
Bir serçe kuş kaldı sal senin olsun

Sen ona seslensen o seni duyar
Hatırı gönülü cihanı değer
Ey Cemal Divanî Leyla'ya ayar
Bir kalem kaş kaldı bul senin olsun

5.1.3.55. Varımış

Vefa beklediğim dost diyarından
Nöbet tutmak için sıra varımış
Himmet bekler iken yarlar yarından
Benden önce çok fukara varımış

Kişi ayan eder edebi arı
İman kale yapmış ondan yukarı
Çok farklı tartıyor gönül kantarı
Ne ölçüsü ne de dara varımış

Menzil uzak giden geri gelmemiş
Eflatundan bile deva olmamış
Taşınacak başka bir yük kalmamış
Gam yükünden bize kira varımış

Bulutu damlayı çilerken gördüm
Rahmetini yere elerken gördüm
Bugün sadık dostu gülerken gördüm
Taşıdığı gizli yara varımış

Cemal Divanî'den çok uzak gönül
Dön bir daha şu aynaya bak gönül
Ben seni sanırdım sütten ak gönül
Bilmezdim içinde kara varımış

5.1.3.56. Alışamadım

Âşıkta yalanmış maşukta yalan
Sahte gözyaşına alışamadım
Acaba var mıdır vuslatı bulan
Ayrılık taşına alışamadım

Bülbül gibi figan gördüm zar gördüm
Hayat bu ya zarar gördüm kar gördüm
Umudum dağlarında kar gördüm
Gönülün kışına alışamadım"

Boşa kederlendim canımdan bıktım
Gücüm yetmeyince dişimi sıktım
Sofrasına tok oturdum aç kalktım
Namerdin aşına alışamadım

Bu dünyayı kolay sandım zor çıktı
Gözü ayık bildiklerim kör çıktı
Tabirini hayır bildim şer çıktı
Gurbetin düşüne alışamadım

Ey Cemal Divanî bitmez noksanın
Gör bak neler eyler şahın sultanın
Maske çekmiş riyakârlık insanın
İçine dışına alışamadım

5.1.3.57. Diyemem

Derdimi sorarlar dostlar yarenler
Söylemek ruhumu sıkar diyemem
Bende bir tuhaflık sezer görenler
Gözümden kanlı yaş akar diyemem

Çeşit çeşit duman vardır başımda
Bir inilti gizler gözüm yaşında
Kam kasevet neden gezer peşimde
Döner mahzun mahzun bakar diyemem

Suya düştü hayalimde umutlar
Bilmem neler demiş o eski zatlar
Kara bahtımdaki kara bulutlar
Üzerime şimşek çakar diyemem

Bozuk şansım bir derdimi yüz eder
Hem ağlatır hem ardımdan söz eder
Her kıvılcım bir aşığı köz eder
Benimde sinemi yakar diyemem

Ey Cemal Divanî gül benzin solmuş
Üç günlük dünyada kim murat almış
Akan gözyaşlarım çağlar sel olmuş
Her gün bir yanımı yıkar diyemem

5.1.3.58. Söylemez

Sebepsiz dolar mı sevda şarabı
İçmeyen ne bilsin içen söylemez
Kimse fark edemez hanı harabı
Seçmeyen ne bilsin seçen söylemez

Sevda çekse idim ama nerede
Dertler nöbet bekler durur sırada
Gönül imiş tek ezilen arada
Göçmeyen ne bilsin göçen söylemez

Tek kapıdır yaratanın yapısı
Girmek için nöbet tutar hepisi
Kilitlidir bu sevdanın kapısı
Açmayan ne bilsin açan söylemez

Cemal Divanî'nin yoktur dermanı
Hep böyle savrulmuş aşkın harmanı
Diken ottur bu nefisin ormanı
Biçmeyen ne bilsin biçen söylemez

5.1.3.59. Küstü

Çocuk yaşta sürgün oldum gurbete
Parçalanmış kalbim sılama küstü
Gurbet beni koydu derde mihnete
Yoruldu yüreğim guleme küstü

Küstü ehli haller kapım çalmadı
Buyur ettik hanemize gelmedi
O eski dostlardan eser kalmadı
Dilim konuşamaz kelama küstü

Kelâmlar şimşek çakar beynimde
İnsanlığım yılan oldu koynumda
Ecel ipi bağlı kaldı boynumda
Arifler verdiğim selama küstü

Selam ile kalbimde ki virdimi
Hazırladım cenk etmeye ordumu
Aşikâra diyemedim derdimi
Yazmadı ellerim kaleme küstü

Kalemin de akıl ermez işine
Ömür gelmiş elli altmış yaşına
Yaşar gam hanede yalnız başına
Kul Cemâl Divanî âleme küstü

5.1.3.60. Bende Yok

Hayat harmanını toplamak için
Bir kürek bir yaba o da bende yok
Soruyorlar niçin ağardı saçın
Bir asa bir aba o da bende yok

Böyle anlatıyor Hakkın Kur'an-ı
Açıklamış evliyası ereni
Hiçbir can istemez cani nirani
Bir sebat bir tövbe o da bende yok

Arayanlar bulmuş mürşit pirini
Sevda belasına salıp serini
İsteyen doldurmuş sağ defterini
Bir arzu bir çaba o da bende yok

Cemâl Divanî'nin gam efkârı var
Ne kuvveti ne dizinde feri var
El âlemin yareni var yâri var
Bir ana bir baba o da bende yok

5.1.3.61. İster

Tane olup boz toprağa ekilsen
Yeşerdiğin başak den ister senden
Damla olup gökten yere dökülsen
Ulaştığın seller yön ister senden

Azgın yaralara ilaç sarınca
Örnek alır küçücük bir karınca
Kervan yorulunca katar durunca
Yatıp eğlenmeye han ister senden

Yorgun düşer yıprattığın bedenler
Seyran eder seni gelip gidenler
Zaman aksi bir insanlık edenler
Karşılık payını bin ister senden

Cephede kefensiz yatarken atan
Dönüp maziye bak kendinden utan
İşlemesen toprak olur mu vatan
Uğrunda ölmeye kan ister senden

Cemal Divanî'nin hırçın yarası
Üç günlük dünyadır şunun şurası
Hep böyleymiş insanlığın töresi
Canan dediklerin can ister senden

5.1.3.62. Feleğin Çarkı

Feleğin çarkını düzleyen olmaz
Bir defa aksine dönmeyiversin
Arzulayan olmaz özleyen olmaz
Nefistir yükseğe konmayıversin

Umut zirve imiş çıkan bulunmaz
Çıksan da yüzüne bakan bulunmaz
İsteyen çok olur yakan bulunmaz
Bu aşkın ocağı sönmeyiversin

Hangi âşık bakmaz yârin yüzüne
Dayanmak zor bu alevin közüne
Tozpembe görünür dünya yüzüne
Gönül bir güzele kanmayıversin

Beyin şah misali kurulur serde
Bir gizli oda var tenden içerde
Kalkar ara yerden bulunmaz perde
Âşığın yüreği yanmayıversin

Ey Cemal Divanî çoktur günahın
Hesabı bilinmez çektiğin ahın
Düğümü çözülür sultanın şahın
Can alıcı şarap sunmayıversin (Vural, 2015: 173)

5.1.3.63. Şaşırır Kalır

Ben bu derdi açsam ehli Lokmana
Yaramı görünce şaşırır kalır
Bulsam rakibimi varsam meydana
Divana girince şaşırır kalır

Etrafımda açsa türlü çiçekler
Kim kimi ebedi nöbette bekler
Sarsa dört yanımı tüm örümcekler
Ağını örünce şaşırır kalır

Haklı mıdır gülün dalına konan
Dert ile inlemiş yârine yanan
Bu dünyanın cefasına aldanan
Canını verince şaşırır kalır

Yanlıştadır hayal uykuda yatan
Abat olmaz garibanı ağlatan
Hasretlik dikeni bağrına batan
Goncayı derince şaşırır kalır

Gücüm görse idi ehli irfanı
Dünya dedikleri fanidir fani
Günaha batmıştır Cemal Divanî
Azrail sorunca şaşırır kalır

5.1.3.64. Demedi

Doğduğumdan beri yâri ararım
Yollar söylemedi kervan demedi
Her gelene her gidene sorarım
Güller söylemedi gülşen demedi

Üzerime kaldı sanıksız dava
Hesaba gelmiyor yaptığım duva
Dedim yavrulara yapayım yuva
Dalar söylemedi bağban demedi

Sürmedim dünyada devran demimi
Göremedim babam ile emmimi
Dalgalara kaptırmışım gemimi
Göller söylemedi kaptan demedi

Bahtım beni her gün hicrana saldı
Yoksulluk düşmandı benden öç aldı
Ömrüm ne kadardı kaç günüm kaldı
Yıllar söylemedi zaman demedi

Gönül bu ocağın yak çırasını
Dost odur tez bulur dost arasını
Ne tedavi eyler aşk yarasını
Eller dedi Cemal Divan demedi

5.1.3.65. Yok

Geldi meydanıma girdi acemi
Terlan ister turna ister tarı yok
Derdi ne âlemle eyler hengemi
Bahçe ister bağban ister barı yok

Acıyan olmamış gözü yaşında
Kapılmış nefsinin her talaşına
Dolaşır âlemi yalnız başına
Yaren ister yoldaş ister yarı yok

Bilmem nedir Cemal Divanî hali
Nedendir anlamaz yeşili alı
Belki yapmak ister kovanda balı
Ayva ister elma ister arı yok (Vural, 2015: 223)

5.1.3.66. Yorgunum

Âşıklarla divan kurdum arkadaş
Meydanda yoruldu bende yoruldum
Yüküm ağır geldi edemedim baş
Kervanda yoruldu bende yoruldum

Eller beni saldı öfkeye kine
Maziyi getirdim gözüm önüne
Aşkın denizine saldım sefine
Kaptanda yoruldu bende yoruldum

Gurbeti dolaştım bak adım adım
Her adımda bir kaç kere ağladım
Dağılan sürümü toplayamadım
Çobanda yoruldu bende yoruldum

Buna derler gam kasevet dünyası
İçi boştur adı fani künyesi
İlacın sargının yoktur faydası
Lokmanda yoruldu bende yoruldum

Şu fani dünyaya geldim de ne oldu
Bir kaç gün misafir kaldım da ne oldu
Bir Cemal Divanî oldum ne oldu
Divanda yoruldu bende yoruldum (Vural, 2015: 224)

5.1.3.67. Bu Gelen

Mahzun duruşu var dalgın bakışı
Âlemin sırrına ermiş bu gelen
Uzaklardan belli olur nakışı
Kaç aşığa iksir vermiş bu gelen

Gönül yarasına sevgi yakısı
Yiğidi keser mi cahil çakısı
Miski amber gibi gelir kokusu
Dost bağından çiçek dermiş bu gelen

Toprağa bakınca yüz bırakıyor
Sönmüş yüreklere köz bırakıyor
Her adım attıkça iz bırakıyor
Belli ki kırkları görmüş bu gelen

Beyaz saçlar taç yapmışlar başında
Yenilgi görmemiş aşk savaşında
Deryayı gizlemiş gözü yaşında
Nefsin zincirini kırmış bu gelen

Cemal Divanî'nin manevi piri
Şüphesiz bence bu üçlerden biri
Elinde asası secdesi deri
Divanda divana durmuş bu gelen (Vural, 2015: 253)

5.1.3.68. Bir Seni Gördüm

Sayısızca insan gördüm âlemde
Boşuna çıldıran bir seni gördüm
Olacak her neyse ezel kaderde
Dostunu yıldıran bir seni gördüm

Ne zevk alıyorsun gönül yasından
Bir garip aşığın ağlamasından
Şerbeti döküp de sevda tasından
Zehiri dolduran bir seni gördüm

Cemal Divanî'nin sızlar bir yanı
Desinlere üzmez insan insanı
Herkes ister ölsün kendi düşmanı
Arzusun öldüren bir seni gördüm

5.1.3.69.Vardır

Şayet bir ocakta ateş yanmışsa
Tütüyorsa arkasında kül vardır
Bağın civarına bülbül konmuşsa
Ötüyorsa arkasında gül vardır

Allah kullarından sadakat ister
O sadık kullardan bana da göster
Her söz söyledikçe insan mücevher
Satıyorsa arkasında dil vardır

Kimse bu dünyada sürmemiş sefa
Çekmeyin sözümü başka tarafa
Küçücük karınca aslana kafa
Tutuyorsa arkasında fil vardır

Her can berat için durur divana
İnsan isen sahip ol bu davana
Sahradan çiçeği arı kovana
Katıyorsa arkasında bal vardır

Cemal Divanî'de şaşar bu hale
Yıldızlarda eğilirler hilale
Bilmez misin zeval dahi kemâle
Çatıyorsa arkasında kul vardır

5.1.3.70. Bana Sen Lazım

Dünya seven için iki gönülmüş
Gülşene gül lazım bana sen lazım
Kimisi yitirmiş kimisi bulmuş
Kervana yol lazım bana sen lazım

Gel de gir haneme dinle sözümü
Çağlayıp akmak mı aşkın çözümü
Yakıp alevinde yok et közümü
Dumana kül lazım bana sen lazım.

Muhabbetin kılıç girmedi kına
İstersen öfkelen istersen kına
Vuslat denizinde çıktı fırtına
Kaptana sal lazım bana sen lazım.

Yar sırtına giymiş ipekten yelek
Görmesin kıskanır o çarkı felek
İstedin topladım sahradan çiçek
Kovana bal lazım bana sen lazım.

Cemal Divanî'ye gel de gelirim
Seni öz canımdan aziz bilirim
Krallarda ölür bende ölürüm
Sultana kul lazım bana sen lazım.

5.1.3.71. Ağlarım

Gurbet eller beni eğledi zelil
Melül mahzun gezer gezer ağlarım
Âşık olduğuma istersen delil
Sabah akşam yazar yazar ağlarım

Ne bir bayram gördüm ne yaktım kına
Sevdanın kılıcı girmedi kına
Beynimin içinde koptu fırtına
Dağ taş demem tozar tozar ağlarım

Dinleyene dertlerimi söylerim
Sürgün etti ağalarım beylerim
Sitemi sineme kalkan eğlerim
Kara bağrım ezer ezer ağlarım

El sanır ki bu bahçe de talan yok
Bu nasıl yol gidip geri gelen yok
Vallahi billahi tek bir yalan yok
Elli yıldır azar azar ağlarım

Cemâl Divanî'nin düşü bendedir
Reyhanî İhsanî işi bendedir
Emrah Sümmânî'nin taşı bendedir
Kalbimi etmişim mezar ağlarım

5.1.3.72. Sarıçiçek

Açtığında mor dağları süslemiş
Yaylanın nakkaşı bir sarıçiçek
Çoban kavalını çalmış seslemiş
Çiçeklerin başı bir sarıçiçek

Ayrıca bir desen vermiş bağlara
İlaç olmuş hastalara sağlara
İz bırakmış asırlara çağlara
Doğanın güneşi bir sarıçiçek

Ah keşke olsa da konuşsa dili
Her an kıskandırır susam bülbülü
Seven âşıkların sevdiği gülü
Yareni yoldaşı bir sarıçiçek

Oturuyor tabiatın tahtında
Açık solmak vardır kara bahtında
Uykudan uyanır seher vaktinde
Akıtır gözyaşı bir sarıçiçek

Şiir olmuş şairlerin sözünde
Boz toprağın desen olmuş yüzünde
Acı vardır tatlı vardır özünde
Arının sırdaşı bir sarıçiçek

Cemâl Divanî'ye eda naz etti
Rüzgârın sesine ihtiraz etti
Üzerine çiğ düşünce göz etti
Âşığın gardaşı bir sarıçiçek

5.1.3.73. Ahi Evran

Dokuz yüz yıl yaşayamaz her insan
Yıllar yaşatmışlar Ahi Evran'ı
Yeryüzünde sayısızca var insan
Kullar yaşatmışlar Ahi Evran'ı

Eser imiş bu âlemde itmeyen
Hakikatmiş gelip geri gitmeyen
Konuşurken yanlış kelam etmeyen
Diller yaşatmışlar Ahi Evran'ı

Bunca zaman akmış gitmiş yıl olmuş
Damlalar birikmiş koca göl olmuş
Sanat bahçesinde bir bülbül olmuş
Güller yaşatmışlar Ahi Evran'ı

Vücut dünya imiş akıl güneşi
Sarmış bir birine kardeş kardeşi
Mahirce yaptıkça her güzel işi
Eller yaşatmışlar Ahi Evran'ı

İmanı nefsine örünce hisar
Bütün kibirlerin önünü keser
Maziden atiye bir rüzgâr eser
Yeller yaşatmışlar Ahi Evran'ı

Bu iş böyle gitmiş öteden beri
Herkesin gönülde olmuyor yeri
Her geçen yolcuya vermiş haberi
Yollar yaşatmışlar Ahi Evran'ı

Doğruluğu bilenlere yâr olmuş
Onun için bugüne dek var olmuş
Diktiği her fidan bir çınar olmuş
Dallar yaşatmışlar Ahi Evran'ı

Akmış gözyaşları bir nehir olmuş
Konya'da hücresi tam kahır olmuş
En son ki durağı Kırşehir olmuş
İller yaşatmışlar Ahi Evran'ı

Ey Cemal Divanî kalksa şu perde
Nur içinde kalsın yattığı yerde
Her ozanın sazında ki son perde
Teller yaşatmışlar Ahi Evran'ı

5.1.3.74. Aklım İle Gönlüm

Aklım ile kalbim sözü bir edip
Can köşkünde görüştüler bir zaman
Biri ilaç oldu birisi tabip
Dertlilere eriştiler bir zaman

Birisi uyudu biri uyandı
Birlikte ahları arşa dayandı
İkisi de kendisini beğendi
Kıyasıya yarıştılar bir zaman

Birisi birine dişini biler
Birinin haline birisi güler
Bin rica eğledim dinlemediler
Düşman gibi vuruştular bir zaman

Biri küstü kapısını açmadı
Biri köprü oldu biri geçmedi
Gönlümün onlara sözü geçmedi
Bir birine karıştılar bir zaman

Cemal Divanî'den ister haracı
İkisi de olmadılar davacı
Gözüm şahit oldu dilim aracı
Şükür olsun barıştılar bir zaman

5.1.3.75. Cemal Divanî 1

Alçaklara yağmur yağar sel olur
Yüksekler kar tutar Cemal Divanî
Gül solunca bağban bağa el olur
Bülbülü zar tutar Cemal Divanî

Tam değildir bu dünyada noksanlar
Böyle söylemişler ehli irfanlar
Tevekkül babına giren insanlar
Âlemi bir tutar Cemal Divanî

Nurdan da aydındır erenin yüzü
Takva sahibidir sağlamdır özü
Her kimin ki kalpte açıktır gözü
Söylemez sır tutar Cemal Divanî

Sakın ha şahına sen olma asi
Onun çok hassastır kanun yasası
Dilekçe kabul etmez iman aynası
Benlikte kir tutar Cemal Divanî

Ey Cemal Divanî olmuş olanlar
Mutlaka bulunur ibret alanlar
Kalp evine girmesini bilenler
Gönülde yer tutar Cemal Divanî

5.1.3.76. Kalır

Alev biter duman tüter köz söner
Ocakta kül ile baş başa kalır
Ana rızık için engine konar
Yavrular dal ile baş başa kalır

Şimşek kıvılcım ateş yayınca
Gökte bulut bu feryadı duyunca
Damlalar düşünce toprak duyunca
Dereler sel ile baş başa kalır

Duymayan kulağa bağır ha bağır
İmkânsız işitmez anlamaz sağır
Menzil uzak kervan yorgun yük ağır
Bezirgân yol ile baş başa kalır

Ecel bakmaz insanların yaşına
Zaten ölüm cümle can aşına
Getirirler musallanın taşına
Bedende sal ile baş başa kalır

Ey Cemal Divanî âh u zâr döner
Bilinmeyen bir hikmet ki var döner
Ahbap döner yaren döner yar döner
İnsan bu hal ile baş başa kalır

5.1.3.77. Anında

Menfaat olunca değişir işler
Dinsiz bile dine döner anında
Artık bundan böyle bir dostluk başlar
Fiske lamba olur fener anında

Akşam sabah bu makama uğrarlar
Kamet vurup ellerini bağlarlar
Baştanbaşa fidanları doğrarlar
Kuru çalı olur çınar anında

Fesatlar ki gelir girer araya
Onlar iman eder pula paraya
Bent bağlarlar bir küçücük dereye
Damla bile olur pınar anında

Mazlumların sinesini delerler
Ezer sonra kalburlardan elerler
Kartalların kanadını yolarlar
Serçe kuş zirveye konar anında

Cemal Divanî'de onu fark eder
O nedenle namertleri terk eder
Çıkarcılar bu savaştan çark eder
Düşmanın atına biner anında

5.1.3.78. Anneler Günü Anısına

Vatan bir bağ idi annem bağbanı
Olaydım bahçede gülü anamın
Bin bir çile ile büyüttü beni
Ben oldum kovanda balı anamın

Yoksuldu garipti bizim oralar
Beni ondan onu ben den aralar
Bedenimde olsaydı yaralar
İlaçtı sargıydı eli anamın

Anamın bağrına saplanan taştı
Kimseleri yoktu iki kardeşti
Ömür siyah giydi dolaştı
Olmadı yeşili alı anamın

Anam şimdi mezarından kalksaydı
Bir kez dönse gözlerime baksaydı
Buz gibi soğukta kucaklasaydı
Beni ısıtırdı külü anamın

Cemal Divanî'de derin hasret var
Anaların ayağında cennet var
Mezar denen dönülmeyen gurbet var
Gitti geri gelmez yolu anamın

5.1.3.79. Verdiler

Aşkı bize reva gören yarenler
Baharı aldılar yazı verdiler
Düşümüze mihman oldu erenler
Gönlümüze yazı yazı verdiler

Yaratana ayan idi halimiz
Kim bilir gurbette kalır ölümüz
Bağlanmıştı ayağımız kolumuz
Bütün düğümleri çözüverdiler

Dediler âlemi etsene seyran
Yüreği yaslı gez gözleri giryan
Gir arif postuna olasın üryan
Dünya libasını yüzüverdiler

Kulağım çınlattı duyduğum seda
Bak neler eylemiş yaratan Hüda
Kaç âşık bu yolda can etmiş feda
En son ki kurbanda bizi verdiler

El sanır ki bağrımızda yara yok
Bu dünyada bizden bahtı kara yok
Aşka düşenlere hiç bir çare yok
Çünkü derdi dizi dizi verdiler

Cemâl Divanî de gariptir bu hal
Zehire dönüşür soframdaki bal
Kimine ney düştü kimine kaval
Bize de bir kırık sazı verdiler

5.1.3.80. Aşkın Kendisidir

Su oluğa dolar peri döndürür
Dönen taş değildir aşkın kendidir
Kadir Mevla'm rahmetini indirir
Sunan boş değildir aşkın kendidir

Ocak yanar duman tüter köz ağlar
Mızrap vurur perde susar saz ağlar
Kalp sızılar beyin küser göz ağlar
Dinen yaş değildir aşkın kendidir

Her bir insan yürümeye iz tutar
Aklı olan büyüğünden söz tutar
Ruhuna çığ düşer yürek buz tutar
Donan kış değildir aşkın kendidir

Zaman gelir esirler de hür olur
Ne seversin ne kalbinde yer olur
İki gönül arasında nar olur
Yanan eş değildir aşkın kendidir

Ey Cemal Divanî gel gir otağa
Bu yolculuk alır gider uzağa
Can alıcı cellat koyar tuzağa
Konan kuş değildir aşkın kendisi

5.1.3.81. Bir

Tabipte bu işi anlayamadı
Yara ayrı bez ayrıdır derman bir
Sesini kesenler dinleyemedi
Mera ayrı iz ayrıdır orman bir

Binalar çoğalır şehir olurlar
Dersini görenler mahir olurlar
Damlalar birikir nehir olurlar
Dere ayrı öz ayrıdır umman bir

Bülbülü tanırlar figana göre
Uğraşır durursun imkâna göre
Verirler hükmünü insana göre
Töre ayrı söz ayrıdır ferman bir

Keşfeyle dünyayı olacağa bak
Birisi birinden değildir uzak
Sayısız suları ısıtmış ocak
Çıra ayrı köz ayrıdır duman bir

Cemal Divanî'nin gözünde yaşı
Allah akıl vermiş kulların işi
Üç nesne de birbirinin kardeşi
Cura ayrı saz ayrıdır divan bir

5.1.3.82. Azap Çöktü Bu Sevda Dağına

Azap çöktü bu sevdanın dağına
Kendi de sislendi bende sislendim
Murat versin diye vuslat bağına
Kendi de seslendi bende seslendim

Cahil düşer sevenlerin kastına
Derviş olan otururmuş postuna
Şebnem çöktü seher vakti üstüne
Kendi de ıslandı bende ıslandım

Âlem bu gerçeği bilmedi niye
Ömür kula yaratandan hediye
İmanmış nefisi eden terbiye
Kendi de uslandı bende uslandım

Eller al giyindi ben giydim kara
Boyun büküp yalvarırız hünkâra
Sevdanın sazını astık duvara
Kendi de paslandı bende paslandım

Cemal Divanî'nin bak gözyaşına
Kimse güvenmemiş öz gardaşına
Diyarı gurbetin hasret taşına
Kendi de yaslandı bende yaslandım

5.1.3.83. Dağlar

Bakınca gözüme çok hoş göründü
Eteği çimenli başı kar dağlar
Derdi neydi sis dumana büründü
Nedir benden sakladığız sır dağlar

Kiminiz ağlarsız gözü yaşsınız
Kiminiz topraktan kimiz taşsınız
Bana der misiniz kaç kar dağsınız
Kaç oğlunuz kaç kızınız var dağlar

Kimine aşılmaz engel değilmiş
Kimisinde koyun kuzu yayılmış
Kimisinin ta yüreği oyulmuş
Kimi esir dağlar kimi hür dağlar

Kale olmuş sultanlara hanlara
Taş vermiş den döven değirmenlere
Yorgan döşeksiniz tüm canlılara
Dinliyi dinsizi tutmuş bir dağlar

Kaç çoban kaç sürü zirveye çıktı
Kaç sevdalı döndü hüzünlü baktı
Cemal Divanî'de size aşıktı
Gelir beni sorarsanız yar dağlar

5.1.3.84. Başka Biri Yok

Beni bana sorma beni sana sor
Bende telaş sensin başka biri yok
Dışımda duman var içimde de kor
Yanan ateş sensin başka biri yok

Aşka yanmış benim gibi niceler
Âlem kendi derdin okur heceler
Gelip geçer uzun uzun geceler
Gördüğüm düş sensin başka biri yok

Boşa mı çekerim feryadı zarı
Gezip dolaşmışım nice diyarı
Gözümden silindi dünyanın yâri
Yaren yoldaş sensin başka biri yok

Bazen damla olur coşar kanarım
Yaprağını dökmektedir çınarım
Çağlayan sel olur gözde pınarım
Damlayan yaş sensin başka biri yok

Cemâl Divanî'yem bak şu darıma
Can dayanmaz benim gam efkârıma
Şayet ölür isem gel mezarıma
Dikili taş sensin başka biri yok

5.1.3.85. Başka Çaren Yok

Dünya denen edalı bir kız imiş
Ne derse kanarsın başka çaren yok
Gençlikse dalgası çok deniz imiş
Yel esmez dinersin başka çaren yok

Köküne kurt düşer özün tükenir
Yaş ilerler cilve nazın tükenir
Ömür lambasında gazın tükenir
Mutlaka sönersin başka çaren yok

Ecel hakikattir değildir riya
Çünkü sonsuza dek tutmaz bu maya
Ne şekilde geldi isen dünyaya
O şekil dönersin başka çaren yok

Hak buyurmuş bu emire uyarlar
Vaden dolar son salanı duyarlar
Çabuk çabuk elbiseni soyarlar
Taş sala konarsın başka çaren yok

5.1.3.86. Biz İçerden Düşman Yıprattı

Selçukludan beri bu memleketi
Biz içerden düşman dıştan yıprattı
Anadolu bu dünyanın cenneti
Biz içerden düşman dıştan yıprattı

Alparslan'la Malazgirt'ten girmiştik
Uğruna sayısız şehit vermiştik
Osman Bey'le Osmanlı'yı kurmuştuk
Biz içerden düşman dıştan yıprattı

Makber yaptık toprağına sağları
Kalyonlarla aştığımız dağları
Kapatıp da açtığımız çağları
Biz içerden düşman dıştan yıprattı

Altı asır hüküm sürdük olmadı
Kalesine bayrak gerdik olmadı
Viyana'ya çadır kurduk olmadı
Biz içerden düşman dıştan yıprattı

Candan aziz bildik biz hürriyeti
Üç kıtaya yaydık medeniyeti
Daha taze iken Cumhuriyeti
Biz içerden düşman dıştan yıprattı

Yedi düvel gelmiş iken hür olduk
Ne vatanı verdik ne esir olduk
Hristiyan Yahudi'yle bir olduk
Biz içerden düşman dıştan yıprattı

Cemal Divanî'yim sana varmaya
Çalışmadık sanayiler kurmaya
Ne mübarek ne tükenmez sermaye
Biz içerden düşman dıştan yıprattı

5.1.3.87. Benim Sevdiceğim Anadan Öte

Maziye takılır kalırım bir an
Yordular şu hayal kurmalar beni
Yıkılır düşüncem olur ya viran
Düşündürür hatır sormalar beni

Tükenmez gönlümde elemle keder
Demek böyle imiş takdiri kader
Beni talihimin esiri eder
Diyarı gurbette durmalar beni

Geri dönüşü yok kalbimi çaldı
Beni bilinmeyen sevdaya saldı
Birkaç sene önce aklımı aldı
Bir çift yosun gözlü sürmeler beni

Anlamaz halimden kaşı kemanım
Ardından gitmeye olmaz zamanım
Bu derdi çekemem bende insanım
Bazen acı sözler tırmalar beni

Cemal Divanî'yim aşk değil hata
Ermesi zor imiş bu saltanata
Benim sevdiceğim anadan öte
Dedim belki sarar sarmalar beni

5.1.3.88. Bir Bedeli Var

Aşkın şarabını sevda suyunu
Doldurup içmenin bir bedeli var
Terk eyleyip kazasını köyünü
Gurbete göçmenin bir bedeli var

Her kuluna kerem eder yaradan
Hicap perdesini çekse aradan
Karanlık gecede akı karadan
Fark edip seçmenin bir bedeli var

Duyulmaz bilinmez mazlumun sesi
Yorgunluktan çok zor çıkar nefesi
Kudretten kilitli gönül kafesi
Kapatıp açmanın bir bedeli var

Ocağını söndürürsen kül kalır
Çünkü erken uyananlar yol alır
Zamanında savurmazsan yel alır
Ekmenin biçmenin bir bedeli var

Cemal Divanî'de garip ozandır
İstersen nara at ebedi yandır
Ömür dedikleri geçitte handır
Gelmenin geçmenin bir bedeli var

5.1.3.89. Bir Bilebilsem

Ara sıra dalgasına şaşarım
Ummanın derdini bir bilebilsem
Gurbetin içinde gurbet yaşarım
Zamanın derdini bir bilebilsem

Zaman olur saniye de çıldırır
Yarenine yoldaşına saldırır
Sebep olan babasını öldürür
İnsanın derdini bir bilebilsem

Sam yel vardır sevenlerin bağında
Nifak olur her zamanın çağında
Sürü rahat değil azap dağında
Çobanın derdi ne bir bilebilsem

Her gün katlimize ferman yazılır
Böyle gitmez devri düzen bozulur
Taş altında köleleri ezilir
Sultanın derdi ne bir bilebilsem

5.1.3.90. Bir Bozukluk Var

Çevrildikçe bir mazlumu eziyor
Bu çarkın dişinde bir bozukluk var
Yapmak istedikçe iyce bozuyor
Mimarın işinde bir bozukluk var

Görmüyor gerçeği çünkü göz ama
Eşini dostunu salıyor gama
Mazlumun feryadı inletmez sema
Demek gözyaşında bir bozukluk var

Temiz su bulamaz yüzünde kire
Derin bataklığa düşmüş bir kere
Bahar gelmiş ama coşmuyor dere
Bu dağın kışında bir bozukluk var

Vadettiği ikrarına uymuyor
Hakikate kulak sağır duymuyor
Su boşa akıyor den öğünmüyor
Değirmen taşında bir bozukluk var

Ey Cemal Divanî sözden caymadın
Şükür olsun el sürüsü yaymadın
Zamanenin sistemine uymadın
Bu senin başında bir bozukluk var

5.1.3.91. Bilmeyen Mi Var

Bir gün olur uyanırsın rüyadan
Bu deryaya gemi salmayan mı var
Her kim gelmiş ise gider dünyadan
Ölüm hakikattir bilmeyen mi var

Düşünmez mi hatır gönül kıranlar
Baykuşlara mesken olmuş viranlar
Yıldızlara bakıp hayal kuranlar
Terk edip dünyayı ölmeyen mi var

Kimine vatandır kimine gurbet
Gelip geçicidir bu dem bu devlet
Hayat bir tüccardır ecel bir ziynet
Aramayan mı var bulmayan mı var

Nihayet dön diye seslenir kula
Âlem revan olur bu meçhul yola
Teneşir üstünden çıkarsın sala
Musallaya mihman olmayan mı var

Ey Cemal Divanî sana ne olur
Ne saray ne sultan ne köle kalır
Karınca deveden hakkını alır
Acep Hak divana gelmeyen mi var

5.1.3.92. Bize Düşman Olmuş Zalim Felek

Bize düşman olmuş bu zalim felek
Nasip etmez bir tas çorbayı bana
Eloğlu beğenmez ipekten yelek
Çok görür eskimiş urbayı bana

Bunca cefa bu âşığa hak mıdır
Benim gibi çile çeken çok mudur
Hiç yanında gönül ehli yok mudur
Her gün yoldaş eder zorbayı bana

Yüreğime köz bıraktı yanıyor
Elli yıldır halen beni sınıyor
Kendisine ucuz köle sanıyor
Taşıtır gam dolu torbayı bana

Gâh olur ki konuşturmaz lal eder
Bedenimi ezer geçer yol eder
Sabah gün doğmadan ihtilal eder
Akşam da indirir darbeyi bana

Cemal Divanî'yim bilmem nasıl iş
Saniye içinde yapar bin teftiş
Gece düşlerimde dolaşan derviş
Bir türlü göstermez türbeyi bana

5.1.3.93. Kalmamış

Bu aşk yaşatmaz ki öldürür beni
Bunun zulüm kârdan farkı kalmamış
Günden güne yıpratıyor bedeni
Sanki intizardan farkı kalmamış

İntizarı beni her an sindirir
Ne güldürür ne acımı dindirir
Soğukluğu ayaz yapar dondurur
Tipi boran kardan farkı kalmamış

Geceler bir türlü tutmuyor uyku
Eksilmez bende ki bu gam bu kaygu
Yüreğime sunmaz bir yudumluk su
Akmayan pınardan farkı kalmamış

Cemal Divanî'yim yanar tüterim
Menziline ulaşmadı katarım
Her gece koynuna girer yatarım
Ben için mezardan farkı kalmamış

5.1.3.94. Bursa

Mevla'm ayrılığı vermiş kullara
Acırım boş geçen bunca yıllara
Çocuk yaşta düştüm gurbet ellere
Hasretin şerbeti olsa da şehir
Bursa benim için en güzel şehir

Bolu Gerede'de Dertli sözü var
Kayseri'de Seyrani'nin sazı var
Amasya'da Ferhat Şirin izi var
Fırat'ı geçerken boğulmuş Tahir
Bursa benim için en güzel şehir

Sivas'ta Veysel'in kara toprağı
Erciş'te Emrah'ın kolunda bağı
Şenliğin Sümmânî'nin sönmüş ocağı
Sevda gözyaşımı etse de nehir
Bursa benim için en güzel şehir

Kerem Isfahan'dan gelmiş de gitmiş
Çektiği cefalar canına yetmiş
Değirmen önünde Reyhanî yatmış
Emir Sultanımız âlemden mahir
Bursa benim için en güzel şehir

Biz de bu vatana şükür ederiz
Bir yanı Uludağ bir yanı deniz
Nöbetimiz dolar çeker gideriz
Ey Cemal Divanî biter bu kahır
Bursa benim için en güzel şehir

5.1.3.95. Bursa Ulu Cami

Dedem Yıldırım'ın şah eseridir
Durulur divana Ulu Camide
Ülkemde ki nöbetlerden biridir
Yönelir Rahmana Ulu Camide

Sayısız âlimler gelmişte gitmiş
Ya kaçı hakikat sırrına yetmiş
Nice sultanlara nasihat etmiş
Saygı var Kur'an-a Ulu Camide

Şadırvanı ortasında çağlamış
Hızırı bir vakit buraya bağlamış
Kaç gariban dua etmiş ağlamış
Can gelmiş kaç sana Ulu Camide

Bir ilahı dava bizim davamız
Buna şahit dağlarımız ovamız
El açılıp da yapılınca duamız
Çıkar asumana Ulu Camide

Dersini okumuş ehli irfanlar
Secdeye kapanmış sultanlar hanlar
Kendini yitirmiş nice zindanlar
Dönmüşler üryana Ulu Camide

Ne ulu şey vatan için ölmesi
Şu fani âlemde adın kalması
Nasip olsa cenazemiz kılması
Bu Cemal Divana Ulu Camide

5.1.3.96. Kendine

Cahil bu dünyaya böyle alışmış
Bildiğini sır sanıyor kendine
Ne emek eğlemiş ne de çalışmış
Çaldığını kâr sanıyor kendine

Beklemiş üstüne doğmamış ışık
Ondandır işleri karma karışık
Kimi görmüş ise yaralı âşık
Olduğunu kâr sanıyor kendine

Zerrece siyah yok beyaz saçında
Bilen var mı acep yaşı kaçında
Dakka durmuş boş ocağın içinde
Kaldığını kâr sanıyor kendine

Bana sorarsalar kendin yitirmiş
Boş boşuna günlerini bitirmiş
On servetinin sekizinde oturmuş
Bulduğunu bir sanıyor kendine

Aklı fikri olmaz vardığı hani
Hasmına kaptırmış ulu meydanı
Kendini arıyor Cemal Divanî
Öldüğünü ar sayıyor kendine

5.1.3.97. Değişir

Böyle yürür bu dünyanın kervanı
Dahil olup götürenler değişir
Kimse sürememiş demi devranı
Buna akıl yetirenler değişir

Herkese doğmamış umut ışığı
Konuşturmuş sayısızca aşığı
Her canı sallamış dünya beşiği
Ninni deyip yatıranlar değişir

Abad olmaz hak yolundan sapanlar
Cennet görmez taş toprağa tapanlar
Geçicidir kanun madde yapanlar
İşe düstur getirenler değişir

Konuştuğun söze dil şahit olur
Harama uzansan el şahit olur
Bağa hazan vurur dal şahit olur
Gülşen de gül bitirenler değişir

Cemal Divanî'de çoktur noksanlar
Böyle anlatmışlar ehli irfanlar
Ölürler giderler krallar hanlar
Tahtı kalır oturanlar değişir

5.1.3.98. Dolar

İnsanlarla konuşurken unutma
Cahiller sözünü diline dolar
Sen sen ol namerdin safını tutma
Dünyayı bir iplik teline dolar

İyinin kötüden olmalı farkı
Temiz su taşırmış muhabbet arkı
Durmadan dönüyor zamanın çarkı
Günleri ayları yılına dolar

Hayat dedikleri değildir kumar
Vücut ırmağıdır bedende damar
Âşığın kolları sevdadan kemer
Sarar sevdiğinin beline dolar

Bilen yok ki kralının tacı ne
Sevmeyenin yüreğinde acı ne
Arı sinek kuvveti ne gücü ne
Devşirir çiçeği balına dolar

Cemal Divanî'yi attı kedere
Acep dönen var mı rahmi madere
Niyetin hak ise dön bak kadere
Her gülü dikenin dalına dolar

5.1.3.99. Daha Da Gelme

Kolumdan tutarak gurbet eline
Attılar gelmedin daha da gelme
Ağlatıp gözyaşım hasret seline
Kattılar gelmedin daha da gelme

Bir günümü yarım asır diyerek
Bunun yaşaması kusur diyerek
Köle pazarında esir diyerek
Sattılar gelmedin daha da gelme

Tükenmedi bende gamla kaygılar
Yok oldular kurudular duygular
Sana karşı beslediğim saygılar
Bittiler gelmedin daha da gelme

Engel koydun yürüdüğüm yoluma
Acımadın güldün geçtin halime
Gül sandığım diken oldu elime
Battılar gelmedin daha da gelme

Cemal Divanî'ye niçin kıydılar
Ne beni dinledi ne de duydular
Hayat kuyusunda yalnız koydular
Gittiler gelmedin daha da gelme

5.1.3.100. Daha İyi Anlarsın

Bugünden yarının hükmünü verme
Yarını gör daha iyi anlarsın
Bilmediğin derdi dermana sarma
Sorunu gör daha iyi anlarsın

Bilerek işleme sakın ha hata
Bu amelle çıkamazsın sırata
Dağı yarmış diye kızma Ferhat'a
Şirin'i gör daha iyi anlarsın

Tehire bırakma günlük işini
Lüzumsuz şeylerin bırak peşini
Sade duman sanma sağın başını
Karını gör daha iyi anlarsın

Ne kazandın şu üç günlük dünyadan
Mecnun olan vazgeçer mi Leyla'dan
Niçin sevgi duyuyorsun evladan
Torunu gör daha iyi anlarsın

Senden öncekiler nerede hani
Çünkü insanoğlu geçici fani
Neden böyle yanar Cemal Divanî
Narını gör daha iyi anlarsın

5.1.3.101. Dedim Sevdiklerim Seveler Beni

Elli dört yıl dokuz aydır aynı hâl
Üzer bu lüzumsuz davalar beni
Benden ötelere gitmez kalma kal
Hasta eder nemli havalar beni

Kendimde bilmedim ben neredeyim
Zalim mazlum ezer ben aradayım
Ya dağlarda kaldım ya deredeyim
Bir gün konuk etmez ovalar beni

Kervanıma acı derdi yükledim
Yolum yokuş oldu hep emekledim
Bunca sene sabır ile bekledim
Dedim sevdiklerim seveler beni

Takip eylemişim bunca işleri
Tabir edemedim gece düşleri
Kıskanırım şu dalda ki kuşları
Düşündürür garip yuvalar beni

Cemal Divanî'yim neden naçarım
Her gün ecel köprüsünden geçerim
Gece gündüz yorulmadan kaçarım
Bahtım avcı olmuş kovalar beni

5.1.3.102. Vardığın Yerde

Deli gönlüm yavaş yürü az bekle
Ayrı bir durak var durduğun yerde
Sen bu yolu geldin bin bir emelle
Bir usta çırak var vardığın yerde

Sarhoş mudur bu sakiden içenler
Yoksa deli midir konup göçenler
Seni de gözetler gelip geçenler
Bir gamı firak var gördüğün yerde

İnsanlığa zarar verme dilinle
Ocağı söndürme sönmüş külünle
Çakıl dikenleri yolma elinle
Bak eğri orak var derdiğin yerde

Dağlar gibi duman çöker serime
Sakın seni sevenlerden farıma
Gel uzun menzili yayan yürüme
Çok yaşlı Burak var sorduğun yerde

Cemal Divanî'de kaçmayasın ha
Hak bildiğin yoldan şaşmayasın ha
Biraz dikkat eğle düşmeyesin ha
Uçurum kırak var girdiğin yerde

5.1.3.103. Derdimi

İçime atarak yara eyledim
Hiçbir kula diyemedim derdimi
Can evimde mihman ettim eyledim
Feryat etmiş duyamadım derdimi

Ey olacak diye kendim avuttum
Şerbet niyetine zehirler yuttum
Seksen miydi doksan mıydı unuttum
Kaç taneydi sayamadım derdimi

Çevirdi başımı tipi borana
Bin çeşit azabı eyledi bana
Dokunduğu yeri etti virane
Çelik miydi eğemedim derdimi

Bu derdin elinden yüreğim yandı
Ne beni terk etti ne de utandı
Paniklemiş ürkek sürüye döndü
Toplayıp da yayamadım derdimi

Cemâl Divanî'nin çektiği ahtı
Bu imiş gönlümün talihi bahtı
Zaten bana geldiğinde siyahtı
Ben bir renge boyamadım derdimi

5.1.3.104. Ben De İnsanım

Dört unsurdan temelimiz kuruldu
Ey kötü seçerim ben de insanım
Hak lütfundan akıl izan verildi
Sultanım naçarım ben de insanım

Kudret binasını tapu etmişim
Kalbimi sultana yapı etmişim
Gönül dergâhını kapı etmişim
Kapatır açarım ben de insanım

Eyer bana gülse idi kaderim
Bir yol bulur dost eline giderim
Arzumu duygumu tohum ederim
Ekerim biçerim ben de insanım

Aşkın diyarının nöbetçisiyim
Adil sultanların hizmetçisiyim
Geldiğim dünyanın gurbetçisiyim
Konarım göçerim ben de insanım

Bir gaye uğruna bu hana geldim
Ne sefasın sürdüm ne murat aldım
Hayat köprüsünün yolcusu oldum
Düşerim geçerim ben de insanım

Cemal Divanî'nin ses ver sesine
Şaşarım zalimin gürlemesine
Girmişim bu gamın meyhanesine
Doldurur içerim ben de insanım

5.1.3.105. Gün Gelir Ararsın Kırdıklarını

Ne elemler götürürsün ardında
Gün gelir ararsın kırdıklarını
Ahbap dost sorarsın hasret yurdunda
Nasipse bulursun sorduklarını

Gözyaşını topraklara çilersin
Sen bu viran han da çok zor gülersin
Belli olmaz defterinden silersin
Uğruna hayaller kurduklarını

Unutamaz sevdasını çekersin
Vuslat tarlasına çile ekersin
Öfkelenir bir hamle de sökersin
Bin bir emek ile ördüklerini

Gençliğinde zirvelere konarsın
Yaşlanınca enginlere inersin
Harcadığın emeğine yanarsın
Geri alamazsın verdiklerini

Cemal Divanî'de âh u zâr etmiş
Hangi candır bu dünya da kâr etmiş
Bir bakarsın toprak sarmış yâr etmiş
Dünya gözü ile gördüklerini

5.1.3.106. Sakla

Cahil meclisine uğrama sakın
Sohbetini unut sözünü sakla
Doğru ol sultana olursun yakın
Kıymetini unut özünü sakla

Konuş dostun ile güzel kelamı
İrfan isen mürşit eyle kalemi
Âlemin içinde yaşa âlemi
Gurbetini unut izini sakla

Ahın göğe çıksın yerde kalmasın
İsterse üstüne güneş çalmasın
Sakın yandığını kimse bilmesin
Hasretini unut közünü sakla

Ucuza alırlar harda hurdayı
İrşat kolay olmaz kalbi mürdeyi
Çekme aradaki sırlı perdeyi
Nöbetini unut gözünü sakla

Ey Cemal Divanî yapma günahı
Mazlumun ahıdır sızlatır şahı
Mahşer günü diliyorsun Allah'ı
Cennetini unut yüzünü sakla

5.1.3.107. Eskiden

Edepli erkanlı sohbet var idi
Malayani söz yok idi eskiden
Küçükten büyüğe hürmet var idi
Büyükte de poz yok idi eskiden

Bulutlar dağları kar eder idi
Arifler manayı sır eder idi
Seven sevdiğinden ar eder idi
Sevilende naz yok idi eskiden

Zehir kelam bile bala dönerdi
Bahçede ki diken güle dönerdi
Alev söndüğünde küle dönerdi
Arada ki köz yok idi eskiden

Hak yolundan ayrılmazdı yürürdü
Namertlerin cezasını verirdi
Doğru bakar doğru şeyler görürdü
Şaşı bakan göz yok idi eskiden

Cemal Divanî'yi bu sancı sardı
Yaş elliyi geçti saçlar ağardı
Hiç değilse Haktan korkusu vardı
Çok utanmaz yüz idi eskiden

5.1.3.108. Eşşek

Arpanda önünde samanında var
Ya niçin somurttun yüzünü eşşek
Madem zırlamaya zamanında var
Niye çaldın elin sazını eşşek

Çifte atma düşürürsün nalını
Köpek dahi sıcak yemez yalını
Kemirirsin kemerinin cilini
Bari zay etmesen bezini eşşek

Bu hamallık iki tutam ot için
Yük taşırsın sarayda ki zat için
Kazandığın katır için at için
Halen mi açmazsın gözünü eşşek

Kim taktı ki kulağına küpeni
Tanımazsın seni hamal yapanı
Terbiyesiz büyütmüşsün sıpanı
Bak o da çekmiyor nazını eşşek

Bozulmaz dünyanın hile büyüsü
Derindir çıkılmaz azap kuyusu
Sırtına binenin yoktur sayısı
Hiç silen oldu mu tozunu eşşek

Takılırsın her sürünün peşine
Akıl da şaşırır senin işine
Derdini ifade etme boşuna
Eşşeksen kim dinler sözünü eşşek

Sebep ne ki eğliyorsun isyanı
Ara da bul kendinde ki noksanı
Örnek al âlemden Cemal Divanî
Kaçırma hayatın dozunu eşşek

5.1.3.109. Etkilenirsin

Kapat gözlerini görme dünyayı
Bakma kör insana etkilenirsin
Kaptan isen iyi tanı deryayı
Çıkma her limana etkilenirsin

Girip bir gönülde sevdiğin ara
Muhabbet bağ derler atma kenara
Elin ateşine sineni nara
Yakma har dumana etkilenirsin

Dostun seni ezsin geçsin yol gibi
Sen yine de ona olma el gibi
Duyguların sende kalsın sel gibi
Akma bir ummana etkilenirsin

El bilemez tarif eğle sen seni
Başak bir ot amma besler çok deni
Kibirden zırh giyip azgın cüsseni
Yıkma şer meydana etkilenirsin

Cemal Divanî'nin hakka vadi var
Düşün yaratanın ne muradı var
Âşık isen sevdanın bir tadı var
Bıkma sor zamana etkilenirsin

5.1.3.110. Gönül 2

Feryadın figanın boşuna oldu
Her çığlık her zaman duyulmaz gönül
Gençliğin umudun mazide kaldı
Gözlerin uykuda ayılmaz gönül

Eller şaşar senin garip haline
Yaşlılık kuşağı sardın beline
Ya kazma al ya da külünk eline
Kayalar tırnakla oyulmaz gönül

Yandığın sevdadan bağrın mı pişti
Vuslatın güneşi erken mi aştı
Herhalde ki devr ü zaman değişti
Cevherler değerden sayılmaz gönül

Dağ olsan üstünde yok olur karın
Sakın ola kayıp etme vakarın
İkrar imandandır demiş muhtarın
Bilmez misin sözden cayılmaz gönül

Cemal Divanî'yi sil defterinden
Bir türkü sedası gelir derinden
İnananı kessen yüz bin yerinden
Haktan gayrısına eğilmez gönül

5.1.3.111. Gitmiş

Havada güneş var toprak ıslanmış
Bulutlar rahmeti çilemiş gitmiş
Vatan yiğitleri cenge seslenmiş
Onlarda kılıcı bilemiş gitmiş

Hüma gökyüzünden yere inmemiş
Kahramanlar bir tenhaya sinmemiş
Erenler sadece gelip dönmemiş
Dünyayı kalburdan elemiş gitmiş

Yerle yeksan olmuş krallar hanlar
Ezilmiş meydanda çok pehlivanlar
Zulmün karşısında mazlum insanlar
Gözyaşını kana belemiş gitmiş

Ne Emrah Sümmânî ne de İhsanî
Ne Torunî ne İhsanî Reyhanî
Bir günde derler ki Cemal Divanî
Canan diyarını dilemiş gitmiş

5.1.3.112. Beklediğin Ne

Gam yüklersin dert taşırsın bezirgân
Şu kimsesiz handan beklediğin ne
Ufuktan gözünü çekmezsin bir an
Bu dağdan dumandan beklediğin ne

Bağ bozuldu bülbül gitti gülüm yok
Bunu sana anlatmaya halim yok
Cahil deli sofu sahte âlim tok
Şu aksi zamandan beklediğin ne

Dayanmak zor oldu böyle dertlere
Dünyayı verdiler hep namertlere
Sürüsünü teslim etmiş kurtlara
Şu cahil çobandan beklediğin ne

Âşık olan gurbet gezer durmadan
Katipse halini yazar durmadan
Başağı un yapmaz ezer durmadan
Çarksız değirmenden beklediğin ne

Zehirin içine katmışlar balı
Köpek dahi yemez bu sahte yalı
Pusula kaybolmuş deniz dalgalı
Şu şaşkın kaptandan beklediğin ne

Gel Cemal Divanî bak bu oyuna
Sahip olamadın iki koyuna
Ne kendine yarar ne de soyuna
Bu cahil insandan beklediğin ne

5.1.3.113. Hatırlıyorum

Gazeller düşerdi gülşen bağlara
Gelen Sonbahardı hatırlıyorum
Duman çöker idi karşı dağlara
Esen rüzigârdı hatırlıyorum

Âlem bu toprağa basmıştır kadem
Niye biz bunları bilmeyiz madem
Sokağa çıkınca bir yaşlı adam
Ona hürmet vardı hatırlıyorum

Bir saati yarım asır olurdu
Komşunun sözünde tesir olurdu
İnsanlar evine esir olurdu
Kapı baca kardı hatırlıyorum

Nesil hakikati bilemiyordu
Savaştan çıkmıştı gülemiyordu
Çoğu soğan ekmek bulamıyordu
Yaşamak çok zordu hatırlıyorum

Cemâl Divanî'yim yetiştim çağa
Buharı yapmıştık isli ocağa
Üç koyunu olan köye baş ağa
Servet mal da vardı hatırlıyorum

5.1.3.114. Sen Varsın

Gece beni sen yatırdın yatağa
Uyandırdın kalktım baktım sen varsın
Ocak yaptın attın beni sıcağa
Bedenimi yaktım baktım sen varsın

Hüzün deni ektim gam tarlasına
Karaçalı diktim tam ortasına
Azap dağlarının şahikasına
Sürünerek çıktım baktım sen varsın

Afsun yaptın elimde ki zehire
Her an geldin kalp denilen şehire
Damlayı coş edip kattın nehire
Denizlere aktım baktım sen varsın

Çelik sendin bükülmeyen nehirde
Mühür sensin adil olan emirde
Maya tuttum ıslattığım hamurda
Elim ile sıktım baktım sen varsın

Cemâl Divanî'ye en sadık yârsın
Yerin yurdun ama esrarsın
Zerreden küreye her şeyde varsın
Dört yanıma baktım baktım sen varsın

5.1.3.115. Ölmüş

Geçerken uğradım ben bir mezara
İnsanla beraber insanlık ölmüş
Aktı gözyaşlarım döndü Hazara
Cehalet ayakta irfanlık ölmüş

Sağ köşede üç beş şehit mezarı
Onlar zikrederdi perverdigarı
Üstüne yapmışlar dünyalık varı
Allah'ın yoluna kurbanlık ölmüş

Çevreme baktım ki yar yok yaren yok
Mermerleri kayıp olmuş veran yok
Sızılar yürekler ilaç saran yok
İlaçlar faydasız Lokmanlık ölmüş

Gözlerimin sökün etti yaşları
Şahit tuttum pervaz eden kuşları
Kaldırım olmuşlar sütun taşları
Saraylar yıkılmış sultanlık ölmüş

Böyle geçer bu dünyanın elemi
Dermanına ima etmiş kalemi
Dilin ezberlemez üç beş kelamı
Sus Cemal Divanî ozanlık ölmüş

5.1.3.116. Geçmemiş Meğer

Her âşık doldurmuş sevda suyundan
İçmiş zannederdim içmemiş meğer
Uzak diye gönlü dostun köyünden
Geçmiş zannederdim geçmemiş meğer

Ceza aldım her girdiğim davadan
Dağında hıncı var düzden ovadan
Gözlediğim küçük yavru yuvadan
Uçmuş zannederdim uçmamış meğer

Demek böyle kısmet etmiş yaradan
Nice yolcu geldi geçti buradan
Körmüş deli gönül ağı karadan
Seçmiş zannederdim seçmemiş meğer

Dünya bir saraydır insan bir yapı
İçine bakarsan tam bir dert küpü
Müridi olduğum mürşit bir kapı
Açmış zannederdim açmamış meğer

Her ağacı kuru çalı bilirdim
Çok boşları gördüm dolu bilirdim
Cemâl Divanî'yi ölü bilirdim
Göçmüş zannederdim göçmemiş meğer

5.1.3.117. Gelmesin Gönlüme Riyakâr Mihman

Gelmesin gönlüme riyakâr mihman
Gelirse sadık dost olan buyursun
Gelmesin haneme girmesin düşman
Gelirse kıymetim bilen buyursun

Gelmesin meydana aksi ozanlar
Gelirse gelsinler derdim yazanlar
Gelmesin ardımdan kuyu kazanlar
Gelirse deryadan dolan buyursun

Gelmesin yürürken yolundan şaşan
Gelmez mi acaba nefsini aşan
Gelmesin menfaat görüp değişen
Gelirse vadinde kalan buyursun

Gelmesin dostunu ucuza satan
Gelir mi ben gibi aklın oynatan
Gelmesin yâr ile arayı katan
Gelirse gözyaşı silen buyursun

Gelmesin boşuna kılan Figanî
Gelirse üzülür Şenlik Sümmânî
Gelmesin derdi çok Cemâl Divanî
Gelirse yârine ölen buyursun

5.1.3.118. Görülen Şehir

Seni anlatamam üç beş söz ile
Bir zaman payitaht kurulan şehir
Anlıyorum tarihteki iz ile
Yeşil örtüsüne sarılan şehir

Geçmişten anı var her bir karışta
Öncülük eğlemiş savaş barışta
Bu moderin çağda teknik yarışta
İlk beşin içinde görülen şehir

Soğuktur suları serin havası
Bütün gayretidir birlik davası
Bağ bahçedir verimlidir ovası
Etrafı dağlarla örülen şehir

Bursa bize candan aziz sıladır
Anadolu'm senin ile biledir
Düşmanına çıkılmayan kaledir
Sevene üç koldan girilen şehir

Cemal Divanî'yi gör meydanında
Ulubatlı Hasan var meydanında
Yiğitler gezende er meydanında
Kılıç kalkanları vurulan şehir

5.1.3.119. Görünmüyor

Ağlarım diyorsun divane gönül
Hani ya gözünde yaş görünmüyor
Murada yüz tutmuş bahçede ki gül
Nerde bülbül adlı kuş görünmüyor

Bir söyle hiç arzun yok mudur senin
Sabır ecel olmuş şükür kefenin
Ölmeden toprağa karışmış tenin
Kayıp mezarında taş görünmüyor

Aşka düşenlerin hali yamandır
Bu hal böyle gider hayli zamandır
Hayat dağlarının üstü dumandır
Gönül gülşeninde kış görünmüyor

Ateşi olmadan tüten biri var
Gece gezip gündüz yatan biri var
Sabah doğup akşam batan biri var
Ayak görünmüyor baş görünmüyor

Cemâl Divanî'yim yorgun bu katar
Beni de kervanın içine katar
Cümle doğan canı öldürür yutar
Dudak görünmüyor diş görünmüyor

5.1.3.120. Gözlerime

Bende bu sevdanın nişanesi var
Bir yerde arama sor gözlerime
Bir mürşit kâmilin efsanesi var
Çünkü nazar etti yâr gözlerime

Şüküre dalmıştık hak kerim derken
Tevazu ehliydi sürü güderken
Bir dağ yamacında bir sabah erken
Bir bana bakmıştı bir gözlerime

Gökyüzünden yere bir ışık ağdı
Arzusu umuttu umudu dağdı
Gönlünden gönlüme bir güneş doğdu
Şimşek gibi çaktı nur gözlerime

Düştüm ocağına alıştım yandım
Mahzun baktı bir şey diyecek sandım
Tebessüm eğledi sustum utandım
Dönüp bakmak oldu ar gözlerime

Gel Cemal Divanî bıkma sanattan
Bu gidişle geçemezsin sırattan
Elini çekince o büyük zattan
O gün bugün yağar kar gözlerime

5.1.3.121. Götürür

Bu devran böyledir öteden beri
Birinin yükünü biri götürür
Haşa kimse değişemez kaderi
Bir cevap sayısız soru götürür

Çeken vardır acısını yasını
Silen vardır can evinin pasını
Dünyadan giderken ahret tasını
Kimi dolu kimi yarı götürür

Âlem bilir az içinde çok kalır
Çok içinde sayısızca hak kalır
Sade boynu bükük bir yaprak kalır
Çiçeğin balını arı götürür

Tatminkâr olursa eren cümlesi
Boşa çıkar söz bilmezin hamlesi
İhlasla düşerse iman damlası
Kalp evde olan kiri götürür

Cemal Divanî'nin bakma nazına
Dert anlatır elindeki sazına
Kurt düşerse bir gövdenin özüne
Kökünü kurutur barı götürür

5.1.3.122. Gibi

Gözyaşlarım Ceyhun gibi çağladı
Nehir'in deryaya aktığı gibi
Kahpe felek ciğerimi dağladı
Zalimin mazlumu sıktığı gibi

Bizden önce gelen beyler nerdeler
Maziye bakarsan kara yerdeler
Feryadımız yıldızları perdeler
Buharın semaya çıktığı gibi

Böyle kalmaz demi devran çözülür
Halimizi gören dostlar üzülür
Gururumuz meydanlarda ezilir
Güçlünün güçsüzü yıktığı gibi

Gönlümüzde ki ok mermeri deler
Gözyaşım toprağa damlayı çiler
Her adım attıkça aklım sendeler
Sarhoşun düşerken kalktığı gibi

Cemal Divanî'yi zara çevirdi
Önce alay etti sonra çevirdi
Aşk yaktı sinemi nara çevirdi
Ocağın odunu yaktığı gibi

5.1.3.123. Gün Gelir

Gün gelir ki sana sırtını döner
Sofranda yemeğin yiyenler bile
Dostluğu tükenir sabrını sınar
En yakın ahbabım diyenler bile

Yürüdüğü doğru yoldan kayarlar
Nedenini sorsan kader sayarlar
Vazgeçerler ikrarından cayarlar
Mertlik hırkasını giyenler bile

Bir bakarsın köle büyür şah olur
Doğrusunu desem suç günah olur
Dikilir başına padişah olur
Seni görüp boyun eğenler bile

Damlaları biriktirsen sel olur
Ocak söner köz tükenir kül olur
Bir bakarsın düşman olur el olur
Tadili erkâna uyanlar bile

Cemâl Divanî'nin bir bak işine
Can alıcı cellat gezer peşine
Uzanırlar musallanın taşına
Tenin teneşirde yuyanlar bile

5.1.3.124. Haber Gelmedi

Umut güneşinin battığı yere
Haber saldım senden haber gelmedi
Vuslatın şafağı attığı yere
Haber saldım senden haber gelmedi

Bilmiyorum çare var mı derdine
Âşıkların maşukların yurduna
Sekiz ülke elli dağın ardına
Haber saldım senden haber gelmedi

Yarene yoldaşa kavim kardeşe
Kuzeyden güneye bir baştanbaşa
Yerde karıncaya gökteki kuşa
Haber saldım senden haber gelmedi

Şahitlik eylesin ol badi saba
Bütün günahıma eyledim tövbe
Ölüm listesini tutan kâtibe
Haber saldım senden haber gelmedi

Cemal Divanî'de sürmedi safa
El basarak yemin ettim mushafa
Doğudan batıya dört bir tarafa
Haber saldım senden haber gelmedi

5.1.3.125. Hasta

Ne doğru bakan var ne doğru gören
Kabak hasta seller hasta göz hasta
Ne sadık dost kaldı ne sadık yaren
Dudak hasta diller hasta söz hasta

Damarımı yüzer kolumun bağı
Körlendi kesmiyor sevda bıçağı
Artık ısıtmıyor aşkın sıcağı
Ocak hasta küller köz hasta

Bu nasıl dağ dumanı var karı yok
Bülbül susmuş figanı var zarı yok
Bu dağların doğru dürüst barı yok
Yaprak hasta dallar hasta öz hasta

Sürü sahipsizdir yoktur güdeni
Kimse bilmez ardında ki nedeni
Bu nasıl çöl olmaz gelip giden
Toprak hasta yollar hasta iz hasta

Ey Cemal Divanî bak neyin nesi
Her kuşu eğlemez gönül kafesi
Bu nesile yoktur sevdanın sesi
Kuşak hasta teller hasta saz hasta

5.1.3.126. Bırakır

Her akşam her sabah sam yeli eser
Yaşlı dallarımı eğer bırakır
Bu acı bu elem katlimi keser
Ezik yüreğimi oyar bırakır

Uzak koyar yarenimden dostumdan
Vazgeçirtir oturduğum postumdan
Maviyi yeşili alır üstümden
Her yanım siyaha boyar bırakır

Bana tarif eder kendi gücünü
Tüm arzusu benden almak öcünü
Ne okunu verir ne kılıcını
İki kötü sözle döver bırakır

Cemal Divanî'nin bilir yerini
Çünkü tanır Ferhat ile Şirini
Yığınla derdimin almaz birini
Sadece kaç tane sayar bırakır

5.1.3.127. Susar Geçerim

Her nerede fark etsem bir garibanı
Gözünde yaş görsem susar geçerim
Ahı inletmiştir şahı sultanı
Eğilen baş görsem susar geçerim

Bazen kaybolurum gurbet elinde
Dosttan mektup gelir seher yelinde
Yok olma korkusu vardır külünde
Sönmüş ateş görsem susar geçerim

Kederlidir elemlidir üzgündür
Ya âşıktır ya gurbette gezgindir
Ya dünyaya ya şansına kızgındır
Çatılmış kaş görsem susar geçerim

Bürünürüm mazlumların postuna
Belki gidiyordur nazlı dostuna
Sızı düşer ciğerimin üstüne
Uçan bir kuş görsem susar geçerim

Cemal Divanî'nin ne sözü olur
Ameli Salih den hak razı olur
Hüvelbaki diye bir yazı olur
Dikili taş görsem susar geçerim

5.1.3.128. Allah'tandır

Hiçbir yolcu menziline gitmemiş
Hedefe varmışsa yol Allah'tandır
Çöl vadide diken dahi bitmemiş
Bahçede açmışsa gül Allah'tandır

Dilerse yakını eylermiş ırak
Şu kini kibiri terk eyle bırak
Her gövde burcunda yeşerir yaprak
Meyvesin vermişse dal Allah'tandır

Nice âlim vardır bilmiyor imla
Rakip rakibine yapmaz mı hamle
Buluttan toprağa düşünce damla
Birikip coşmuşsa sel Allah'tandır

Bilen yok ki nedir serveti varı
Pus vadiyi gizler duman dağları
Sahradan çiçeği devşiren arı
Macun yaptı ise bal Allah'tandır

Gel Cemal Divanî biraz et gayret
Kulağınla işit gözünle seyret
Dünya hikmetine eyleme hayret
Aklın varsa düşün bil Allah'tandır

5.1.3.129. İçmemiş Meğer

Her âşık doldurmuş sevda suyundan
İçmiş zannederdim içmemiş meğer
Uzak diye gönlümü dost köyünden
Geçmiş zannederdim geçmemiş meğer

Ceza aldım her girdiğim davadan
Dağında hıncı var düzden ovadan
Gözlediğim küçük yavru yuvadan
Uçmuş zannederdim uçmamış meğer

Demek böyle kısmet etmiş yaradan
Nice yolcu geldi geçti buradan
Körmüş deli gönül ağı karadan
Seçmiş zannederdim seçmemiş meğer

Dünya bir saraydır insan bir yapı
İçine bakarsan tam bir dert küpü
Müridi olduğum mürşit bir kapı
Açmış zannederdim açmamış meğer

Her ağacı kuru çalı bilirdim
Çok boşları gördüm dolu bilirdim
Cemal Divanî'yi ölü bilirdim
Göçmüş zannederdim göçmemiş meğer

5.1.3.130. İki Usta Arasında Bir Çırak

Kars'ta bir bahçede küçücük masa
İki usta arasında bir çırak
Birinde elem var birinde tasa
İki usta arasında bir çırak

Bu hayat kaçının ömrünü söker
Sevdanın yükünü hangi can çeker
Mahzun duruşuyla boynunu büker
İki usta arasında bir çırak

Sağ yanda ki Sümmânî'den iz taşır
Sol yanda ki Şenliklerden söz taşır
İhsanî'nin ocağından köz taşır
İki usta arasında bir çırak

Bu menzile varılmıyor everek
Artık hassaslaşmış yufkadır yürek
Tarihe tanıklık bu olsa gerek
İki usta arasında bir çırak

Ey Cemal Divanî dök göz selini
İkisi de terk eylemiş ilini
Hürmetle saygıyla öper elini
İki usta arasında bir çırak

5.1.3.131. Kalmasın

Seni bana göster beni yok eyle
Kaldır aramızda perde kalmasın
Arındırıp günahımı pak eyle
Sildir karamızda kir de kalmasın

Rahmetinle gönlümüzü hâl eyle
Bizi seni bulan gerçek kul eyle
Kereminle damlaları sel eyle
Doldur deremizde yerde kalmasın

Cemalini görmek olur mu nasip
Ne nasip etmişsen bize münasip
Bir ilaç getirsin emsalsiz tabip
Bildir yaramız da sırda kalmasın

Senin ihsanındır aşkın ateşi
O ateşte yanmış sayısız kişi
Muhteşem kubbenden iman güneşi
Çaldır yöremizde kar da kalmasın

Kulun Cemal Divanî'yi ağlatma
Merhamet et beni kapından atma
Kalp evimde başkasını yaşatma
Öldür töremizde yâr da kalmasın

5.1.3.132. Kendimi Buldum

Bugün uzun uzun resmine baktım
Dalgın gözlerinde kendimi buldum
Kara bulut gibi şimşekler çaktım
Mahzun yüzlerinde kendimi buldum

Hasretliğin ciğerini köz etmiş
Niceleri ardın sıra süz etmiş
Gözyaşların yanağında iz etmiş
Derin izlerinde kendimi buldum

Bir kaç kıta şiirini okudum
O an sanki ben orada yok idim
Elem tezgâhında çile dokudum
Garip sözlerinde kendimi buldum

Cemâl Divanî'de aşkın sıcağı
Aşkından dolanır köşe bucağı
Ben hasret odunu sen gam ocağı
Yanan közlerinde kendimi buldum (Vural, 2015: 283)

5.1.3.133. Keşke

Keşke duman gitmeseydi dağından
Keşke zirvesinde kar kala idi
Keşke geçmeseydim sevda bağından
Keşke taze fidan bar kala idi

Keşke seni görüp göz etmeseydim
Keşke yüreğinde iz etmeseydim
Keşke sana iki çift söz etmeseydim
Keşke sırrım bende sır kala idi

Keşke bana kötü haber salmasan
Keşke gelip kapımızı çalmasan
Keşke beni esir edip almasan
Keşke vicdan evim hür kala idi

Keşke beni böyle kandırmasaydın
Keşke gözyaşımı dindirmeseydin
Keşke su dökerek söndürmeseydin
Keşke dem ocağım nar kala idi

Keşke Cemal Divanî'de vefayı
Keşke ayırmasan çileden payı
Keşke görmeseydim köşkü sarayı
Keşke geniş dünya dar kala idi

5.1.3.134. Kime Ne Bundan

Bu dem hane bize dededen miras
Doldurur içeriz kime ne bundan
Dünya varlığından olmuşuz helas
Konarız göçeriz kime ne bundan

Yâr severiz kimse bilmez özelden
Ayrılmayız akıl denen güzelden
Biz bu yolun yolcusuyuz ezelden
Geliriz geçeriz kime ne bundan

Cananı sevenler incitmez canı
Nazargâh biliriz her bir insanı
Gözümüz ayırır dostu düşmanı
Tanırız seçeriz kime ne bundan

Sevdanın bulutu anlaşmış nurla
Rahmetini yere indirmez zorla
Fikrimiz tohumdur tenimiz tarla
Ekeriz biçeriz kime ne bundan

Cemâl Divanî'yim budur yapımız
Muhabbet doludur sevda küpümüz
Kilit kabul etmez gönül kapımız
Kapatır açarız kime ne bundan

5.1.3.135. Kırık Sazım

Can yoldaşım hem kendini hem beni
Paramparça koyup gittin sessizce
Anlatmadan bana olup biteni
Feryadımı duyup gittin sessizce

Dertli mi üzgün mü yorgun mu idin
Diyarı gurbette sürgün mü idin
Yoksa sazım bana kırgın mı idin
Ayrılığı giyip gittin sessizce

Savaştan mı çıktın neydi o halin
Tezenede saklı kaldı ahvalin
Bir daha çalar mı kırılmış telin
Ellerimden kayıp gittin sessizce

Gözyaşımı yanağıma ark ettin
Bende olan duyguları fark ettin
Ne oldu da ikrarından çark ettin
Başkasına uyup gittin sessizce

Cemal Divanî'yim gel beni onar
Bağrımda yokluğun acısı yanar
Ömrümden yıl aldın hep beşer onar
Üzerine sayıp gittin sessizce

5.1.3.136. Mevla'yı

Bizim burada kuşlar erken uyanır
Yuvasında zikir eder Mevla'yı
Üryan olur kapısına dayanır
Duasında zikir eder Mevla'yı

Doldurduğu bu sevdanın kabıdır
Emre uyar yaratana tabidir
Suyun altında ki yunus gibidir
Deryasında zikir eder Mevla'yı

Böyle devreylemiş çarkı felekler
Gıpta eder ona gökte melekler
Çiçeklere konan tüm kelebekler
Sedasında zikir eder Mevla'yı

Toprakta böcekler nöbeti bekler
Derdiniz üstüne taze dert ekler
Karşı ki kıyıda öter keklikler
Nidasında zikir eder Mevla'yı

Bülbül güle konar eder figanı
Açılır yurdumun gülü gülşeni
Kuşları seyreyler Cemal Divanî
Sevdasında zikir eder Mevla'yı

5.1.3.137. Muhtacım

Muhtacım efendim sana muhtacım
Kervanım yoruldu hana muhtacım
Salmışsın gemimi derin ummana
Sığınacak bir limana muhtacım

Her saatim elem her dakkam acı
Yarenim yoldaşım oldu davacı
Hasret yarasının yoktur ilacı
Gönül yara ben dermana muhtacım

Sen benim yıldızım sen benim mahım
Sen benim mabedim sır kıblegahım
Beni sana mahrum koyan günahım
Kefil olsun o sultana muhtacım

Kâinatı ziyalamış ışığın
Kapından döner mi senin maşuğun
Muradım olmaktır senin âşığın
Uğrunda ölecek cana muhtacım

Cemal Divanî'yim sen için kolay
Rahmet deryan sonsuz istiyorum pay
Ne makam ne mevki ne köşk ne saray
Muhtacım sultanım sana muhtacım

5.1.3.138. Keşke Bakmasa İdim

Lal olaydım vermeseydim selamı
El uzatıp elini sıkmasa idim
Etmeseydim senlen iki kelamı
Kör ola yüzüne bakmasa idim

Ne çok pahalıymış namerdin aşı
Meğer silah imiş zamana karşı
Aşılmaz dumandır bu dağın başı
Ayağım kırıla çıkmasa idim

Üzerime yağdı kalkmayan karlar
Her adım attıkça belaya zorlar
Bedenimde kurusaydı damarlar
Gönlümden gönlüne akmasa idim

Olmasaydı bu yaraya dermanın
Kanununa alışmışsın ormanın
Çoktan yazmış idin ölüm fermanın
Hiç değil boynuma takmasa idim

Cemal Divanî'yim özün içinde
Yok olmuşum bir kem sözün içinde
Üşüyüp donaydım buzun içinde
Söneydi bu ocak yakmasa idim

5.1.3.139. Nasrullah'a Gel

Doymadın mı uzun gece uykuya
Kalk Cemal Divanî Nasrullah'a gel
Karıştır duygunu çağlayan suya
Ak Cemal Divanî Nasrullah'a gel

Demek böyle imiş yazılan yazı
Uğra bir dergâha eğle niyazı
Nefsin duvarına indir balyozu
Yık Cemal Divanî Nasrullah'a gel

Açsan ellerini yalvarsan yâra
Bu bir hakikattir atma kenara
Kurtar bu geceden zindandan nura
Çık Cemal Divanî Nasrullah'a gel

Uğra erenlerin meyhanesine
Onlar dem doldurur gam şişesine
Gönül sarayında kalp aynasına
Bak Cemal Divanî Nasrullah'a gel

Kul Cemal Divanî arar nesini
Çözemez bu işin muhtevasını
Akıl odasına sır lambasını
Yak Cemal Divanî Nasrullah'a gel

5.1.3.140. Nazlı Dilber

Nazlı dilber bana engel çıkarma
Yolunda koşmayı göze almışım
Uğrunda yanayım beni kurtarma
Narında pişmeyi göze almışım

Elimle itmişim dünya varını
Kurutma gönlümün göz pınarını
Karşı verme karlı dağın karını
Üstünden aşmayı göze almışım

Ruhuma esse de kasırga yeller
Ne bana dokunur ne seni sallar
Yolumu bağlasa kanlı katiller
Dönmem savaşmayı göze almışım

Aşka ağıt çalan sevda sazıyım
Bütün yolcuların naz niyazıyım
Kazanında kaynatsan da razıyım
Kabımdan taşmayı göze almışım

Cemal Divanî'ye çektirme keder
Bütün varlığımı eylerim heder
Vadimden vazgeçmem ölene kadar
Sana ulaşmayı göze almışım

5.1.3.141. Ne Hekim Anladı

Ne hekim anladı ne ben fark ettim
Sinemin elemi derdi geçmedi
Geçer diye yoldan geri çark ettim
Oda inat etti durdu geçmedi

Boyun eğdim rica ettim lokmana
Çünkü derdim için gittim dermana
Bütün hünerini harcadı bana
Bin bir çeşit ilaç verdi geçmedi

Demek bahtım hazırlıyor ölüme
Gören şaştı garip olan halime
Dikkatlice baktı durdu filime
Neyi sezdi neyi gördü geçmedi

Kadir Mevla'm ihsan etmiş insana
En büyük kitaptır sayısız mana
Her dert tabur tabur uğradı bana
Bu bedenden böyle ordu geçmedi

Cemal Divanî'de sessiz ağladı
Hekim beni bir kaç yerden doğradı
Önce kesti sonra dikti bağladı
Bir kaç defa sargı sardı geçmedi

5.1.3.142. O Yerde

Ya bir kayık olur ya bir sal olur
Bu aşkın gölüne daldığım yerde
İşte o an bana başka hâl olur
Aşk ile yüz yüze geldiğim yerde

Müminin gönlünde olmaz ki kinlik
Tevazu ehlidir eylemez benlik
İmdada yetişir Sümmânî Şenlik
Âşıklarla Âşık olduğum yerde

Ovada sis kalmaz dağda kar erir
Dertli ve Seyrânî önümde yürür
Dadaloğlu Karacaoğlan ses verir
Muhabbet sazını çaldığım yerde

Hayat semasından boşalır dolu
Hani harap eder sağ ile solu
Yetişir İhsanî gösterir yolu
Gelenekten ayrı kaldığım yerde

Lütfü kereminden tadımız kalsın
Emrah'la Ruhsatî vadimiz kalsın
Bir Cemal Divanî adımız kalsın
Ömür tamam olup öldüğüm yerde

5.1.3.143. Oy Oy

Esir düşmüş koç yiğitler ah çeker
Başı duman üstü karlı dağlar oy
Gelen yok giden yok gözyaşı döker
Arkasında garibanlar ağlar oy

Bağlanmış açılmaz kolumun bağı
Kalmamış çınarın yeşil yaprağı
Bozkıra çevrilmiş vatan toprağı
Solmuş gitmiş zümrüt gibi bağlar oy

Beldemizi ilimizi sis tutar
Mehter çalmaz kulağımız pas tutar
Bir köşede sessiz sakin yas tutar
Ordulara yön gösteren tuğlar oy

Yürek yanık ciğerimiz kavrulmuş
Kalelerin teker teker devrilmiş
Dört bir yanın terör ile çevrilmiş
Kapatıp da açtığımız çağlar oy

Cemal Divanî'yi düşürme kine
Kapanmış yaramı kanattın yine
Doğrul kalk ayağa gel bir kendine
Ölü gibi olmuşsunuz sağlar oy

5.1.3.144. Gittin

Bir sabah ansızın dünyama girdin
Bir akşam habersiz çıktında gittin
Maziden bilinmez haberler verdin
Yufka yüreğimi yaktın da gittin

Dost mu idin ahbap mıydın yaren mi
Mana aleminden haber veren mi
Arif miydin alim miydin eren mi
Uzaktan uzağa baktın da gittin

Birden bire kardeş gibi sarıldın
Ruhun mu kocaldı sen mi yoruldun
Gönlüme mi kalbime mi kırıldın
Gökte yıldız mıydın aktın da gittin

Gazel düştü çiçek açmaz bağımda
Duman çöktü boran eser dağımda
Derdimi gizlerken gam ocağında
Sende bir kıvılcım çaktın da gittin

Cemal Divanî'yim lal oldu dilim
Bir ses ver ki saygı ile eğilim
Üç ay oldu ben kendimde değilim
Ruhumu ardına taktın da gittin

5.1.3.145. Rasim Köroğlu Anısına

Gittim bağ bozulmuş virane olmuş
Bağbansa gülünü terk etmiş gitmiş
Hazan vurmuş açan çiçekler solmuş
Bülbülse dalını terk etmiş gitmiş

Ecel vurmuş can kuşunu sindirmiş
Can alıcı cansız ata bindirmiş
Isındığı ocağını söndürmüş
Közünü külünü terk etmiş gitmiş

Rasim Köroğlu'ymuş unvanlı şair
Taşlama hicivde mahir mi mahir
Azrail eliyle sununca zehir
Sofrada balını terk etmiş gitmiş

Sevenler toplanmış yüreği sızlar
Hüzünle kaplanmış kan dolu gözler
Giymiş üzerine boydan beyazlar
Dünyalık malını terk etmiş gitmiş

Tarih otuz Ekim gece yarısı
Cevap bulmuş bu hayatın sorusu
Uzaklardan gel gel demiş birisi
Anında elini terk etmiş gitmiş

Cemal Divanî'de ayrıdır yeri
Bu çark böyle dönmüş öteden beri
Mecnun yarı yoldan dönünce geri
Leyla'da çölünü terk etmiş gitmiş

5.1.3.146. Seher Yeli

Seher yeli bana haber ulaştır
Dost köyünde duranlardan kim kaldı
Haber gelmeyeli gözlerim yaştır
Ahbaplardan yarenlerden kim kaldı

Çığlık atan bülbül kondu mu güle
Bitti mi dağlarda beyazdan çile
Tatlı söz söyleyip girip gönüle
Sarayını kuranlardan kim kaldı

Bilmem bundan böyle söze ne gerek
Varılmıyor bu menzile everek
Şükrü kazma yapıp sabırı kürek
Kötülüğü yaranlardan kim kaldı

Cemâl Divanî'yim gitmek muradım
Yanıp ocağında tütmek muradım
Vuslat eşiğinde yatmak muradım
Himmet eden erenlerden kim kaldı

5.1.3.147. Sen Anlamazsın

Hüzün dolar gözlerimin içine
Yaşlar konuşur da sen anlamazsın
Ruhlar geceleri katar göçüne
Düşler konuşur da sen anlamazsın

Dünyanın işine akıllar ermez
Her göz bakar ama gerçeği görmez
Dolu küpe vursan bile ses vermez
Boşlar konuşur da sen anlamazsın

Mana çıkarırsın her bir heceden
Ne anlarsın şu karanlık geceden
Pervaz eder uçuşurlar yüceden
Kuşlar konuşur da sen anlamazsın

Dünya sahrasına sam yeli eser
Esince âlemin takatin keser
Arif meclisinde bakışlar susar
Başlar konuşur da sen anlamazsın

Ey Cemal Divanî bu sözüm sana
Ahret için ne doldurdun urbana
Bana inanmazsan var kabristana
Taşlar konuşur da sen anlamazsın

5.1.3.148. Sınıfta Kaldım

Benim bu okula aklım almadı
Okudum okundum sınıfta kaldım
Okutan da benden razı olmadı
Okudum okundum sınıfta kaldım

Beni gam çekmeye kiraladılar
Kem sözle sinemi yaraladılar
Kalemle üstümü karaladılar
Okudum okundum sınıfta kaldım

Düşerek yanmışım hasret közüne
İnemedim bu konunun özüne
Giremedim bir hocanın gözüne
Okudum okundum sınıfta kaldım

Dünya çilesine dayanmaz sine
Ben bittim bu dertler bitmedi yine
Bir harf için köle oldum kırk sene
Okudum okundum sınıfta kaldım

Cemâl Divanî'yi saldılar gama
Cehalet işledi her bir azama
Ömür bitti alamadım diploma
Okudum okundum sınıfta kaldım

5.1.3.149. Bu Giden

Omuzlamış bu koskoca dünyayı
Bin zahmetle götürüyor bu giden
Dolaşmaya gelmiş koca sahrayı
Çok az kalmış bitiriyor bu giden

Bitiriyor ömründe ki gününü
Unutmuş âlemin toy düğününü
Dalgalı denize dönmüş yönünü
Gemisini batırıyor bu giden

Batan gemi daha çıkar mı düze
Düşmeye görsün bir azgın denize
Ecel kılıcıyla gelmiş yüz yüze
Korkusundan oturuyor bu giden

Korkusundan feryat etmiş zar etmiş
Belki gençliğiyle iftihar etmiş
Ecelini kendisine yar etmiş
Ak göğsünde yatırıyor bu giden

Yatanlardan bize bir şey kalmadı
Cemal Divanî'yim yüzüm gülmedi
Babam dedem gitti geri gelmedi
Hatırıma getiriyor bu giden

5.1.3.150. Bu Heybenin İçinde

Bin bir zahmet ile almış yürüyor
Düş mü taşır bu heybenin içinde
Menzile varmaya hayal kuruyor
Baş mı taşır bu heybenin içinde

Taşıyor bastonu ömür sökmeye
Uğramış Azrail boyun bükmeye
Yoksa yarın mezarına dikmeye
Taş mı taşır bu heybenin içinde

Hani gelmiş idi sefa sürmeye
Dünya denen viranlıkta durmaya
Yoksa sevdiğine haber vermeye
Kuş mu taşır bu heybenin içinde

Belli yürür ecdadının izinden
Kuvvet takat kayıp olmuş dizinden
Üç gün önce ölen yârin gözünden
Yaş mı taşır bu heybenin içinde

Cemal Divanî'yim kızdım feleğe
Cevap yoktur bu arzumu dileye
Bütün ümidini koymuş seleğe
Boş mu taşır bu heybenin içinde

5.1.3.151. Dolanır

Soruyorlar niçin geldin gurbete
Bilmezler bu âşık sürgün dolanır
Salmıştır kendini derde mihnete
Her saat her dakka gergin dolanır

Arzum kaldı o sevgili Leyla'da
Sızımı var yoğrulduğum mayada
Elin oğlu girmiş yüzer deryada
Ben göle yaklaşsam vurgun dolanır

Yol göstersen yola gitmeyi bilmez
Bir garip elinden tutmayı bilmez
Gündüz gezer gece yatmayı bilmez
Benim aptal gönlün yorgun dolanır

Hayat bahçesinde talanlar vardır
Muradı yarıda kalanlar vardır
Dünya fani lakin gülenler vardır
Kim aşka düşmüşse durgun dolanır

Cemal Divanî'yi eriştiremez
Beni canan ile görüştüremez
Aracılar buldum barıştıramaz
Aklımda kalbime kırgın dolanır

5.1.3.152. Az Kalsın Yeter

Söndür yüreğinde yanan alevi
Sadece bir küçük köz kalsın yeter
Öldür nefret denen çift başlı devi
Sevgiden saygıdan az kalsın yeter

Ağlat beni gözlerimi giryân et
Öyle yaşa eli sana hayran et
İster isen yaralayıp üryan et
Yaramı sarmaya bez kalsın yeter

Bir türlü bitmedi elemin gamın
Ciğerini söküyorsun adamın
Bırak senin olsun boyun endamın
Yüzüme bakacak yüz bırak yeter

İstiyorsan bu can senin al götür
İster isen bu kalbimi böl götür
Neyin varsa neyin yoksa sil götür
Aşkından ufacık toz kalsın yeter

Bülbülü neyleyim zarı neylerim
Dağısam üstüme karı neylerim
Cemal Divanî'yem yâri neylerim
Yanımda bir kırık saz kalsın yeter

5.1.3.153. Şansın Yok

Tövbe kilidiyle kitli bu kapı
Artık bu kapıdan girme şansın yok
Bin parça oldu ya muhabbet küpü
Onarıp yeniden kırma şansın yok

Sana da gelecek ölüm kasabı
Sende ona göre ey yap hesabı
Bağrını oyacak vicdan azabı
Bulup ilacını sarma şansın yok

Biliyorum gitmeyecek hoşuna
Meğer sana dost demişim boşuna
Görüş alanının çıktım dışına
Boşa nişan alma vurma şansın yok

Zaten namertlerle olmadı aram
Elleme dokunma kanasın yaram
Sana bu bahçeye uğramak haram
Bir tek çiçeğini derme şansın yok

Sebebi yok iken bana saldırdın
Aradaki köprüleri kaldırdın
Cemal Divanî'yi kendin öldürdün
Bundan sonra onu görme şansın yok

5.1.3.154. Şaşırmışım Kalmışım

Yüküm ağır taşıyamam yorgunum
Gelmez kervan şaşırmışım kalmışım
O nedenle ben o yâre dargınım
Olmaz derman şaşırmışım kalmışım

Bu figan bu feryat bağrımı deler
Senin bilmediğin neler var neler
Derya da dalga var gemim sendeler
Bilmez kaptan şaşırmışım kalmışım

Yâd elde bıraktım sırdaşlarımı
Kabristana gömdüm gardaşlarımı
El aşikâr görür gözyaşlarımı
Silmez canan şaşırmışım kalmışım

Üstüme gam yağar bak lapa lapa
Deli gönül gelmez bak ipe sapa
Nefsin cephesini tutmuşum topa
Ölmez düşman şaşırmışım kalmışım

Kul Cemal Divanî kendi haline
Hiç yuva olur mu diken dalına
Bir faydam dokunmaz hakkın kuluna
Gülmez insan şaşırmışım kalmışım

5.1.3.155. Taşradan Bir Adam Geldi

Taşradan bir adam geldi dolaştı
Baktım ellerine nasır içinde
Yüreği yaralı gözleri yaştı
Erimiş yıpranmış asır içinde

Sağa sola bakar ama görmüyor
Kimse onun ahvalini sormuyor
Hayat sorusuna cevap vermiyor
Kalmış duyguları tesir içinde

Baktım gözlerinde hasretin kanı
Yola sermiş iplik denen urganı
Ne döşeği olmuş ne de yorganı
Bir ömür tüketmiş hasır içinde

Sohbeti devretmiş sözü bitirmiş
Dalına kurt düşmüş özü bitirmiş
Sekseni doksanı yüzü bitirmiş
Acep kaç tane var küsur içinde

Ne yareni ne de yâr görünüyor
Cemâl Divanî'ye sır görünüyor
Dış yüzünden baksan hür görünüyor
Lakin gönlü yaşar esir içinde

5.1.3.156. Olur Ya

Gözyaşını üzerine dökersin
Yandıkların tüttüklerin olur ya
Zaman gelir arzusunu çekersin
Ayağına gittiklerin olur ya

Balla doldur muhabbetin küpünü
Sağlam bağla dostluk adlı ipini
Takva ehli isen kitle kapını
Hanesinde yattıkların olur ya

Garibanla paylaş ekmeğin aşın
Sırrını arama kavim kardeşin
Vicdan süzgecinden geçirip düşün
Aldıkların sattıkların olur ya

Yaklaş bir pınardan abdestini al
İçersen suyunu sen için helal
Tövbe kapısından içeriye dal
Kızıp isyan ettiklerin olur ya

Kul Cemal Divanî gizli sır tutar
Haksız görse kendisini zor tutar
Can köşkünün bir yanında yer tutar
Yutkunduğun yuttukların olur ya

5.1.3.157. Ne Ben Gidebildim Ne Babam Geldi

İki dünya arasında yol uzak
Ne ben gidebildim ne babam geldi
Felek her adıma kurdu bir tuzak
Ne ben gidebildim ne babam geldi

Karşılıklı ruhlarımız ağladı
Bu hasretlik sinemizi dağladı
Onu mezar beni gurbet bağladı
Ne ben gidebildim ne babam geldi

Yok olsun dünyanın unvanı ünü
Başına patlasın toyu düğünü
Güya ki bugünde babalar günü
Ne ben gidebildim ne babam geldi

Bir ömürmüş dünya ahret arası
Günü bitenlerin gelir sırası
Onda evlat bende baba yarası
Ne ben gidebildim ne babam geldi

Cemal Divanî'yim elem yüklerim
Havaya gittiler tüm emeklerim
Ya ben gitsem ya o gelse beklerim
Ne ben gidebildim ne babam geldi

5.1.3.158. Yaktı

Yaktığın ateşi söndüremedim
Kuşağımı yaktı şalımı yaktı
Bir türlü alevi dindiremedim
Ayağımı yaktı elimi yaktı

Ömür kışı üzerime sert düştü
Yüreğime çaresi yok dert düştü
Köküm kuru gövdeme de kurt düştü
Yaprağımı yaktı dalımı yaktı

Ben de anlamadım kendi zarımı
Yok içinde arıyorum varımı
Kuruttu çağlayan göz pınarımı
Şakağımı yaktı selimi yaktı

Bana dersin nolur gitme burda dur
Bu zulmü yapmazdı imansız gavur
Gurbete gitmeye eyledi mecbur
Bucağımı yaktı elimi yaktı

Kul Cemal Divanî kandığım zaman
Aşkına pervane döndüğüm zaman
Yâr senin adını andığım zaman
Dudağımı yaktı dilimi yaktı .

5.1.3.159. Verilir Bir Yerde Selamız Bizim

Boz toprağa çeper çektik bağ yaptık
Açmadı bir türlü lalemiz bizim
Gurbet eli geçidi yok dağ yaptık
Kaldı uzaklarda sılamız bizim

Yutkunup ta tutamadım dilimi
O nedenle bulamadım ilimi
Merhaba dediğim kırdı elimi
Bitip tükenmedi belamız bizim

Bu sarayın kubbesinde direk yok
Yıkılırsa tutmak için yürek yok
Düşmanların gelmesine gerek yok
İçten feth olundu kalemiz bizim

Bu halimiz Hak Mevla'ya ayandı
Ne uslandı ne gönlümüz uyandı
Yaş devroldu elli beşe dayandı
Yine de bitmedi çilemiz bizim

Cemal Divanî'nin karalı bahtı
Bir türlü yerini bulmadı ahtı
Her doğanın vardır bir ecel vakti
Verilir bir yerde selamız bizim

5.1.3.160. Baş başa Kaldım

Yakan söndürmeden gitti dönmedi
Kızgın ataş ile baş başa kaldım
Eşi yükseklere çıktı inmedi
Yaralı kuş ile baş başa kaldım

Ömrümle beraber eridi zaman
Kara bahtım beni güldürmez bir an
Etrafım yalçın taş dağlarda duman
Kar ile kış ile baş başa kaldım

Sürmedim cihanda zevk ile sefa
Huzur mutluluğu kaldırdım rafa
Günlük ağlıyorum belki kaç defa
Gözümde yaş ile baş başa kaldım

Benim aklım bu işlere ermedi
Hekimlerde böyle derdi sarmadı
Kime anlattıysam mana vermedi
Tabirsiz düş ile baş başa kaldım

Cemal Divanî'yem dem yok düzen yok
Dert var lakin bu dertleri yazan yok
Çağ aynı çağ ama gerçek ozan yok
Üç beş sarhoş ile baş başa kaldım

5.1.3.161. Yaratan Söyletir

Yaratan söyletir ben konuşurum
Güya aklım sıra kâr ederim ben
Haziranın sıcağında üşürüm
Temmuzda başımı kar ederim ben

Gözüm ki takıldı işte şuraya
Ak karalar dizilirler sıraya
Ne zaman ki nefis girer araya
Meydanı kendime dar ederim ben

Ecdat düşünürüm dostlar sorunca
Boş dolaşmaz yeryüzünde karınca
Bir yerde bir garip mahzun görünce
Yakarım sinemi nar ederim ben

Gam yüklerim bu sevdanın sazına
Can dayanmaz onun ah avazına
Kulağım tıkarım cahil sözüne
Âlimin sözünü yâr ederim ben

Ey Cemal Divanî nedir bu esrar
Doksanlık İhsanî düşkün ihtiyar
Unutamam dedem Emrah Sümman var
Âşığım demeye ar ederim ben

5.1.3.162. Yaren Dostu Çekilirler Yanından

Yaren dostu çekilirler yanından
Yalan bir haberi duymayıversin
Bezdirirler bıktırırlar canından
İnsanın ayağı kaymayıversin

Ocak yaksa közün değeri olmaz
Taşı ezse izin değeri olmaz
Altın olsa sözün değeri olmaz
Yoksulluk hırkası giymeyiversin

Doğruyu dese de onu kınarlar
Şerbet niyet eder zehir sunarlar
Koç yiğit olsa da korkak sanarlar
Ar edip boynunu eğmeyiversin

Uzatsa da bir yere ulaşmaz eli
Gam ile yoğrulmuş insan temeli
Dahi olsa bile hep derler deli
Hatırı gönülü saymayıversin

Kul Cemal Divanî dese ar eder
Zaman kaç zalimi bahtiyar eder
Adamı anında ihtiyar eder
Feleğin tokadı değmeyiversin

5.1.3.163. Yargılar Beni

Beni sana anlatmaya gerek yok
Sor tanır gökte ki murgular beni
Kalbim delik ciğer parça yürek yok
Çünkü yaraladı kargılar beni

Yine de sabreder Hak Kerim derim
Kimse bilmez gizemlidir kaderim
Bırakmazlar görünsünler dertlerim
Rahatsız ederler sargılar beni

Gecelerin uykusu yok düşü yok
Dertlilerin yareni yok eşi yok
Sanki bu feleğin başka işi yok
Her gün bir olaya kurgular beni

Sildiler ismimi çıktım defterden
Ah çektikçe duman çıkıyor serden
Her sabah her akşam başka bir yerden
O yâr çelik uçlu burgular beni

Dünya ile aram bozuk bu ara
Ne ben gittim ne yâr geldi pınara
Bilmiyorum ben ne yaptım o yâre
Uzaktan uzağa sorgular beni

Cemal Divanî'de gamlı tasalı
Bitmez oldu bu sevdanın masalı
Bakışların bana hâkim misali
Çeker divanına yargılar beni

5.1.3.164. Hepsi Bir

Hazreti muhtarın gari yâridir
Ömer Sıddık Ali yaren hepsi bir
Birini ayırmak hak inkârıdır
Sıddık Osman Ömer Furkan hepsi bir

Sıddık ekberidir iman bülbülü
Ömer ki İslam'ın bağının gülü
Zülfikar belinde binmiş düldülü
Osman Ömer Ali Aslan hepsi bir

Haydar-ı Kerrardır Hazreti Ali
Sıddık'tır Ömer'dir imanın hali
Kim görmüşse demiş hayâ timsali
Sıddık Ömer Ali Osman hepsi bir

Cemal Divanî'nin gözü yaşları
İslam ordusunun din gardaşları
Nuri Muhammet'in can yoldaşları
Ali Ömer Sıddık Sultan hepsi bir

5.1.3.165. Yılgınlığında

Yorulmak ne dinlenmek ne bilmezdim
Devrolan gençliğin çılgınlığında
Böyle bilsem gurbet ele gelmezdim
Gelmişim bahtımın yılgınlığında

Hasretinden canın yakar yakılır
Düşünceler duygularım yıkılır
Bazen aklım ta maziye takılır
Ararım gözümün dalgınlığında

Yer bulamam uyumaya yatmaya
Lokmam olmaz yutkunmaya yutmaya
Gül ararım konup konup ötmeye
Hayat mevsiminin solgunluğunda

Cemal Divanî'yi güldürse idim
Akan gözyaşını sildirse idim
Bu zalim nefsimi öldürse idim
Olaydım bir arif olgunluğunda

5.1.3.166. Zaman Olmadı

Biz aşk bülbülüyüz dostun bağında
Konmaya ötmeye zaman olmadı
Sinemiz odundur yâr ocağında
Yanmaya tütmeye zaman olmadı

Devirin en büyük zatını gördük
Gezdik asumanın katını gördük
Verdiler bu aşkın atını gördük
Binmeye gitmeye zaman olmadı

Soğumuşuz dağındaki sazaktan
Daha yeni kurtarmışız tuzaktan
Bir yâr sevdik bin senelik uzaktan
Anmaya yetmeye zaman olmadı

Bahçesinin ayrı ayrı barı var
Bir âlem içinde bin esrarı var
Yakuttan sarayı nurdan yeri var
Dönmeye yatmaya zaman olmadı

Cemâl Divanî'nin garip sesinde
Bekler bu âlemin ta ötesinde
Muhabbet şarabı hasret tasında
Kanmaya yutmaya zaman olmadı

5.1.3.167. Zarar Verirsin

Nefsin taç eğleyip başına takma
İman sarayına zarar verirsin
Nesil ırmağının dışında akma
Emmine dayına zarar verirsin

Fidan değil isen sakın dallanma
Ateşin yok ise yanıp küllenme
Figür bilmiyorsan bar da sallanma
Folklora oyuna zarar verirsin

Aslı bozuk kadın ile evlenme
Yılan gibi kabuğundan kavlanma
Garip ıssız kayalıkta avlanma
Okuna yayına zarar verirsin

Yiğit isen mertçe söyle sözünü
Haram malla met eyleme özünü
Kimsenin işine dikme gözünü
Evine köyüne zarar verirsin

Gel Cemal Divanî kendin avutma
Ecdadın sözünü yabana atma
Sakın gönül mabedini unutma
Kalbine beyine zarar verirsin

5.1.3.168. Sevdiğim

Siyah saçlarına düşmüş beyazlar
Eyvah eyvah yaşlandın mı sevdiğim
Hayat mevsiminden savrulmuş yazlar
Karlar yağmış kışlandın mı sevdiğim

Herkesin gülmektir gönül arzusu
Yanan bedenine değmedi mi su
Uzaktan geliyor yanık kokusu
Hasret ile haşlandın mı sevdiğim

Cemal Divanî'yim bahtı karalar
Beni yârdan yâri benden aralar
Sinende görünür azgın yaralar
Benim gibi taşlandın mı sevdiğim

5.1.3.169. İçinde

Sen bu aşkı şeker şerbet sanırsın
Bilmez misin zehirde var içinde
Âşık oldum diye beni kınarsın
Zühre de var Tahir de var içinde

Azapla doludur devrolan yıllar
Öldürmek niyeti bir fırsat kollar
Halini ifade edemez kullar
Viran olmuş şehirde var içinde

Bu aşkın diyarı küçük köy değil
Çektiği gam o kadar da ey değil
Gözyaşları dere değil çay değil
Irmakta var nehirde var içinde

Ayağı kırıktır düzgün gezemez
Aşikâre dertlerini yazamaz
Hiç bir âlim hiç bir eren çözemez
Efsunlanmış sihirde var içinde

Cemal Divanî'nin aşktır arzusu
Bu derde düşenin çoktur sızısı
Okunmuyor talih denen yazısı
Kader adlı mühürde var içinde

5.1.3.170. Mesafeli Dur

Bundan böyle uzak dolaş yaklaşma
Ellerimi tutma mesafeli dur
Kapanmış yaramı yeniden açma
Kendini avutma mesafeli dur

Aşkın ok mu idi değdi bu cana
Değer değmez beni saldı figana
Gönlümün kapısı kapalı sana
Boşa gelip gitme mesafeli dur

Ortak olma bu oynanan oyuna
Çoban mısın benzetirsin koyuna
Zehirini döktün sevda suyuna
Bari nefret katma mesafeli dur

Düşmeyesin kimse seni kaldırmaz
Zaten düşene de kimse aldırmaz
Bilesin ki gurbet seni güldürmez
Hayal bile etme mesafeli dur

Cemal Divanî'yle açtın arayı
Al çıkarıp giyinirsin karayı
Kanatırsın göğsümde ki yarayı
Başın koyup yatma mesafeli dur

5.1.3.171. Padişahıma

İstersen abat et istersen berbat
Canımı yoluna kurban seçmişler
İstersen köle et istersen azat
Seni bu gönlüme sultan seçmişler

Ararsan arzunu bulabilirsin
Dilersem padişah olabilirsin
Ben ölene kadar kalabilirsin
Sevgini kalbime mihman seçmişler

Öldürmek istersen at okun okla
Gizli sırlarımı söyleme sakla
İstersen kopar at istersen kokla
Fikrini bu bağa bağban seçmişler

Bu dünyanın malı sana yaramaz
Sevilmeyen sevileni aramaz
Sızlayan yaramı kimse saramaz
Bak seni yarama Lokman seçmişler

Cemal Divanî'yim bağlarım barsız
Sen gidersen kalır odam duvarsız
Sana dememişler senden habersiz
Seni can evime canan seçmişler

5.1.3.172. Benim Yaram

Tabip bana derman etme boşuna
Benim yaram ey olmadı ey olmaz
Kaderim dönmüştür Eyüp işine
Benim yaram ey olmadı ey olmaz

Her günüm azaptır her günüm çile
İsmim altın idi düşürdü dile
Eflatun Lokman da gelse nafile
Benim yaram ey olmadı ey olmaz

Bunun ilacı yok çare sağlanmaz
Görünmez yerdedir ona ağlanmaz
Üzerine sargı dahi bağlanmaz
Benim yaram ey olmadı ey olmaz

Üzülürüm dosttan haber gelmezse
Yaralı yüreğim bir gün gülmezse
Eğer yaratandan derman olmazsa
Benim yaram ey olmadı ey olmaz

Cemal Divanî'yim nerde kalırım
Ne gülerim ne de murat alırım
Velhasılı ben bu dertten ölürüm
Benim yaram ey olmadı ey olmaz

5.1.3.173. Gönlümün Sultanına

Genç yaşımda gözüm yaşlar eyledin
Ezilme yüreğim Allah büyüktür
Başıma bin türlü işler eyledin
Üzülme yüreğim Allah büyüktür

Hayâ perdesinde ar kalmalısın
Yıkılma yenilme var kalmalısın
Elin bilmediği sır kalmalısın
Çözülme yüreğim Allah büyüktür

Hakikat Mevla'ya açılan bir yol
O yolun içinde ara kendin bul
Kıymetsizin defterinden uzak ol
Yazılma yüreğim Allah büyüktür

Vadinden dönmeyen kesin emir ol
Sabır ustasına gidip tamir ol
Sana zulmedene çelik demir ol
Kazılma yüreğim Allah büyüktür

Cemâl Divanî'yim bıktım kelekten
Usanmışım hâl anlamaz felekten
Başın eğip her bozulmuş elekten
Süzülme yüreğim Allah büyüktür

5.1.3.174. Sabah Erken Güneş Çalmış Üstüne

Sabah erken güneş çalmış üstüne
Siyah saçlarını sarı seyrettim
Tezat düşmüş ahbabına dostuna
Sorunun içinde soru seyrettim

Yaralı gönlümü doğradı gitti
Derdi ne idi ki ağladı gitti
Akşam geç vakitti uğradı gitti
Baktım kalp evinde yâri seyrettim

Yaş düşünce yanağına iz gelmiş
Ben diyeyim yetmiş sen de yüz gelmiş
Hayatının dağlarına güz gelmiş
Düşmüş kirpiğine karı seyrettim

Feryat etmiş sevdiğinin peşine
Acı düşmüş damağına dişine
İçinde ki alev vurmuş dışına
Gördüm ocağında narı seyrettim

Cemâl Divanî'yim geçtim dünyadan
Mecnun candan geçer geçmez Leyla'dan
Cemaline perde çekmiş hayâdan
Açtı üzerini arı seyrettim

5.1.3.175. Dost Görünenler

Sırtıma dönünce kuyumu kazdı
Yüzüme bakıp da dost görünenler
Geri döner dönmez kudurdu azdı
Gözüme bakıp da dost görünenler

Dar görünce bıraktılar gittiler
Fetva verip nasihatler ettiler
Şiirimi şiirine kattılar
Sözüme bakıp da dost görünenler

Beni birkaç yerden yaraladılar
Dost görünüp dostu araladılar
Kızınca üstümü karaladılar
Yazıma bakıp da dost görünenler

Bir kaç tane casus takıp peşime
Karıştılar her yaptığım işime
Soğuk su döktüler pişmiş aşıma
Tuzuma bakıp da dost görünenler

İki dakka rahat duramadılar
Soruma bir cevap veremediler
Ağlayan gönlümü göremediler
İzime bakıp da dost görünenler

Cemal Divanî'yim gönül sıcağım
Yollarında koptu kolum bacağım
Su döküp de söndürdüler ocağım
Gözüme bakıp da dost görünenler

5.1.3.176. Ey Yâr

Ferhat seni görse idi dağlarda
Şirine gitmeye yol aramazdı
Emrah seni seyran etse bağlarda
Koparıp dermeye gül aramazdı

Kulak verip sevenlerin sözüne
Ayrılığı karıştırmaz özüne
Kerem baksa idi senin yüzüne
Aslı ocağında kül aramazdı

Irmaklar var idi gözü yaşında
Ömür çürütmezdi aşkın peşinde
Mecnun seni hayal etse düşünde
Leyla Leyla deyip çöl aramazdı

El uzatsa sırlı kapı açardı
Belki yoksuludu belki naçardı
Sümmânî'de gül periden geçerdi
Gönül kapısına kul aramazdı

Cemal Divanî'de gece yarılar
Cevap bulmaz İhsanî'de sorular
Cemalini fark etseydi arılar
Çiçeklere konup bal aramazdı

5.1.3.177. Olmuyor

Bülbül oldum bağda açılan güle
Konuyorum ötüyorum olmuyor
Güneş oldu ermek için menzile
Doğuyorum batıyorum olmuyor

Bakıyor belki de beni görmüyor
Aklım fikrim bu işlere ermiyor
Ocaktaki alev beni sarmıyor
Yanıyorum tütüyorum olmuyor

İçten şurda iki kitli kapı var
Ne kapanır ne çekmeye ipi var
Aramızda ayrılığın topu var
Atıyorum tutuyorum olmuyor

Yeter çarkı dünya sinemi yakma
Boynu bükük azap arda bırakma
Boğazıma düğümlenir her lokma
Yutkunuyom yutuyorum olmuyor

Cemal Divanî'nin ayrı âlemi
Böyle yazmış kader denen kalemi
Hüzün pınarından derdi âlemi
Alıyorum satıyorum olmuyor

5.1.3.178. Söyle Gönül

Söyle bana birine mi tutuldun
Böyle cayır cayır yanarsın gönül
Aşk denilen kervana mı katıldın
Kendini sevdalı sanırsın gönül

Değişmişsin ahlakını huyunu
Bilmiyorsun sevda denen oyunu
Yaptığın rezalet aşmış boyunu
Sen niçin elleri kınarsın gönül

Son bulur âlemde devranın demin
Yok olur üstünde gezdiğin zemin
Yüksekte duranlar değildir emin
Gamlanma engine inersin gönül

Sende olmalıdır ar edep hayâ
İman kalesine sırtını daya
Ahret diyarına gidilmez yaya
Gelir cansız kervan binersin gönül

Cemal Divanî'ye sunarsa saki
Gözüne kestirir varmaya haki
Değilsin dünyada kalıcı baki
Geldiğin şekilde dönersin gönül

5.1.3.179. Fark Ettim

Sade nar sanırdım aşk ocağını
Külünü közünü sonra fark ettim
Geçilmez dediler sevda dağını
Yolunu izini sonra fark ettim

Yoluna düşene mahir dediler
Kimi Zühre kimi Tahir dediler
Sofrasında ahu zehir dediler
Balını tuzunu sonra fark ettim

Dağlarında duman varmış kar varmış
Hikmeti çok çözülemeyen sır varmış
Kalp evinde mukaddes bir yâr varmış
Halini yüzünü sonra fark ettim

Aslı nurdan ışık saçan fenerin
Her yolcuya su vermeyen pınarın
Yaprakları sararmayan çınarın
Dalını özünü sonra fark ettim

Kul Cemal Divanî ağlar bir yanın
İmtihan yeridir cümle insanın
Bana dert ızdırap satan dünyanın
Şalını bezini sonra fark ettim

5.1.3.180. Sen Olmasaydın

Aşkın ocağının düşüp narına
Tüten ben olsaydım sen olmasaydın
Arzularım hasret rüzigârına
Katan ben olsaydım sen olmasaydın

Ayrılsaydım gurbet denen şehirden
Geçse idim köprüsü yok nehirden
Doldursaydın aşk denilen zehirden
Yutan ben olsaydım sen olmasaydın

Her inanan elbet ister cenneti
Dileyene verir etmez minneti
Çile kapısında gönül nöbeti
Tutan ben olsaydım sen olmasaydın

Azap kelepçesi takıp koluna
Düşse idim bu sevdanın yoluna
Konsa idim bir çalının dalına
Öten ben olsaydım sen olmasaydın

Cemal Divanî'nin seyret işini
Görmesi hoş nazlı yârin düşünü
Musalla taşına koyup başını
Yatan ben olsaydım sen olmasaydın

5.1.3.181. Sana Mı Sorsam

Babam mısın emmim misin dayım mı
Gezdiğim şehiri sana mı sorsam
Kalbim tefrikada beynim hain mi
Çözdüğüm sihiri sana mı sorsam

Girdiğim meydanda mestan mısın sen
Dostla aramızda postam mısın sen
Bana yol gösteren ustam mısın sen
Yazdığım şiiri sana mı sorsam

Kervanı mı yitirmişsem hana ne
Ukalalık ediyorsan bana ne
Dalgasında boğulursam sana ne
Yüzdüğüm nehiri sana mı sorsam

Öç mü almak istiyorsun felekten
Kollarımı bağlıyorsun bilekten
Tası yeni doldurmuşum külekten
Süzdüğüm zehiri sana mı sorsam

Cemal Divanî'den kendin arala
Ardımdan laf atma gel vur yarala
Beğenmezsen üzerimi karala
Kazdığım mühürü sana mı sorsam

5.1.3.182. Âşığın

Hayal gecesine umut sabahı
Gelmemişse hali yaman âşığın
Elbette tükenmez feryadı ahı
Bilmemişse dili aman âşığın

Durmaz gece gündüz yapar methiye
Güzel sözdür sevdiğine hediye
Seven gönüllerden bir davetiye
Almamışsa yolu duman âşığın

Azap tarlasını elemi eker
Başı karlı dağdır dumanlar çöker
Sevda gemisini nereye çeker
Bulmamışsa salı liman âşığın

İçinden çıkılmaz kaderi olur
Yıpranmış yırtılmış defteri olur
Cananın yanında ne yeri olur
Çalmamışsa teli keman âşığın

Cemal Divanî'nin dinle lafını
Her saatte haktan ister affını
Siler de götürür sağ tarafını
Dolmamışsa solu iman âşığın

5.1.3.183. Demek Daha Henüz O Gün Gelmedi

Haykırır bu millet döner özüne
Demek daha henüz o gün gelmedi
Layık olur ecdadının sözüne
Demek daha henüz o gün gelmedi

Yeni baştan Malazgirt'e girilir
Her kaleye al bayrağı gerilir
Tekrardan bir çağa mühür vurulur
Demek daha henüz o gün gelmedi

Uyuyan gençliğin kalkar uyanır
Orduların Viyana'ya dayanır
Üç kıtaya şehit rengi boyanır
Demek daha henüz o gün gelmedi

Yeryüzünde çeşit çeşit renk olur
Haçla hilal anlaşamaz cenk olur
Adaletin terazisi denk olur
Demek daha henüz o gün gelmedi

Yer titrer semadan şimşekler çakar
Cemal Divanî'de o güne bakar
Dünya'yı kurtaran bir aslan çıkar
Demek daha henüz o gün gelmedi

5.1.3.184. Biraz Biraz

Ben bir gül olayım sen de bir bülbül
Konup dikenime öt biraz biraz
Çünkü ikimizde yaratana kul
El uzatıp elim tut biraz biraz

Bu derdin üstüne derdi ekleme
Sevda dağlarında çok emekleme
Sade yârin gelmesini bekleme
Sen de ona doğru git biraz biraz

Yakın yolu çevirirsin uzağa
Avcı avlanırken düşer tuzağa
Aşka inanmışsan gir bu ocağa
Alış ateşinde tüt biraz biraz

Bir kaşı kemana vuruldun ise
Bulanık su iken duruldun ise
Bu çileli yolda yoruldun ise
Eğle kervanını yat biraz biraz

Cemal Divanî'nin ağlamasına
Doldur gözyaşını gönül tasına
Buyur muhabbetin dem sofrasına
Sen de bu lezzetten tat biraz biraz

5.1.3.185. Divanî

Bülbül olup kondu isen bir güle
Hiç huylanma zarın vardır Divanî
Feryat etsen şivan etsen nafile
Demek ki bir zorun vardır Divanî

Henüz daha uyanmadın rüyadan
Uzak mı kalmışsın edep hayâdan
Sonu viran üç kuruşluk dünyadan
Ya ne kadar kârın vardır Divanî

Tevekkül etmeli abu daneye
Girenler şaşırır bu meyhaneye
Dedim çekileyim halvet haneye
Derler başka yârin vardır Divanî

Dünya seni bir şekilde oyalar
Fani güzellikle gözün boyalar
Boş boşuna oyulur mu kayalar
Ferhat varsa Şirin vardır Divanî

Cemal Divanî'yim alıp satmayan
Gönül denen bir dergâhta yatmayan
Bedenini yakıp ama tütmeyen
Can evinde narın vardır. Divanî

5.1.3.186. Ağlama Anam

Tabutum bayraklı döner yurduma
Doğan var batan var ağlama anam
Çakal sürüleri düştü ardıma
Alan var satan var ağlama anam

Mayın döşemişler ovaya dağa
Can adadım candan aziz sancağa
Dedem de bu yolda düştü toprağa
Kefensiz yatan var ağlama anam

Bu yol uzun yoldur gidenler gelmez
Hakkında ayet var şehitler ölmez
Ben gitsem de vatan sahipsiz kalmaz
Nöbeti tutan var ağlama anam

Millet var oldukça bu vatan durur
Herkes mayasını dışına vurur
Sende oğlun ile duysana gurur
Şerefli atan var ağlama anam

Ey Cemal Divanî nedir son sözün
Sakın ha yaş ile dolmasın gözün
Bu yolda kurbandır kınalı kuzun
Vatan var Vatan var ağlama anam

5.1.3.187. Üstüne

Çile yumak yumak dert yığın yığın
Bahtında acıyı katar üstüne
Çağında yaşarsan bunca alçağın
Yaptığı her suçu atar üstüne

Kaç sene devroldu bitmez amanın
Sırrı çözülür mü ehli imanın
İhtişamı biter dağın dumanın
Akşam olur güneş batar üstüne

Ölüm meleği ki kıyar bu cana
Çünkü hamle yapar cümle insana
Gündüzün dostların ağlaşır sana
Gece de baykuşlar öter üstüne

Sıladan gurbete gelen garipler
Muradı yarıda kalan garipler
Civan çağlarında solan garipler
Taşı yastık yapıp yatar üstüne

Kul Cemal Divanî neredir yerin
Sağ yanında iste amel defteri
Kabristanda kayıp olur makberin
İki çalı diken biter üstüne

5.1.3.188. Dünyanın Kuyruğu

Dünyanın kuyruğu yağlıdır tutma
Gün gelir elinden kayar da gider
Bugün dünya yarın ahret unutma
Şahlar dahi boyun eğer de gider

İstersen âşık ol çal elinde saz
İstersen hoca ol eğle çok vaaz
Kimse gel emrine etmez itiraz
Herkes bu kurala uyar da gider

Can alıcı cellat düşse peşine
Müdahale eder cümle işine
Ölüm yolculuğu yalnız başına
Canlar cananını koyar da gider

Haşmetli gezip de dağ devirenler
Kızgın ateşinde can kavuranlar
Atlastan ipekten yüz çevirenler
En son ak kefeni giyer de gider

Kul Cemal Divanî ne senin ahın
Sarılır boynuna gelir günahın
Rızıksız kulu yok kadir Allah'ın
Herkes nasibini yiyer de gider

5.1.3.189. Kâinata Bak Da Gör

Nazar eyle kâinatta bak da gör
Bu cihan yok iken o yol var idi
İster isen asumana çık da gör
Bu insan yok iken o hâl var idi

Hâl ehli bilmeden garip mezarı
Kimse görmemişti okuryazarı
Hak cevhere kılmamıştı nazarı
Bu umman yok iken o göl var idi

Gölün esrarına erilmemişti
Ölü ruha canı verilmemişti
Dört unsurdan maya karılmamıştı
Bu zaman yok iken o yıl var idi

Yıl içinde zaman doldurulmadan
Ol dediği âlem oldurulmadan
Gök kubbe çekilip kaldırılmadan
Bu mekân yok iken o kul var idi

Kulun gözyaşları dökülmemişti
Toprağına tohum ekilmemişti
Yer küreye ağaç dikilmemişti
Bu fidan yok iken o dal var idi

Dalın nöbetinde Cemal Divanî
Gece gündüz durma zikret rahmanı
Hürmetine var eyledi cihanı
Bu gülşen yok iken o gül var idi

5.1.3.190. Habersiz Yaşar

Nice kullar vardır köhne dünyada
Yürüdüğü rahtan habersiz yaşar
Gündüzü zulümdür gecesi isyan
Kıldığı günahtan habersiz yaşar

Hırçındır yaptığı değildir sakin
Bu yolda gidenler olur mu tekin
Her sabah kapısın açar velakin
Girdiği dergâhtan habersiz yaşar

Göz gönlün aynası yoktur ayarı
Fark edemez onda olan değeri
Beyninden kalbine gelir uyarı
Duymaz bu ah vahtan habersiz yaşar

Kayıp olur gider bulunmaz izi
Aynı gözle görür damla denizi
Gökyüzünde yoktur tek bir yıldızı
Çünkü şemsi mahtan habersiz yaşar

Nerde Şenlik Sümmân hani İhsanî
Mesken tutmuş bekler bir kabristanı
Bu dergâhta mürit Cemal Divanî
Döndüğü semahtan habersiz yaşar

5.1.3.191. Sandın

Fark etmeden sen bülbülün halini
Kendi feryadını zardan mı sandın
Halinde görmeden dost cemalini
Dünya güzelini yârdan mı sandın

Yâr da aşık toprağına taşına
Kalem dersin her güzelin kaşına
Bakmamışsın boz dağların başına
Saçında beyazı kardan mı sandın

Kar fayda eder mi yağmur yerine
Her gördüğün benzetirsin Şirin'e
Kaç sevap koymuşsun sağ defterine
Dünya kazancını kârdan mı sandın

Kârına bakıp ta düz görmemişsin
Çünkü irşat eden söz görmemişsin
Hasret ocağında köz görmemişsin
Yanan her ocağı nardan mı sandın

Nar ocakta yakmış çıkamamışsın
Damlasın deryaya akamamışsın
Gönül aynasına bakamamışsın
Gördüğün ışığı nurdan mı sandın

Nurla girmelisin ulvi dergâha
Nasuh tövbesini eğle günaha
Ervahında söz vermiştin Allah'a
Dünya kelamını sırdan mı sandın

Sır içinde saklı durur delili
Dilinde zikreyle ismi Celil'i
Bir kez düşün Yusuf ile Halil'i
Çektiğin azabı zordan mı sandın

Zora düşenlerde fikri noksan var
Âşıkların gözlerinde al kan var
Vuslat ağacında yağlı urgan var
Her gördüğün zoru dardan mı sandın

Dara düşenlerin bitmemiş yası
Ömür kocaldıkça artar tasası
Özün dallarına vardır faydası
Her yaprak açanı bardan mı sandın

Bara bağlı çünkü rahmi maderin
Ey Cemal Divanî bu dava derin
Bir bak gönüllerde var mıdır yerin
Üç beş şiirini vardan mı sandın

5.1.3.192. Seyran Eyledim

Gönül aynasında seyran eyledim
Yâr mazini senin özünü senin
Sevda mendiline sardım düğledim
Sır tozunu senin tuzunu senin

Aşkı beni gurbet ellere atmış
Oku değmiş kalbimizi kanatmış
Kudreti hak sanki özel yaratmış
Nur yüzünü senin gözünü senin

Yâr vurmuş yarayı derin eylemiş
Ayrılığı ayrı sorun eylemiş
Ömür dağlarını serin eylemiş
Kar yazını senin güzünü senin

Sevmeyi bilmeyen aşkı neylesin
Yıksın kervanını orda eylesin
Dünyada durdukça takip eylesin
Kör düzünü senin izini senin

Cemal Divanî'de düşmüş ayrı eleme
Çünkü aşık olmuş kaşı kaleme
Dua edip salmış ayrı âleme
Pir sazını senin sözünü senin

5.1.3.193. Bizim Ağaya Duyurulur

Dünya benim için oldu oyuncak
Kavalım neyim var beyler köylüyüm
Bana yağ yakanlar barınır ancak
Kötü bir huyum var beyler köylüyüm

Laf oldu mu yükseklerden eserim
Maaş yaklaşınca o gün küserim
Bir kaçının hesabını keserim
Çokta eşeğim var beyler köylüyüm

Yok kelimesini yazmaz lügatim
Kâinatı kandırmaktır sanatım
Ey bir katırım var iki de atım
Üç beşte ayım var beyler köylüyüm

Gurbetleri gelinmeyen yol ettim
Dostlarımı küstürerek el ettim
Âşık Cemal Divanî'yi kul ettim
Her suçta payım var beyler köylüyüm

5.1.3.194. Neye Yarar Meyvesi

Dağ başında meyvesi bol bir ağaç
Alamazsan neye yarar meyvesi
Her ruh o meyvenin özüne muhtaç
Bilemezsen neye yarar meyvesi

Toprağı takvada kökünde de ah
Yaprağı ihlasta işlemez günah
Gölgesinde bakıp sırrına agâh
Olamazsan neye yarar meyvesi

Desen vermediysen gülşenden bağa
Kalem olup imza atmazsa çağa
Hikmet suyu ile kökün toprağa
Salamazsan neye yarar meyvesi

Balta değse gövden ile dalına
Yine de şükür et sen bu halına
Sadık bir bahçede dostun yoluna
Ölemezsen neye yarar meyvesi

Kul Cemal Divanî arar yâreni
Cennetine çevirmezse virani
Huzûrî Divânda nusret vereni
Bulamazsan neye yarar meyvesi

5.1.3.195. Görmüyor Musun

Özenirsin yüksek yüksek dağlara
Üstünde dumanı görmüyor musun
İnmek istiyorsun gülşen bağlara
İçinde amanı görmüyor musun

Kenar çıkmalısın feli fenadan
Ne anladın cevabı yok manadan
Anlıyorum şikayetin daneden
Savrulan samanı görmüyor musun

Gözlerinde kanlı yaş gezdirirsin
Fikri zikri ayrı baş gezdirirsin
Ahret heybesini boş gezdirirsin
Ya akan zamanı görmüyor musun

Duyduğun belki de gitmez hoşuna
Çünkü akıl ermez Hakk'ın işine
Koşuyorsun boş varlığın peşine
Kârûn'u Heman'ı görmüyor musun

Ey Cemal Divanî sen yer istersin
Günah yazılmamış defter istersin
Yalancı dünyadan makber istersin
Emrah'ı Sümmânî görmüyor musun

5.1.3.196. Can Evindeyken

Bu fani âleme gelmeden evvel
Bir damlacık kandım can evindeyken
Henüz bedenime değmemişken el
Anadan üryandım can evindeyken

Ne arayıp beni ne de sordular
Ne gelip gidenden haber verdiler
Etrafımı sur duvarla ördüler
Susuzluktan yandım can evindeyken

Daha sonra damarıma kan düştü
Bu kanın içine yeni can düştü
Lütfundan kalbime bir nişan düştü
Yar adını andım can evindeyken

Müddetimi doldurunca yaradan
Dokuz ay dokuz gün geçti aradan
Dediler ki yolculuk var buradan
Hayat kolay sandım can evindeyken

Cemal Divanî'yim yalnız başıma
Döndüm baktım gelen yoktu peşime
Hiçbir canlı karışmadı işime
Tahtımda sultandım can evindeyken

5.1.3.197. Konuşsaydı

Hele söyle güneş doğar mı idi
Işığını veren nur konuşsaydı
Acep rahmet yere yağar mı idi
Bulutlarda olan sır konuşsaydı

Bilmem konuşacak dil kalır mıydı
Bunu anlatacak hal kalır mıydı
Ocağın içinde kül kalır mıydı
Yanmasını bilen nar konuşsaydı

Damla olup göle akar mı idin
Yolundan kenara çıkar mı idin
Dönüp kalp evine bakar mı idin
Kibirden oluşan kir konuşsaydı

Cevheri bulanlar satar mı idi
Helaline haram katar mı idi
Gülşen bağda bülbül öter mi idi
Gülü çevreleyen har konuşsaydı

Bu Cemal Divanî susar mı idi
Dostlardan selamı keser mi idi
Gönlüne bir rüzgâr eser mi idi
Sırlarına agâh yâr konuşsaydı

5.1.3.198. Ölmek Mi Lazım Ne Lazım

Damlanın içinde mana olmadı
Bir derya bulup da dalmak mı lazım
Sılamızda bize hane kalmadı
Gurbet ellerinde kalmak mı lazım

Sonu yoktur bu girdiğin yarışın
Adı var da kendi yoktur barışın
Âleme kin yaptı mahzun duruşun
Her olur olmaza gülmek mi lazım

Aşkın ocağına girdik haşlandık
Güneş dağı aştı bizde yaşlandık
Meyve veren ağaç olduk taşlandık
Bağın çiçeğini yolmak mı lazım

Hep yürüdük ustaların izinde
Çünkü değer vardı her bir sözünde
Hoş görünmek için elin gözünde
Mazlumun ahını almak mı lazım

Cemal Divanî'de dosttan bıkmadı
Cevherimiz gün yüzüne çıkmadı
Sağken kimse yüzümüze bakmadı
Kıymet bulmak için ölmek mi lazım

5.1.3.199. Ne Öyle Sultan Var Ne Öyle Kul Var

Hakikatin menziline ulaşmaz
Ne öyle kervan var ne öyle yol var
Etrafında şeyda bülbül dolaşmaz
Ne öyle gülşen var ne öyle gül var

Kuş mu kaldı arzu semadan uçan
Göz mü kaldı ağı karadan seçen
Deryanın üstünü batmadan geçen
Ne öyle kaptan var ne öyle sal var

Herkes aramakta başka bir neden
Köhnemiş bir dünya yorgun bir beden
Aşkın çıbanını tedavi eden
Ne öyle Lokman var ne öyle el var

Figan mıdır bu Eflak'ta duyulan
Halife mi adı insan sayılan
Bulutlarla secdegâha eğilen
Ne öyle çoban var ne öyle hâl var

Ey Cemal Divanî kaldı mı yaren
Mana âleminin sırrına eren
Mağripten maşrıka hatırı soran
Ne öyle sultan var ne öyle kul var

5.1.3.200. Pervane

Ateşi görünce bir anda coşar
Agâhtır bilinmez sıra pervane
Sonsuzluk yolunda süratle koşar
Bile bile girer nara pervane

Vuslata erince işi ak olur
Bu sırları bilmeyenler çok olur
Ateşin içinde yanar yok olur
Kavuşur sevdiği yâre pervane

Bulsam varlığını alsam eline
Onun ile bile gitsem talime
Meydan okur boyun eğmez ölüme
Düşmez hiç figana nara pervane

Belli olmaz vücudunun azası
Çünkü hakkın bu yoldadır rızası
Sabah doğar alır ölüm cezası
Akşama da gider dara pervane

Gel bu yana sevdiğini ararsan
Bir aşığın yarasını sararsan
Benden daha dertli kimdir sorarsan
Cemal Divanî'yi ara pervane

5.1.3.201. Velhasıl Gelmedi

Elli sene bir kapıyı bekledim
Ne nöbetim geldi ne ecel geldi
Günlerimi birbirine ekledim
Ne vuslatım geldi ne ecel geldi

Kimin aklı ermiş bu devlet deme
İnsanoğlu her gün düşmüş hengâme
Dostlar meclisinde vardım bir ceme
Ne şerbetim geldi ne ecel geldi

Yüreğimde yol yaptılar iz oldu
Ardım sıra sayısızca söz oldu
Sevdasından sinem yandı köz oldu
Ne hasretim geldi ne ecel geldi

Muradım var iken bir damla suda
Bense ömür bitirmişim uykuda
Yusuf olup kaldım derin kuyuda
Ne gurbetim geldi ne ecel geldi

Cemal Divanî'yim gözlerim yaştı
Bu aşkın dalgası başımdan aştı
Velhasılı cansız gemi yanaştı
Ne cennetim geldi ne ecel geldi

5.1.3.202. Ay Işığında

Bir gece ansızın çıktım mehtaba
Ne hikmetler gördüm ay ışığında
Bakam dedim gönlümde ki hesaba
Akıl fikir yordum ay ışığında

Göze görünmedi dağların ardı
Kulağıma geldi erenler virdi
Defterim savaştı kalemim ordu
Çetin cenge girdim ay ışığında

Yıldızlar çıkmışken göğün katına
Dondum kaldım nefsin kabahatine
Ruhumu bindirdim aşkın atına
Bilinmeze sürdüm ay ışığında

Rüzgârlar estikçe toprağı yalar
Denizler coştukça vurur dalgalar
Benimle konuştu nergis goncalar
Üç beş çiçek derdim ay ışığında

Cemal Divanî'yim ben bana şaştım
Nazlı yârin diyarına ulaştım
Cennet bahçesine girdim dolaştım
Ne hayaller kurdum ay ışığında

5.1.3.203. Geldi Geçti Bir Gözleri Sürmeli

Virane gönlüme bir akşamüstü
Geldi geçti bir gözleri sürmeli
Elinde heybesi sırtında postu
Geldi geçti bir gözleri sürmeli

Elini uzattı tuttu elimi
Anlamadı bu perişan halimi
Lal eğledi bülbül olan dilimi
Geldi geçti bir gözleri sürmeli

Yanındaki bakraç mıydı külek mi
Bilmem sözü arzu muydu dilek mi
Anlamadım huri miydi melek mi
Geldi geçti bir gözlü sürmeli

Gözlerine baktım biçilmez paha
Daha baş eğmemiş sultana şaha
O gün bugün göremedim bir daha
Geldi geçti bir gözleri sürmeli

Cemal Divanî'yim akıl yorarım
Gelene geçene haber sorarım
Hayli zaman geçti onu ararım
Geldi geçti bir gözleri sürmeli

5.1.3.204. Türkülerimiz

Sürmelemiş kalem kaşın üstünü
Gözü anlatıyor türkülerimiz
Ayırt eder düşmanını dostunu
Özü anlatıyor türkülerimiz

Şahit tutar seherlerin yelini
Ağıt yakıp söyler zülfün telini
Doksanlık nineyi taze gelini
Kızı anlatıyor türkülerimiz

Emrah dolaşırken yârin bağında
Ferhat külünk vurur Şirin dağında
Kerem'i kül eyler aşk ocağında
Közü anlatıyor türkülerimiz

İnkâr etmez bir yiğidin soyunu
Geçer bar başında oynar oyunu
Çoban olur dağda yayar koyunu
Kuzu anlatıyor türkülerimiz

Bazen olur düşer gurbet yoluna
Ayrılık zinciri bağlar koluna
Perde sarar dut ağacın dalına
Sazı anlatıyor türkülerimiz

Tarih sayfasına düşer kayıdı
Maziden atiye taşır öğüdü
Zindanda ki esir kalmış yiğidi
Sızı anlatıyor türkülerimiz

Kış gelince dağ başları dumandır
Gurbet yollarının hali yamandır
İlkbahar ayında çayır çimendir
Yazı anlatıyor türkülerimiz

Emrah olur gezer gurbet uslanır
Sümmânî'yle Şenlik ile beslenir
Veysel olur kara yere seslenir
Sizi anlatıyor türkülerimiz

Çalar iken Köroğlu'nun sazını
Destan eder İhsanî'nin sözünü
Cemal Divanî'nin çeker nazını
Bizi anlatıyor türkülerimiz.

5.1.3.205. Son Beşik

Bu gece son gece ayrılık geldi
Son beşiğim hırçın kuzum elveda
Bir nazik bakışın sinemi deldi
Mahzun yüzlüm kara gözüm elveda

Allah sevdiğine yâr etsin seni
Hiç mahcup etmesin var etsin seni
Ahlaki güzelle bir etsin seni
Dik duruşlum cilve nazım elveda

Üç tane ablan var bir de kardeşin
Mevla'm akıtmasın gözünden yaşın
Hiç bir gün belaya koymasın başın
Dalım sensin köküm özüm elveda

Sen Türk evladısın ayık ol ayık
Sakın büyüklere davranma soğuk
Atana yuvana olasın layık
Budur nasihatim sözüm elveda

Annen ak ellere yakınca kına
Cemal Divanî'de gelsin aklına
Rabbim muradını lütfetsin sana
Güle güle güzel kızım elveda

5.1.3.206. Hatırlatırım

Deli gönül arsız arsız gülersin
Gözünde yaş vardı hatırlatırım
Her bir sözü eleğinden elersin
İçinde taş vardı hatırlatırım

İkrar verdin ikrarını tutmazsın
Gündüz dolaşırsın gece yatmazsın
Kırk yıl oldu memlekete gitmezsin
Kavim kardeş vardı hatırlatırım

Hata yapıp örtüyorsun üstünü
Sarmışsın gurbete çile postunu
Deryaya daldırdın kırık testini
Dolmayan boş vardı hatırlatırım

Tezat var bu aksi görüş içinde
Hep mi yenilirsin yarış içinde
Senin övündüğün barış içinde
Kanlı savaş vardı hatırlatırım

Cemâl Divanî'ye azabın tonca
Açmadı gülşende emsalsiz gonca
Bu dağlara bahar gelmeden önce
Kar vardı kış vardı hatırlatırım

5.1.3.207. Yorulur

Yaş ilerledikçe insan kocalır
Ayağın yorulur kolun yorulur
Laf ederken her kelamın incelir
Dudağın yorulur dilin yorulur

Dolu olan zaman iner yarıya
Öte gitsen gel diyerler beriye
Yeşil yaprakların döner sarıya
Yaprağın yorulur dalın yorulur

Gece uyuyup ta hiç yatamazsın
Halini kimseye anlatamazsın
Artık kendin bile ısıtamazsın
Ocağın yorulur külün yorulur

Gece göremezsin yârin düşünü
Çünkü ecel bırakmaz ki peşini
Silemezsin gözlerinin yaşını
Yanağın yorulur elin yorulur

Cemal Divanî'yim kalmadı tadım
Ben de yaşlılığı yeni anladım
Yürümek isterken bir iki adım
Toprağın yorulur yolun yorulur

5.1.3.208. Değiştirdi

Kervan mı yoruldu ne oldu acep
Bu kervancı yine han değiştirdi
Yüzünden kaldırdı düştü ya hicap
Yönünü çevirdi yan değiştirdi

Oturduğu yerde durur kalkmazdı
Hiç kimsenin ayıbına bakmazdı
Daha önce camilerden çıkmazdı
Gitti kiliseye din değiştirdi

Sattı kervanını aldı araba
Şimdi hasret yaşar bir çift çoraba
Ağanın yanına girdi maraba
Unvan değiştirdi ün değiştirdi

Bilmedi taktirde ne imiş yazı
Unutmak kolay mı hüzünlü mazi
Ecdattan soyundan olmadı razı
Ameliyat oldu kan değiştirdi

Cemal Divanî'nin yaslandı sini
Ayırt edemedi beş yüzü bini
Silahın önüne attı kendini
Kör olası kurşun yön değiştirdi

5.1.3.209. Kolay Olmadı

Kalbimin sevdiği en güzel adam
Gönlüm avutması kolay olmadı
Gündüzüm elemdir gecelerim gam
Uyuyup yatması kolay olmadı

İnsanın var ise bir asil soyu
Onu anar durur bir ömür boyu
Aşkın ocağına dökünce suyu
Yanması tütmesi kolay olmadı

Gözyaşım söndürdü yanan ataşı
Bulamam sen gibi sadık gardaşı
Karardı semamın nurlu güneşi
Doğması batması kolay olmadı

Sen gidince mana bulmadı hecem
Sen benim üstadım ey Rasim Hocam
Bir türlü bitmedi karanlık gecem
Şafağın atması kolay olmadı

Cemal Divanî'yim bandım zehire
Kavuşmayı bırakmışım tehire
Sen yok iken artık Eskişehir'e
Gelmesi gitmesi kolay olmadı

5.1.3.210. Sen Anlamazsın

Hüzün dolar gözlerimin içine
Yaşlar konuşur da sen anlamazsın
Ruhlar geceleri katar göçüne
Düşler konuşur da sen anlamazsın

Dünyanın işine akıllar ermez
Her göz bakar ama gerçeği görmez
Dolu küpe vursan bile ses vermez
Boşlar konuşur da sen anlamazsın

Mana çıkarırsın her bir heceden
Ne anlarsın şu karanlık geceden
Pervaz eder uçuşurlar yüceden
Kuşlar konuşur da sen anlamazsın

Dünya sahrasına sam yeli eser
Esince âlemin takatin keser
Arif meclisinde bakışlar susar
Başlar konuşur da sen anlamazsın

Ey Cemal Divanî bu sözüm sana
Ahret için ne doldurdun urbana
Bana inanmazsan var kabristana
Taşlar konuşur da sen anlamazsın

5.1.3.211. Sabahın Rüzgârı

Seni çok özledim barış ve huzur
Gökte isen bir an evvel uçta gel
Emrinde binlerce neferin hazır
Geçit vermez engelleri geçte gel

Bir günde sen uğra bu Türk iline
Sevgi kuşağını bağla beline
Esir düştü isen düşman eline
Bul bir fırsat bir an evvel kaçta gel

Analar görmeye döker gözyaşı
Hünerin ne ise yanında taşı
Özlemiş yurdumun toprağı taşı
Anadolu seni bekler göçte gel

Lal mı oldun konuş artık dile gel
Kenarda köşede gezme yola gel
Haklıları al yanında bile gel
Haksızların kefenini biçte gel

Der Cemal Divanî Mevla yâr olsun
Buyur gel ki devletimiz var olsun
Şefkatin şifreli anahtar olsun
Açılmayan kapıları açta gel

5.1.3.212. Var

Koca dünya iki satır efsane
Bir bilinen bir de bilinmeyen var
Adamı cezbeden garip meyhane
Bir gelinen bir de gelinmeyen var

Ne göklerde saklı ne yerde durur
Uzaktan uzağa şölvesi vurur
İnsan belleğinde taşırmış gurur
Bir bulunan bir de bulunmayan var

Muhabbet dediğin bir dolu tastır
Dışında neşe var içinde yastır
Dostluk dedikleri bir kaç elmastır
Bir bölünen bir de bölünmeyen var

Kimi mümin yaşar kimisi kâfir
Kiminin kalbinden silinmemiş kir
Her gönülde duramazsın misafir
Bir kalınan bir de kalınmayan var

Cemal Divanî'nin garip halinde
Üç beş tane kelam saklı dilinde
Can feda edersin dostun yolunda
Bir ölünen bir ölünmeyen var

5.1.3.213. Düş Değirmeni

Bu düzen böyledir adem'den beri
Anlamaz akılsız baş değirmeni
Sadece çevirir ileri geri
Her su döndüremez taş değirmeni

İrfan olan kara taşta iz tutar
İnsan olan büyüklerden söz tutar
Savacağı oluğunu buz tutar
Esir almış ise kış değirmeni

Aşka düşenlerin gözü sulanır
Sevda suyu durgun akmaz bulanır
Ya kapıda ya bacada dolanır
Bir sebep var bekler kuş değirmeni

Sevmeyenler bu uğurda can vermez
Yol bilmeyen yolculuğa yön vermez
Ambarında den olmayan un vermez
Boşuna beklersin boş değirmeni

Baktım birileri baba yiğitmiş
Gül dikenler dikeni de büyütmüş
Elli beş yıl oldu azap öğütmüş
Cemal Divanî'nin düş değirmeni

5.1.3.214. Olmadı Gönül

Hep hayal ederdim dost diyarına
Erişmeye fırsat olmadı gönül
Hasret yaşıyorsun yârlar yârına
Görüşmeye fırsat olmadı gönül

Ara sıra gözyaşların akıyor
Âlem seyre çıkmış sana bakıyor
İmanın nefsine meydan okuyor
Vuruşmaya fırsat olmadı gönül

Suçumu sormayın neler var neler
Şahit yazılmışlar bütün fitneler
Beni suçladılar tüm mahkemeler
Duruşmaya fırsat olmadı gönül

Aşık oldum görünmeyen periye
Çoban oldum zapt olmayan sürüye
Fikir meydanından döndüm geriye
Yarışmaya fırsat olmadı gönül

Cemal Divanî'yi sarhoş eyledi
Bütün emeğimi bomboş eyledi
Aklım ile kalbim savaş eyledi
Barışmaya fırsat olmadı gönül

5.1.3.215. Vicdanın Sesi

Her saat her dakka mahkeme kurar
Hâkimdir insana vicdanın sesi
Kılı kırka yarar adalet arar
Tabidir Rahmana vicdanın sesi

Can evinde tarifi yok yer tutar
Çok ketumdur ele vermez sır tutar
Köleyi de sultanı da bir tutar
Benzer ol mizana vicdanın sesi

Medet bekler dilediği dilekten
Hayır gözler sağ yandaki melekten
Her davayı geçirir bin elekten
Çıkarır ayana vicdanın sesi

Durduğu sarayda adil hükümdar
Tarifi olmayan hünerleri var
Ona uyanları eder bahtiyar
Düşürmez isyana vicdanın sesi

Verdiği kararla asla suçlanmaz
Saf yakuttur ona maden aşlanmaz
Kötülükten kin kibirden hoşlanmaz
Uymuştur imana vicdanın sesi

Sayısız köleyi sultan eğledi
Çok cahili ehli irfan eğledi
Cemal Divanî'yi ozan eğledi
Çıkardı meydana vicdanın sesi

5.1.3.216. Emaneti Var

Bilmiyorum vuslat mıdır azap mı
Acep o cananın ne niyeti var
Aklıma gelmeyen başka hesap mı
Yıllardır bitmeyen eziyeti var

Devreyledim nice bahar nice yaz
Esti bu başımda sayısız poyraz
Takdir her ne ise etmem ihtiraz
Babamın dedemin vasiyeti var

Su içinde kızgın alev yandırır
Nar içine buz dağını kondurur
Karıncaya koca fili yendirir
Bilinmez Allah'ın sır hikmeti var

Niceleri gama düşmüş ah etmiş
Bilen yok suçu ne günah etmiş
Akılı bedene padişah etmiş
Emrinde sayısız mahiyeti var

Cemâl Divanî'yim ben ona ait
Bugün ona ait dün ona ait
Ruhumda taşırım can ona ait
Yaratanın bende emaneti var

5.1.3.217. Döndüm

Başıma yağmakta Nuh'un tufanı
Müşterisi gelmez pazara döndüm
Doğradıkça yaralıyor her yanı
Bıçağı körlenmiş hızara döndüm

Bilmiyorum kimler ölür kim yaşar
Âlem bu sonsuzluk yolunda koşar
Dalgalar geldikçe üstümden aşar
Bulanıp çağlayan hazara döndüm

Zemin kaya elde kazma kürek yok
Bu azaba dayanacak yürek yok
Bina yaptım duvar göçtü direk yok
Yıkıldı başıma kazara döndüm

Dünyanın cefası gönlüme sinmez
Umut kuşu yorgun yükseğe konmaz
İman heyecanda nefis utanmaz
Yazdığını silen yazara döndüm

Cemal Divanî'nin gözünde yaşlar
Zamana eğilir dik duran başlar
Ne bir yolcu uğrar ne konar kuşlar
Taşları kaybolmuş mezara döndüm

5.1.3.218. Sığmadın

Deli gönül ne belalı başın var
Can taşıdın ama cana sığmadın
Hayat boyu kervan ile işin var
Yorgun düştün ama hana sığmadın

Yol oldun üstünde yolcu yürüdü
Çınar oldun yaprakların çürüdü
Başak oldun başakların kurudu
Dane oldun değirmene sığmadın

Duman oldun dağ başına çekildin
Fidan oldun yeşermeden söküldün
Yağmur oldun yeryüzüne döküldün
Damla oldun bir ummana sığmadın

Niyaz etmedin mi gani Mevla'ya
Kanat oldun yükseklerde hümaya
Koca güneş sığar iken semaya
Yıldız olup asumana sığmadın

Peki gönül söyle neye yararsın
Cemal Divanî'yi niçin kınarsın
Günden güne kendine yer ararsın
Âlem sığdı sen cihana sığmadın

5.1.3.219. Gönlüne

Nice şair nice âşıklar gördüm
Hasret denen firak koymuş gönlüne
Yaklaştım yanına halini sordum
Çekilmeyen merak koymuş gönlüne

Duygu denen en muhteşem akındır
Kibirini biraz ondan sakındır
Oysa sana şah damardan yakındır
Mevla'sını ırak koymuş gönlüne

Ocak yapmış ateşini yakamaz
Pencereye perde çekmiş bakamaz
Kapısını kilitlemiş çıkamaz
Açar sanmış çırak koymuş gönlüne

Daneden el aman eylemiş saman
Ne dağı karlıdır ne başı duman
Girenler eylemiş durmuş bir zaman
Şöhret adlı durak koymuş gönlüne

Yalan yanlış sözler dedi yüzüme
Bin bahane buldu gamlı sazıma
Yeşilliği hoş göründü gözüme
Meğer suni yaprak koymuş gönlüne

Onu esir almış bırakmaz gurur
Birazcık dokunsan dışarı vurur
Meclise girince ön safta durur
Kimse bilmez nifak koymuş gönlüne

Ey Cemal Divanî ecdat sanatı
Bu gidişle çok zor geçer sıratı
Uzat elini bak çelikten katı
Kuru lafla toprak koymuş gönlüne

5.1.3.220. Musalla İle Kabristanın Arası

İnananlar için en kısa yoldur
Musallayla kabristanın arası
Kimse ısınamaz çok soğuk saldır
Her doğanın mutlak gelir sırası

Cevap bulamadım hocam soruna
Dur bakalım neler olur yarına
Hele bir gidelim mahşer yerine
Belli olur yiğitlerin darası

Bozulmaz Mevla'nın yazdığı yazı
Kaç kul bu yazıya olmuştur razı
Kurulur orada mizan terazi
O zaman seçilir aktan karası

Bu düşünce beni eyledi naçar
Dünya bir köprüdür can ehli geçer
Meskeni tarladır ekenler biçer
Gülüp oynanacak yerdir burası

Hükmüne uyanlar fermanı bekler
Kanaat ehliler insanı bekler
O dostun lütfundan dermanı bekler
Cemal Divanî'nin azgın yarası

5.1.3.221. İntizar

Nasıl bir intizar eyleyim sana
Gülmeyi unutup gözyaşına kal
Nuh'un kavmi gibi düşüp tufana
Kurtarmaya canın telaşına kal

Sofranda olmasın ekmeğin aşın
Ayağına düşman dolaşsın başın
Terk etsinler seni kavim kardeşin
Ecel geldiğinde tek başına kal

Girdiğin dergâhtan dışarı atıl
Köle pazarında ucuza satıl
Silahsız süngüsüz cepheye katıl
Nefisle imanın savaşına kal

Dostta tutunacak elin olmaya
Derdin anlatacak dilin olmaya
Bir yandan gidecek yolun olmaya
Yalçın kayaların kar kışına kal

Seni affetmeye o ulu hakan
Cemal Divanî'de tutacak yakan
Olmasın divanda yüzüne bakan
Cehennem narının ataşına kal

5.1.3.222. Gözlerin

Kirpiğin ok olmuş kaşlarında yay
Atarsan bağrımı oyar gözlerin
Aşka avcı olur ister ondan pay
Cellat mıdır cana kıyar gözlerin

Söyle razı mısın kara bahtından
Haberin var mıdır vuslat vaktından
Nice Süleyman'ı eder tahtından
Sayısız Belkıs'a değer gözlerin

Esir mi yaşarsın ey kaşı keman
Aşk mı bu halini eyledi yaman
Sevdiğin gözüne baktığın zaman
Niçin başka yöne kayar gözlerin

Mahzun bakışın var âleme karşı
Hüzün kaplayınca inletir arşı
Eğer akar ise bir damla yaşı
Bulutları yere eğer gözlerin

Cemal Divanî'yim gurbet elinde
Dünyayı gizledim saçın telinde
Ömrümü bitirdim senin yolunda
Halen beni köle sayar gözlerin

5.1.3.223. Önce Gönül İle Barışmak Lazım

Uyuma ayık ol Cemal Divanî
Erenler yurduna erişmek lazım
Bulup bir vahdette ehli irfanı
Mantıkta manayı görüşmek lazım

Kaldır at kalbinden öfkeyi kini
Böyle emreylemiş Mevla'nın dini
İman meydanına çekip nefsini
Koç yiğitler gibi vuruşmak lazım

Arasan da cevap yoktur soruna
Doğru söz gider mi insan zoruna
Hizmet edip erenlerin pirine
Takva ordusuna karışmak lazım

İnsansan âlemde bellidir yerin
Manasız işlere serin ol serin
Aklın kalem olsun kalbin defterin
İhlas mektebinde yarışmak lazım

Her gelen nöbetçi bu köhne handa
Cemal Divanî'yim gönlüm tufanda
İz bırakmak istiyorsan cihanda
Önce gönül ile barışmak lazım

5.1.3.224. Demirem

Bu köprüden nice sular çağladı
Sessiz sakin akanı da demirem
Senelerdir dert sinemi dağladı
Yüreğimi yakanı da demirem

Bahtım varlığımı çaldı götürdü
Bir sabah habersiz geldi götürdü
Çatımı rüzigâr aldı götürdü
Duvarımı yıkanı da demirem

Kader yollarımı bağlamaktaydı
Gözyaşlarım o an çağlamaktaydı
Ben gelirken anam ağlamaktaydı
Ardım sıra bakanı da demirem

Komşu gördüm komşusuna bulaşır
Çoban gördüm ahı arşa ulaşır
Dağ seyrettim koyun kuzu meleşir
Zirvesine çıkanı da demirem

Cemal Divanî'ye arzuhâl veren
Fidan o dur gövdesine dal veren
Çiçek gördüm arılara bal veren
Miski amber kokanı da demirem

5.1.3.225. Bilemez Beni

Yüzüme çekince hüzünden perde
İşte o an dostlar bulamaz beni
Yığılır kalırım durduğum yerde
Ne hale düşmüşüm bilemez beni

Ne âlim irfanım ne oldum hacı
Giymişim başıma sabırdan tacı
Meydanda bellidir herkesin gücü
Hiç bir çakal rehin alamaz beni

Düşmüşüm çıkamam bir derin aha
Girdim takva denen kutlu dergâha
Bağlanmışım emri mutlak Allah'a
Bir kul yeryüzünden silemez beni

Elli beş yıl oldu verdim savaşı
Hiç boyun eğmedim namerde karşı
Birbirine kattım taneyi taşı
Her elek elekten elemez beni

Sümmânî'nin ayağına yol oldum
Cemal Divanî'yim belki el oldum
İhsanî'nin bahçesinde gül oldum
Nankör el uzatsa yolamaz beni

5.1.3.226. Al Senin Olsun

Felek gönül evim virane etti
Bir taş kaldı oda al senin olsun
Bütün sevenlerim terk etti gitti
Bomboş kaldı oda gel senin olsun

Kalmışken ellerin endişesinde
Dert elem gizledim yok neşesinde
Yaralı yüreğim bir köşesinde
Sönmez ataş kaldı böl senin olsun

Masumiyet ayan durur yüzümde
Ecdadımın izi vardır özümde
Dostlar ağlatınca iki gözümde
Bir damla yaş kaldı sil senin olsun

Sende biliyorsun bahtım karalı
O yâr benden ben o yârdan aralı
Kanadı kırılmış bağrı yaralı
Bir serçe kuş kaldı sal senin olsun

Sen ona seslensen o seni duyar
Hatırı gönülü olanlar sayar
Ey Cemal Divanî Leyla'ya ayar
Bir kalem kaş kaldı bul senin olsun

5.1.3.227. Göçmüşler

Bugün kabristana uğradı yolum
Tanıdıklar hep buraya göçmüşler
Makberle çevrili sağ ile solum
Tanıdıklar hep buraya göçmüşler

Hafız Osman Mürsel Ağa Muzaffer
Murat dayıgilden yaramaz Cafer
Dursun durgunların şerkadar Zafer
Tanıdıklar hep buraya göçmüşler

Ahmet Çavuşların yiğit Ali'si
Bizim mahallenin meşhur delisi
Bu civarın evliyayı velisi
Tanıdıklar hep buraya göçmüşler

Hüvelbaki diye o meşhur yazı
Daha çocuk yaşta sayısız kuzu
Mustafa Zeyca'nın sevdalı kızı
Tanıdıklar hep buraya göçmüşler

Üs başta kimsesiz Fevzi Dayı var
Sayamadım bilinmeyen sayı var
Cemal Divanî'yim emmi dayı var
Tanıdıklar hep buraya göçmüşler

5.1.3.228. Var Mı

Kayıp alemine inanmayanlar
Sizin görmek için gözünüz var mı
Bunca zulüm edip uslanmayanlar
Acep utanacak yüzünüz var mı

Zehirini yeryüzüne saçanlar
Çıkış bulamazlar haktan kaçanlar
İlim erbabına gülüp geçenler
Toprağın üstünde iziniz var mı

Yerle yeksan olmuş sultanlar hanlar
Ölüme inanmış ehl-i imanlar
Fikirden yoksunlar aklı noksanlar
Varlık aleminde tozunuz var mı

Sürünürmüş meğer aslı yılanlar
Değer bulmaz iftiralar yalanlar
Aşk bilmeyip âşıklara gülenler
Bir ocak yakacak közünüz var mı

Damla birikince oluşur çaylar
Bu akan ırmağı deryalar eğler
Hep sofra başında oturan beyler
Sizin bu çorba da tuzunuz var mı

Haksız görüp menfaate susanlar
Dosttan uzaklaşıp kızıp küsenler
Yüksek perdelerden ahkâm kesenler
Şehit olmuş oğul kızınız var mı

Ey Cemal Divanî yorgun bedenler
Ardında ararsın niçin nedenler
Sağ iken gerçeği inkâr edenler
Ölünce diyecek sözünüz var mı

5.1.3.229. Çok Üzüldüm Çok

Deli gönül olmuş gam meyhanesi
Yolcusu yok hana çok üzüldüm çok
Meğer kıymetliymiş her saniyesi
Boş geçen zamana çok üzüldüm çok

Kara uzak sevdiğinden aralı
Soran da yok bu gariban nereli
Deryada dalga var gemi yaralı
Şaşırmış kaptana çok üzüldüm çok

Yükü taşımaktan omuzu yağır
Gözü âmâ olmuş kulağı sağır
İlaç fayda etmez hasta çok ağır
İmkânsız lokmana çok üzüldüm çok

Kadir Mevla'm nolur bize izan ver
Helal haram demez bulduğunu yer
Hem öldüren hem de ölen Allah der
Cahil Müslüman'a çok üzüldüm çok

Ey Cemal Divanî ne var aynında
Eloğlu bu işi çözmüş beyninde
Sürüyü kaptırmıştı eli koynunda
Fukara çobana çok üzüldüm çok

5.1.3.230. Gönül 3

Ne güneşin doğar ne yağmur yağar
Yine borandasın kardasın gönül
Şansım her çileyi başıma yığar
Hangi virandasın nerdesin gönül

Ahım işler iken toprağa taşa
Sen yine gözümü belersin yaşa
Kalbim ile aklım girdi savaşa
Sen de ara yerde perdesin gönül

Hangi dala tutunduysam devirdin
Bir diyardan bir diyara savurdun
Yollarıma koca bentler çevirdin
Hiç mi kolayın yok zordasın gönül

Neden kapımızı çalan bulunmaz
Giden çok olurda gelen bulunmaz
Heveslenme seni alan bulunmaz
Bugün para etmez hurdasın gönül

Cemal Divanî'yi kınarsın yine
Akıyorsun değirmenin bendine
Aradan geçti de otuz beş sene
Sen halen daha mı ordasın gönül

5.1.3.231. Ağlıyordu

Yârin cemaline eğledim nazar
Gözü susturmuşlar sel ağlıyordu
Sinesini oymuş dert azar azar
Özü susturmuşlar el ağlıyordu

Gitmez ondan öte hasret sıcağı
Kırıktır kalkmıyor kolu bacağı
Meğer çoktan sönmüş aşkın ocağı
Közü susturmuşlar kül ağlıyordu

Yolcu olmuş ama yola gidemez
Çoban olmuş sevdasını güdemez
Yaşadıklarını tarif edemez
Sözü susturmuşlar dil ağlıyordu

Gözüm kamaştıran nurlu ışığın
Adı unutulmuş meğer maşukun
Elleri koynunda kalmış aşığın
Sazı susturmuşlar tel ağlıyordu

Ey Cemal Divanî baksam dünüme
İhtiyacın var mı unvan ünüme
Yârdan ayrıldığım kara günüme
Bizi susturmuşlar el ağlıyordu

5.1.3.232. Güneş'i Görmeden

Güneşi görmeden ayı bekleme
Çünkü ay güneşin yansımasıdır
Yıldızlara bunca yükü yükleme
Güneşin ışığı nur ziyasıdır

Âlimin postuna nadan oturmaz
Şer atma ki sana hayır getirmez
Hiç bir kulu maksuduna yetirmez
Kibir kalp evinin kiri pasıdır

Dost isen dostuna kuyuyu kazma
Nizama tabi ol nizamı bozma
Yürü bu rahınan sakın ha azma
Doğruluk Allah'ın muhtırasıdır

Duman yok olunca ocak sönermiş
Gül dalına sade bülbül konarmış
Bakınca kendini adam sanarmış
Nefis insanların dev aynasıdır

Bal içinde saklı dururken zehir
Cemal Divanî'ye dar mı bu şehir
Kâinatta akan bu kadar nehir
Mazlumun garibin ağlamasıdır

5.1.3.233. Getirdi

Hangi bulut geldi ise bu dağa
Dumanı yanında bile getirdi
Kimin yolu düştü bu gülşen bağa
Figanı bülbüle çile getirdi

Çilelerin ağır olur darası
Ak içinde gizlenmiştir karası
Sevenlerin tımar olmaz yarası
Lokmanı sevdaya bela getirdi

Belaya düşenin azaptır bağı
Onunda dalından düşer yaprağı
Vakit akşam oldu gün aştı dağı
Zamanı geceye sıla getirdi

Sıladan ayrılmak sert esen hazan
Hep böyle dönüyor bu çarkı düzen
Uğradı bu hana bir garip ozan
Divanî çalarak dile getirdi

Dile gelen inler kendi ahından
Cemal Divanî'nin geç günahından
Bir emir ulaştı gönül şahından
Fermanı vermeye lale getirdi

5.1.3.234. Var Ya

Bu binayı tutan nedir bilmezsin
Temeli kolonu kirişi var ya
Nefis tuzağından agâh olmazsın
Günde kaç kez savaş barışı var ya

Hurda cevherini saklama rafta
Sana lazım olmaz öbür tarafta
Kendin hakem sanıp kalma arafta
Hayat ile ölüm yarışı var ya

İnsanların ahvaline şaşarsın
Sonsuzluk yolunda hızla koşarsın
Ömür sarayında yalnız yaşarsın
İki kapı tek bir girişi var ya

Dur durak bilmeyen zaman o işte
Dağı esir eden duman o işte
Mühürlü tasdikli iman o işte
İnsanın ikrarda duruşu var ya

Kul Cemal Divanî teni can sayar
Kenardan köşeden ne laflar duyar
Bakarsın ki namert mertlere ayar
Cüzdanında üç beş kuruşu var ya

5.1.3.235. Olmaz

Aşk namertte değil mertlerde olur
Âşık toprak olsa taş eksik olmaz
Aşk gurbet ellerde gurbetçi kalır
Âşık hayal görür düş eksik olmaz

Aşk nice sineyi dağlar dolanır
Âşık karaları bağlar dolanır
Aşk kendi derdine ağlar dolanır
Âşığın gözünde yaş eksik olmaz

Aşkın esrarına yetenler çıkmaz
Âşık ırmak olsa her göle akmaz
Aşkın aynasına sevmeyen bakmaz
Âşıkta belalı baş eksik olmaz

Aşk ezelden vuslat ile beslenir
Âşık duyguludur hemen hislenir
Aşk yerlere sığmaz arşa seslenir
Âşıkta yaralı kuş eksik olmaz

Aşk ki Cemal Divanî'ye zamandır
Âşığı bilmeyen hali yamandır
Aşk bir dağdır üzeri de dumandır
Âşığın üstünden kış eksik olmaz

5.1.3.236. Kadınlarımız

Bütün insanlığın başının tacı
Sevgiye hasrettir kadınlarımız
Ya anadır ya yâr veyahut bacı
Sıladır gurbettir kadınlarımız

Nicesini Hak yoluna çağırmış
Kendi nazik amma yükü ağırmış
Peygamberleri de onlar doğurmuş
Şekerdir şerbettir kadınlarımız

Anne olup her canlıdan baş imiş
Acı görse iki gözü yaş imiş
Savaşta cepheye mermi taşımış
Emsalsiz devlettir kadınlarımız

Gece uykusunu bölerek kalkmış
Erkenden uyanmış ocağı yakmış
Mazluma garibe şefkatle bakmış
Düşene kuvvettir kadınlarımız

Ey Cemal Divanî yürü sözünde
Az mı uyku çektin anne dizinde
Yaratanın nuru ayan yüzünde
Ayağı cennettir kadınlarımız

5.1.3.237. Gönlümdesin Duralar

Tarlasını ektik çayırı biçtik
Altını kazarak oyduk bu köyün
Dağlarından soğuk suyunu içtik
Bütün varlığına doyduk bu köyün

Bilmiyorum hangi aydı yıl kaçtı
Komşu olan komşusuna muhtaçtı
Mezire'nin yamaçları ağaçtı
Nasıl fidanına kıydık bu köyün

Gurbet el göründü yiğitlerine
Balta vurduk kavak söğütlerine
Kerkülük'ten çıktık Micitlerine
Lorud'unda sürü yaydık bu köyün

Yasamal'dan Kabak Dağa geçince
Cornikler'de kır tarlayı biçince
Güneyinde kekureler açınca
Baldırganlarını soyduk bu köyün

Haydar Çavuş gözü yolda kalınca
Mürsel Çavuş muhtarlığı alınca
Ali Bey'le Ahmet Ağa ölünce
Adını Duralar koyduk bu köyün

Cemal Divanî'de gönlü yarada
Halen daha arzusu var orada
İhsanî'de meftun yatar burada
Yıllardır emrine uyduk bu köyün

5.1.3.238. Sarı Kız

Feryat ettin kaval gibi ney gibi
Damlayıdın çağlar oldun çay gibi
Aklım sana köle kalbim bey gibi
Yine beni anlamadın sarı kız

Acır mısın bu âşığın halına
Tenezzül etmedin dünya malına
Yirmi dört bilezik taktım koluna
Yine beni anlamadın sarı kız

Sen hüzünlü bense gözü yaşıdım
Yanında en sadık arkadaşıdım
Ömür boyu omuzumda taşıdım
Yine beni anlamadın sarı kız

Sen susunca bende sana darıldım
Her mecliste başköşeye kuruldum
Fırsatım oldukça sana sarıldım
Yine beni anlamadın sarı kız

Karalar giyindin kenarda durdum
Cemal Divanî'yim çok hayâl kurdum
Beni ağlattıkça göğsüne vurdum
Yine beni anlamadın sarı kız

5.1.3.239. Gurbetin İklimi Hep Ayaz Olur

Garibin üstünden kış eksik olmaz
Ne baharı gelir ne de yaz olur
Arzusu umudu yerini bulmaz
Çilesi çok neşesi de az olur

Akar gözlerinden hüzünlü pınar
Nerde baykuş varsa dalına konar
Bağrının başında bir ateş yanar
Üstü duman can evinde köz olur

Acı elem diyarına çağrılır
Ne kambur düzelir ne de doğrulur
Beden azap hamurunda yoğrulur
Ne edası kalır nede naz olur

Gülmek yasak olur kaldığı yerde
Böyle taksimatı vardır kaderde
Hüzünden üstüne çekerler perde
Benzi solgun melul mahzun yüz olur

Hasret acısını kimler dindirir
Bazen Cemal Divanî'yi kandırır
Köleyi de sultanı da dondurur
Gurbetin iklimi hep ayaz olur

5.1.3.240. Nat-ı Şerif Sana Hasretim

Erenler şehrinin şahı sultanı
Feyzi muhabbetim sana hasretim
Efendim sen bize şefaat kanı
Nübüvvet nöbetim sana hasretim

Dilerim kapında kalmak her zaman
İmkânı olur mu bulmak bir zaman
Makamına mihman olmak sır zaman
Yalvarmak niyetim sana hasretim

Allah'ın dinini beyan eyleyen
Mağripten maşrıka dosta söyleyen
Ulaşıp hak deryasını boylayan
Hakikat hikmetim sana hasretim

Ahtım var sarılmak kutlu sancağan
Muhammed dediler ezel ervağan
Mustafa yazdılar iman ocağan
Erilmez gurbetim sana hasretim

Değişmem tek telin koca dünyaya
Melekler ismini yazdı semaya
Ulaşmak mümkün mü böyle sevdaya
Sevdiğim hasretim sana hasretim

Takvanın zirvesi şerefi şanı
Alemlerin rabbi vermiş nişanı
Feyzi himmet bekler Cemâl Divani
Âşkındır sohbetim sana hasretim

5.1.3.241. Deyyus

Bize incitirsin demiş bir alçak
Sizin evi ben mi yaktım be deyyus
Arkadan söz eden korkaktır korkak
Tacın tahtın ben mi yıktım be deyyus

En küçük işine hile katarsın
Menfaaten arkadaşın satarsın
Nefis zindanında esir yatarsın
Pranganı ben mi taktım be deyyus

Herkes çeker imiş kendi şirine
Su yeter mi iftiranın kirine
Demek çamur atacaktın birine
Piyangodan ben mi çıktım be deyyus

Zaman senin edep arın yitirmiş
Kibir zaten itibarın bitirmiş
Çağladıkça bütün varın götürmüş
Sizin arktan ben mi aktım be deyyus

Yine Cemal Divani'yi şaya et
Öldürmeye yok etmeye gaye et
Allah'tan kork kullarından hayâ et
Usandım sizlerden bıktım be deyyus

5.1.3.242. Duymadınız Mı

Ey erenler uyumayın yatmayın
Şeytan irfan olmuş duymadınız mı
Bu sözümü kulak ardı etmeyin
Yahşi yaman olmuş duymadınız mı

Yılanı soymuşlar sinekler için
Ahırı yapmışlar inekler için
Yeni yasa çıkmış dönekler için
Serçe sultan olmuş duymadınız mı

Kaplanın adına celse açılmış
Kartallara yeni kefen biçilmiş
Karakarga taze kral seçilmiş
Emri ferman olmuş duymadınız mı

Akıl ermez şerefisin kinine
Ayı gibi girdi çıkmaz inine
Kurdu kuşu sürü etmiş önüne
Çakal çoban olmuş duymadınız mı

Menfaati olduğunda iyiydi
Bu Cemal Divanî ağabeyiydi
Üç gün önce gördüm kara kediydi
Bugün aslan olmuş duymadınız mı

5.1.3.243. Sütün Bozukmuş

Adam diye seni eyledim şaye
Ben ne bilem senin sütün bozukmuş
Isıttım soğuttum tutmadın maya
Ben ne bilem senin sütün bozukmuş

Felek beni gurbet ellere attı
Sen gibi zalime arkadaş etti
Mazlumluğun mahzunluğun aldattı
Ben ne bilem senin sütün bozukmuş

İçine düşmüştün garip gurbetin
Gücüm yettiğince eyledim metin
Sanardım ki vardır arın izzetin
Ben ne bilem senin sütün bozukmuş

Kaç firavun geldi geçti dünyadan
Kısmet vermemişler edep ayadan
Dedim belki utanırsın Mevla'dan
Ben ne bilem senin sütün bozukmuş

Der Cemal Divanî canımı sıktın
Demek sende beni kafaya taktın
Soyun sopun insan idi it çıktın
Ben ne bilem senin sütün bozukmuş

5.1.3.244. Mustafa Kemal Atatürk

İstilaya maruz kalmış yurdumuz
Düşmana dur demiş Mustafa Kemal
Dağıtılmış birliğimiz ordumuz
Bir ulus var demiş Mustafa Kemal

Kırık gemi ile çıkmış bu yola
Haberler yollamış sağ ile sola
Samsun'a çıkınca vermiş bir mola
Millete er demiş Mustafa Kemal

Amasya'ya gelip yazmış fikiri
El açıp Allah'a etmiş şükürü
Erzurum'da görmüş Kara Bekir'i
Emrime gir demiş Mustafa Kemal

Kara Bekir ile sözü bir etmiş
Sivas'taki kongresini hür etmiş
Bir ulusun benliğinde yer etmiş
Vicdanlar hür demiş Mustafa Kemal

Vatanı kurtarmak asıl niyeti
Bu uğurda sarf eylemiş gayreti
Toplayıp meclisi Cumhuriyet'i
Millete kur demiş Mustafa Kemal

Çanakkale acı vermiş canına
Sakarya'da bakmış düşman kinine
Afyon'da Yunan'ı katmış önüne
Denize sür demiş Mustafa Kemal

Düşmandan kurtarmış aziz vatanı
Hatırlamış toprağında yatanı
Ön plana almış asıl insanı
Vatana yâr demiş Mustafa Kemal

İnkılaplar yapmış ardı ardına
Sahip çıkmış ecdadının yurduna
İlaç olmuş milletinin derdine
Dermanı sar demiş Mustafa Kemal

İlimde teknikte daim ileri
Türk öğün çalış kalma ha geri
İstikbale yön göstermiş gökleri
Yatan esir demiş Mustafa Kemal

Cemâl Divanî'yim mutlu günlere
Al bayrağı çektiğinde gönlere
Cumhuriyet emanettir gençlere
Türklük gurur demiş Mustafa Kemal

5.1.4. On Beşli Hece Ölçüsü İle Yazılanlar

5.1.4.1. Bu Aşka Düşen

Bu aşka düşen insanda elbet vardır bir nişan
Her kimin kapsına varsan eder peri perişan
Akılları baştan alır eğler deli divane
Çilesine dayanamaz nice âlim dervişan

Kimse bilmez bu toprağa kaç tane fani düşmüş
Kırmızı gülün üstüne bülbül figanı düşmüş
Kaç bin Emrah kaç bin Şenlik kaç bin Sümmânî düşmüş
İçlerinde var mı acep muradına erişen

Başakta bir sır arıyorsan git bir değirmende gör
El görmüşse fayda etmez dikkatli bak sen de gör
Dünya malı nedir dersen sarılan kefende gör
Neylesin şanı şöhreti Mevla'sına kavuşan

Bugün dünya yarın ahret elde ne sermayen var
Ne erenler himmet etti ne ariften payın var
İnsan olduğun unutma dört unsurdan mayan var
Kimine zindandır dünya kimine de ürüşan

Akıl sen de kılavuzdur sen sende seni ara
Hak emrine riayet et çıkma senden kenara
Öldürüp zalim nefsini koyar isen mezara
Olurdun Cemal Divanî insanlıkta yarışan

5.1.4.2. Geçmedi

Geçti hayat yolumuzdan sayısızca bezirgân
Geçmedi bizi kervana katan biri geçmedi
Geçti dünya üzerinden nice kral nice han
Geçmedi bu elimizden tutan biri geçmedi.

Geçti güneş geçti yıldız geçti gökyüzünde ay
Geçmedi tevekkül ehli yokmuş bize kısmet pay
Geçti emsalsiz Süleyman boş kalmış köşkü saray
Geçmedi aşkın sırrına yeten biri geçmedi

Geçti nefsine yenilmiş kibrine esir insan
Geçmedi kalp sesiyle cevap veren bir irfan
Geçti bu meydanda gördüm yenilmeyen pehlivan
Geçmedi gönlüme mihman yatan biri geçmedi

Geçti kanunu yapanlar maddede ceza saklar
Geçmedi ruh âlemini esir etti yasaklar
Geçti tarifi belirsiz korkak oğlu korkaklar
Geçmedi zalimi görüp çatan biri geçmedi

Geçti Şenlikle Sümmânî yanında Emrah vardı
Geçmedi Dertli Seyrânî engel olan şah vardı
Geçti ey Cemal Divanî İhsani'de ah vardı
Geçmedi aşk iksirinden yutan biri geçmedi

5.1.4.3. Fayda Etmedi

Tartıldım aşk mizanında dara fayda etmedi
Ustaların düzeninde sıra fayda etmedi
Her kimin adamı varsa o geçti başköşeye
Aksi talihin içinde töre fayda etmedi

Bir ustadan feyiz aldım coştum da çağladım ben
Haksızlık rahatsız etti bağrımı dağladım ben
Bu gece uyku tutmadı sessizce ağladım ben
Bin kez niyazda bulundum yâre fayda etmedi

Yine Cemal Divanî'ye elemden paye düştü
Ne erenlerden bir nişan ne de sermaye düştü
Uzatmaya gerek yok ki umutlar suya düştü
Canım ile ödediğim kira fayda etmedi

5.1.4.4. Geçtim

Aşk denilen muammada çok bilmeceden geçtim
Aklım fikrim talan oldu açan goncadan geçtim
Ardımdan gelen var diye sabahı beklemedim
Akşam ile yola düştüm günü geceden geçtim

Bilmiyorum bu kitabı okuyan kim yazan kim
Beklediğim bu deryada sal olmadan yüzen kim
Bakıyorum dört yanıma şair kimdir ozan kim
Bulduğum satır içinde bunca heceden geçtim

Cesaretimi yitirdim cehalete yanarken
Ceddimden bir eser buldum tarihime dönerken
Cemalini arzuladım yâr adını anarken
Cennetin dilemek için tam beş bacadan geçtim

Dağlarıma duman çöktü üzerimde kış oldu
Dervişlerin dergâhına uğrayanlar hoş oldu
Deli diye seslendiler gönlümüz berduş oldu
Dünyanın gam çemberinden daha önceden geçtim

Emek verdiğim insanlar beni taşa tuttular
Esir ettiler Cemali Divanî'yi sattılar
Erken mi çekti gittiler bizi mi unuttular
Elemlerin süzgecinde her bir inceden geçtim

5.1.4.5. Çetin

Ey bezirgân yavaş yürü bu dağı geçmek çetin
Hedefin de her ne varsa fark edip seçmek çetin
Belki bir yolunu bulur kervanı geçirirsin
Hana ulaşırsın lakin kapsını açmak çetin

Menzil uzak gidersin de geriye dönmesi var
Yükseğe çıkmak kolayda alçağa inmesi var
Aşk ocağı hararettir kavrulup yanması var
Ateşte yanmak değil de kıvılcım saçmak çetin

Bir baksana bu âleme çözülmeyen nesi var
Baykuşta viranda öter ne de garip sesi var
Hangi gönüle uğrasan aşkın meyhanesi var
Saki sana yakın durur doldurup içmek çetin

Hak çamurdan var eğlemiş bedende ki derini
Ona göre düşünmeli insan kendi yerini
Takılma dünya varına sağlam tut defterini
Âlemden kaçarsın amma vicdandan kaçmak çetin

Âşıksan Cemal Divanî ele verme sır sakla
Dağlar seni kıskansınlar üzerinde kar sakla
Sevme dünya güzelini kalp evinde yâr sakla
Canından vazgeçersin de canandan geçmek çetin

5.1.4.6. Hazırım

Kara yeri yâr etmişim sarılmaya hazırım
Bıktım bulanık akmaktan durulmaya hazırım
Gençlik çelik halat idi çok çektiler kopmadım
Şimdi yaş ihtiyar oldu kırılmaya hazırım

Külümü görenler tanır yandım gam ocağında
Şirine sevda çekmişim gezdim Ferhat dağında
Nice bülbülleri gördüm bu sevdanın bağında
Adıma gonca gül derler derilmeye hazırım

Yaşımı bilenler yoktur uzaktan gelmişim ben
Yollarında yorulmuşum perişan olmuşum ben
Sayısını unutmuşum kaç sefer ölmüşüm ben
Bir dost bulsam el atacak dirilmeye hazırım

Girdim dem meyhanesine içmeden sarhoş oldum
Sarhoşluğum benden gitmez o gün bugün hoş oldum
Dünyanın azap şehrinde yontulmayan taş oldum
Ustasına rastlasaydım örülmeye hazırım

Cemal Divanî'ye sorsan şahından taraf olur
Geçer hayat süzgecinden arınarak saf olur
Kurtulmanın imkânı yok bahtına hedef olur
Tam namlunun ucundayım vurulmaya hazırım

5.1.4.7. İster

İnsan yalnızlığı sevmez söz ister sohbet ister
Mahzunluk ona zül gelir güç ister kuvvet ister
Gâh olur ki vatanında usanır bıkar candan
Gâhi uzaklaşmak için diyar-ı gurbet ister

Hak dostları arasında kendini öven yoktur
Nadanlara dikkat eyle nefsini döven yoktur
Beşeriyetin içinde cehennem seven yoktur
Dağlar kadar günah olsa kul yine cennet ister

Hak kelamı olmadıkça hiçbir işe başlanmaz
Bar veren ağaç taşlanır vermeyenler taşlanmaz
Gönül şad olmayı sever yalnızlıktan hoşlanmaz
Ayık durduğu müddetçe yanında nöbet ister

Ocak yanar tüter lakin nihayeti közlenir
Ta devri Adem'den beri sevilenler nazlanır
Nefis benlik aynasına bakmasından hazlanır
İman Hakk'ın kapısından devamlı himmet ister

Mevla'sını birleyene bu âlemde darlık yok
Ey garip Cemal Divanî felekle pazarlık yok
Kalbi Kâbe bilenlere Hak'tan büyük varlık yok
Saygıyla önünde eğil aşk senden hürmet ister

5.1.4.8. Kalmasın

Kalmasın Kadir İlahi ahım yerde kalmasın
Kalmasın sil günahımı bir defterde kalmasın
Kalmasın mazlumun gönlü şad olsun abat olsun
Kalmasın kaldır gözümden hiç bir perde kalmasın

Kalmasın gönlünden kaldır kederini yasını
Kalmasın boş sevda kabı doldursaydım tasını
Kalmasın aklımda soru sil kalbimin pasını
Kalmasın iman evimde zerre kir de kalmasın

Kalmasın Cemal Divanî ulaşsın menziline
Kalmasın bağban kenarda hizmet etsin gülüne
Kalmasın gemim girdapta kavuştur sahiline
Kalmasın aklım onlarda hasret serde kalmasın

5.1.4.9. Öldü

Millette şuur kalmadı manevi gücü öldü
Kral sarayı terk etti taht düştü tacı öldü
Bu davanın görülmesi kaldı ruz-i cezaya
Haklı haksız belli değil çünkü davacı öldü

İnsanların aklı ermez ecelin işlerine
Kaderinde ne var ise o gelir başlarına
Şayet bana inanmazsan bak mezar taşlarına
Boşalttı dünya evini nice kiracı öldü

Artık ümidim tükendi bir tek arzum kalmadı
Beklemekten usanmadı deli gönlüm yılmadı
Elli dört yıldır beklerim gelen giden olmadı
Ya yâr haber göndermedi ya da postacı öldü

Ceddimi arar dururum tarihin sayfasında
Kalmış idi Anadolu ateşin ortasında
Şu İstiklâl Savaşında vatan müdafasında
Nene Hatun Kara Fatma Şerife Bacı öldü

Sorma Cemal Divanî'ye bu bir sırdır yeten yok
Canım kurban yurdum sana senden güzel vatan yok
Çekildi gitti ozanlar aşktan hasta yatan yok
Tabibin gayreti boşa sevda ilacı öldü

5.1.4.10. Soran Yoktur

Bu değirmen nasıl döner suyunu soran yoktur
Kâinat hep oku suçlar yayını soran yoktur
İnsan o dur ışık tutar karanlık gönüllere
İrfanlıkta erenlerin payını soran yoktur

Nedendir garip olanlar şu gurbet ellerdedir
Ya handa misafir kalır veyahut yollardadır
Bülbül küçücük kuş amma arzusu güllerdedir
Yarasa neden çıplaktır tüyünü soran yoktur

Kul demişler ismi belli gücümüz yok naçarız
İnsanlıktan öte kaçar şerre kucak açarız
Ben köleyim sen ağasın takdir deyip geçeriz
Kaç bin yıldır bu oynanan oyunu soran yoktur

Ben de böyle inanmışım yazılan başa gelir
Yetim malına el sürme ayağın taşa gelir
Deseler ki yarın sabah düşman savaşa gelir
Kurbanı koçtan seçerler koyunu soran yoktur

Bu âşıklar gülmeyeli acep kaç asır olmuş
Ne kimse onu anlamış ne sözde tesir olmuş
Çocuk yaşlarından beri gurbete esir olmuş
Gel düşün Cemal Divanî köyünü soran yoktur

5.1.4.11. Sorma Cahile Dünyayı

Sorma cahile dünyayı her işi mübah bilir
Arif bunlardan ayrıdır yanlışı günah bilir
İnana ölüm haktır her can canı terk eder
İnsanı dünya fark eden kalbi nazargâh bilir

Çünkü geçici bir handır bazen geniş haznedar
Ayrılma dost yolundan ki o da sana ola yâr
Böyle demiş efendimiz takvada üstünlük var
Bu sırra agâh olanlar kulu padişah bilir

Bildiğini demez belki âlemi deli sanma
Gidenler geri dönmedi bilinmeyen muamma
Hakkı birleyen kullara yeryüzü mabet amma
Bu hale mazhar olanlar gönülü dergâh bilir

Gelmiş geçmiş cümle canlı sorunu fark edemez
Nerde kalır nerde ölür yerini fark edemez
Cemal Divanî kuludur yarını fark edemez
Hiçbir canlı bir şey bilmez her şeyi Allah bilir

5.1.4.12. Bugün

Bu dem hanenin sakisi acaba nerde bugün
Bana doldurup sunmaz mı düşmüşüm derde bugün
Yüreğimde ataş yanar başımdan duman çıkmaz
O yâr çekmiş aramıza açılmaz perde bugün

Ocağıma rüzgâr esti söndü ataş kalmadı
Kurudu gözüm pınarı bir damla yaş kalmadı
Virane oldu tüm cihan gönülde iş kalmadı
Kadir Mevla'm merhamet et bela var serde bugün

Cemal Divanî âşıksan bu hali fark eylersin
Gece gündüz elem çeker gözyaşın ark eylersin
Azıcık bir aklın varsa gurbeti terk eylersin
Çünkü dünyanın zihneti gözümde hurda bugün

5.1.4.13. Beni

Yâr sırtıma saz bağlattı gezdirdi il il beni
Mahzun koydu gurbet elde etti sersefil beni
Yürü dedikçe yürüdüm dur dedi orda durdum
Seslenince gidemedim bıraktı gafil beni

Yürüdükçe kayıp olmaz arkamda iz bıraktı
Gece gündüz yaşı dinmez ağlayan göz bıraktı
Yüreğimde ateş yaktı sineme köz bıraktı
Söndürmedi derya deniz ne Tuna ne Nil beni

Düşün ey Cemal Divanî aşkın elinden noldum
Ömür zirveye dayandı ne aradım ne buldum
Sevda cengine gireli zincirli esir oldum
Karıncaya yenik düştüm yenemezken fil beni

5.1.4.14. Benim

Yâr sineme ateş koydu yüreğim yanar benim
Neylemişim bu feleğe sabrımı sınar benim
Günüm azap gecem sitem gezerim gurbet eli
Cefa çelik tokmak olur başıma iner benim

Terk ettim ata yurdunu kazam kayıp köyüm yok
Mevla da buna şahit ki bu işlerde payım yok
Sazımı yoldaş eğledim kılıcım yok yayım yok
Bela kartal kuşlar gibi başımda döner benim

Günahı tarif edemem çünkü bende beşerim
Menzil uzak ben yorgunum ama yine koşarım
Isındığımı gören yok buz içinde yaşarım
Her nerde bir ateş yaksam ocağım söner benim

Diyorlar deli gönlüme uyumasın yatmasın
Dünyaya meyil verip de kafayı oynatmasın
Nicesi taşladı bizi görüntüm aldatmasın
Kendim barsız ağaç lakin mürşidim çınar benim

Aşka düşen cümle âşık sinemizi oklamış
Kulun kalbi nazargâhtır şahı kaç kez yoklamış
Aksi olan talih midir gülmeyi yasaklamış
Ağlarım Cemal Divanî gözyaşım pınar benim

5.1.4.15. Ağlayarak

Ağlayarak gözyaşımı deryaya umman ettim
Ağlayarak bu gönlümü sevenlere han ettim
Ağlayarak gurbet eli baştanbaşa dolaştım
Ağlayarak hasretliğe ah çektim figan ettim

Ağlayarak vardım yine bir ustanın yanına
Ağlayarak bağdaş kurdum durduğu mekânına
Ağlayarak leke vurdum dostun şeref şanına
Ağlayarak nazlı yâri kendime düşman ettim

Ağlayarak imzaladım kaderin fermanını
Ağlayarak arıyorum derdimin dermanını
Ağlayarak savurmuşum hayatın harmanını
Ağlayarak her daneyi değirmende un ettim

Ağlayarak cenge girdim elimde kılıcım yok
Ağlayarak dönüp baktım anam babam bacım yok
Ağlayarak yürek yanar bedenimde acım yok
Ağlayarak şansıma bin defa isyan ettim

Ağlayarak soruyorum bu Cemal Divanî kim
Ağlayarak arıyorum Lokman gibi bir hekim
Ağlayarak yola düştüm kendimden ağır yüküm
Ağlayarak akşam ettim yine günü dün ettim

5.1.4.16. Gönül

Bin defa nasihat ettim söyledim sana gönül
Gariban âşıksın dedin bakmadın bana gönül
Seni bunca meth eyledin yüzün benden çevirdin
Gittin ellerin sözünde aradın mana gönül

Yaratana söz verenler ikrarında kavidir
Bunu sen fark edemezsin kim kime müsavidir
Haklıyı haksızı seçmek vicdanın görevidir
Kadir Mevla'm akıl vermiş beni insana gönül

Söyle bana işin nedir ne alır ne satarsın
Kalp evine uğramadan balı zehre katarsın
Yusuf kuyusunda kalır zindanında yatarsın
Ama dosta tabi olan çıkar ayana gönül

Düşünme Cemal Divanî seviyorsan yâri bul
Bedeli can olsa bile hazreti muhtarı bul
Bırak şu dünya zevkini ölmeden mezarı bul
Beş yüz sene ömrün olsa gelirsin sona gönül

5.1.4.17. Sorma Bana

Sahrada serabı gördüm düşümü sorma bana
Sayısız belaya girmiş başımı sorma bana
Yutkunsam da boğazımdan gitmesi kolay değil
İçine zehir kattılar aşımı sorma bana

Niyetlendim gidemedim yâr eline varmaya
Yaram azdı ilacım yok bu yaramı sarmaya
Baharımda çiçek açmaz yok imkânım dermeye
Yazıma dolu vurmuştur kışımı sorma bana

Eller beni taşladıkça onlara gül sunarım
İmkânsız deme ki oldu gazel döktü çınarım
Yarım asır geldi geçti kurudu göz pınarım
Yanağımda ırmak olur yaşımı sorma bana

Altını bakır tartıyor yok dilimin ayarı
Aklımı başımdan aldı bu gurbetin diyarı
Ustalar gitti dönmedi zamanın yok değeri
Söz alırım söz satarım işimi sorma bana

Sormayın Cemal Divanî zulümü sorma bana
Bu dünyanın katipleri cevap vermez soruma
Bir gün toprak olurum ya uğrarsın mezarıma
Anlarsın ki ne yazmışlar taşımı sorma bana

5.1.4.18. Sinem Değirmene Döndü

Sinem değirmene döndü göğsümde taş dolanır
Bazen hızına erilmez bazen yavaş dolanır
Bazen olur her azamı den gibi ezer geçer
Bazen benden uzaklaşır kenarda boş dolanır

Gözyaşımı umman eder girip orda yüzemem
Yüreğimde ateş yanar nedenini sezemem
Bazen bana bir hal olur kendim dahi çözemem
Şeklim bir anda değişir kalp çarpar baş dolanır

Aklım ermez fikrim yetmez bu âlemin kârına
Bu günüm boşuna geçti tedbirim yok yarına
Her kimin yolu uğrasa ecelin diyarına
Ecel şarabından içen susar sarhoş dolanır

Bilmiyorum kime gitsem sermayem bitti benim
Çektiğim bunca sıkıntı canıma yetti benim
Peşinden koşsan nafile kervanım gitti benim
Dizimde takat kalmadı yolum yokuş dolanır

Benimde aklım ermedi bu zamanın işine
Ben bu Cemal Divanî'nin takılmışım peşine
Cenazemi getirseler musallanın taşıma
Doğrulsam semaya baksam kaç garip kuş dolanır

5.1.4.19. Cümle Cihan Yasta

Soma'ya bir ateş düştü köz yasta duman yasta
Sayısız ocağı yıktı ah yasta figan yasta
Yasta bulut yasta yıldız ay yasta güneş yasta
Çark mı tersine çevrildi geçmeyen zaman yasta

Mahşeri kalabalıklar sızlayan analar var
Daha üç günlük gelinler solmayan kınalar var
Ataşlar içinde yanan deli divaneler var
Arar bulamaz yavrusun canan yasta can yasta

Gitmiş de geri dönmemiş ciğerinin paresi
Saniyeler içinde mi dostun dosttan arası
Beyaz tenler kömür olmuş yok bunun bir çaresi
Hiç bir ilaç kâr eylemez çaresiz lokman yasta

Zemine velvele düştü duyulmaz insan sesi
Ruh uçmuş Allah'a varmış boştur göğüs kafesi
Huzuru divana kalmış mahkemedir ötesi
Gözlerde yaşlar kurumuş fi cümle insan yasta

Güneş doğsa da ışımaz karanlık karşı dağlar
Bülbül susmuş gonca solmuş virane olmuş bağlar
Yarabbi sen yardım eyle yüreğimiz kan ağlar
Tahtında sultan üzgündür dağdaki çoban yasta

Yine ecelin kervanı uğradı bizim hana
Dört yüzden fazla garibi verdik gitti kurbana
Zonguldak'tan Adana'ya İzmir'den Ardahan'a
Ölü toprağı serpildi bu cennet vatan yasta

Hayret ile bakıyorum âlemde olanlara
Mevla cennetini versin bu yolda ölenlere
Allah'tan ihsan yetişe içerde kalanlara
Bu duadan teskin olur kul Cemal Divan yasta

5.1.4.20. Bu Gece

Âşığa aşk konuşmamak hayâ ardır bu gece
İsmini zikir eylemek bize kârdır bu gece
Yüz yirmi dört bin bin nebi geldi geçti aradan
Herkesin gizli tuttuğu aşikârdır bu gece

Kirâmen kâtibî açmış defterdeki yerini
Yıldızlar nur saçıyordu süslerken göklerini
Ukbâ'dan dünyaya sunmuş âlemin enverini
Ötelerin ötesinden haber vardır bu gece

Dünya var olduktan beri sır olan bilmecesi
İsmail'in alnındaydı satır satır hecesi
Rebîülevvel ayının on ikinci gecesi
Cümle canlı bayram etti gelen yârdır bu gece

Muhammed emin yazılmış ezeli ervahtaydı
Yetmiş bin hicap içinde bir ulvi dergâhtaydı
Dünyaya teşrif edince başı secdegâhtaydı
Dalında nübüvvet mührü zati nurdur bu gece

Cemal Divanî gönlümde kâinatın habibi
Hürmetine bağışlasa kimsesizler sahibi
Bu gelen son elçi idi insanlığın tabibi
Dertli isen var divana yaran sardır bu gece

5.1.5. On Altılı Hece Ölçüsü İle Yazılanlar

5.1.5.1. Var Mıdır

Bağbancıya gülden öte çiçek var mıdır dermeye
Kervancıya yoldan öte menzil var mıdır ermeye
Talancıya maldan öte kısmet var mıdır görmeye
Dilenciye hal den öte hayal var mıdır kurmaya

Eline saz alan âşık telinen uğraşmış durmuş
Diline söz salan âşık felinen uğraşmış durmuş
Balına öz bulan âşık dalınan uğraşmış durmuş
Mecnunlara çölden öte liman var mıdır varmaya

Kelamı kibar bilenler konuşur yarene dosta
Bu âlemi dar bilenler gece gündüz elem yasta
Hayâ eyler ar bilenler tedavi edilmez hasta
Bu Cemal'e koldan öte divan var mıdır kurmaya

5.1.5.2. İçinde

Acep dünya kaç ton gelir darası kendi içinde
Günde kaç bin hançer yiyer yarası kendi içinde
Rüzgâr yırtar yüz gözünü firesi kendi içinde
Etrafını derya kesmiş karası kendi içinde

Yetmiş iki buçuk millet töresi kendi içinde
Her birinde başka illet çaresi kendi içinde
Nice divane dolaşır kurası kendi içinde
Kimler konar kimler göçer sırası kendi içinde

Üzerinde bahçe bağı onların türlü barı var
İçi maden ile dolu ne çok alevi narı var
Ta kuruluşundan beri çözülmemiş esrarı var
Yüksek yüksek dağlarının eksilmez boran karı var

Yolcusuna geçit vermez gör ezeli baharı var
Lali mercanı yığmışlar müşterisiz pazarı var
Sayısız depremler olur şu zeminin ne zoru var
Dilediği an bağırır narası kendi içinde

Kimin buna aklı ermiş bu âlemin temeli ne
Çok insanı irşat etmiş bilinmeyen emeli ne
Hangi nikaba bürünmüş ustasının cemali ne
Kâinat tek kardeş ise ya bu beli kamalı ne

İlk yapılan insan Adem ya doğuran memeli ne
Servetini alan gider ya libası yamalı ne
Bezirgânsa kervan çeker el bilmez ki hamalı ne
Cemal Divanî yük taşır kirası kendi içinde

5.1.5.3. Bugün Varsın Yarın Yoksun

Deli gönül beklersin ki buluttan bir şimşek çaksın
Alevi dökülsün yere dokunduğu yeri yaksın
Hiçbir gün hesap ettin mi sen niçin dosttan uzaksın
İnsan odur yer küreye silinmeyen iz bıraksın
Rızıklar taksim edilmiş bazen açsın bazen toksun
Meyil verme bu âleme bugün varsın yarın yoksun

Belki suçun def edersin mahkeme de dayın olsa
Kaderse gelir başına çeşit çeşit oyun olsa
Gözünden silerler seni temiz nesep soyun olsa
Nasipse gelir yemenden sofrasında payın olsa
Rızıklar taksim edilmiş bazen açsın bazen toksun
Meyil verme bu âleme bugün varsın yarın yoksun

Ne dersin Cemal Divanî dosta giden selamındır
Nutuk'u hak nasip etmiş sanma senin kelamındır
Fikrini defter etmişsin düşünce de kalemindir
Herkese eşit davranır Mevla rabbil âlemindir
Senin adın kul değil mi bazen açsın bazen toksun
Tahtında Süleyman olsan bugün varsın yarın yoksun

5.1.5.4. Dedi

Sordum gönül neler gördün bir bülbül var ötmez dedi
Hali ahvali nasıldı aldığını satmaz dedi
Ne anlattı ne konuştu elemi var bitmez dedi
Sana ne nasihat etti aklın buna yetmez dedi
Kendi yüce dağa dönmüş duman çökmüş gitmez dedi
Gündüzün yollara bakar geceleri yatmaz dedi

Yaşı seksenleri geçmiş gözünü dikmiş toprağa
Hazan vurunca dökülmüş benzer sararmış yaprağa
Duman gitmiş kül kalmamış girmiş narı yok ocağa
Selam verince az döndü şöyle baktı sola sağa
Baktım yüce dağa dönmüş duman çökmüş gitmez dedi
Gündüzün yollara bakar geceleri yatmaz dedi

Kametini yay eylemiş çektiği hasret yüzünden
Nasibini pay eylemiş tuttuğu nöbet yüzünden
Ayrılığı huy eylemiş şu zalim gurbet yüzünden
Dertlerini tay eylemiş gördüğü minnet yüzünden
Baktım yüce dağa dönmüş duman çökmüş gitmez dedi
Gündüzün yollara bakar geceleri yatmaz dedi

Sordu mu Cemal Divanî uzaklarda garip biri
Ara sıra selam salar gönlümüzde vardır yeri
Bizden nöbet öte geçti kapatalım bu defteri
Elini şöyle uzatıp buyur eyledi içeri
Baktım yüce dağa dönmüş duman çökmüş gitmez dedi
Gündüzün yollara bakar geceleri yatmaz dedi

5.1.5.5. Geçer

Kasavetten bir yel esse gül bırakmaz yolar geçer
Tabirsiz gördüğün rüya bildiğini siler geçer
Kimisine elem güya kara bağrım deler geçer
Kimine lokmayı vermez kimisine böler geçer
Kimisine damla akmaz kimisine dolar geçer
Bunun adı yalan dünya neler gelir neler geçer

Şöhreti kayıp edersin unvan gider ün de kalmaz
Asuman yere dökülür ay kaybolur gün de kalmaz
Bozar bu çarkı çemberi dönen değirmen de kalmaz
Bereket yerden çekilir başak kurur den de kalmaz
Yerden göğe çıkan bulut rahmetini çiler geçer
Bunun adı yalan dünya neler gelir neler geçer

Cemal Divanî'yi sorma ölür gider zor bulursun
Kendin günaha batmışsın âlemde kusur bulursun
Ya âşık-ı sultan arar ya hazreti pir bulursun
Emrah Sümmânî yanında Nihan İhsan er bulursun
Belki dalgalarda güler felek dişin biler geçer
Bunun adı yalan dünya neler gelir neler geçer

5.1.5.6. Kalmaz

Bir gün yanacak bu cihan âlem böyle serin kalmaz
Bulutlar dökülür yere eğlenecek yerin kalmaz
Nice Musa gelir gider heman ölür Karun kalmaz
Sarılırsın beyaz beze köşk sarayda varın kalmaz
Buna yalan dünya derler bugün duran yarın kalmaz
İnsan insanlığın bilse bu âlemde sorun kalmaz

Güneş solar ay yok olur ne gök kalır ne yıldızlar
Öyle bir zaman gelir ki ne gece var ne gündüzler
Kopar bir ruz-i kıyamet aksi yöne döner gözler
Kudretin kuvveti yeter yok olur derya denizler
Buna yalan dünya derler bugün duran yarın kalmaz
İnsan insanlığın bilse bu âlemde sorun kalmaz

Şayet varlığın var ise düşmanlarda can diyerler
Varlığından yoksun isen ne cahil insan diyerler
Bindirirler cansız ata musallaya kon diyerler
Senin de nöbetin biter hadi geri dön diyerler
Buna yalan dünya derler bugün duran yarın kalmaz
İnsan insanlığın bilse kâinatta sorun kalmaz

Bağın nevrağı değişir bülbül susar gül yok olur
Ocağın alevi söner içindeki kül kaybolur
Bedenin toprağa düşer gözündeki sel kaybolur
Derdin ne Cemal Divanî sazın sözün tel kaybolur
Buna yalan dünya derler bugün duran yarın kalmaz
İnsan insanlığın bilse kâinatta sorun kalmaz

5.1.5.7. Bir Gün

Her kim aşka düşmüş ise yanar bağrı tüter bir gün
Bülbül gibi konar bağa figan eder öter bir gün
Ustasına hizmet eden menziline yeter bir gün
Çok güvenme bu dünyaya yorgun düşer katar bir gün
İnsanoğlu güneş gibi müddet dolar batar bir gün

Bu düzen böyle kurulmuş mazlumlarda ahta kalmaz
Zikredersin yaratanı fikrinde günahta kalmaz
Vezirlerin çekilirler tahtı padişahta kalmaz
Çok güvenme bu dünyaya yorgun düşer katar bir gün
İnsanoğlu güneş gibi müddet dolar batar bir gün

Âlemden âleme geçen bilmiyor ki neye döner
Saatini takip eder günü saya saya döner
Gençliğin elinden çıkar kametinde yaya döner
Çok güvenme bu dünyaya yorgun düşer katar bir gün
İnsanoğlu güneş gibi müddet dolar batar bir gün

Sam yelleri dokununca bağın bağbanı mı kalır
Gemisi girdaba düşse acep kaptanı mı kalır
Emrah Sümmânî gitmişler Cemal Divanî'mi kalır
Çok güvenme bu dünyaya yorgun düşer katar bir gün
İnsanoğlu güneş gibi müddet dolar batar bir gün

ALTINCI BÖLÜM

6. ÂŞIK CEMAL DİVANÎ VE KARŞILAŞMALARI

6.1. Âşık Cemal Divanî-Âşık Sıtkı Eminoğlu 1

Âşık Cemal Divanî:

Sabah seherinde gözyaşı ile
Dur divana divan seni konuşsun
Gönlünün elemi telaşı ile
Var Lokmana Lokman seni konuşsun

Âşık Sıtkı Eminoğlu:

Arifi billahla zikire başla
Gir lisana lisan seni konuşsun
Muhabbet narında bedenin haşla
Sor irfana irfan seni konuşsun

Âşık Cemal Divanî:

Gönülü kapısını kitli tutma aç
Çünkü o da Hakk'ın lütfuna muhtaç
Sabırdan zırh giyin kanaattan taç
Er meydana meydan seni konuşsun

Âşık Sıtkı Eminoğlu:

Hakkın verdiğine olmalı gani
Önemsiz dünyanın şöhreti şanı
Kalbin kalemiyle yaz dilekçeni
Ver sultana sultan seni konuşsun

Âşık Cemal Divanî:

Terk et bu dünyanın devran demini
Eksik etme gözlerinin nemini
Kaptanı yar akıl adlı gemini
Sür limana liman seni konuşsun

Âşık Sıtkı Eminoğlu:

Koy dünyanın çarkı tersine dönsün
Kemiğin erisin bedenin yansın
Al bayrağın sevmeyenler utansın
Ger vatana vatan seni konuşsun

Âşık Cemal Divanî:

Cemal Divanî'yi eğleme kahır
Duyguların olsun çağlayan nehir
Gönül imzasıyla zamana mühür
Vur fermana ferman seni konuşsun

Âşık Sıtkı Eminoğlu:

Eminoğlu gönlün dosta asır et
Ne hata yap ne de böyle kusur et
Konuşurken kâinata tesir et
Her insana insan seni konuşsun

6.2. Âşık Cemal Divanî-Âşık Sıtkı Eminoğlu 2

Âşık Cemal Divanî:

Al okun yayını bağla kılıcın
Çık dağlara cihan kahraman görsün
Bırak senden dava etsin davacın
Gelecek kuşaklar hür vatan görsün

Âşık Sıtkı Eminoğlu:

Kılıcımı koymamışım kınına
Düşman baksın üzerinde kan görsün
Kötülük yapanın koymam yanına
Türk'ü beğenmeyen bir aslan görsün

Âşık Cemal Divanî:

Teslim olma elalemin itine
Kanat bağla ulaş gökler katına
Bütün yiğitlerin bindir atına
Sür meydana meydan toz duman görsün

Âşık Sıtkı Eminoğlu:

Koç yiğit gerekir bine bu atı
Savaşa varmaya yapar sürati
Erlik meydanında giyin kispeti
Titresin bu toprak pehlivan görsün

Âşık Cemal Divanî:

Çıkmalısın kutsal olan sefere
Sahip çıkmalısın her bir nefere
Kesin imza atmalısın zafere
Tarihi yazanlar bir destan görsün

Âşık Sıtkı Eminoğlu:

Erlik meydanında ara sen seni
Atını eyerle giyin kefeni
İndir düşmanına en son darbeni
Emrinde olanlar komutan görsün

Âşık Cemal Divanî:

Anlatma kimseye deme derdini
Teslim etme namertlere yurdunu
Malazgirt'ten sal bir gece ordunu
Dünya yeni baştan Alparslan görsün

Âşık Sıtkı Eminoğlu:

İslam ile olmalı her muradın
Tarih sayfasından silinmez adın
Üç kıtaya at sürmüştü ecdadın
Bilmeyenler Yavuz Fatih Han görsün

6.3. İki Âşığın Face Muhabbeti-1

Âşık Cemal Divanî:

Gece vakti ne yaparsın dükkânda
Yoksa seni eve koymayan mı var
Gariplerde zaten yapmışlar handa
Âşık bu kurala uymayan mı var

Âşık Sıtkı Eminoğlu:

Bir ömür tükettim boşu boşuna
Boşver eve koymasalar ne çıkar
Bakan olmaz gariplerin yaşına
Bu kurala uymasalar ne çıkar

Âşık Cemal Divanî:

Bu gariplik yükü ne de ağırmış
Yoksulları divanına çağırmış
Mazlumu duymayan insan sağırmış
Yoksa etrafında duymayan mı var

Âşık Sıtkı Eminoğlu:

Sevda yükü iki yana taylarım
Gâhta gönül yaylasını yaylarım
Ben hak için doğruları söylerim
Zırıltılar duymasınlar ne çıkar

Âşık Cemal Divanî:

Eli kolu nasır olmuş Divanî
Kaç garibe hasır olmuş Divanî
Gurbet ele esir olmuş Divanî
Hasretlik kürkünden giymeyen mi var

Âşık Sıtkı Eminoğlu:

Eminoğlu taşır garip yükünü
Hak yok etsin zalimlerin kökünü
Yoksullar giyermiş hasret kürkünü
Koy zenginler giymesinler ne çıkar

6.4. İki Âşığın Muhabbeti-2

Âşık Sıtkı Eminoğlu:

Üzerime gelme Cemal Divanî
Talihimden kaçmadığım gün mü var
Eller değil sen ey tanırsın beni
Hayat zehri içmediğim gün mü var

Âşık Cemal Divanî:

Aha da gelirem ne yapacaksın
Talihinden kaçmadığın gün olsun
Boş avere canım ne kapacaksın
Dosttan zehir içmediğin gün olsun

Âşık Sıtkı Eminoğlu:

Ellerimi açtım ulu dergâha
Gözlerim yollarda beklerim daha
Benim şikâyetim ol adil şaha
Dost düşmandan seçmediğim gün mü var

Âşık Cemal Divanî:

Sen beni çekersin böyle oyuna
Kurtta kafa salar aptal koyuna
İhtiyaç olmasın ecel yayına
Dost düşmanı seçmediğin gün olsun

Âşık Sıtkı Eminoğlu:

Ben ki Eminoğlu boşuna yandım
İnan kardeş bu hayattan usandım
Sana çok güvendim sırdaşım sandım
Sırrım sana açmadığım gün mü var

Âşık Cemal Divanî:

Cemal Divanî'yi tutarsın taşa
Yine bugün atıyorsun ataşa
Hiç sırrın saklar mı kardaş kardaşa
Düşmana sır açmadığın gün olsun

6.5. Âşık Cemal Divanî-Sükût-i Noksani Gönül Sohbeti 1

Âşık Cemal Divanî:

Her insanı damla görme çağlayıp coşanda var
Namerdin halini sorma nefsinde pişende var
Her can yürümez menzile bunu böyle bilesin
Ayağı taşa takılıp yıkılıp düşen de var

Sükût-i Noksani:

Menziline varmak için dağları aşanda var
Sevda ile boş kabını doldurup taşan da var
Seyran ettim şu âlemi eşrefi mahlûk benim
Nefsine esir olup da yolundan şaşan da var

Âşık Cemal Divanî:

Viraneye baykuş konar bülbülü öter sanma
Üç beş güzel kelam ile bu dava biter sanma
Kalbi Allah'ı zikirde arifi yatar sanma
Gece gündüz yorulmadan hedefe koşanda var

Sükût-i Noksani:

Gönül kendisini salar ehl-i irfan peşine
Kapısında hizmetçisi olmak girer düşüne
Bulutlar gölge çekse de ayına güneşine
Umutlara umut olan gör ehli rûşen de var

Âşık Cemal Divanî:

Dosta yürüyen kervanın yolu da belli olur
Mahzun bir yerde ağlasa seli de belli olur
Hakka âşık olanların hali de belli olur
Kimseye deme ki hocam müminde nişan da var

Sükût-i Noksani:

İçerden feryat etsen de bir duyan var sesini
Ondan başka bilen mi var sırların ötesini
Bir kenara bırakıp da dünya endişesini
Ölmeden nefsin öldürüp mezarın eşen de var

Âşık Cemal Divanî:

Bil ki Cemal Divanî'nin ehl-i islam payesi
Onu yasayarak ölmek bütün arzu gayesi
Kul Allah'ın halifesi akıldır sermayesi
Elin ateşe uzatma tutacak maşan da var

Sükût-i Noksani:

Düşünme nolur Sükût-i gel bu işi fikreyle
Zerre kadar aklın varsa sen şahını zikreyle
Dünya elemi geçici sabıreyle şükreyle
Mevla'm sağlık sıhhat vermiş hamt olsun neşen de var

6.6. Âşık Cemal Divanî-Sükût-i Noksani 2

Âşık Cemal Divanî:

Bülbüle söyle üzgünüm zara gelmesin bugün
Tatlı canımdan bezginim hara gelmesin bugün
Hazan vurdu bağ bozuldu bağban bağı terketti
Bu bağdan bar bekleyenler bara gelmesin bugün

Sükût-i Noksani:

Bülbüle sitem var ise sıra gelmesin bugün
Can cânanı bulmuş iken zora gelmesin bugün
Yâr bağına yaş bıraktım umutlar başak verdi
Huzura ermek vaktidir kara gelmesin bugün

Âşık Cemal Divanî:

Bazen aklım baştan gider beyvane deli benem
Vuslat denilen ağacın yeşeren dalı benem
Dost yoluna can koymuşum yaşayan ölü benem
Enel hak nedir bilmeyen dara gelmesin bugün

Sükût-i Noksani:

Kesme ondan ümidini gözlerin kan olsa da
Affına bahane arar günahın bin olsa da
İkrârın var dost yoluna çıkacak can olsa da
Nefsini çiğne ki sırtın yere gelmesin bugün

Âşık Cemal Divanî:

Konuşma Cemal Divanî ağıma bir av düştü
Kalbimde volkan patladı ciğerime lav düştü
Ben bu aşktan yanıyorum sineme alev düştü
Musa nedir bulmayanlar Tur'a gelmesin bugün

Sükût-i Noksani:

Ey Sükûti ağlıyorum iki gözü kandayım
Kimseye sözüm geçmiyor çok aksi zamandayım
O yar açmış cemalini şu anda seyrandayım
Haber gönder Azrail'e ara gelmesin bugün

6.7. Âşık Cemal Divanî-Âşık Nuri Çırağı

Âşık Cemal Divanî:

Bu sabah uğradım dostun bağına
Bülbül öttü gül gösterdi kendini
Yeni su dökmüşler aşk ocağına
Köz tükendi kül gösterdi kendini

Âşık Nuri Çırağı:

Muhabbet bağına nazar eyledim
Yaprak açtı dal gösterdi kendini
Boynumu eğerek seyir eyledim
Yağmur yağdı sel gösterdi kendini

Âşık Cemal Divanî:

Bekler iken kurtuluşa bir nişan
Karanlık dünyamı etti ürişan
Dalgalı denizde oldum perişan
Dalga durdu sal gösterdi kendini

Âşık Nuri Çırağı:

Elvana büründü tabiat ana
Yavaş yavaş nebatatlar uyana
Çiçek açtı dönüş yaptı kovana
Arı geldi bal gösterdi kendini

Âşık Cemal Divanî:

Cemal Divanî'nin toprak başına
Bir hal oldu çok düşüne düşüne
Artık ömür geldi elli yaşına
Dönüş için yol gösterdi kendini

Âşık Nuri Çırağı:

Gel Nuri Çırağı bakma yukarı
Çıkarma gönlünden yâr olan yâri
Yaratılmış yaratanın eseri
Boyun büktü kul gösterdi kendini

6.8. Âşık Cemal Divanî- Ozan Baki Çetin

Âşık Cemal Divanî:

En sadık dostunu verdin toprağa
Düşünceler boran olur bu gece
Ecel yeli esti yeşil yaprağa
Koca gülşen viran olur bu gece

Ozan Baki Çetin:

Ulu Hakkın divanında şu anda
Tüm melekler yaren olur bu gece
Rabbin kim nebin kim sorulduğunda
Ona cevap veren olur bu gece

Âşık Cemal Divanî:

Hayal eden öz aklını yitirir
Varlığını zaya verir bitirir
Ne kimse yanına gelir oturur
Ne hatırın soran olur bu gece

Ozan Baki Çetin:

Ona yardımcıdır tüm amelleri
El açmış divana tüm sevenleri
Yanınca hikmetin nur-i şemleri
Dört bir yanı nûran olur bu gece

Âşık Cemal Divanî:

Etraf ıssızlaşır ne kimse kalır
Ne bir sefa sürer ne murat alır
Ne baca ne pencereden ses gelir
Ne kapıdan giren olur bu gece

Ozan Baki Çetin:

Sen Aras'ı ey bilensin Divanî
İnancı imanı gizli nişanı
Okurdu kuranı azimüşşanı
Arkadaşı kuran olur bu gece

Âşık Cemal Divanî:

Ey Cemal Divanî düşün sen nesin
Bazen olur kendinden de ötesin
Alıp abdestini oku bir yasin
Hayırını gören olur bu gece

Ozan Baki Çetin:

Baki'nin dostuydu âlâdan âlâ
Mustafa ağabey değil mübalâ
Herkesin arzusu cennet-i âlâ
O sefayı süren olur bu gece

6.9. Âşık Cemal Divanî-Âşık Zafer Kazancı Gönül Muhabbeti

Âşık Cemal Divanî:

Hedef eğle nazargâhı var gör çık bir daha gir
Bulursun içerde şahı pir gör çık bir daha gir
Muhabbetin bahçesinin bağbanı kim ola ki
Kapsında ki nöbetçiye sor gör çık bir daha gir

Âşık Zafer Kazancı:

Muhabbetin güllerini der gör çık bir daha gir
Arala aşk perdesini yar gör çık bir daha gir
Nasibini Hakta ara niyaza doğrult elin
Seher vakti seccadeni sar gör çık bir daha gir

Âşık Cemal Divanî:

Âşık olan mesken tutar şu diyarı gurbeti
Demek ki Kazancı'nın da bitmiş gücü kuvveti
Gönül şehri padişahın bendedir emaneti
Götür kendi elin ile ver gör çık bir daha gir

Âşık Zafer Kazancı:

Tükenmez nasip etmişse çünkü Hak'tan gücümüz
Gönül şehrin etmedik mi başımızda tacımız
Ebediyen bitmeyecek cehalete öcümüz
Vakıf olup manasına er gör çık bir daha gir

Âşık Cemal Divanî:

Her insana ihsan etmez düşün Hazreti Hüda
Sanma Cemal Divanî'yi uyur kalır uykuda
Girip gönül sarayında kendine özel oda
Hazırla çamur taşını kur gör çık bir daha gir

Âşık Zafer Kazancı:

Yaralama Kazancı'yı açma dert defterini
Aklıma düşman etmişim gönlümün eserini
En güzel köşeye kurduk kalbimizde yerini
Bir vakit yolun uğrarsa dur gör bir daha gir

6.10. Âşıklar Kahvesine Ayak

Âşık Cemal Divanî:

Doldur muhabbet küpünden saki sarhoş olayım
Ağlayayım cananıma gözleri yaş olayım
Elime bir asa alıp düşem Mecnun çölüne
Belki Leyla geçer burdan ona yoldaş olayım

Ahmet Omurca:

Bir çift ela göz üstüne sürmeli kaş olayım
Etrafına nazar etsin bende gardaş olayım
Eğer eşlik demezsem atsın kabristanlığa
Belki bir garip aşığın başına taş olayım

Âşık Cemal Divanî:

Bana feyzi himmet eden bir arifan zat bulsam
Menziline varmak için küheylandan at bulsam
Mevla bana kerem etse bir çiftte kanat bulsam
Yar eline ermek için yaralı kuş olayım

Ahmet Omurca:

Sevdalar bir sis misali çöküp beni bürüse
Kar misali dağa yağsam elleriyle kürüse
Hangi kul ki ceht ederek hakka doğru yürüse
O ayakların üstüne kutlu bir baş olayım

Âşık Cemal Divanî:

Aşk bağında çınar olsam dalımdan fayda olur
Geleceğe iz bıraksam ölümden fayda olur
Yaksalar Cemal Divanî külümden fayda olur
Bu sevdanın ocağında narlı ataş olayım

Ahmet Omurca:

Kimileri âşık olur iki tatlı hızmaya
Haramiler heves eder düzenleri bozmaya
Ahmed'ime görev olsa yar resmini çizmeye
Kalem kağıt bayram eder çizen nakkaş olayım

6.11. Cemal Divanî-Hanifi Aydın Karşılıklı Söyleşi 1

Cemal Divanî:

Zifiri karanlık üryana döner
Nazar eğler ise yar gecelere
Bu cümle kâinat seyrana döner
Ne hikmettir saklar sır gecelere

Hanifi Aydın:

Mevla karanlıkta esrar gizlemiş
Fikrini ısmarla hür gecelere
Karanlık ardını güneş izlemiş
Farkı fehmetmeyi sor gecelere

Cemal Divanî:

Fark edenler sağa sola saldırır
Aklı baştan gider resmen çıldırır
Lütfederse perdesini kaldırır
Diler ise doğar nur gecelere

Hanifi Aydın:

Âşık maşukunu dünden özlemiş
Tefekkürden uzak beyin buzlamış
Teheccüdde nice hikmet gizlemiş
Halimiz emanet zor gecelere

Cemal Divanî:

Yanından ayırma iman ipini
Nefse karşı kullan tevhid topunu
Sakın ha kitleme gönül kapını
Muhabbet postunu ser gecelere

Hanifi Aydın:

Sünnet yolun olsun kur ana sarıl
Mana âleminde ilminle yorul
Nefsini dizginle ihlasla durul
Secdeyle bedeni yor gecelere

Cemal Divanî:

Kartal yüksek uçar yılan sürünür
Arı vızlar tosbağalar erinir
Bir bakarsın dağlar taşlar görünür
Bazen yağar beyaz kar gecelere

Hanifi Aydın:

Kulun amelinde ihlas olmalı
Arayanlar aradığın bulmalı
Günahlar tevbeyle yanıp solmalı
Gündüzler eylemiş ar gecelere

Cemal Divanî:

Cemal Divani'nin bitmemiş ahı
Bomboş koyma kalp denilen dergâhı
Belki de göremeyiz sabahı
Her akşam tedbir al gir gecelere

Hanifi Aydın:

Aydın der halimiz Mevla'ya ayan
Feryad edenleri olmuyor duyan
Bir gün diyecekler ey gardaş uyan
Dostlarınla eyle tur gecelere

6.12. Hanifi Aydın-Cemal Divanî Karşılıklı Söyleşi 2

Âşık Cemal Divanî:

Çoktan beri gurbetteyim gündüzüm gece oldu
Çekilmeyen hasretteyim hayat bilmece oldu
Seyreyledim bu feleğin kural bilmez işini
Yüksekler alçağa indi alçaklar yüce oldu

Hanifi Aydın:

Usta ismini anarım dilimde hece oldu
Arayıpta soramadım bilmem ki nice oldu
Hayat biter ömür geçer bakmaz gözün yaşına
Kimimiz genç kalır iken kimimiz koca oldu

Âşık Cemal Divanî:

Nefsime bir kuyu kazdım elimde bir kürek yoktur
Ömrüme bir saray yaptım kubbede direk yoktur
Elli dört yıl üç ay oldu oduna gerek yoktur
Yüreğimde lavlar patlar başımda baca oldu

Hanifi Aydın:

İnsan amacından uzak nefse uymuş yaşarız
Günah harmanına doğru hep severek koşarız
İki yolu Mevla vermiş Hakkı seçmiş beşeriz
Aldanmışız bu dünyaya hayat gülmece oldu

Âşık Cemal Divanî:

Sönmüşken sevda ocağı köze ihtiyaç duydum
Çoğu gönlümden atarak aza ihtiyaç duydum
Muhabbet şehrine vardım söze ihtiyaç duydum
Bu akşam ki mihmanımız Hanifi Hoca oldu

Hanifi Aydın:

Hayatın içine düştüm ateşim var közüm yok
Ustam benim baş tacımdır söyleyecek sözüm yok
Bu alanda ben hafifim sana karşı yüzüm yok
Bizi senle tanıştıran ilk önce face oldu

Âşık Cemal Divanî:

Kök düşünür gövde söyler dalında bir sır vardır
Bağban gelir bülbül ağlar gülünde bir sır vardır
Mahsundur Cemal Divanî halinde bir sır vardır
Onun için abdal gönül her zaman cüce oldu

Hanifi Aydın:

Hakkın koyduğu kuralın yolunda bir sır vardır
Kâinattaki mahlûkun halinde bir sır vardır
Aydın biz muamma söylerse dilinde bir sır vardır
Çok bağırdım nutuk attım sözlerim rica oldu

6.13. Âşıklar Kahvesinde Söyleşi

Âşık Cemal Divanî:

Sen yer değişmekle fayda bulmazsın
Nere gitsen aynı ötersin karga
Baki değil bu dünyada kalmazsın
Bir gün kayıp olup itersin karga

Âşık Mustafa Kurbanoğlu:

Senin yerin çöplük gülü bekleme
De hangi hayalde yatarsın karga
Yedi göbek adına ad ekleme
Büyük dedenden de betersin karga

Ahmet Omurca:

Boş merağın seni yakar kavurur
Ateşsiz dumansız tütersin karga
Ecelin rüzgârı eser savurur
Zerren bile kalmaz bitersin karga

Âşık Cemal Divanî:

Bakarım âleme kara çalmışsın
Yavruların darılara salmışsın
Son zamanda ağır tüccar olmuşsun
Eşşek alır sıpa satarsın karga

Aydın Yeşil:

Nerde çöplük görsen nerde kül görsen
Tereddüt etmeden bitersin karga
Nankör değil amma birazcık kösen
Değeri deymeze satarsın karga

Âşık Mustafa Kurbanoğlu:

Ağır meclislerde gezmek neyine
Maddeden manayı sezmek neyine
İlim deryasında yüzmek neyine
Fazla çabalama batarsın karga

Ahmet Omurca:

Nakes olan insan hor olur göze
Asla ulaşamaz elliye yüze
Yolu yanlış kullar çıkamaz düze
Her gün azar azar batarsın karga

Âşık Mustafa Kurbanoğlu:

Hangi akla hizmet iş arıyorsun
Kime bir hayrın var beş arıyorsun
Atan leş yer sende leş arıyorsun
Koca kartallara çatarsın karga

Âşık Cemal Divanî:

Yükseğe çıkardım aşağı indin
İndinde çalının dibine sindin
Sen bu palavrayı kimden öğrendin
Yine işkembeden atarsın karga

Ahmet Omurca:

Nasihat ederim ama tutmuyor
Hasretinden gece rahat yatmıyor
Kartala şahine gücün yetmiyor
Serçenin hakkını yutarsın karga

Aydın Yeşil:

Getir ortaya koy servet varını
Zararından fazla gözet karını
Bir atasözü var lokmalarını
Kendinden büyük yutarsın karga

Âşık Cemal Divanî:

Cemal Divanî'yim gün geçti böyle
Akraba olmuşsun şu bizim beyle
Allah'ı seversen doğruyu söyle
Sen hangi takımı tutarsın karga

Âşık Mustafa Kurbanoğlu:

Kurbanoğlu der ki bir bak serseri
Canlı cansız her şey hakkın eseri
Bizde rende sende ayak keseri
Hep bana rabbenâ ütersin karga

Ahmet Omurca:

Ahmet Omurca'dan sana hediye
Dua ettirirsin nankör kediye
Kedinin misali mundardır diye
Elinin tersiyle itersin karga

Aydın Yeşil:

Aydın der aç elin Allah'a yalvar
Her zaman sahile vurur dalgalar
Çapın kadar kapladığın yerin var
Pişmemiş pilav da tadarsın karga

6.14. Âşık Cemal Divanî-Sebâti Muhabbeti-1

Âşık Cemal Divanî:

Yine gurbet elde bir akşamüstü
Bir cahil yürü git yoluna dedi
Divane gönülün yok imiş dostu
El uzatma elin eline dedi

Sebâti:

Halini tartarlar evvela senin
Sonrada bakarlar diline dedi
Dikenlere çatmasına bakmayın
Gelip de göz koyar gülüne dedi

Âşık Cemal Divanî:

Elin açıp dua eyle Mevla'ya
Yunus isen uğra derin deryaya
Âşık olup düşmemişsen sevdaya
Uğrama Leyla'nın çölüne dedi

Sebâti:

Kimini çekerler bu yolda dara
Zannettiler Mansur düşecek zara
Âşık olup yanmadıysan bir nara
Su dökme Kerem'in külüne dedi

Âşık Cemal Divanî:

Yüzgeç öğren yüzeceğin nehir bul
Felâhına ereceğin şehir bul
Mert sofrada acı ağu zehir bul
El sürme namerdin balına dedi

Sebâti:

Yaradan verirmiş her derde çare
Bir dünya gizlemiş küçücük bara
El kurt yedi desin sen yine ara
Yusuf'u estirir yeline dedi

Âşık Cemal Divanî:

Cemal Divanî'de ayrı sırda var
Böyle garip âşık söyle nerde var
Vuslat ile arasında perde var
Bakma ahvaline haline dedi

Sebâti:

Sebâti halini eylemez tabir
Her şeyden haberdar hazreti Habil
Boşuna ettiğin şuursuz kibir
Binersin ahretin salına dedi

6.15. Âşık Cemal Divanî-Sebâti Muhabbeti-2

Sebâti:

Al kalemin yaz ey kâtip derûnum defter gibi
Tartıya koyduğum zaman az ömrüm heder gibi
İçim zehir gibi olmuş dışımsa yalancı bal
Kullardan aciz bir kulum rütbesiz nefer gibi

Divanî:

Nazar eyle kâinata her can Allah der gibi
Meydana çıkan olmalı er oğlu bir er gibi
Gelen gider giden gelmez değişmez bir kuraldır
Her canlı ölümü tadar ecel mukadder gibi

Sebâti:

Sitem eylesem ne çıkar hisse neyse o düşer
Hayaldekini anlatsam Kafdağını'da aşar
Dünyanın debdebesinde aciz kalmış her beşer
Böyle giderse vaziyet belli ki keder gibi

Divanî:

Elli yıldır yürüyorum ne kervan ne hanım var
Bülbül görse güler bana ondan çok figânım var
Azaptan yük yüklenmişim çileden urganım var
Gülmedim âlemde bir gün ol sülbü peder gibi

Sebâti:

Vefâ bekledim canandan meğerki yanılmışım
Ağyar safında bilinip öylece anılmışım
Deryaya meydan okurken dereye yenilmişim
Başka ele göçmek murad dönülmez sefer gibi

Divanî:

Oturur aynı masada hem okuyan hem yazan
Bir yanda sinek vızılar öbür yanda borazan
Bilmiyorum nasıl diyem nasıldır çarkı düzen
Bozuldu bu demi devran haklı haksız bir gibi

Sebâti:

Meyledip kanma dünyanın yalancı şöhretine
Sıdkı karar kıl devam et kulluğun nöbetine
Yaşıyorsak bir nebzecik hep onun hürmetine
Gelmemiş fani cihâna nur yüzlü rehber gibi

Divanî:

Bu yolda gayretin eyle gününü feda eyle
Bırak dünya şöhretini şanını feda eyle
Rehberin Resulullahsa canını feda eyle
Başın al koltukta yürü Hazreti Cafer gibi

Sebâti:

An olur ki dile gelir vücutta cümle aza
Defterim sağdan gelirse bitecek nice eza
Sebâti'ye ne sunulsa gönlü kaymaz bir lahza
Hiçbir şerbet cezbeylemez cinanda kevser gibi

Divanî:

Sorma Cemal Divanî'yi gün gelir üryan olur
Onun yolunda ağlayıp gözleri giryan olur
Gökte melek yerde insan hep ona hayran olur
Var mıdır böyle bir fetih yaptığı zafer gibi

6.16. Gürsel Sükûti-Cemal Divanî 1

Gürsel Sükûti:

Selam Allah'ın selamı onu kesmek olur mu
Hiç ustadan çırağına hızlı esmek olur mu
Kardeşliğin ölçüsünde açık hüküm var iken
Araya nefsi koyupta dosttan küsmek olur mu

Cemal Divanî:

Dosta layık değil isen selamı da keserler
Çıraklar ustayı geçer acı acı eserler
Maharetin izhar eyle yâren gider yâr gider
Akşamdan dostun olanlar sabah olur küserler

Gürsel Sükûti:

Keder etmem bilirim ki kuluna Mevla'm yârdır
Doksan dokuz esmasından bir ismi de Gaffar'dır
İnsanlığın kitabında ilk teslimiyet vardır
Hakikatten gayrısına kulak asmak olur mu

Cemal Divanî:

Kişi vuslata niyeti etmişse ondan kaçma
Gelen gideni ararmış sanma ki sözüm saçma
Sakladığın bir sır varsa onu ellere açma
Altın ise bakır eyler nas içinde asarlar

Gürsel Sükûti:

Hani derler her baharın ardından hazan olur
Masivaya meyil verme bitmeyen cezan olur
Kurulur bir gün mahkeme terazi mizan olur
Acep hayır amel ile şerri basmak olur mu

Cemal Divanî:

Hangi gönülle seyrettin enginden yüceleri
Ayık geçirmek gerekir mübarek geceleri
İsyana batmış kendisi suçluyor hocaları
Kalpten çıkarır hayırı yerine şer basarlar

Gürsel Sükûti:

Sır içinde sır aradım bazen tabir eyledim
Gafile hakkı söyledim nerde kibir eyledim
Neler duydum neler gördüm amma sabır eyledim
Ey Sükûti sükût edip yersiz susmak olur mu

Cemal Divanî:

Kulak ver Cemal Divanî bir irfanın sesine
Burada Hakk'tan ayrılma karışma ötesine
Alacağını bırakın hakkın mahkemesine
Etinden eti koparsan sabır edip susarlar

6.17. Cemal Divanî-Gürsel Sükûti 2

Cemal Divanî:

Bu akşam girmişim aşk ocağına
Düştü bir sönmeyen kor yüreğime
Canım dayanmıyor gam merağına
Neler çektim neler sor yüreğime

Gürsel Sükûti:

Olanı biteni görmek istersen
Açıp kapısını gir yüreğime
Fikir darmadağın bir yol göstersen
Olmazsa kılıcın vur yüreğime

Cemal Divanî:

Bu olup bitenler yaralar beni
Bilmiyorum her neyse nedeni
Yıllar öncesinden tanırım seni
Buyur bir tahtıgâh kur yüreğime

Gürsel Sükûti:

Gözünün önüne gelince perde
İnsanoğlu uğrar zamansız derde
Hikmeti aradım bunca kederde
Şimdi neşe hüzün bir yüreğimde

Cemal Divanî:

Âşık olanların silinmez izi
Seyire dalarsan dert dizi dizi
Bağlasan söndürmez gölü denizi
Bekliyorum yağa kar yüreğime

Gürsel Sükûti:

Kişi o dur çıkmaz hakkın râhından
Kul olan ar eder her günahından
Böyle emir gelmiş şahlar şahından
Müebbet hükmü var hür yüreğime

Cemal Divanî:

Yaşlandın diyorken saçımın ağı
Göğsüme saplandı hasret bıçağı
Artık arzularım kara toprağı
Koca dünya gelir dar yüreğime

Gürsel Sükûti:

Batmış gemilerim bu son tufanda
Bir yolcu kalmamış giden kervanda
Yusuf gibi kaldım nice zindanda
Her gün gelir uğrar yâr yüreğime

Cemal Divanî:

Ey Cemal Divanî uykudan uyan
Kullara karanlık Allah'a ayan
Birisi can diyor birisi canan
İki nokta koydu pir yüreğime

Gürsel Sükûti:

Sükûti gülerken bile üzülmüş
Gözlerinden kanlı yaşlar süzülmüş
Muamma kalmamış gizem çözülmüş
Gelmez bundan böyle sır yüreğime

6.18. Cemal Divanî-Ozan Reyhani Gönül Muhabbeti

Cemal Divanî:

Allah sana uzun ömürler versin
Seni görsem baban gelir aklıma
Yüz ifaden aynı ona benzersin
Kime sorsam baban gelir aklıma

Ozan Reyhani:

Sözlerinde muamma var mana var
Seni görsem babam gelir aklıma
Kalleş dünya bir ona bir sana dar
Seni görsem babam gelir aklıma

Cemal Divanî:

Ses mi katsam bu ozanın sesine
Göz atsam tarihin ta ötesine
Gerçek âşıkların meyhanesine
Varıp girsem baban gelir aklıma

Ozan Reyhani

Almamışsın bu dünyadan hevesin
Dertlilere derman yüreğin sesin
Sırtında divan saz başında fesin
Hatrın sorsam babam gelir aklıma

Divanî:

Ey Cemal Divanî mana hecede
Sıra devam eder gençte kocada
Gözüm uyku tutmaz uzun gecede
Hayal kursam baban gelir aklıma

Ozan Reyhani:

Efendisin emektarsın üstadım
Peşinden gelirim ben adım adım
Yerinde görmektir benim muradım
Benzetirsem babam gelir aklıma

6.19. Âşık Cemal-Bayburtlu Alperen Akyüz

Divanî:

Hangi kulübede kime söylersin
İşin ne orada meydan âşığı
Son zamanda artislik mi eylersin
Pantolun nerede meydan âşığı

Bayburtlu:

Davet üzerine gittim oraya
Kaldım bir derede Divanî Baba
Maksat muhabbetti tatil edirem
Bursa var sırada Divanî Baba

Divanî:

Sen büyük âşıksın uzundur kolun
İşin zor Bursa'ya düşerse yolun
Buraya gelirken giyin pantolun
Ayıp bu yörede meydan âşığı

Bayburtlu:

Bu meydan âşığı çıktı meydana
Meslektaşız usta dedim ben sana
Artık bir pantolon alırsın bana
Sıkıntı para da Divanî Baba

Divanî:

Cemal Divanî'de bunu bilmedi
Emekli olduk ya oda olmadı
Bayramda harcadık para kalmadı
Şans yazı turada meydan âşığı

Bayburtlu:

Bu yoksulluk kolumuzu kırsa da
Rakibimiz hep bel altı vursa da
Şükür ki evin var senin Bursa'da
Bayburtlu kirada Divanî Baba

6.20. Gece Üçlü Muhabbet

Âşık Cemal Divanî:

Doğudan başlamış Türk'ün zaferi
Malazgirt'i bildiren var bildiren
Yiğittir bu yurdun her bir neferi
Az beri gel Çaldıran var Çaldıran

İsmail Torun:

Asya bozkırından taylara binip
Bir hışımla Anadolu'ya inip
Söğüt'ü kendine bir yurt edinip
Rumeli'ne saldıran var saldıran

Aydın Hatibi:

Bayraktan alırız bu kadar hazı
Şehit olan bin kez haline razı
Çanakkale'mizde sabah namazı
Tarihe bak kıldıran var kıldıran

Âşık Cemal Divanî:

Türkün körüğü ki eritmiş dağı
Ona mezar olmuş vatan toprağı
Ulubatlı Hasan gibi bayrağı
Sur burcunda kaldıran var kaldıran

İsmail Torun:

Gavuru yatırıp tatlı uykuya
Karadan indiren gemiyi suya
Koskoca Bizans'ı iki parçaya
Ortasından böldüren var böldüren

Aydın Hatibi:

Bir yıldız doğuyor şafak sökmeden
Umut biçiliyor tohum ekmeden
Al bayrağa rengin akşam çökmeden
Kanımızdan aldıran var aldıran

Âşık Cemal Divanî:

Düşmanın üstüne korkuyu salıp
Hileyi fark edip tedbiri alıp
Bağdat'ın kapısında Genç Osman olup
Savaş için çıldıran var çıldıran

İsmail Torun:

Yunus gibi mesken eden hak yolu
Köroğlu ki yudumlamış üç dolu
Dergâhlarda Hacı Bektaş-ı Veli
Deryalara daldıran var daldıran

Aydın Hatibi:

Germesinler artık Türk'ün yayını
Biliyoruz yine Haçlı oyunu
Düşmanın gururu Nusret mayını
Top atarak deldiren var deldiren

Âşık Cemal Divanî:

Bir yanım Yemen'dir bir yan Viyana
Sor hele tarihe anlatır sana
Altı yüz yıl hükmeyleyip cihana
Bir milleti güldüren var güldüren

İsmail Torun:

Şehitlik var geri dönmek yok deyip
Şanlı ordusuna mehter söyleyip
Mısır diyarına sefer eyleyip
Hazineyi dolduran var dolduran

Aydın Hatibi:

Mana âleminde korunan yurdu
İmanlı komutan abdestli ordu
Birleşti Laz Çerkez Dadaşı Kürtü
Olmazları olduran var olduran

Âşık Cemal Divanî:

Cemal Divanî'nin gözleri kanla
Övünür sevinir bunca sultanla
Tevhid tokmağıyla sağlam imanla
Düşmanını yıldıran var yıldıran

İsmail Torun:

Âşık gök oğlanım bak Çanakkale
O Anafartalar sığar mı dile
Atatürk'le vardık ol istiklale
Saltanatı kaldıran var kaldıran

Aydın Hatibi:

Hatibi kutsaldır dinin devletin
Çaresi bulunur bunca illetin
Ellerinden tutup necip milletin
Tehlikeyi bildiren var bildiren

6.21. Divanî-Bayhani Bir Semai Muhabbeti

Divanî:

Bir ulu bezirgân durur bu gördüğüm han içinde
Seyran eylediğim dağlar gizlenir duan içinde
Bakanlarda fark etmemiş insan az insan içinde
Adalet adil olmamış kılıç kalmış kan içinde
Yerler gökler cümle âlem çetin imtihan içinde
Ta devri Adem'den beri zulüm var cihan içinde

Bayhani:

Lütfederse sırrı süphan an var eder an içinde
Dertliye çare gönderir şifayı derman içinde
Kuş uçar rızık peşinden yavrusu güman içinde
Yunus'u balık karnında yüzdürdü umman içinde
Bir damlayı sebep kılar affeder ehsan içinde
Ferah tut mahzun gönlünü sır vardır ferman içinde

Divanî:

Ecel denilen şarabı içip de kanan mı dersin
Ervah da ikrar verip de sözünden dönen mi dersin
Tabut denilen tahtaya koşupta binen mi dersin
Günahtan bir ocak yapıp girip de yanan mı dersin
Yerler gökler cümle âlem çetin imtihan içinde
Ta devri Adem'den beri zulüm var cihan içinde

Bayhani:

Kabil varsa Habil'de var Mevla'nın sevgili kulu
Gözleri gizli giryanın yolu erenlerin yolu
Nice çilehanelerde nice serden geçmiş dolu
Halil nara atılınca gülşen oldu sağı solu
Bir damlayı sebep kılar affeder ihsan içinde
Ferah tut mahzun gönlünü sır vardır ferman içinde

Divanî:

Girip toplumu gez dolaş ne kadarda çoktur cahil
İsyan adlı bu deryanın kenarında yoktur sahil
Bugün dünya yarın ahret işinde olmalı ehil
Eren enbiya evliya peygamberler bile dâhil
Yerler gökler cümle âlem çetin imtihan içinde
Ta devri Adem'den beri zulüm var cihan içinde

Bayhani:

Bilemezsin kul kalbini muhabbet mi kin mi taşır
Belki dağda çoban amma yıldızlarla şakalaşır
Kimini deli sanırlar kim bilir kimle dolaşır
Mim mülkünden bir nur doğmuş ziyası arşa ulaşır
Bir damlayı sebep kılar affeder ihsan içinde
Ferah tut mahzun gönlünü sır vardır ferman içinde

Divanî:

Burası virane handır bezirgânlar gelir yatmaz
Ağlarsın Cemal divanî zaman bozuk gücün yetmez
Dergâhın dervişi küsmüş hakikat yolunu tutmaz
Hakkın adaleti şaşmaz köle sultan ayırt etmez
Yerler gökler cümle âlem çetin imtihan içinde
Ta devri Adem'den beri zulüm var cihan içinde

Bayhani:

Selam olsun karanlıktan bakıp ışık görenlere
Sol eline göstermeden sağ eliyle verenlere
Bin kez kapıdan çevrilip kabul görüp girenlere
Kurban olsun kul Bayhani yücelerden yüce bire
Bir damlayı sebep kılar affeder ihsan içinde
Ferah tut mahzun gönlünü sır vardır ferman içinde

6.22. Oltulu Mevlüt İhsanî-Âşık Cemal Divanî Karşılaşması 1

Ustam İhsanî:

Bak bu aşkın ataşına
Bu sinemi haşlar yine
Yol veremem bir yolcuya
Gönül dağı kışlar yine

Cemal Divanî:

Umut dağı yordu beni
Düz yolum yokuşlar yine
Bir ela göz gördü beni
Öldürür nakışlar beni

Ustam İhsanî:

Geldim geleli dünyaya
Bu mahlûkat taşlar yine
Feleğin attığı her ok
Bu sineme işler yine

Cemal Divanî:

Hayalimde köyün kızı
Sevdalara saldı bizi
Nedendir bu elin sözü
Mar misali dişler yine

Ustam İhsanî:

Ok sakladım pusatlığa
Can feda ettim mertliye
İnsanoğlu fesatlığa
Rahat durmaz başlar yine

Cemal Divanî:

Yok mu yaramın ilacı
Divanî onun muhtacı
Bar bitirmeyen ağacı
Elin oğlu aşlar yine

Ustam İhsanî:

Der İhsanî yasta olsa

Bir düşün ki usta olsa

Tedavisiz hasta olsa

Kötülüyü boşlar yine

6.23. Oltulu Mevlüt İhsanî-Âşık Cemal Divanî Karşılaşması 2

Cemal Divanî:

Ne kadar deryayı arz eder bir can

Kaptanı olmasa üzebilir mi

Bir kulunun kapanmış ise kulağı

O kul gerçekleri sezebilir mi

Ustam İhsanî:

Eyer yaratandan izin olmasa

Bir karınca yerde gezebilir mi

Elinde olmasa tevhit tokmağı

İnsanoğlu nefsin ezebilir mi

Cemal Divanî:

Cevherin satmaya pazar olmasa

Bir ehli kâmilden nazar olmasa

Toprak kabarıp da mezar olmasa

Azrail kabrini kazabilir mi

Ustam İhsanî:

Derdi olan bu dert ile inlese

Varıp erbabından bunu dinlese

Ervahında iki secde eylese

O kulu yolundan azabilir mi

Cemal Divanî:

Havaya kaldırmış taş tutar düşün

Her ne yaratmışsa hoş tutar düşün

Yedi kat gökleri boş tutar düşün

Kimse bu soruyu çözebilir mi

Ustam İhsanî:

Bir kulun elinde ferman olursa
Değil katre eyer umman olursa
O kulun kalbinde iman olursa
Başkasına hile dizebilir mi

Cemal Divanî:

Kul Divanî bu dert ile alışsa
Bu halini ustasına danışsa
Bir kul daim Mevla'sına çalışsa
O kul o lezzetten bezebilir mi

Ustam İhsanî:

İhsanî'nin yaman oldu bu hali
Getirme başına bu kalma kalı
Bir kulun ki kalem tutmasa eli
Cananına name yazabilir mi

6.24. Oltulu Mevlüt İhsanî-Âşık Cemal Divanî Karşılaşması 3

Ustam İhsanî:

Bizim bağda bülbül olup
Gül dalında öteceğim
Serimi ataşa atıp
Yapıp yanıp tüteceğim

Cemal Divanî:

Aldım ama sarrafından
Yine geri satacağım
Ben bu aşkın zehirini
Öz canıma katacağım

Ustam İhsani:

Mevla'ya ayandır halı
Sinekte yapıyor balı
Herhalde tükendi malı
Yolcu diyor yatacağım

Cemal Divanî:

Kimi atlı kimi yaya

Damla olaydım deryaya

Ustam dikti bir bahçeye

Yeşerip de biteceğim

Ustam İhsanî:

İhsanî artar feryadım

Mevla'ya arzu muradım

Damakta lezzeti tadım

Manasına yeteceğim

Cemal Divanî:

Kul Divanî ettim niyet

Af eyle verdim eziyet

Herkese lazım bu şerbet

Bende bir gün yutacağım

6.25. Âşık Reyhânî-Cemal Divanî Karşılaşması 1

Reyhânî:

Hadi geç ileri Cemal Divanî

Kervan benden olsun yol senden olsun

Beraber gezelim bağı gülşeni

Bağban benden olsun gül senden olsun

Cemal Divanî:

Divan kurmak kolay değil üstadım

Divan benden olsun tel senden olsun

Kudret çiçeğini dermek muradım

Kovan benden olsun bal senden olsun

Reyhânî:

İşte hep böyledir bu benim halım

Gayretime göre çoktur ikmalim

Tut elimden bir sarrafa gidelim

Mercan benden olsun lal senden olsun

Cemal Divanî:

Bir ustam var idi şimdi çok ırak
Onu görmek için eğledim merak
Coşa gelen gönül bilmez dur durak
Kaptan benden olsun sal senden olsun

Reyhânî:

Bilmez misin Reyhânî'nin yasını
Tabir edemezsin her rüyasını
Gel senlen saralım dost yarasını
Derman benden olsun el senden olsun

Cemal Divanî:

Cemal Divanî'nin bitmez amanı
Bir gözle görmez ki yahşi yamanı
Himmet et seçelim saptan samanı
Harman benden olsun yel senden olsun

6.26. Âşık Reyhânî-Cemal Divanî Karşılaşması 2

Reyhânî:

Neye âşık oldun Cemal Divanî
Bu meçhul halleri düşünmedin mi
Eşrefin deryaya daldığı ani
O derin gölleri düşünmedin mi

Divanî:

Cemal Divanî'yim sorma halımı
Çok meçhul halleri bildim ne çare
Âlem bilir eşref daldı deryaya
Çıkmadı gölleri bildim ne çare

Reyhânî:

Düşündüğün yerde kervanın eyle
Çaren yoksa derdin bir niyaz eyle
Seni de bu derde salmış bir leyla
Elleri çölleri düşünmedin mi

Divanî:

Nice beldelerde gönül eyledim

Çok garip dervişe niyaz eyledim

Bir tek Leyla ile sohbet eyledim

Geçitsiz çölleri bildim ne çare

Reyhânî:

Durmadan dönüyor bu çarkı felek

Samur kürk âşığa zehirli yelek

Âşığı aldatır bir beyaz bilek

Kuruyan kolları düşünmedin mi

Divanî:

Elbette dönermiş bu çarkı felek

Bir lokma ekmekmiş zehirli yelek

Hayal perisidir o beyaz bilek

Vefasız kolları bildim ne çare

Reyhânî:

Düşünmek dünyada başımın tacıdır

Yanlış konuşana kim davacıdır

Bazen çiçek zehirden de acıdır

Ondaki balları düşünmedin mi

Divanî:

Düşünmek dünyada başımın tacı

Doğru düşünene eğri davacı

Tabi çiçeklerin esası acı

Ondaki balları bildim ne çare

Reyhânî:

Reyhânî esrarı sen kime sordun

Divanî'yim dedin divanlar kurdun

Yıllarca bir sazın bağrına vurdun

Yorulan telleri düşünmedin mi

Divanî:

Aşkın esrarını pirimden sordum

Divanî bu yolda divanlar kurdum

Günahsız bir saza ızdırap vurdum

Yorulan telleri bildim ne çare

6.27. Âşık Reyhânî-Cemal Divanî Karşılaşması 3

Divanî:

Biz seni tanırız adil hükümdar

Mansur muyum beni dara çekersin

Hiç bizim bağlara gelmez mi bahar

Bülbül müyüm beni dara çekersin

Reyhânî:

Bırak bu gençliğin boş hayalini

Bir gün olur ihtiyara çekersin

Minnet deryasına salınca gemi

Dalga gelir bir kenara çekersin

Divanî:

Acemidir bu geminin kaptanı

Zor geçersin dalga olan ummanı

Kurtuluşa bulamazsan limanı

Söyle bana gemin nere çekersin

Reyhânî:

Derya gizli gizli yere akınca

İnsan bilmediği yere bakınca

Gemi sendeleyip dalga çıkınca

Elbet girdap gelen yere çekersin

Divanî:

Gözyaşınla yara name sakınca

Gurbet elde boynu bükük kalınca

Âşık olup deyip bir saz çalınca

Kimse bilmediği yara çekersin

Reyhânî:

Elbet hasta zehir yutamayınca
Reyhânî menzile yetemeyince
Bir usta elinden tutamayınca
Kendi yüzüne de kara çekersin

6.28. Âşık Reyhânî-Cemal Divanî Karşılaşması 4

Divanî:

Gelenler giderler gidenler gelmez
Kim kime dumduma gam dünyası bu
Ferhat Şirin için kayamı delmez
Bütün âşıkların ifadesi bu

Reyhânî:

Zengin isen biraz fazla severler
Derler ki âlemin efendisi bu
Fakir isen hem kızar hem söverler
Gurbetin yobazı kethüdası bu

Divanî:

Gurbete gidip de gelen az olur
Gözünden yaşını silen az olur
Hasretlik derdini bilen az olur
Demek ayrılığın öz yasası bu

Reyhânî:

Atsız derler gurbet elde yayana
Suçlu derler doğru yoldan kayana
Gülerler gurbette dertsiz diyene
Levlekel âlemin iftirası bu

Divanî:

Divanî çekilmez çiledir gurbet
Yoksulun başına beladır gurbet
Fethedilmez azim kaledir gurbet
İnsanın tabirsiz gam rüyası bu

Reyhânî:

Gelmişim dünyaya bir gün giderim
Reyhânî'yim bilmiyorum ne derim
Benim ile beraberdir kederim
Çile sarayının efendisi bu

6.29. Âşık Hüseyin Sümmânîoğlu-Âşık Cemal Divanî Karşılaşması 1

Hüseyin Sümmânîoğlu:

Bu dünyaya geldim kazancım boştur
Ancak ben başıma ceza bıraktım
Her günüm tasadır işim figandır
Gülmeyene bir endeze bıraktım

Cemal Divanî:

Çok şükürler olsun şahlar şahına
Gönül sohbetini söze bıraktım
Beni yaktı tende olan ataşım
Yaktım bu sinemi köze bıraktım

Hüseyin Sümmânîoğlu:

Yıllarca hep böyle oldu kısmetim
Kime teslim edem söyle kisvetim
İskele başına geldi nöbetim
Divanî nöbeti size bıraktım

Cemal Divanî:

Ben tanırım sanat ehli o zatı
Zat ehli olanlar olmaz ki kati
Başla göz üstüne gönül nöbeti
Bunu terk edemem rıza bıraktım

Hüseyin Sümmânîoğlu:

Öz içinde özü geçtim Divanî
Yüz içinde yüzü geçtim Divanî
İlkbaharı yazı geçtim Divanî
Hayat mevsimini güze bıraktım

Cemal Divanî:

Hayatım devroldu hicranla gamla
Gözden yanağıma düştü bir damla
Bende geliyorum koşar adımla
Bende gençliğimi taze bıraktım

6.30. Âşık Hüseyin Sümmânîoğlu-Âşık Cemal Divanî Karşılaşması 2

Hüseyin Sümmânîoğlu:

Günümüzden bahseyleme Divanî
Aslıdan keremden külden bahseyle
Ferhat'ın deldiği dağı ey tanı
Şirinde bulunan halden bahseyle

Cemal Divanî:

Neylersin yâdları Sümmânîoğlu
Âşık isen sizin elden bahseyle
Elbet âşık olan aşkına bağlı
Mecnundan Leyla'dan çölden bahseyle

Hüseyin Sümmânioğlu:

Sevda çekenlerde bulunmaz ki kin
Bir olan derdimi yar eyledi bin
Yavaş yavaş dolaş Toroslardan in
Karacaoğlan'daki dilden bahseyle

Cemal Divanî:

Âşıklarda sevmek kuralsız yasa
Sırtında bir heybe elinde asa
Boşuna mı gitti o Şah Abbas'a
Emrahta ki kalmakaldan bahseyle

Hüseyin Sümmânîoğlu:

Sümmânîoğlu uğrarısan Narman'a
Sözünü tebliğ et Şenlik'ten yana
Uğra mezarına bir sor Sümmân'a
Bitmeyen çileli yıldan bahseyle

Cemal Divanî:

Derdi anlatması zordur faniye
Sorma bu dertleri kul Divanî'ye
Sünkesli İhsan'dan geç Nihani'ye
Gönlümdeki iki telden bahseyle

6.31. Âşık Hüseyin Sümmânioğlu-Âşık Cemal Divanî Karşılaşması 3

Hüseyin Sümmânîoğlu:

Bilmem kime gidim nasıl katedim
Muhabbetin ötesinde yol var mı
Benden sonrasına işaret edim
Hakikatin ötesinde yol var mı

Cemal Divanî:

Muhabbetten hâsıl oldu Muhammet
Muhabbetin ötesinde yol yoktur
Haşa ondan gayri hiç bir ilah yok
Hakikatin ötesinde yol yoktur

Hüseyin Sümmânîoğlu:

Bilmem bu defteri ele alalım
Aşkın deryasına gavvas salalım
Gönül ister dostla bile olalım
Kemalatın ötesinde yol var mı

Cemal Divanî:

Âşıkın göklere ulaşmış ahı
Gör bak neler eyler kadir ilahi
Kemale erenler bulmuş Allah'ı
Kemalettin ötesinde yol yoktur

Hüseyin Sümmânîoğlu:

Beni zelil eder bendeki noksan
Dilerim af eder ol gani sübhan
Namazsız niyazsız olmaz müslüman
İbadetin ötesinde yol var mı

Cemal Divanî:

Yıllar geçti ayrılalı sıladan
Usanmışım bu çekilmez çileden
Kurtarmaz istersem şerri beladan
İbadetin ötesinde yol yoktur

Hüseyin Sümmânîoğlu:

Gayret Sümmânîoğlu kurulan safa
Hele nazar eyle dört bir tarafa
Rahmet ennil âlemindir Mustafa
Şefaatin ötesinde yol var mı

Cemal Divanî:

Divanî inmişim sevda dağından
Himmet bekler ariflerin bağından
Gölge isteyene hamd sancağından
Şefaatin ötesinde yol yoktur

6.32. Âşık Hüseyin Sümmânîoğlu-Âşık Cemal Divanî Karşılaşması 4

Cemal Divanî:

Güller bana sitem eder efendim
Bülbülü gülşenden ben mi ayırdım
Âlemi değil de kendimi yendim
Arifi meydandan ben mi ayırdım

Hüseyin Sümmânîoğlu:

Bülbülün sitemi benim nesime
Dertliyi dermandan ben mi ayırdım
Zar eylerken kimler gele sesime
Düşkünü imkândan ben mi ayırdım

Cemal Divanî:

Yıllar geçti nöbet tuttum bu handa
Dağlar gibi başım kaldı dumanda
Derya dalgalanır kaptan isyanda
Gemiyi limandan ben mi ayırdım

Hüseyin Sümmânîoğlu:

Deli gönül kaldı hicranda gamda
Bazen aşık ara bazen pünhanda
Bilmezdim sevdiğim eyleşir bende
Divanı divandan ben mi ayırdım

Cemal Divanî:

Keşke düşmeseydim âlemde dile
Ben zulüm eyledim nefsime bile
Yürür ama eremiyor menzile
Bu kervanı handan ben mi ayırdım

Hüseyin Sümmânîoğlu:

Ferhat Şirin için gitti dönmedi
Mecnun Leyla için gitti dönmedi
Eşref deryalara battı dönmedi
Gözünü giryandan ben mi ayırdım

Cemal Divanî:

Divanî'yim düştüm gurbet eline
Merhamet et gözlerimin seline
Karışmışım bu sevdanın yeline
Gönülü canandan ben mi ayırdım

Hüseyin Sümmânîoğlu:

Sevda bulutuna kim demiş gürle
Serptirir rahmeti hangi unsurla
Ben gelirken çarpışırdın Şakirle
Civani civandan ben mi ayırdım

6.33. Âşık Hüseyin Sümmânîoğlu-Âşık Cemal Divanî Karşılaşması 5

Cemal Divanî:

Sen ne biçim ihtiyarsın
Maşallah var süsün senin
Bülbül gibi güle yarsın
Ne de güzel sesin senin

Hüseyin Sümmânîoğlu:

Söyle hangi kuşa benzer
Divani bu sesim benim
Sakın pozuma aldanma
Aldatmasın süsüm benim

Cemal Divanî:

Duman gibi çöküyorsun
Bu ömrümü söküyorsun
Elli yıldır çekiyorsun
Hiç bitmez mi yasın senin

Hüseyin Sümmânîoğlu:

Şita bilmez lalelerim
Sıladaki sılalarım
Derde derman çilelerim
Devamlı var yasım benim

Cemal Divanî:

Gelip geçti gençlik çağın
Sararmış hayat yaprağın
Yaz olmaz mı gönül dağın
Hiç kalkmaz mı sisin senin

Hüseyin Sümmânîoğlu:

Bilmem Divanî ne yoklar
Meydana girmez korkaklar
Kar altında sümbül saklar
Endazemdir sisim benim

Cemal Divanî:

Divanın kıldığı zarsın

Çiçek açmış ilkbaharsın

Mevla'm iştahın artırsın

Canana hevesin senin

Hüseyin Sümmânîoğlu:

Canana kurban bu canım

Sümmânoğlu der cananım

İşte göründü meydanım

Öz nefsime hasım benim

6.34. Âşık Hüseyin Sümmânîoğlu Âşık Cemal Divanî Karşılaşması 6

Cemal Divanî:

Sümmânoğlu ben derdimi söylesem

Aklın başta yoktur deli diyersin

Şöyle insem deryaları boylasam

Daha doğmamışsın ölü diyersin

Hüseyin Sümmânîoğlu:

Kişi hitap etmelidir özüne

Benden başkasına deli diyemem

Er odur ki öle ölmeden evvel

Ölmemişsem ele ölü diyemem

Cemal Divanî:

Nazar kılsam karşı dağın kışını

Yaz gelende işler her nakışını

Seyreylesen gözlerimin yaşını

Yazık yaratanın kulu diyersin

Hüseyin Sümmânîoğlu:

Söyle manası ne kıldığın ahın

Mührü bellidir şah oğlu şahın

Canlı cansız her ne varsa Allah'ın

Haktan başkasının kulu diyemem

Cemal Divanî:

Sakın beni salma ey olmaz derde
Ararım dermanı acaba nerde
Şenlik Sümmânîler olsaydı burda
Divanî bir kuru çalı diyersin

Hüseyin Sümmânîoğlu:

Bu sözünden hem yakın hem ırağım
Hazana yüz tuttu gülüm yaprağım
İhtiyarlık yazar elim ayağım
Artık başkasına çalı diyemem

6.35. Âşık Hüseyin Sümmânîoğlu Âşık Cemal Divanî Karşılaşması 7

Cemal Divanî:

Bugün efkârlanmış Sümmânîoğlu
Döker gözlerinden yaşa dert yanar
Açar ellerini kani Mevla'ya
Ne yıldıza ne güneşe dert yanar

Hüseyin Sümmânîoğlu:

Hayat deryasında gemi batıran
Yarene ahbaba eşe dert yanar
Mecnun olup leylasını yitiren
Suda balık gökte kuşa dert yanar

Cemal Divanî:

Emrah olan düşer Selvi izine
Eşref olan dalsın gam denizine
Kerem olan yanar aslı közüne
Ferhat olan kara taşa dert yanar

Hüseyin Sümmânîoğlu:

Yıllar yılı ticaretim çiledir
Dertlerim içimde kile kiledir
Aklı olan aklıyınan biledir
Akılsızlar delibaşa dert yanar

Cemal Divanî:

Divanî dolaşma çile dağında
Vuslat ara erenlerin bağında
Yazın terleyenler gün sıcağında
Üşüyenler kara kışa dert yanar

Hüseyin Sümmânîoğlu:

Bülbül gonca için eder zarını
Tanımalı bu meydanın erini
Kader mukadderat bulur yerini
Sümmânioğlu belki boşa dert yanar

6.36. Âşık İsrafil Daştan-Âşık Cemal Divanî Karşılaşma

İsrafil Daştan:

Kulak ver Cemal Divanî elif birdir kef nedir
Ebcedi kebir içinde ğayın bindir kaf nedir
Cümle ruhları yarattı habibin nefesinden
Hangi tarafta bulundun ya tuttuğun saf nedir

Cemal Divanî:

Ba ikidir cimde üçtür kefi iyi bilirim
Dal dört derler güzel ha beş kafı iyi bilirim
Cümleyi yoktan var etti habibin hürmetine
Mümin olan illa dedi safi iyi bilirim

İsrafil Daştan:

Bizde vava altı derler ze nin yedi adı var
Kara ha sekiz okunur dıy dokuz muradı var
Leme otuz bağlamışlar ya nın on feryadı var
Kaf ile zikir edersin ya çaldığın def nedir

Cemal Divanî:

Mümin kırk fazileti var Muhammet'i simgeler
Nun elli yi sin atmışı bir noktayı imgeler
Ayın yetmiş fa seksendir neler okunur neler
Def dervişin gönül sesi defi iyi bilirim

İsrafil Daştan:

Sat doksandır kafta yüzdür re nin iki yüzü var

Sin üç yüzdür ta da dört yüz sa nın beş yüz gözü var

Ha harfi çok hikmetlidir tam altı yüz sözü var

İsrafil sözü bitirdi şın nedir şeref nedir

Cemal Divanî:

Zal yedi yüz sad sekiz yüz elekten süzülmüşüm

Zıy dokuz yüz ğayın bindir deftere yazılmışım

Girmişim aşk kitabına sıraya dizilmişim

Divani biri kaldırır rafi iyi bilirim

6.37. Üçlü Karşılaşma: Şakir İhsanoğlu-Ebubekir Zamanî-Cemal Divanî

İhsanoğlu:

Dostlar ikisinde saz var bende ise yok

Olmuyor olmuyor olmuyor ağam

Yıllar yılı bekliyorum yolunu

Gelmiyor gelmiyor gelmiyor ağam

Zamanî:

Yıllar yılı ağlar gözüm yaşını

Silmiyor silmiyor silmiyor ağam

Hayal çeşmesine kova daldırdım

Dolmuyor dolmuyor dolmuyor ağam

Divanî:

Altmış yaşlık âşık bile töreyi

Bilmiyor bilmiyor bilmiyor ağam

Saran yoktur bizde garip yarayı

Bulmuyor bulmuyor bulmuyor ağam

İhsanoğlu:

Dünyada çektirdi dert ile gamı

Akıttım didemden al kızıl kanı

Neden cellat gibi tutmuş yakamı

Salmıyor salmıyor salmıyor ağam

Zamanî:

Hele gece gündüz yolumu bekler

Neden bilmem söylenmiyor gerçekler

Yıllar geçti gönlümdeki çiçekler

Solmuyor solmuyor solmuyor ağam

Divanî:

Böyle bir tecelli böyle bir yazı

Gece gündüz Hakk'a kılar niyazı

Günah da bahane eline sazı

Alıp da çalmıyor çalmıyor ağam

İhsanoğlu:

Ah İhsanoğlu'nda yâre olursa

Bir insanın bahtı kara olursa

Ezelden yüreği yara olursa

Gülmüyor gülmüyor gülmüyor ağam

Zamanî:

Zamanî'yim kulak verdim ataya

Eller atlı iken ben kaldım yaya

Nazar ettim şu kocaman dünyaya

Kimseye kalmıyor kalmıyor ağam

Divanî:

Divanî'yim kime vereyim öğüt

Öğüdü bulursan gendin eğit

On yıldır meydana bir babayiğit

Gelmiyor gelmiyor gelmiyor ağam

6.38. Âşık Turabi-Âşık Divanî-Âşık Eminoğlu Karşılaşması 1

Turabi:

Ey benim uslanmaz gönlüm sendeki telaşa bak
Bir türlü bitmedi arzum şu yaptığın işe bak
Bir gün orda bir gün burada bulamazsın
Gece gündüz süründürdün şu aksi gidişe bak

Divanî:

Nolursun hey kara bahtım gözümdeki yaşa bak
Adın dağ değildir amma üstündeki kışa bak
Her kim dünyaya gelmişse nihayet dönüp gitmiş
Eğer ispat istiyorsan gökteki güneşe bak

Eminoğlu:

A hele kurban benimle beraber şu aksi kardeşe bak
Hiç feleğe güç mü yeter şu aksi gidişe bak
Öyle bir zamana kaldık tarifi mümkün değil
Ekmek aslanın ağzında ekmeğe bak aşa bak

Turabi:

Mutlaka bir izleyen var attığın adımları
Hiç kimseye baki kalmaz bu gençliğin baharı
Yerin altını düşünüp günah işleme bari
Yerden yere vuruyorsun şu talihsiz başa bak

Divanî:

Cananını aramışlar nerde o ehli canlar
Lakin buna inanmıyor körelmiştir vicdanlar
Kaftan kafa hükmeyenler nerdedir Süleymanlar
Nihayeti yeksan olmuşlar mezarında taşa bak

Eminoğlu:

Bazı dostlarım gücendi şu yaptığım şakamdan
Bazı dostlarım laf etti çok ıraktan arkamdan
Her ne türlü yaptım ise bırakmadı yakamdan
Bu nasıl aksi kader kalmışım baş başa bak

Turabi:

Gel Turabi unutma ki şöhretli şanlıları

Mutlaka doğruyu bulur Mevla'nın yönlüleri

Yakıtsız benzinsiz yürür baksana canlıları

Yerdegezen karıncaya gökte uçan kuşa bak

Divanî:

Ah bugün gelen yarın gider iyi yap hesabını

Kimse ecele veremez hayatın cevabını

İçenler sarhoş olmuşlar bu sevdanın abını

Divanî içmemiş amma dolanır sarhoşa bak

Eminoğlu:

Âşık Eminoğlu burada derdini sıraladı

Felek bir pençe vurdu bin türlü pareledi

Muhannet öyle bir baktı kalbimi yaraladı

Dayanması mümkün değil kirpiğe bak kaşa bak

6.39. Divanî-Eminoğlu-Turabi ''Âşık Vardır'' Karşılaşması 2

Divanî:

Böyledir hep bizim bağlar

Gül var ise âşık vardır

Geçit vermez karlı dağlar

Yol var ise âşık vardır

Eminoğlu:

Mecnunları dolandırmış

Çöl var ise âşık vardır

Sevenleri usandırmış

Hal var ise âşık vardır

Turabi:

Aslı ocağına yanmış

Kül var ise âşık vardır

Gurbeti çileyle dolanmış

Yıl var ise âşık vardır

Divanî:

Elindedir bir kırık saz
Sevdiğine eğlemiş naz
Hele hele dili ahraz
Dil var ise âşık vardır

Eminoğlu:

Giden kervanın göçünde
Neler saklıdır içinde
Muhabbet balı içinde
Kıl var ise âşık vardır

Turabi:

Solgun olan yüzlerinde
Titrek olan dizlerinde
Dalgınların gözlerinde
Sel var ise âşık vardır

Divanî:

Hiç kimseye kasti olmaz
Belki deki testi olmaz
Âşığın hiç dostu olmaz
El var ise âşık vardır

Eminoğlu:

Daim hakka ettim niyaz
Doğruya olmaz itiraz
Âşığın yoldaşı şu saz
Tel var ise âşık vardır

Turabi:

Adem Havva aratmış
Belkıs'a saçın taratmış
Mevla'm sevgiyle yaratmış
Kul var ise âşık vardır

Divanî:

Divanî aşıktır ezel

Naz eylemiş nice güzel

Her mevsimde döker gazel

Dal var ise aşık vardır

Eminoğlu:

Eminoğlu düşme gama

Cahil sözünden anlama

Gönülden gönüle nağme

Pul var ise âşık vardır

Turabi:

Turabi'ye dert artıran

İran'a Emrah götüren

Selvi'den haber getiren

Yel var ise âşık vardır

6.40. Âşık Cemal Divanî-Şair Zeki Akalın Sahurda Bir Sohbet

Zeki Akalın:

Hiç boşuna yeni resimler atma

Giden günler geri gelmez Divanî

Her doğan ölecek bunu unutma

Gafil olan bunu bilmez Divanî

Divanî:

Doğanlar ölüme hazırlanırlar

Sen sanma ki örnek almaz Akalın

Bunu bilmeyenler yolda kalırlar

O nedenle ağlar gülmez Akalın

Zeki Akalın:

Yolunu şaşırma yazıktır adan

Kamil ol doyulmaz lezzetten tadan

Nice şahlar geldi geçti dünyadan

Dünya hiç kimseye kalmaz Divanî

Divanî:

Aşkın ocağına köz bırakmayan
Kalıcı bir tane söz bırakmayan
Cihanın üstünde iz bırakmayan
Yıllardır çalışır yılmaz Akalın

Zeki Akalın:

Doğruyu yanlışımı bilemez isem
Ekmeğimi dostla bölemez isem
İmanla kuranla özlemez isem
Kimse cenazemi kılmaz Divanî

Divanî:

Yalancı dünyada çok sorun olur
Bugün olmaz ise o yarın olur
Kaç oğul kaç gelin kaç torun olur
Amma ata yeri dolmaz Akalın

Zeki Akalın:

Sanıyordum menzilime yetirdim
Baykuş gibi viranede öterdim
Akalın'ım ömrüm boşa bitirdim
Arzum muradını bulmaz Divanî

Divanî:

Kadir Mevla'm etsin yüzümüzü ak
Hey Cemal Divanî dost değil ırak
Çalış bu dünyaya bir eser bırak
Eseri olanlar ölmez Akalın

SONUÇ

Âşık Edebiyatı, Orta Asya'dan başlayarak, Anadolu'da şekillenmiş ve günümüze kadar ayakta durabilmeyi başarmıştır. Âşıklar, bizlere geleneğin nasıl başlayıp nasıl devam ettiğini, ortaya koydukları ürünlerle gösterebilmişlerdir.

Bu çalışmada Âşık Cemal Divanî'nin âşıklık geleneği içerisindeki yeri incelenmiştir. Divanî'nin 2011-2017 tarihleri arasında yazmış olduğu 304 şiiri yapı bakımından incelenmiştir. Âşık Cemal Divanî'nin, şiirlerinde nazım birimi olarak dörtlüğü esas aldığı, en çok tercih ettiği kafiye örgüsünün a/b/a/b şeklinde olduğu, 295 şiirinde en çok kullanılan kafiye türünün yarım kafiye olduğu, şiirlerinin 237'sinin 11'li hece ölçüsü ile yazıldığı, aliterasyonda en sık kullanılan harfin ''N'' harfi olduğu, hane sayısı olarak 219 şiirinde beş hanenin kullanıldığı, 108 şiirinde redifin en fazla ikili kelimelerde bulunduğu, durak olarak en çok 6+5'i tercih ettiği, beyit nazım birimi formunda 1 şiirinin yer aldığı, 2 şiirinde mahlasın kullanılmadığı, yöresel söyleyişlere önem vermiş olduğu tespit edilmiştir.

Âşık Cemal Divanî'nin şiirlerini konu bakımından incelediğimizde 154 şiirinin aşk temasını işlediği, 15 şiirinde yurt sevgisini, 15 şiirinde gurbet teması, 101 şiirinde adaletsizliği, sevgisizliği ve düzenin bozukluğunu anlatan taşlamaları, Atatürk'ten bahseden 1 şiiri ve dini konulardan bahseden 18 şiiri bulunmaktadır.

1960 doğumlu Âşık Cemal Divanî'nin âşıklık geleneği içerisinde eserlerini ortaya koyduğu, sağlığı el verdiği müddetçe şiir yazmaya devam edecektir.

KAYNAKLAR

ARTUN Erman, *Türk Halk Edebiyatına Giriş*, İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2008.

ARTUN Erman, *Türk Halkbilimi*, Karahan Kitabevi, 2016.

BORATAV Pertev Naili, *Folklor ve Edebiyat 1*, İstanbul: Adam Yayıncılık, 1982.

BORATAV Pertev Naili, *Folklor ve Edebiyat 2*. İstanbul: Adam Yayıncılık, 1982.

BORATAV Pertev Naili, *Halk Edebiyatı Dersleri*, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, 2000.

ÇOBANOĞLU Özkul, *Âşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü*, Ankara: Akçağ Yayınları, 2000.

DİLÇİN Cem, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1995.

DİZDAROĞLU Hikmet, *Halk Şiirinde Türler*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1969.

ELÇİN Şükrü, *Halk Edebiyatına Giriş*, Ankara: Akçağ Yayınları, 1993.

FİDAN Süleyman, *Âşıklık Geleneği ve Medya Endüstrisi*, Ankara: Grafiker Yayınları, 2017.

GÜNAY Umay, *Türkiye'de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi*, Ankara: Akçağ Yayınları, 1993.

KALKAN Emir, *XX. Yüzyıl Türk Halk Şairleri Antolojisi*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1991.

KARAALİOĞLU Seyit Kemal, *Türk Şiir Sanatı*, Ankara: İnkılâp ve Aka Kitapevleri, 1993.

KARADAĞ Metin, *Halkbilimine Giriş*, Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi, 1989.

KARADENİZ Bekir, *1900'den 2000'e Halk Şiiri*, Ankara: Atılım Üniversitesi Yayınları, 2007.

KAYA Doğan, *Sivas Halk Şairleri 1*, Sivas: Sivas Valiliği İl kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2009.

KÖPRÜLÜ Fuad, *Edebiyat Araştırmaları*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1999.

KÖPRÜLÜ Fuad, *Türk Edebiyatı'nda İlk Mutasavvıflar*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1966.

KÖPRÜLÜ Fuad, *Türk Saz Şairleri*, Ankara: Milli Kültür Yayınları 1962.

KUŞ Selçuk, *Sazın ve Sözün Sultanları Yaşayan Halk Şairleri VII*, Ankara: Gazi Kitabevi, 2011.

MAKAL Tahir Kutsi, *Türk Halk Şiiri*, İstanbul: Toker Yayınları, 2002.

ÖRNEK Sedat Veyis, *Türk Halkbilimi*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1995.

VURAL Temel, *Âşık Cemal Divanî Gönlümüm Gözyaşları*, Ankara: Bizim Büro Yayıncılık, 2015.

VURAL Temel, *Oltu Havzası Âşık Karşılaşmaları*, Ankara: Bizim Büro Matbaa Dağıtım Basım Yayıncılık, 2015.

YARDIMCI Mehmet, *Başlangıcından Günümüze Halk Şiiri Âşık Şiiri Tekke Şiiri*, Ankara: Ürün Yayınları, 1999.

EKLER

Ek 1: Fotoğraflar

Fotoğraf 1: Âşık Cemal Divanî ve İki Yaşında Vefat Eden Oğlu Ümit

Fotoğraf 2: Narmanlılar Derneği Kurtuluş Programı'ndan Bir Görüntü

Fotoğraf 3: Bursa'da Oltulular Buluşması Programı'ndan Bir Görüntü

Fotoğraf 4: Kars Âşıklar Bayramı'ndan Bir Görüntü

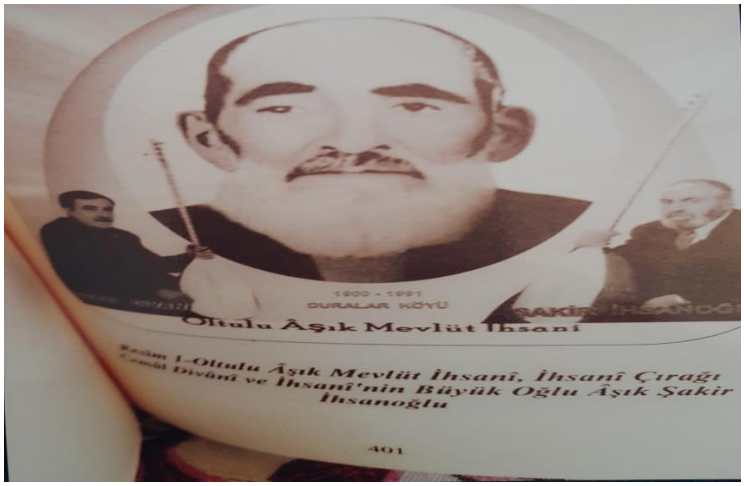

Fotoğraf 5: Ustası Oltulu Mevlüt İhsani

Fotoğraf 6: Divan Dalında Türkiye Birinciliği Takdir Belgesi

Fotoğraf 7: III. Türk Dünyası Âşıklar Şöleni'ne Katılım Belgesi

nutukları atanlardan, dini siyasete alet edenlerden nefret ediyorum.
Resmi şiddet polirden, halka vahşet polirgütlerden nefret ediyo-
nsanları öldürüp şerefli nlerden nefret ediyorum. ndan beslenenlerden nef-
derde kullandığın insana ak dersi verenlerden, kat tarafından ihanete uğolarak göstermeye çalediyorum.
a ve yasalarına uymayan nefret ediyorum.
ygamberi mark sayanlarım.
nlarından nefret ediyo-
si soyanlardan nefret edi-
, Turan Dursunları, Munlerden nefret ediyorum. nefret ediyorum. savunanlardan ve savaş et ediyorum. en ve kötülüklerden nefemi, ülkemin namuslu nı seviyorum.

AIDS'in en çok görüldüğü bölgelerde, 2000 yılına kadar AIDS çocuk ölümlerinde yüzde 75'lik korkunç bir artış görüleceğine işaret etti. Piot şu uyarıyı da sözlerine ekledi: **"Dünyada bütün çocuklar, yaşam boyu AIDS tehlikesi altında..."**
BM raporu, 18 yaşın altındaki gençlerin, AIDS'e maruz kalabilecek en riskli ve salgınının en hızlı arttığı kesin olarak görüldüğünü ve yeni vakaların yüzde 90'ının, gelişmekte olan ülkelerde olduğunu belirtiyor.
Afrika ülkesi Zambia'daki Aile Sağlığı Cemiyeti Başkanı Elizabeth Mataka, **"Çocukları etkileyen herhangi bir şey, toplumun da yarısını etkilemiş oluyor"** dedi.

alındığı sanılmasın" hesaplı verdi.
AIDS uzmanları, çocuk bünyesinin, yetişkin yapısına oranla AIDS virüsü HIV'i kapmaya çok daha açık olduğunu hatırlatırken, kombine ilaç tedavileriyle yaşam süresini uzatma konusunda çocuklarda başarı sağlamanın, şimdilik çok zor olduğunu belirtiyorlar.
Çocuklar ve gençler, AIDS tedavisi olanaklarına sahip olsalar da, ömür boyu toplumdan tecrit edilme ve **'damgalanma'** talihsizliğiyle karşı karşıya bulunuyorlar.
Uzmanlar, **"aile ve toplum yapılarına getirdiği tahribat ve felaket"** bakımından, cinsel birleşme ve uyuşturucu iğneleriyle bulaşan AIDS'e karşı çok uyanık olunması gerektiğini vurguluyorlar.

işkin rakamlar da yer aldı.
Çocukların ve gençlerin giderek daha ç AIDS'e yakalanma tehlikesi altında olduğu belirtilen raporda yer alan 1997 yılı itibariy yaklaşık rakamlar şöyle:
·HIV taşıyıcısı ve AIDS hastası olanların toplamı : 22.6 milyon
·1997'de virüsü yeni kapanlar: 3.1 milyo
·1997'de HIV/AIDS'in neden olduğu ölümler: 1.5 milyon
·HIV virüsü taşıyıcıları toplamı: 29.4 milyon
·AIDS vakaları toplamı : 88.4 milyon
·Toplam ölüm : 6.4 milyon
Çocuklarda görülen HIV/AIDS :
·HIV ya da AIDS ile yaşayan çocukların toplamı: 830 bin

Halk ozan

● **İhsan AYDIN**

Türkiye'de sayılarının 750'yi bulmasına karşın Kültür Bakanlığı'nın sadece iki halk ozanına maaş bağlandığını dile getiren Erzurumlu Halk Ozanı Âşık Yaşar Reyhani, şairlerin perişan durumda olduğunu belirtti.
Reyhani, Başkanlığı'nı yaptığı kısa adı Hod-Der olan Halk Ozanları ve Halk Müziği Sanatçıları Derneği'nde düzenlediği basın toplantısında, devletin halk ozanlarına ilgisizliğinden yakındı.
Halk ozanlarının

Fotoğraf 8: Bursa Halk Ozanları ve Halk Müziği Sanatçıları Derneği Basın Toplantısı'ndan Bir Görüntü

2 25 ŞUBAT 2006, CUMARTESİ

Yıldırım'dan ozanlar geçti

Barış Manço Kültür Merkezi, halk ozanlarına ve aşıklara ev sahipliği yaptı.

Yıldırım Belediyesi tarafından organize edilen Halk Ozanları Gecesi'ne Belediye Başkanı Özgen Keskin, başkan yardımcıları, meclis üyeleri ve çok sayıda davetli katıldı. Gecede, aşıklar tarafından sahneye davet edilen Yıldırım Belediye Başkanı Özgen Keskin'e, kültüre ve sanatı verdiği destekten ötürü kendi

Aşıklar, Yıldırım Belediye Başkanı Özgen

Fotoğraf 9: Barış Manço Kültür Merkezi'nde Halk Ozanları Gecesi

2 17 Eylül 2006 Pazar BURSA HABER Aktüel

Erzurum'un taşıyla meşhur Oltu ilçesinin Bursa'daki sakinleri, 'Oltulular Buluşması'nda bir araya geldi. Yöresel türkülerin söylendiği, Erzurum'un ünlü aşıklarının atıştıkları geceye katılan binlerce Oltulu, ünlü komedyen Guşgana Fuat'ın şovlarıyla eğlenceli bir gece geçirdi

Oltu Bursa'ya taşındı

Fotoğraf 10: Bursa'da Oltulular Buluşması Etkinliği

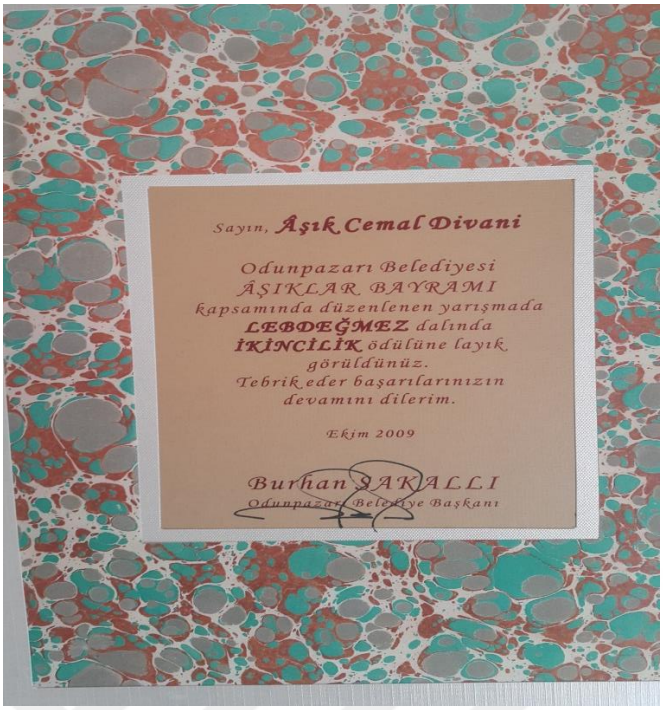

Fotoğraf 11: Odunpazarı Belediyesi Âşıklar Bayramı Yarışması Lebdeğmez İkincilik Ödülü

Fotoğraf 12: Türkiye Murat Çobanoğlu 2. Âşıklar Bayramı Madalyası

Fotoğraf 13: Kars 1. Âşıklar Bayramı Madalyası

Fotoğraf 14: Doyamayan Dünya Adlı Kaseti

Fotoğraf 15: Âşık Cemal Divanî

Fotoğraf 16: Âşık Cemal Divanî

Fotoğraf 17: Âşık Cemal Divanî Saygı Gecesi Afişi

Fotoğraf 18: Âşık Cemal Divanî Saygı Gecesi'nden Bir Görüntü

Fotoğraf 19: Kopuzdan Bağlamaya Adlı TV Programı

Fotoğraf 20: Arkadaşı Âşık Sıtkı Eminoğlu (Soldaki)

Fotoğraf 21: Âşık Cemal Divanî, Necati Taşcı, Cemil Özdemir (Soldan Sağa)

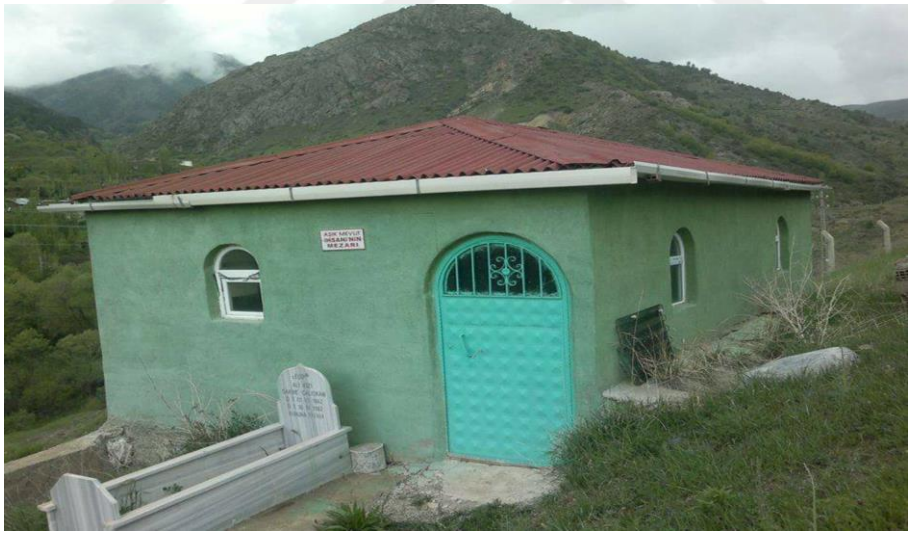

Fotoğraf 22: Ustası Âşık Mevlüt İhsani'nin Mezarının Bulunduğu Bina (Duralar Köyü)

Fotoğraf 23: Ustası Âşık Mevlüt İhsani'nin Mezarı

Fotoğraf 24: Âşıklar Meydanı TV Programı

Fotoğraf 25: 43. Âşıklar Bayramında Âşık Sıtkı Eminoğlu İle Yapılan Karşılaşma

Fotoğraf 26: Âşık Mevlüt İhsani'yi 26. Anma Programı Afişi

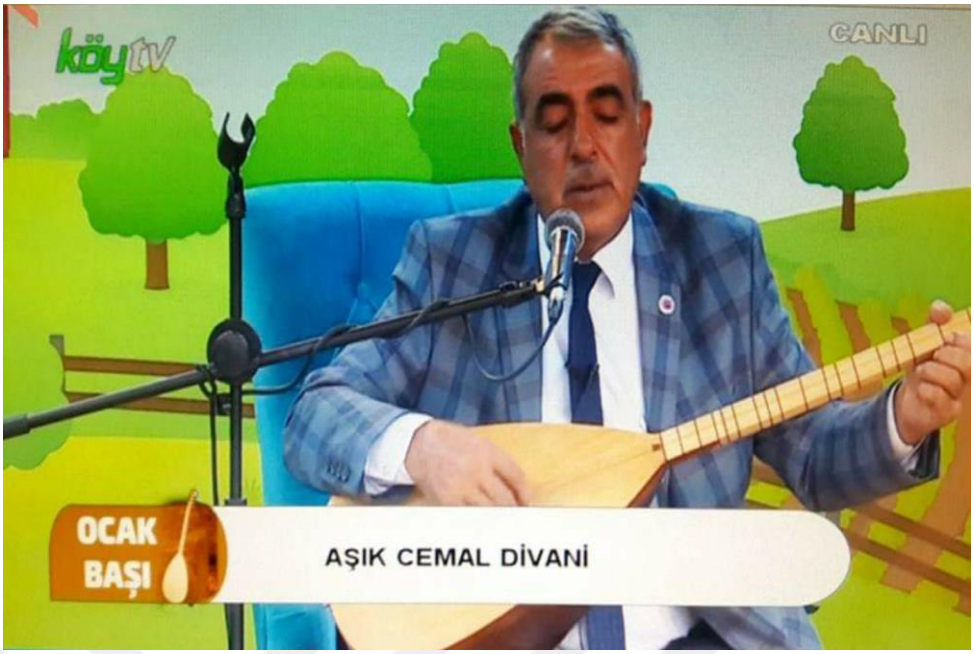

Fotoğraf 27: Köy TV Ocak Başı Programı

Fotoğraf 28: Kastamonu Âşıklar Şöleni Afişi

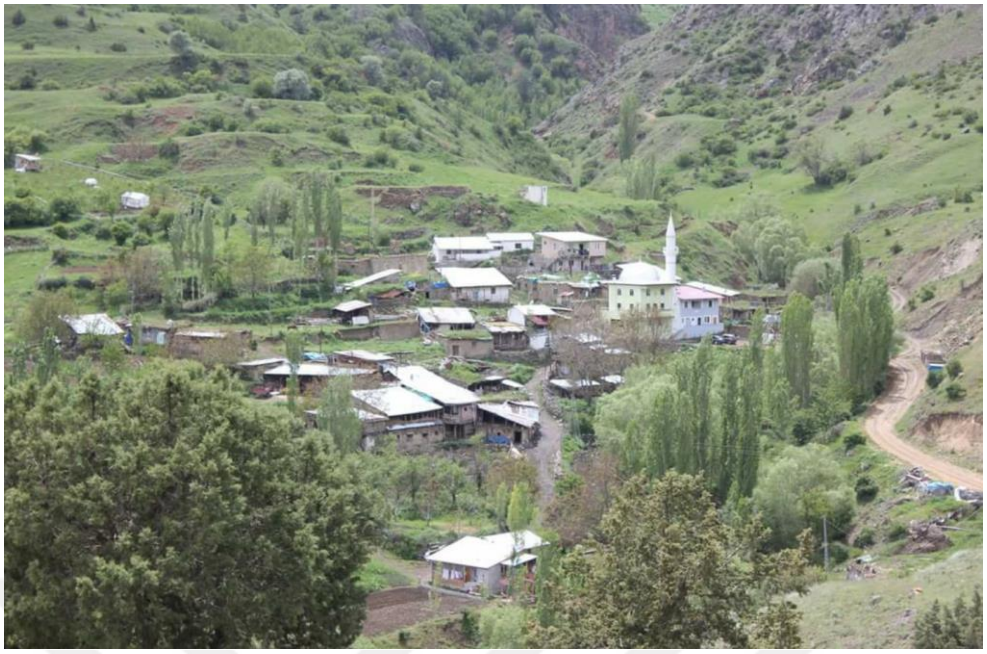

Fotoğraf 29: Divanî'nin Memleketi Erzurum Oltu Duralar Köyü

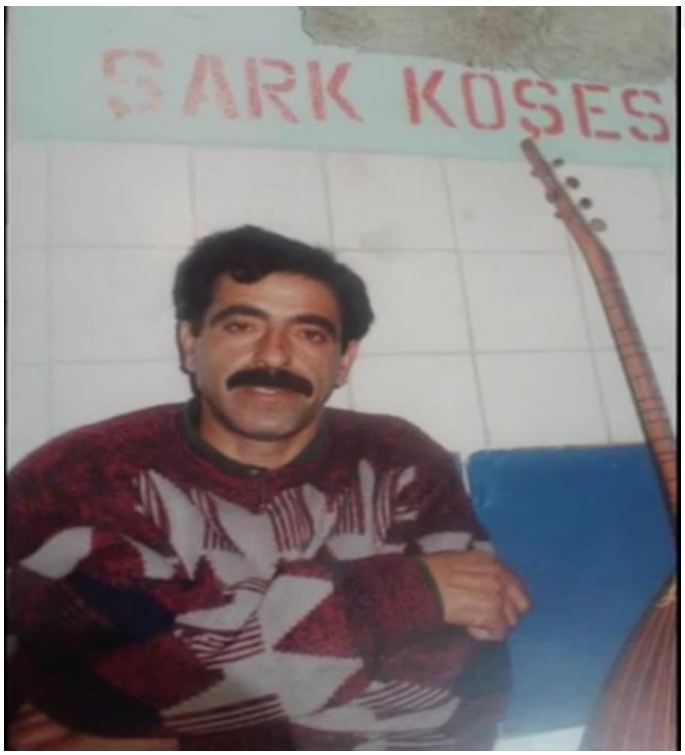

Fotoğraf 30: Âşık Cemal Divanî 'nin Gençlik Yıllarına Ait Fotoğrafı